Digitized by Google

7
9-D
50

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
7
1 B
35

7-9-D-50

Digitized by Google

XVIII. C3. 14
A.5.

ÆNEÆ SYLVII
HISTORIA BOHEMICA:

à

PRINCIPIO GENTIS,

uſque ad

GEORGIVM BOIEBRACIVM:

In gratiam

STVDIOSORVM HISTORIARVM, & veritatis, ex vetuſto quodam codice recuſa:

Cum duplici rerum & verborum Indice.

Ad calcem historiæ p. 206. subjecta ē Poggij Florentini epta ad Leonardum Aretinum de martyrio Hieronymi et Pragensis.

FORTITVDINE

ET LABORE.

AMBERGÆ,

TYPIS MICHAELIS FORSTERI.

ANNO M. D. XCII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA
VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA ROMA

TYPOGRAPHUS CANDIDO LECTORI.

LIbrum hunc, candide Lector, ex vetuſto quodam exemplari, recudendum cenſui. Continet enim non ſolum iucundas, ſed etiam res admodum utiles, & noſtris temporibus ſic accommodatas, ut vix ovum ovo ſimilius eſſe poſsit. In primis vero habes hic hiſtoriam Huſsi & Ziskæ, illius quidem inſtaurantis religionem ex tenebris & ſuperſtitionibus Papiſticis, eamq́; ob cauſſam poſtquam in Concilio Conſtantienſi contra datam fidem igni adiudicatus eſſet, piè & fortiter morientis; huius verò hanc indignisſimam mortem zelo planè divino & ſucceſſu admirabili ita vindicantis: ut monumenta in Bohemia adhuc undequaque exiſtant, & ad omnem poſteritatem teſtentur, verum eſſe illud Gamalielis: Actor. 5. v. 38. 39. Abſtinete ab hominibus iſtis, & ſinite eos: quoniam ſi ex hominibus eſt conſilium aut opus hoc, diſſolvetur: Sin ex Deo eſt, non poteritis diſſolvere, ac neſcio, an etiam cum Deo pugnare comperiamini. *Quod utinam illi conſiderarent, qui hoc noſtro tempore, & in hac noſtra Germania, Euangelij doctrinam ex ſuperſtitionibus Papiſticis magis ac magis, divino beneficio emergentem ijs armis opprimere & impedire conantur, quibus olim D. Lutherus à ſuis adverſarijs, in ipſo limine declarati Euangelij, impeditus quidem, nec tamen ab inſtituto ſuo deiectus, ſed potius à Dei ſpiritu ita corroboratus fuit, ut contrà audentior iverit. Vale igitur, candide lector, & laboribus noſtris fave.*

Michaël Forſter.

PRÆFATIO ÆNEÆ SYLVII, AD ALPHONSVM REGEM ARAGONVM.

INTERITVRA eſſe quæcunque naſcuntur, atque homines in primis, quos ea de cauſa mortales appellant, omnes nórunt: plurimi damnant. Nam cur hominem natura finxit, cui negata immortalitate ſpatium breviſsimum vitæ indulſit: cornicibus & corvis, quorum nihil inter erat, longiſsimũ largita eſt æuum? Sed cui de naturæ operibus permiſſum, quam nihil eſſe aliud, quàm Deum, vel Dei decretum, dixerim? Ego illud mihi perſuadeo: niſi mors introijſſet in orbem terrarum, ex duobus alterum fuiſſe neceſſarium: aut terræ ſcilicet, quam incoleremus, amplitudinem ſine fine patuiſſe: aut humanam generationem interdictam. Nam quis mundi ambitus homines capiat, in horas, abſque mortis periculo, naſcentes? Tot prætcrea calamitates hominem circumſiliunt, ut mori ſatiùs ſit, quàm vitam producere miſeram. Optabant fortaſsè utcunque vivere, quibus vitæ alterius adempta ſpes. Servi, & huiuſmodi homines, mortem ſibi aliquando conſciverunt. At homini Chriſtiano (qui Deum fabricâſſe mundum conſtanter credit, nec dubitat, illum gubernare quæ condidit, iniquitatem quoque omnem ab eo alienam putat) ſacri veteres noviꝙ ſermones fidem faciunt, qui animas ex corporibus excedentes, in alia loca meare tradunt, in quibus præmia pro benefactis, ſupplicia

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

pro malefactis expendant: quamvis in hac mortali vita, & viros bonos in adverſis rebus oppreſſos, & iniquos homines ſæpenumero blandis fortunæ afflatibus in ſublime raptos cernimus. Licet in omni gente, quæ ſub cœlo eſt, hoc videre: Bohemia tamen teſtimonio ſatis fuerit. In qua noſtra ætate, reiecta Romanæ eccleſiæ obedientia, conculcata perentum religione: Sacerdotibus Chriſti occiſis: fanis ſanctorum dirutis: ſine fide, ſine bonis moribus, in latrociniis, in adulteriis, in omni ſpurcitia viventes, adverſus potentiſsimos reges, innumerabiles populos, peritiſsimos duces, ſtructiſsimos exercitus invicti perſtiterunt: ex quibus plerique ad hoc æui pervenêre deliciis affluentes, plerique, cum diu ex arbitrio vixiſſent, non morbo, non gladio ex hac luce, ſed naturæ neceſsitate ſenio confecti abierunt: ut ſi nihil aliud quàm præſentis vitæ curſum animo volvas, beatos iudices, qui tot victoriis potiti, apud ſuos cives cariſsimi, inter opes quàm plurimas inoffenſi morbis, quantùm homini licet, ævum produxêre: Contrà verò infelices dicas ac ſuperis odioſos fuiſſe, qui pro lege patrum cuſtodienda, pro veritate, pro iuſtitia, pro honeſtate, aut in exilio pauperes obiêre: aut in medio vitæ curſu rapti, ante ora ſuorum miſerabili cruciatu necati ſunt. Sed veriſsima eſt Chriſtianæ religionis aſſertio, quæ poſt vitam huius ſeculi, parere alteram aſſerit: his, qui religioſè vixerunt, iucundam & beatam: reliquis moleſtam & infelicem. Cui ſententiæ & Iudæi & Saraceni, & Gentiles, & ipſi quoq; Philoſophi conſentiunt: quos veri conſcios & humanæ vitæ magiſtros putant. Nemo homo eſt, cui non inſit aliquid boni: & id Deus in terra & in hac tranſitoria vita remunerat. Neque enim mole malorum obſtante cœleſtem conferre lucem poteſt. Vitia apud inferos plectuntur: viris bonis, quibus terra clauſa eſt, cœlum patet. Peregrina in terris virtus: in cœlo civis. Ziſcha igitur, Ciaccho, Prætaſco, quos felices Bohemi credidêre, tot præliorum victores, tanto im-

to imperio præditos, Coranda quoque & Iacobellus, quibus, ut Apoſtolis Chriſti, aut angelis è cœlo miſsis, populorum aures patuêre, cum Procopiis pugna cæſis, cum Ioanne ac Hieronymo Cõſtantiæ in magnâ Synodo igni damnatis, apud inferos pœnas dant temeratæ religionis: in æternumq́ꝫ dabunt. Eoſq́ꝫ proculdubiò Rochezane ſequitur, & qui ei auſcultant, divinæ legis temeratores: niſi ante finem vitæ ſuæ reſipuerint. Viri conſtantes, qui vel exilium, vel carcerem, vel cædem, pro teſtamento Chriſti fortiter pertulêre, cum rege ſuo in cœlo regnant, ex aliena victoria triumphantes: quorum multa millia Bohemia tulit. Nam ſicut Huſsitarum inſania Bohemicum nomen labefactavit: ita & fortium virorum conſtantia illuſtravit. Nec provincia eſt, quæ tempore noſtro plures Chriſti martyres quàm Bohemia produxerit. Inter quos Eviteque fuiſſe non eſt ambiguum nobilibus parentibus ortum: quem captum ab Huſſitis, admotum ignibus, pedes primùm, deinde tibias, mox genua coxaſq́ꝫ, poſtremò reliquas corporis partes exuri paſſum, quàm illorum inſaniæ conſentiret. Admiranda ſunt quæ tempeſtate noſtra inter Bohemos emerſêre, ſive pacem, ſive bellum recenſeas. Mihi verò, dum valetudinis cauſâ in balneis Viterbienſibus ago, procul à negotiis curiæ, haud indigna cura viſa eſt, res Bohemicas ſcribere: atque hominibus noſtris ex Barbaris, quæ partim vidimus, partim verò auditu accepimus, digna memoratu, nota efficere. Sunt enim multa, quæ in communi nôſſe perutile eſt. Et dum cogito cuius potiſſimùm nomini dedicem, tu primus occurris, qui ſeculum noſtrum non doctrinâ ſolum ac bonis moribus, ſed ſplendore quoq; rerum geſtarum exornas: & quaſi clariſsimum quoddam ſidus illuſtras. Tibi ergò Bohemicam hiſtoriam dedico. Nam tuo nomini inſcripta, facilè cum rerum tuarum notitia, quas doctiſsimi celebrarunt, ad poſteros transferetur. Nam ego ab origine gentis in hanc uſq́ꝫ ætatem (ſi Deus dabit) produ-

cam. In qua, etſi vetera digna ſunt memoria, illuſtriora tamen nova exiſtimo: quæ tùm certa, tùm admirabilia ſunt. Nec, meâ ſententiâ, regnum ullum eſt, in quo ævo noſtro tot mutationes, tot bella, tot ſtrages, tot miracula emerſerint, quot Bohemia nobis oſtendit. Hæc ego Tuæ Maieſtati libens pandam. Vale: & quod ab
homine deditiſsimo tibi, mittitur,
quodcunque eſt, legito,
boniq; conſule.

CAPVT I.

DE SITV REGIONIS BOHEMIcæ, de Fluminibus eiuſdem & Civitatibus: ac de Bohemorum moribus.

Bohemia in ſolo Barbarico trans Danubiū ſita, Germaniæ portio eſt: Aquilonis flatibus tota fermè expoſita: Cuius ad orientem vergens latus Moravi obtinent & Sleſitarum natio: Septentrionem iidem Sleſitæ ac Saxones, qui & Miſnenſes & Thuringi appellantur: ad Occidentem, Aduocatorum terra eſt, Baioariorūq; regio: Meridionalem plagam tùm Baioarij, tùm Auſtrales habent, qui ripas Danubij utraſque accolunt: nec alia Bohemiæ, quàm Theutonum terra coniungitur. Regionis longitudo latitudoq; penè parem formam rotundam ferunt: cuius diametrum trium dierum itinere expedito pateat. Sylva univerſam claudit, quam veteres Herciniam vocavêre: cuius & Græci ſcriptores & Latini meminerunt. Flumina, quæ terram irrigant, univerſa in Albim exonerantur. Hic in montibus exoriens, qui Bohemiam Moraviamq; diſterminat, mediam fermè provinciam perlabitur, primò in occidentem, deinde in ſeptentrionem verſus, ubi provinciam relinquit, per anguſtias montium & abrupta convallium præceps Saxoniam petit: quam duas in partes di-

Bohemiæ ſitus. *Figura.* *Sylva.* *Flumina.*

vimens in Oceanum fertur, ibiq; à Rheno flumine æquo terrarum ſpatio diſtans : quod plerique Germaniæ terminum, Sarmatiæq; quondam dixêre: ſed noſtra ætate Oderam fluvium, qui Sleſiam interſecat, & ipſum Viſcellam Pruthenorum amnem, Germania præter-greſſa, Albim in alveo continet.

Amnes.

Amnes alij, quos Bohemi memorant, Orlioze, quod Aquilam ſignat: Egra, qui ex nomine oppidi, quod alluit, vocitatur, in terra Advocatorum exoriens, apud Littomericiam Albi miſcetur: ſed cunctos Multavia excedit, qui Metropolim regni Pragam influit : hic Saczanam & Luſmicium & Miſam & Albim ſecum trahit.

Oppida. Metropolis. Praga.

Oppida toto regno memorabilia: Praga Regi Pontificiq; honeſta ſedes, neque minor, neque ignobilior Etruſca Florentia, tres in partes diviſa : quibus nomina indidêre : parvam Pragam, veterem, ac novam. Parva ſiniſtrum latus Multaviæ fluminis occupat: colliq; coniungitur, in quo ſita eſt Regia, ac ſancti Viti Pōtificale Auguſtumq; templum. Vetus Praga in plano iacet: univerſa magnificis operibus adornata: inter quæ Prætorium, & forum, & Latam curiam, & collegium Imperatoris Caroli IIII. mirificis efferunt laudibus. Iungitur autem minori Pragæ lapideo ponte quatuor & viginti arcuum. Novam civitatem à veteri foſſa disiungit profunda, utrinque munita muro: & in quam facilè fluminis aquæ derivari poſſunt. Hæc quoq; civitas ampla eſt, & ad colles uſque protenditur, quorum alterum Sancti Caroli, alterum Sanctæ Catharinæ appellant: tertium Viſſegradum, in arcis modum exædificatum: ubi & collegium

gium eſt, cuius Præpoſitum & Cancellarium regni, & principem vocant. Poſt Pragam, Litemeſce altera in Bohemia Pontificalis civitas vicina Moravis: Cuthna quoq; haud parvi nominis habetur, ubi argenti inexhauſtæ venæ ſuffodiuntur: quamvis noſtra ætate ſæpius capta exhauſtaq; fuerit, & in ipſas argenti fodinas pluviales aquæ derivatæ. Nec Budvicium contemnere oportet, quæ ſplendidum & munitum habet etiam nomen Slagenverdium: Eaduum: Luna: & utraque Broda, altera Bohemica, altera Theutonica: Budinge: Colonia: Litomericium: Poggiebracium: & quod regionis dotale dicunt, Grezium. Pons inſuper: & diutina obſidione memorabilis Pelzina, Zaziorumq; civitas: & ſi Bohemiæ dederis Iglaria, quâ iter eſt in Moraviam. Poſtremò arx hæreticorum, aſylumq;, Thabor, memoriâ noſtrâ, ex ruinis alterius, Hauſche, difficili loco conditum oppidum, & à Sigiſmundo Cæſare civitatis honore donatum.

Litemeſce. Cuthna. Budvicium. Thabor.

Gelida prorſus regio, piſce atque armentis abundans, cum volucre feriſq;, frumenti ferax. Sicerâ pro vino utitur: illi cereviſiam vocant, quaſi ex Cerere factum. Ager toto regno optimus. Circa zazium colles apud Litomericium conſiti vineis. Vinum quod naſcitur acerbum: ditiores ex Auſtria atque Hungaria importato utuntur. Sermo genti, & Dalmatis unus. Mos vetus in hanc uſque diem ſervatur: In templis ſermone Theutonico plebes docent: in cœmeteriis Bohemico, ubi Secularium Presbyterorum Collegia ſunt, aut Mo-

Natura loci. Sermo.

nachorum prædia poſſidentium. Solis Medicantibus libertas fuit, quâ vellent linguâ populum inſtruere. Quæ res palàm indicat regionem ipſam olim Teutonicam fuiſſe, ſenſimq́; ſubintràſſe Bohemos. Quod Strabonis teſtimonio confirmare licet, cuius hæc verba ſeptimo cõmentario invenies: Sennones, Suevorum natio, ut ſuperiùs dixi, partim intra, partim extra ſylvam habitat, Getarum contermina genti. Suevorum quidem gens ampliſſima: è Rheno ſiquidem uſque ad Albim pervenit fluvium: eorum etiam portio trans Albim loca depaſcitur, quemadmodum Emundori & Locoſargi. Hæc Strabo. Plebs toto regno bibula, & ventri dedita: ſuperſtitionumq́; ſequax, & avida novitatum. Quoties Cretenſe vinum caupones venale proponunt, invenies quàm plures, qui iuramento adacti, nunquam cellam vinariam egrediantur, niſi exhauſto dolio. Idem efficiunt in electis Italiæ vinis. Qui paulò excellunt, atque inter plebes, nobilitatemq́; medij ſunt, audaces, verſuti, ingenio vario, linguâ præcipiti, rapinarum avidi ſunt, quibus nihil ſatis eſſe poſſit. Nobilitas gloriæ appetens, belli perita, periculorum contemtrix, ac promiſſi tenax: quamvis eius ingluviem explere difficilimum. At univerſum ſimul ſi expendas populum, non eſt qui religioni adverſetur. Sed profectò in omni gente, qualis rector, talem invenies & populum. Quomodo autem & unde hoc genus hominum in Germaniam venerit, ſcripſi iam pridem integerrimo & præſtantiſſimo Patri, Dominico Cardinali

Bohemorum terra olim Teutonica.

Mores plebis.

Mediocriũ mores.

Mores Nobilium.

Mores communes.

dinali Firmano, Tuæ Serenitati amiciſſimo. Id hoc loco repetere non gravabor, quoniam Hiſtoriæ, quam teximus, omnino quadrat.

CAPVT II.

DE ORIGINE GENTIS BOHEMORVM.

BOHEMI, ſicut cæteri mortalium, originem quàm vetuſtiſſimam oſtendere cupientes: Sclavorum ſe prolem aſſerunt: Sclavos autem inter eos fuiſſe, qui poſt univerſale diluvium condendæ famoſiſſimæ turris Babel, auctores habentur, atque ibi, dum linguæ confuſæ ſunt: Sclavonos, id eſt, verboſos appellatos, proprium idioma ſumpſiſſe: relicto deinde campo Sennaar, ex Aſia in Europam profectos, eos agros occupâſſe, quos nunc Bulgari, Servi, Dalmatæ, Croaci & Boſnenſes incolunt. Nondum ego quempiam legi auctorem, cui fides adhibenda ſit, qui tàm altè ſuæ gentis initium reddiderit: Hebræos excipio, omnium mortalium primos. Multi ex Germanis ſatis ſe nobiles arbitrantur ex Romanis ortos: Romani ex Teucris originem ducere glorioſiſſimum putant: Franci, qui & Germani fuerunt, Troianum ſe ſanguinem eſſe dixerunt: Eadem Britannis gloria ſatis eſt, qui Brutum quendam exilio profectum generi ſuo principium de-

Bohemi Sclavorum gens, falsò.

diſſe affirmant. At Bohemi longè altiùs orſi ab ipſa confuſionis turre ſe miſſos iactitant. Cæterùm, nec qui tunc principes fuerint, nec quem regem habuerint, nec cuius terræ cultores extiterint, nec ſub quo duce, nec quibus periculis in Europam venerint, nec quo tempore, tradunt. Fuiſſe illìc Sclavonos aiunt, dum labium univerſæ terræ confuſum eſt. Vana laus, ac ridenda. Quod ſi qui Bohemos imitari velint, nobilitatem generis ex ipſa vetuſtate quærentes, non iam ex turri Babylonica, ſed ex arca Noë, atque ex ipſa delitiarum paradyſo, primiſq; parentibus, & ab utero Evæ (unde omnes egreſſi) facilè ſibi principia vendicabunt. Nos iſta tanquam anilia deliramenta prætermittimus. Omnes reges ex ſervis ortos: omnes ſervos ex regibus, ſcripſit Plato. Veram nobilitatem ſola atq; unica virtus gignit. Multa ſunt quæ de Bohemis vera ac memorabilia traduntur: ad ea nugis omiſſis, feſtinat calamus.

CAPUT III.

DE ZECHIO, PRIMO DUCE BOHEMIÆ.

Zechius primus dux Bohemiæ.

ZECHIUS *Croatinus haud obſcuris parentibus ortus, gentem Bohemicam condidit: qui homicidio domi perpetrato, iudicium ultionēq; fugiens,* in

n eam regionem venit, cui nunc Bohemia nomen eſt: c montem incoluit Chezip vocatum, quod vocabu- um latinè Reſpiciens, interpretatur. Surgit enim ex medio camporum æquore fluvios intuens, qui præ- cipui Bohemiam irrigant, Albim, Multaviam, atque Egram. Terram incultam fuiſſe tradunt, nemoribus atque ſentibus aſperam: feriſq; quàm hominibus apti- orem. Credimus id quidem. Nam priſci Germani, qui ea loca tenuerunt, paſtoralem vitam agentes, agro- rum culturam neglexerunt, ac more Nomadum alimo- niam ex pecoribus trahentes, domeſticum in carris tollentes inſtrumentum, quôcunque ſors tulit & opinio, cum ſuis armentis convertebantur. Non aſſen- timur Bohemorum hiſtoriæ, quæ Zechium illum, om- nemq; familiam ſuam (nam frater cognatiq; fugæ co- mites erant) glandibus ac ſylveſtribus pomis tantum vitam duxiſſe affirmat: oblitterato iam tùm glan- dium uſu: nec poſt diluvium ex his fuiſſe hominibus victum crediderim. Illud mihi perſuaſibiliùs fuerit, Zechium paucos inveniſſe cultores, quos lacte ac ve- natu viuentes, arare terram, triticum ſerere, fruges metere, veſciq; pane docuerit: atque ita ſibi rudes ho- mines ac pene feros, ad uſum mitioris vitæ redactos ſubiecerit. Nec rurſus apud me pondus habet, omnia tùm fuiſſe communia: atque tàm viros, quàm fœmi- nas, inceſſiſſe nudos. Neque enim illa regionis tempe- ries eſt, ut hominem aſſervare nudum queat ex Dal- matia venientem, ubi non defuit veſtis uſus: niſi for-

taſſis in argumentum quis advexerit Adamitas, qui noſtra tempeſtate apud Bohemos emerſêre, communione rerum omnium, nuditateq; gaudentes: quos brevi deletos conſtat.

Leches frater.

Zechio frater fuit nomine Leches: paupertatis & exilij comes. Hic, ubi Germanum agris ditatum, bobusq; potentem animadvertit, ad orientem profectus in magna camporum planitie ſedem collocavit: Poloniamq; nomen ex hoc dedit. (Nam planities Sclavonicâ linguâ Pole nominatur.) Cuius hæredes in numeroſam multitudinem brevi coaluerunt: ac Ruſuniam, Pomeraniam Caſſubiamq;, ſui generis hominibus, impleverunt. Zechij quoq; familiam, Bohemos, id eſt, derivos appellant, mirum in modum germinantes: non ſolùm provinciam à ſe dictam, ſed Moraviam Luſatiamq;, pulſis veteribus incolis occupârunt. Dum vixit Zechius nihil temerè, nihil tumultuosè actum: eius imperio ſine controverſia obtemperatum. At eo vitâ functo, cum ſibi quiſq; principatum vendicaret, diù ſeditionibus agitata provincia eſt, ſine principe, ſine certa lege, iudicio tantùm multitudinis gubernata. Poſtremò cum potentiores imbecilles opprimerent, ſerum atque incertum eſſet populare remedium: ex re viſum eſt rectorem aſſumere, qui omnibus præſidens imbecilles ac potentiores pari iure gubernaret.

Poloniæ primus cultor & nominis ratio.

CAPVT

CAPVT IIII.

DE CROCO, SECVNDO BOHEMORVM DVCE.

ERAT per idem tempus apud Bohemos vir nomine Crocus, iuſtitiæ opinione inſignis ac propterea magna apud vulgus auctoritatis. Hunc ſibi principem delegunt: ſummamq́; ei rerum committunt: Cuius tanta moderatio fuit, ut non aliter quàm pater, à provincialibus coleretur. Neque enim ad ſuam voluptatem, ſed pro ſubditorum utilitate, ac quiete, provinciam rexit: ferocemq́; populũ, non tàm imperio, quàm benevolentiâ, quietum continuit. Hic arcem apud Stennam condidit, quam de ſuo nomine Cracoviam nominavit. Moriens autem tres filias reliquit: Brelam quæ caſtellum Brelum exædificavit, herbarum ac medicinæ peritam: Therbam ſive Therbizam, augurem & ſortilegam: tertiam Libuſſam, quæ, ut natu minor fuit: ita divinarum humanarumq́; rerum ſcientiâ maior.

Crocus ſecundus dux.

Cracoviæ conditor.

Filiæ relictæ Croci.

DE

CAPVT V.

DE LIBVSSA FILIA CROCI, QVÆ PLVRIBVS ANNIS rexit Bohemiam.

Libuſſa Bohemorũ Domina.

LIBVSSA autem veluti una ex Sibyllis habita, poſt obitum patris, favente populo, pluribus annis provinciam gubernavit: & priùs quàm Praga ædificaretur, arcem Viſſegradenſem communivit: fuitq́; ſuum imperium patribus, plebiq́; iuxtà gratum. Poſtremò non crudelitate aliqua, non tyrannide, aut ſocordia uſa, ſed rectum iudicium faciens popularem favorem amiſit. Contendebant coram ea, duo ex optimatibus, de poſſeſſione agrorum. Sententiâ ex bono & equo dictâ, potentior humiliori damnatur. Ille tanquam iniuria eſſet potentiorem in iudicio ſuccumbere, populares appellans: indecorum eſſe, indignumq́;, ait: tantum populum, tot proceres, tantum imperium, unius fœminæ ſubeſſe arbitrio. Ad cuius vocem excitata multitudo muliebre regimen accuſare, vicinarum gentium mores in medium adducere, virum qui ſibi dominetur expetere: Libuſſa, indicto ſilentio, deſiderium ſe populi animadvertiſſe, dicit, neque ſe illos eo fruſtraturam: imperium ſubditis, non ſibi poſt patris obitum tenuiſſe: Iubet ad diem poſterum redeant. Obtemperatum eſt, itum atq́; reventum.

Optimatis oratio.

Libuſſæ reſponſio.

DE

CAPVT VI.

E PRIMISLAO, TERTIO BOHEMORVM DVCE.

IBVSSA, in concione, ubi adeſſe multitudinem vidit, Ego vobis, inquit, Bohemi, in hanc uſque m, placidè molliterq́, ut mulieribus mos eſt, impe- i: nulli, quod ſuum eſſet, eripui: nullum læſi. Ma- m experti eſtis, non Dominam. At vobis meum re- nen ingratum. More humani ingenij mecum agitis. hil diù placet homini. Pium, iuſtumq́ principem de- erant populi magis, quàm ferunt. Eſtote ergò iudi- u meo liberi: virum, qui vobis præſit, quiq́ ſuo ar- ratu capita veſtra iudicet, ſicut optâſtis, dabo. Ite, uum meum albicantem ſternite, atque in campos è patentes adducite: liberum effrenemq́ ibi dimit- e: ſequentes eum, quòcunque ierit. Curret equus ali- andiù: denique ante virum ſubſiſtet, in menſa ſer- comedentem. Ille mihi coniunx erit: vobis prin- s. Gratus ſermo concioni fuit. Emiſſus equus decem llia paſſuum percurrit. Poſtremò ad flumen Breli, an- ratorem conſtitit, nomine Primiſlaum. Secuti pro- es popula resq́, poſtquàm ſtantem equum, & aratori ndientem, adulantemquè viderunt, accedentes piùs: Salue, inquiunt, bone vir, quem nobis Superi derunt principem: Solve boves, atque aſcenſo equo Libuſſa oratio. Primiſlai tertij ducis Bohemorum electio diuina.

nobiſcum venito: Libuſſa te virum, Bohemia ducem poſcit. Agrum colere, gregem paſcere, navim regere, texere, ſuere, ædificare, multi ſe ignorare fatentur: magiſtratum in urbibus agere, regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, quod eſt difficilimum, nemo ſibi à natura negatum dicit. Etſi plerique, ſive laboris odio, ſive ocij amore, oblatis regnis abſtinuêre. Primiſlaus, quamvis agreſtis, nuncios benignè excipit, facturumq́; poſtulata reſpondit. Tanta è mortalibus regnandi cupido: nemo ſe regno indignum putat. Solutos boves, (ut fabuloſa eſt omnis antiquitas) elevatos in aëra ferunt: & in altiſſimam præſciſſæ rupis ſpeluncam delituiſſe, nunquam poſtea viſos: Stimulum verò, quo boves urgebantur, terræ defixum, mox fronduiſſe: ac tres Coryli ramos emiſiſſe: ex quibus duo ſtatim exaruerunt: tertium in arborem eiuſdem generis proceram excreviſſe. Non recipio ad me, veri iſtius periculum: apud auctores iſta quærantur. Vidi tamen inter privilegia regni, literas Caroli quarti, Romanorum Imperatoris, Divi Sigiſmundi patris, in quibus hæc tanquam vera continentur: villæq́; illius incolæ, in qua hæc geſta creduntur, libertate donantur: nec plus tributi pendere iubentur, quàm nucum illius arboris exiguam menſuram. Sed nec mihi Carolus fidem facit. Nam Reges plerunque creduli ſunt: nec quicquam non verum putant, quod generis ſui claritatē aſtruit. Primiſlaus igitur audita legatione, inverſo vomere, pane caſeoq́; appoſito, viam quaſi grādem facturus, cibum

Miracula ſubſecuta.

bum ſumpſit. Ea res Bohemorum animos confortavit: menſam ferream, de qua Libuſſa vaticinata fuerat, in vomere cognoſcentes. Stupentes edentem circumſtant: ſaturum equo imponunt: iubentq́; feſtinare. Intereundum: quid ſibi vult ſtimulus frondens, interrogant? &, cur duo rami mox aruerunt? Ille, qui divinandi peritiâ calleret, tres ſibi liberos naſcituros ait: ex quibus duo funere immaturo deficiant: tertium nobiles fructus editurum. Quòd ſi ager totus exaruiſſet ante vocationem, genus eius maſculinum perpetuò regnaturum fuiſſe: cum ante tempus accerſitus ſit, eam ſpem ademptam. Interrogatus, curnam calceos, quernorobore factos, ſecum afferret: Servandos in arce Viſſegradenſi, reſpondit, oſtendendoſq́; poſteris, ut ſcirent omnes, primum, qui principatum inter Bohemos accepiſſet, ex agro fuiſſe vocatum: neque inſoleſcendum eſſe, qui ex humili fortuna ſolium aſcenderit. Servati calcei diù apud Bohemos, religiosè habiti, ac per ſacerdotes templi Viſſegradenſis ante reges delati, dum pompa Coronationis educitur. Cùm Viſſegradum appuliſſet Primislaus, ingenti favore plebis ac honore exceptus eſt: Libuſſamq́; ſibi matrimonio iunxit. Nec diu moratus, Pragenſe oppidũ, aggere atque muro cinxit: de cuius nomine dùm diſceptaretur, iuſſit Libuſſa ex artificibus, qui primò occurrerit, rogari, quid ageret, & ex primo verbo eius vocari oppidum. Interrogatus faber lignarius quiſpiam, limen ſe agere dixit: quod Bohemicè Praha dicitur: Indeq́; nomen urbi datum.

Explicatio miraculorũ.

Calcei aſſumpti quo fine.

Primislai matrimonium.

Praga muro cincta.

Pragæ nomen unde.

Libus ſepulchrum Libuſſæ.

Sed corrupto vocabulo poſteri Pragam dixêre. Exinde leges conditæ, quibus Bohemi longo tempore uſi, provicia, pace & ocio fruens, opibus aucta eſt. Et Libuſſa Caſtellum Libus ædificavit, non longè ab Albi flumine: quod morienti ſepulchrum fuit. Quâ mortuâ, imperium ad Primislaum ſolum rediit, quod vivente coniuge, eius maximè conſilio adminiſtravit: fœminarum, quæ illa vivente plurimùm poterant, autoritas extincta.

CAPVT VII.

DE PVELLA VALASCA, QVÆ PRINCIPATVM BOHEMIÆ, more Amazonum, ſeptennio potenter obtinuit.

Valaſca virago.

SED *fuit inter virgines, quæ Libuſſæ miniſtrare ſolebant, Valaſca, puella ingentis ſpiritus, & Amazonicæ gentis, quæ clanculum accerſitis Comitibus: Heram, inquit, ô ſorores, perdidimus, quæ nos à virorum contumelia vindicavit, nec paſſa eſt ſervire viris: contra viri eiuſdem imperium ſubire: nos Reginarum honore fungebamur. Nunc iugum aſperum & miſerrimum ferre oportet. Niſi libertatem nobis ipſis vendicemus, viliſſima mancipia ſumus. Quòd ſi vobis id animi eſt, quod mihi: facilè priſtinam autoritatem obtinebimus. Ego ſecretorum Libuſſæ conſcia, Therbi-*

zæ quoq;

quoq; ſortes novi: herbarũ vires non minus quàm
la calleo: quod tres habuêre ſorores, hoc mihi ſoli
um eſt. Aſsiſtite audenti: vobis imperium in viros
liceor. Probant ſingulæ Valaſcæ conſilium: coniu-
t: poculum recipiunt, quo virile genus odirent. In-
ea loci, Primislaus virginem ſibi per quietem ſan-
neum miniſtrare potum videt: territus ſomno, ac
lum, quod erat futurum, ſuſpicatus, primores ter-
admonet, ne tantũ licentiæ fœmineo ſexui præbea-
. Mos enim virginibus erat, equos aſcendere, fatiga- *Mos virginum Bohemicarum.*
urſu, flectere in gyrum, haſtâ contendere, geſtare
aretram & arcum ſagittare, iaculari, venari, nihil
cij virilis omittere. Quod Primislao tùm periculo-
, tùm bonis adverſum moribus, videbatur. At pro-
es ridere principem, fœmineum ſexum nil auſurum
gis credere: Mirari tantò magis atque amare puel-
, quantò agiliores ac doctiores dicerentur. Valaſca
nere interdiù noctuq; conſpirationis ſocias, ſpem
nam facere, audaciam augere, poculis atque carmi-
bus mentes earum à virorum amore avertere: die-
n plures allicere: provinciam univerſam veneno
ficere. Vbi naturam virginum ac nuptarum ſatis
nveniſſe arbitratur: mandat omnibus ſuos viros,
rentes, germanos filios, mares omnes ſomno vinoq;
ultos, nocte occidant: armis equiſq; arreptis, in cam-
m prodeant, non longè à Praga monſtratum. Matu-
tur ſcelus: virorum quantum imperatum erat, in- *Virorum cædes.*
rficitur: veniunt in campum armatæ fœminæ, pro-

ſtratoq; virorum exercitu, qui parricidas inſequebantur: ducem in arce Viſſegradenſi obſident. Quam cum expugnare nequirent, caſtellum ſibi haud procul inde in prærupto undique colle, naturâq; munitiſſimo ædificant: quod Dienizum appellant, quaſi virginum caſtrum. Dienize namq; eorum linguâ, virgines nuncupantur. Res viſa patribus plebiq; pernicioſiſſima, tùm propter admiſſum ſcelus, tùm quòd illarum exemplo reliquas adduci fæminas verebantur: & hoſtem cuiq; domi eſſe formidabile fuit. Hortantur itaque principem, puellas bello coarceat: ſe cum copijs aſſuturos promittunt. Primislaus, ſe à dijs admonitum, ait: perituros omnes, qui puellas armis laceſſant: tempus aliud expectandum. Illi ſpreto conſilio, coacto, ſine principe, exercitu, caſtra ad Dienizum ponunt, puellasq; cingere obſidione pergunt. Valaſca nil territa in maiori diſcrimine maiorē adhibet animum: comites, ne mente labantur, plenâ fiduciâ hortatur: adveniſſe tempus affirmat, quo toti Bohemiæ leges imponant: videre ſe omnes provinciæ optimates in ſuam poteſtatem veniſſe: vires tantùm acuant: victoriam in manibus eſſe. Neque novum, viros mulieribus obediſſe. Amazones ſibi Aſiam vectigalem feciſſe: pugnâſſe ad Troiam: Theſei atque Herculis arma contempſiſſe. Si conſilium atque animus mulieribus adſit, vires haud quaquam deeſſe: nullius Bohemi conſilium ſuo proferre. Vbi perſuaſam multitudinem animadvertit, palantes hoſtes, & nil tale verentes, aggreditur. Fit trepidatio totis caſtris:

Dieni Zum.

Deliberatio procerum & Primislai de coërcendis fæminis.

Oppugnatio fæminarum vana.

ris: mox fœda oritur fuga: inſtant virgines, vi-
q́, paſſim trucidant. Neque aliter pugnatum eſt,
m ſi muliebres viri animos, viriles fœminæ in-
ſent. Pauci ex ea pugna evaſerunt, quos velocitas
orum, non ſua virtus, à morte redemit. Singularis
aciæ in hoc prælio ſeptem puellas fuiſſe memorant: Septem puellæ ſingularis audaciæ.
ladam, Nodeam, Suataciam, Voraſtam, Radgam,
lanam, Triſtanam: Reginam ſua manu ſeptem
s intere miſſe: ſpolia ingentia capta: præmia pro
itis reddita: ſeptem, quæ virtute præſtiterant, tor-
bus aureis atque armillis donatas: Valaſcam velu-
Deam habitam: neque poſt id prælium Bohemis ad-
ſus puellas audaciam fuiſſe. Illæ populare agros, ab-
ere prædas, rapere, occidere, villas incendere, pa-
iam in dies augere, fingere interdum ſe virorum
re teneri: amatorias epiſtolas nobilibus adole- Puellarum fraus varia.
tibus mittere, deteſtari faſtum atque inſolentiam
ſcæ, ſimulare fugam, rogare in ſylvam potenti ma-
venirent, ac ſe raperent. Iuvenes, qui puellarum fa-
ra magis admirarentur, quàm odirent, victi blan-
is, captiq́, nonnullarum ſpecie (erant enim pleræq́,
herrimæ) imperata faceſſunt: ſed ingreſſi ſylvas,
dijs circumventi, trucidantur. Alij nova fraude
rcem vocantur, Valaſcam velut per traditionem
comprehenſuri: qui mox intromiſſi ad unum
necantur. Vbi iam nulla fides virginibus
eſt, commentum inauditum
excogitant.

CAPVT

CAPVT VIII.

DE PVELLA SARCA, QVOMODO DOLOS'E NOBILEM Stiradum deceperit, mortiq́ue tradiderit.

Novum puellarum commentum. *Sarca.* *Stiradus.* *Sarcæ oratio ad Stiradum.*

SARCA erat inter puellas admodum honeſtâ faciє, ſed animo impuro, & ad omne ſcelus parato. Hanc in altiſſimo nemore ſtrictis pedibus ac manibus arbori alligant, tubamq́ue venatoriam, ac vaſculum medone plenum iuxtâ ponunt: ipſæ in inſidijs haud procul deliteſcunt. Solebat hâc iter ſæpè facere Stiradus, nobilis eques, inter Bohemos opibus & auctoritate potens: & qui puellarum tyrannidem præ cæteris abhorreret atque perſequeretur. Is ergô cum ſylvam pro ſuo more venaturus intrâſſet, puellamq́ue vinctam conſpicatus eſſet: miſerabundus, quid ſibi ea res vellet, percontatur. Cui Sarca: Nôſti, inquit, quot ſcelera his in regionibus Valaſca perpetrârit, dum ſibi potentiam, regnumq́ue vendicat. Ego quoque pariter in furorem acta, inſaniam eiuſdem aliquandiu ſecuta ſum. Peccavi, fateor: pœnituit me tamen tot ineptiarum denique, cogitaviq́ue, quò nam modo ſceleſtâm relinquere vitam poſſem, ſtatimq́ue ab iniqua diſcedere Domina. Sed dum comitem fugæ quæro, prodita captaq́ue huc deducor: hîc de me ſtatuerat ſupplicium ſanguinaria carnifex. Interea, dum ligor, dumq́ue mihi ultima

ba dicuntur, ut auditus eſt tuorum canum latra-
atque hinnitus equorum, illæ meæ latinæ ſalutem
ibus quæſiêre. At ego te, vir clariſſime, quem unum
fida turba metuit, per nobilitatem tuam oro, miſe-
e infelicis fœminæ: ſolve me obſecrô, atque abduci-
ut, ſi hoc non placet, iugula me potiùs, quàm hîc
am deſeras. Namq; ubi abieris, mox aderit ini-
virginum cohors, meq; diris lacerabunt modis: iu-
tua manu perire. Stiradus lachrymis motus mulie-
bus, puellæq; forma captus, equo deſiliens vincula
it, rogatq;, medonis vaſculum, ſimulq; tubâ appoſi-
uid ſibi velint. Tum Sarca: medonem, inquit, opti-
n carnifices attulerunt, quo intercruciandum ute-
hunc iam læta ſecuraq; bibam, & hauſto ſumpto,
d reliquum fuit, Stirado propinavit: qui pariter
t. Erat autem potus ſuaviſſimus, quem Bohemi ex
melle conficiunt, ſed quam mulieri ſalubris, her-
& carminibus adhibitis, tàm viro peſtilens, qui
tem Stiradi prorſus alienavit. Exinde, tuba hæc,
uit, mea fuit, dum venarer, quam mihi mortuæ ad
um ſuſpendere ſtatuerant peſſimæ, quaſi venatricis
um. Inflabo, ut intelligant me viventem, ſuiq;
ibus ereptam eſſe. Moxq; tuba cecinit. Valaſca, ubi
itum audivit, ex compoſito cum armatis puellis a- Stiradus dolo Sarcæ interit.
t: Stiradum incautum capit: comites eius obtrun-
Ferunt, dum hæc agerentur, auditum totâ ſylvâ
entem, veluti ridentium, ſtrepitum (ubi, dum eſſet
ninum ſolitudo, creditum, dæmones de puellarum

facinore ac fallaciâ cachinnatos) illas verò inſtructo exercitu Stiradum cathenis vinctum, in conſpectu arcis Viſſegradenſis deduxiſſe, ibiq́ proſpectante Bohemorum principe nobilem virum rotæ ſupplicio, quod eſt inter Germanos atrociſſimum ac miſerrimum, peremiſſe: poſthac iam planè regionis Dominas viros ſibi aſciviſſe: ex quorum complexu novis fœtibus rempublicam ſuſtentarent: ſanctumq́ lege, ut natæ fœminæ diligenter aſſervarentur: maſculis dextri oculi eruerentur, amputarenturq́ pollices: ne viri facti arcus tendere, aut armis uti valerent. Idq́ aliquandiu factitatum. Septem annis ea peſtis Bohemiam afflixit: tributariaq́ magna ex parte provincia virginibus fuit. Qui detrectavâre imperium intra mœnia clauſi, nuſquam exire audentes, magnis incõmodis acti ſunt. Denique cum neceſſaria deeſſent, eoq́ perducta res videretur, ut coactos fame deditionem facere oporteret: tumultuariè principem adeunt: dirum puellarum bellum deplorant: ignaviam ducis accuſant: malle ſe fœminis obedire, quàm perire inediâ dicunt: aut populum tueatur: aut meliori cedat: probris & contumelijs minas adyciunt. Primiſlaus tot anguſtijs circumventus, cum non tàm armis, quàm ſortibus valeret, plebem paucos adhûc dies expectare hortatur: id, ſi faciant, puellarum excidium imminêre. Paret multitudo. Ipſe medio tempore ſcribit Valaſcæ: iniuſſu ſuo optimates provinciæ arma in eam ſumpſiſſe: placere ſibi eos ſubijſſe pœnas: ſe illam filiæ loco amare; neque in-

Crudelitas fœminarum

Duratio furoris fœminei.

Primiſlai Strategema.

videre

*dere principatum, quæ coniugis ſuæ Libuſſæ diſcipu-
xtitiſſet: imperium virtuti ſuæ deberi, quæ Bohe-
am virili audacia bello attriviſſet. Senium ſuum
no ineptum: neque filio impuberi gubernationem
dendam: monere, ut arcem Viſſegradenſem ex ma-
ius ſuis accipiat: ſic Bohemiam totam in poteſtatem
s venturam: filio, quam velit, partem faciat. Sibi
vato quod reſtat ætatis, vivere libeat, atque in a-
ns reverti, quem reliquiſſet invitus. Poteſtatem,
m ſibi fœmina tradidiſſet, iure optimo ſe fœminæ
ituere. Capitur Valaſca ſuis artibus, miſſaq́; puella-
n cohorte tradi ſibi arcem poſtulat. Intromiſſæ vir-
es: apud principem opiparè epulantur. Interea pro-
ntes ex inſidijs iuvenes armati, puellas omnes tru-
ant: nec morati caſtellum Dienizum cum exerci-
etunt. Valaſca, re cognitâ, furore amens, cum pau-
bviam egreditur: conſertoq́; prælio, priusquàm
ites adſint, dum ſtrenuè pugnat, inter conſertiſſi-
s hoſtium turmas occiditur. Subſecutæ virgines,
Dominam cecidiſſe cognoſcunt, non tàm ſpe victo-
quàm ultionis ardore, certàmen inſtaurant. Pu-
tum eſt aliquamdiù, nunc hùc: nunc illùc victoria
inante. Ad extremum infeliciter præliantes fœ-
æ, cæſis quàm pluribus, fugæ ſe commiſerunt. Sub-
ti hoſtes, uno agmine, victores cum victis caſtel-
irrupêre, potitiq́; arce, quicquid fœminei ſexus in-
tum eſt, ferro extinxêre: atque hoc pacto magna-
i iuvenes dominatu fœmineo Bohemiam libera-*

Clavus clavo pellitur.

Finis fœminei imperij.

runt. Valaſca (inter fœminas clariſsimas numeranda, plùs auſa, quàm ſexui ſuo congrueret) inſepulto cadavere iacens, feris ac volucribus eſca fuit.

CAPVT IX.

DE NIMISLAO QVARTO. AC MNATA QVINTO, VORTIOQVE ſexto, nec non Vinslao, ſeptimo Bohemorum Ducibus.

PRIMISLAO ex Libuſſâ tres filij nati: duo immaturo rapti funere: tertius, morienti ſeni hæres. dictus Nimislaus nomine: quod nihil excogitans interpretatur. Fuit enim ſtupidi ingenij: & prorſus iners: inter ſcorta & concubinas otio marcens. Mollitiem eius fortuna confovit: quæ pacem illi perpetuam dedit, nullo vicinorum arma movente, nec ſeditionibus ſtudente populo: quem diutina virginum bella prorſus extenuaverant. Huic Mnata filius ſubſecutus eſt, Mnatam Vortius: cui duo fuerunt filij: Vinſlaus & Vratislaus: inter quos moriens partitus eſt terram. Vinſlao Praga & Ducatus Bohemiæ ceſſit: Vratiſlao Lucenſis principatus, qui poſteà Zazenſis dictus eſt.

Nimislaus 4. dux Boh.

Mnata 5. Vortius 6. Boh. duc. Vinslaus 7. Boh. D. Vratislaus.

CAPVT

CAPVT X.

E GREZOMISLAO, QVI T NECLAM DICTVS EST, OCTAvo Bohemorum Duce: Et gravi bello, quod geſsit cum patruo ſuo Vratislao.

X Vinſlao natus eſt Grezomislaus, ¶ *qui & Neclam dictus eſt, unicum timoris & pacis exemn. Cuius ignaviam in animo voluens patruus, optin inſtrumentum ad ſubigendum ſibi Bohemiam s, arma movens, plura adverſus eum bella feliciceſsit. Quibus magnificatus & auctus, urbem cont inter duos montes Mechiam & Pubecham, quã io nomine Vratislaviam nuncupavit. Neque conus prioribus victoriis, novum Nepoti bellum int, capitalem pœnam interminans, qui gladii londinem æquantes in prælio deeſſent. Iubet quoq; uratos ſuos falcones atque accipitres ſecum affe-, quos humana carne paſcere velit, nõ ad pugnam, d cædem iturus. Poſtremò ſe nulli ætati parſurum t, ipſosq; lactentes pueros ab ubere matrum rapi ue confodi mandat, mammasq; mulierum pullis erum ſugendas tradi. Inſolens ſanè ac ſuperbiſsi-, & fortaſſè crudelior quàm ſi viciſſet. Parte alia clam, vir muliere corruptior, trepidare atque pae: nihil conſilii, nihil ſpei habere: ultimam vitæ ſuæ*

Grezomislaus ignaviæ exemplum. 8. Boh. dux.

Patrui arma adverſus nepotem.

Vratislaviæ cõditor.

¶ Variant hîc hiſtoriæ. Iohannes enim Epiſcopus Olomucenſis, narrat bellum hoc eſſe geſtum inter Neclam Grezomislai & Vlatislaũ, Vratislai filios, patrueles.

diem adveniſſe putare: non gladium intueri: non milites affari poſſe: alieno tamen ductus conſilio ſe pugnæ interfuturum dicit. Et accerſito clàm Sclercio nobili equite, figurâ corporis ſibi quàm perſimili: animi verò fortitudine & corporis robore diſſimilimo. Fuit enim Sclercius. *manu promptiſſimus, & audaci animo, atque in primis rei bellicæ peritiſſimus. Hunc ſuis armis indutum, ac inſignibus principalibus honeſtatum, quàm pauciſſimis rem ſcientibus, dare ducis munia iubet. Multa interim Vatum præſagia: fœminarum quoq; ſpiritu, ut aiunt, Pythonico imbutarum vaticinia exquiruntur: ex quibus una placandos Deos hoſtiâ reſpondit. Sic enim victoriam repromitti. Cui Neclam, plus Religioni quàm armis fidens, cæſo, quem ſortes deſignavêre, iuvene, morem geſſit. In aliâ parte mulierem fuiſſe, tradunt, quæ privigno bellum petituro, Vratiſlaum in pugnâ caſurum, maioremq; populi partem cum eo interituram, prædixerit: poſſe tamen evadere iuvenem, ſi ſibi crederetur. Adoleſcenti ſe credere, atque imperata facturum reſpondenti, iuſſiſſe ut pergeret, quando remanere domi capitale eſſet: primum, qui obvius fieret, occidere, atque utraſq; aures cadenti amputare, & in perâ recōdere: exin gladio, inter priores equi pedes, ſignum crucis in terram facere, quâ deoſculatâ, equũ aſcendentem fugam maturare. Pugna in campo, cui Thuſco nomen eſt committitur: concurrunt acies, magnis utrinque viribus ac clamoribus certatur. Stat belli fortuna diù anceps: multi hinc atque inde vulnerantur.*

tur,proſternuntur,occiduntur. Ad ultimum Bo-
i, qui non pro gloriâ, aut ampliando imperio, ſed
vitâ,pro focis,pro aris,pro uxoribus ac liberis, in
m veniſſent, deſperatione in virtutem verſa, au-
bus animis, invicto robore, prœliantes, victoria
untur : non ſine Sclercij magnâ laude & ſummâ
iâ: cuius in hoc bello, tùm ars, tùm virtus pluri-
n valuit.¶ *Occiditur tamen inter prœliandum: &,*
iſſerat, in eo campo ſepultus eſt, ubi prœlium ge-
:ſuâq́; morte vitam ducis, & patriæ liberationem
nuit. Parte autem aliâ, duce proſtrato, quàm
riſſimi evaſerunt. Aiunt adoleſcentem, qui nover-
ſſioni paruerat, domum redeuntē, uxorem ſuam,
n unicè amavit, interemptam reperiſſe, ambabus
ntem auribus, pectusq́; confoſſam, &, quas hoſti
utaverat aures, coniugis ſuæ fuiſſe, ſtupentem tri-
temq́; cognoviſſe. Tantum præſtigiæ poſſunt:
aut veneficiarum carmina
mulierum.

¶ Epiſc. nō tàm ab hoſtib. quàm à ſuis oppreſſus invidentibus virtuti & gloriæ.

CAPVT

CAPVT XI.

DE INFIDELITATE DVRINGI, QVI VRATISLAI FILIVM ſibi commiſſum interfecit, pœnamq́ condignam recepit.

Epiſc. Vratislai filiolum.

BOHEMI partâ victoriâ, occiſo Vratiſlao, terram eius ferro atq; igne devaſtant: inventumq́ Vratiſlai filium impuberem, principi tradunt. Qui miſertus ætatis, patruelem educandum Duringo, ad Egram fluvium imperium poſſidenti, Vratiſlao gratiſsimo quondam comiti, tradidit. Qui cæcâ cupidine captus, tanquàm initurus principis gratiam, puero, qui ſuper Egram, qui tùm glacie conſtrictus erat, perfracto gelu piſces quærenti, gladio caput abſtulit, ſecumq́ Pragam deferens, ubi ad Neclam introductus eſt, proferens cruentum caput: Solium, inquit, tuum hodie firmavi: aut perire hoc, aut te oportuit: ſecuriùs in utramvis aurem poſthâc dormies, æmulo regni ſublato. Motus haud aliter, quàm erat princeps, tam diro ſpectaculo: Perfidiam, ait, nulla beneficia vincunt. Vt aleres puerum, non ut occideres, credidi. Te neque meum imperium, neque amici memoria, neque innocentis pupilli miſeratio retraxit à ſcelere? At mihi quietem parare voluiſti. Tui ergò meriti hæc ſumito præmia: Ex tribus mortibus, quam malueris optionem habeto:

ecto: aut gladio teipſum confodito: aut laqueo per-ngito guttur: aut ex Viſſegradenſi rupe præceps rui-Duringus acceptâ ſententiâ, in alni arborę quæ pro-qua fuit, ſeſe ſuſpendit. Alnus poſtea, quamdiu re-nſit, arbor Duringa dicta eſt.

CAPVT XII.

E NOSTIRICO NONO, ET RSIVOIO DECIMO BOHEMORVM

lucibus, qui & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore ſua fidem Chriſti ſuſcipiens baptizatus eſt.

NECLAM verò moriens, Noſtiricum maiorem natu filium, hæredem inſtituit: ¶ Dipoldo pro-ciam Surimenſem teſtamento dimiſit. Noſtirico ſivoius filius ſucceſſit, ultimus Paganorum du-: qui tamen & ipſe imperante Arnolpho Cæſare, eato Methodio Moravorum Archiepiſcopo, cum lmilla coniuge, ad Baptiſmi gratiam perductus eſt: gentesimo & nonageſimo quinto anno, post Chri-alvatoris noſtri ortum. Ludmilla ſancta mulier ita, etiam miraculis claruiſſe fertur.

¶ Epiſc. Dipoldum, quem Myſtibogium nominat, narrat hæreditate p̃teritũ poſt bellum cũ fratre geſtum iudicio arbitrorum adeptũ provinciam Gurimenſem.

Primus Bohemorũ dux Chriſtianus.

CAPVT XIII.

E SITV MORAVIÆ, ET VATOCOPIO, PENVLTIMO RE-

ge eiuſdem, qui & primus Chriſtianus inter Reges Moraviæ fuit.

Moraviæ ſitus.

Natura loci & incolarũ mores.

Metropolis Moraviæ.

Suatocopius ex rege fit Eremita.

SVatocopius eo tempore Moravis imperabat Chriſtianæ religionis cultor: & dignus cuius memoriã ad poſteros referamus. Moravia trans Danubiũ iacet: cui ad orientem Hungari, Poloniq́; regnum poſsident, Morava diſiuncti amne, qui nomen regioni dedit: occidentem Solem Bohemi excipiunt: Auſtriales Meridiem: Septentrionale latus Sleſitæ occupant. Ager vini frumentiq́; ferax. Gens rapinis aſſueta: nulli tutum iter niſi armato potentioriq́; præbet. Hîc multos annos regnatum: Vngari, Bohemi, Ruſſani, Poloniq́;, Moravorum principi paruerunt: princeps ipſe Romano Imperio. Caput regni civitas Volegradenſis. Suatocopius regum penultimus, cum aliquamdiù feliciter regnaſſet, tandem Arnolpho Imperatori tributum pendere recuſans, commiſſo prælio, cum ſuos cadere animadvertiſſet, clàm ſeſe pugnæ ſubtraxit: atque ut erat mutatâ veſte, incognitus ſalutem fugâ quæſivit. Cumq́; ad montem veniſſet, cui Sambri nomen eſt, abiectis armis, equo dimiſſo, pedibus iter fecit, & tanquàm viator inops vaſtiſsimam ingreſſus eremum, tàm diù pomis arborum, atque herbarum radicibus vitam ſuſtentavit, donec tres Eremi cultores obvios habuit: quibus ſeſe adiungens, uſque ad extremum vitæ perſeveravit incognitus, patienter ac ſedato animo incommoda queq́; ferens. Vbi verò obitus affuit: accerſitis Eremitis: Nondum, inquit, quis fuerim noviſtis. Rex ego Moravorum prælio victus, ad vos confugi, & regiam vitam, & privatam, expertus morior.

r. Nulla regni fortuna eſt tranquillitati eremi præ-
enda. Hic ſecurus ſomnus, dulces herbarum radi-
,atque undas efficit: ibi curæ atque pericula nullum
um , nullum potum non amarum reddunt. Quod
æ mihi fata dederunt apud vos felix peregi: in re-
quicquid eius tranſactum eſt, mors verius quàm
a fuit. Sepelite me hîc poſtquàm anima corpus li-
erit: Moraviamq; deinde petentes, filio meo, ſi ad
c vivit, hæc nunciate. Atque his dictis vitâ exceſſit.
nolphus intereà victoria potitus regnum Moraviæ
atocopÿ filio, quem de ſacro fonte levaverat, poſſi-
dum reliquit. Is ab Eremitis edoctus de fortunâ
ris, quem cecidiſſe in prælio exiſtimaverat, corpus
s ex eremo defoſſum, Volegradum retulit: atque in
ulchris Maiorum condidit. Fuit autē Suatocopÿ fi-
s, quamquam Chriſtianorum ſacris imbutus, minus
men, quam decuit, ſacerdotes Dei veneratus. Qui
nationem aliquando facturus, Archiepiſcopo Me-
odio imperavit, ne ante ſuum reditum divina pera-
ret. Expectavit Methodius ad meridiem uſque:
ndem negligi rem divinam veritus, Deo ſacrifi-
m cœpit offerre. Interea reverſus princeps, ubi ſe
glectum animadvertit. ſacram ingreſſus ædem,
ultitudinem canum intromiſit: tubaſq; clangere iu-
ns, ad altare uſque progreſſus, convitia multa inge-
ns, vix manus à violatione ſacerdotis abſtinuit. Ob
am rem, paucis poſt diebus, Methodius in Bohemiam
giens, Regem extra Eccleſiam fecit: regnoq; ſacris

Suatocopÿ parentis in regno ſucceſſor.

Impius & Tyrannus erga Methodium Moravorum Epiſcopum.

Sedes Epiſcopalis in Moravia ceſſat: & regnum.

interdixit. Quo facto, non ſolum Archiepiſcopalis ſedes in Moravia defecit: ſed in ſeipſo quoque regnum extinctum eſt. Mortuo namque paulò poſt excommunicato rege, Imperij Moravorum partem Teutones ac Bohemi; partem Poloni atque Hungari diripuerunt.

Cyrillus Methodij frater.

Methodius in Bohemiâ aliquandiu moram traxit; deinde Romam ſe contulit: ubi fratrem ſuum Cyrillum comperit, qui baptizato quondam Suatocopio, Moravis Christiana ſacra crediderat: multasq́; alias Sclavorum gentes ad fidem Chriſti converterat. Referunt, Cyrillum cum Romæ ageret, ¶ Romano Pontifici ſupplicâſſe: ut Sclavorum linguâ, eius gentis hominibus, quam baptizaverat, rem divinam faciens, uti poſſet. De qua re dum in ſacro ſenatu diſceptaretur, eſſentq́; non pauci contradictores; auditam vocem tanquàm de cœlo in hæc verba miſſam: Omnis ſpiritus laudet Dominum: & omnis lingua confiteatur ei. Indeq́; datum Cyrillo indultum.

¶ Epiſc. ait ob natum Borivorio ex Ludmilla filiū Boleſlaum, nomine Bohemorum petitum, ut uſitato ſermone liceret ſacra facere.

CAPUT XIV.

DE SPITIGNEO, UNDECIMO; AC VRADISLAO, DUODECIMO Bohemorum Ducibus.

¶ Epiſcop. prægreſſo.

B*ORSIVOIUS autem, coniunxq́; Ludmilla, Chriſtianam veritatem amplexi, fidem Catholicam inter Bohemos magnoperè ampliarunt. ¶ Ludmilla*

[Lu]dmilla filia fuit comitis Slamborij Caſtelli Bize[n]e, quod poſtea Melnaca dictum eſt: ex qua tulit Bor[ziv]oius duos filios: Spitigneum, & Vradiſlaum. Primus [pa]tri ſuccedit: ſed moriens ſine filijs, fratri principatũ [re]liquit. Coniunx Vradiſlai, Drabonucia, mulier au[da]x & ad ſcelus prona, duos pariter filios viro peperit: [Ve]nceſlaum & Boleſlaum. Priorem Ludmillæ tradidit [edu]candum: alterum ipſa enutrivit. Alumni ex nutri[cib]us imitati mores: Venceſlaus pietatem colere: man[sue]tudinẽ præ ſe ferre. Chriſtiana ſacra venerari: elar[gir]i multa pauperibus: nulli noxius eſſe: Boleſlaus Ido[lor]um ſectari culturam: honores ambitioſè quærere: [adu]lterari: rapere: occidere: in ſcelera cuncta prolabi.

decem menſium exilio ob fidem Chriſtianã Bohemis execrabilẽ.

Spitigneus 11. dux.

Vradislaus 12. dux.

CAPVT XV.

[D]E SANCTO VENCESLAO [MA]RTYRE, TERTIO DECIMO: & fratre ſuo Boleslao, quartodecimo, Bohemorum Ducibus.

[P]ATER ſuprema ¶ ordinans Ludmillæ, cuius integritatem prudentiamq́; optimè nôſſet, quouſq; [pue]ri adoleviſſent, gubernationem provinciæ dimiſe[rat. I]d ægrè Drabonunciæ fuit: Tymam & Symonem [ſica]rios homines ſubmittens, ſocrum in caſtello The[tin ſt]rangulari iuſſit. Ipſa deinde imperium accepit: in [omni]es crudelis: in omnes ſæviſſima & intolerabilis:

¶ Epiſc. de Imperio ſocrus eiuſq; cœde ante principatũ Venceslai nihil meminit: ſed id coniugi crudeliſsimæ in chriſtianos, uſque ad maturã Venceslai ætatem relictũ.

E 5

Venceslaus 13. Bohemorum dux preclius.

ac propterea Venceſlao etiam filio infeſta, cui præferre fratrem non dubitavit. De Venceſlao hæc referuntur. Potus cibiq́ parciſſimum fuiſſe tradunt: corporis maieſtate decorum: virginitatem ad ultimum vitæ ſervaſſe: divina in templis officia, diurna, nocturnaq́ nunquàm neglexiſſe: Et noctis quidem tempore nudis pedibus ſuper glaciem ac nivem iter agentem, vim frigoris minimè ſenſiſſe: Podium verò eius comitem, cũ caligatus obriguiſſet, iuſſum veſtigia Venceſlai pedibus premere, concaluiſſe. Poſterâ die cruenta ſancti viri veſtigia inventa: iniſſe eum, populo perurgente, adhuc vivente matre, principatũ: ¶ Duci vero Curmenſi, nulla iniuriâ laceſſito, cum exercitu in Bohemiam ingreſſo, atque agros vaſtare conanti, armatum cum copijs occurriſſe: vocatoq́ in colloquium, ſingulare certamen obtuliſſe. Acceptâ ab adverſario conditione, ubi manus cõferi debuit, angelos viſos, qui Venceſlaum protegentes, arma miniſtrarent: territum ea novitate Curmenſem, ex equo prolapſum veniam petiviſſe: Bohemum libenter humiliato peperciſſe, monuiſſeq́ ne deinceps aliena cuperet. ¶ Similem angelorum comitatum vidiſſe aiunt Imperatorem, cum Venceſlaus adoleſcens in eius curiâ obſervaretur: eamq́ ob cauſam brachium ſancti Viti dono ei dediſſe: in cuius honorem Cathedralis ædes in Praga conſtructa eſt. Ferunt, tunc Bohemiam ſub Epiſcopo Ratiſponenſi fuiſſe: ac propterea, cum Venceſlaus Volgangum præſidem, qui poſtea inter ſanctos relatus eſt, ad conſecrationem eius Baſilicæ

¶ Dux hic Curmenſis ab Epiſco. Radislaus Miſtibogij filius dicitur.

¶ Epiſc. factũ eſſe affirmat Vormatiæ eò Venceslao cum aliis principib. vocato ab Othone 1. Germanorum Imp.

Bohemia ſub Epiſcopatu Ratiſponenſi.

*cæ ſummis precibus invitaſſet: reſpondiſſe Pontifi-
em: Coram Deo iam iam templum ſuum dedicatum
ſe, quod futuram Metropolidam cerneret: miſſurum
tamen, qui ſua vice Venceſlao ſatisfaceret. Creverat
m Venceſlai nomen; miráq; populi caritate atque ad-
iratione celebrabant. Sed quantò cæteris acceptior
at: tantò acriùs in ſe odium fratris matriſq; concita-
t: ac propterea, licet dimittere ſeculum, & in Mona-
um tonderi deſtinaſſet: non potuerunt infelices ani-
æ, ſancti viri propoſitum expectare: ſed impacientes
oræ, piam principis intentionem ſcelere præveniunt.
t convivium apud Boleſlaum, matre iubente: voca-
r Venceſlaus. Qui, etſi mortem inſtare prædixerat:
cta tamen cum ſacerdote de peccatis ſuis ex more
riſtiano confeſſione, fraternam domum ingredi-
r: ibiq; ſtatim Boleſlai manu percuſſus interyt. Dicat
quis homicidam ſuiipſius Venceſlaum fuiſſe: negetq;
lo dignum, qui certè ſe morti obtulerit. Nos Got-
orum inſtante procellâ plurimas Romæ fuiſſe puellas
imus, pudicitiæ ſuæ vim inferri timentes: & ne in
nus hoſtiles inciderent in Tiberim ſeſe præcipita-
runt: quæ poſtea miraculis coruſcantes, ſanctorum
nores meruêre. Venceſlas ſanctitati, quâ die caſus
, Chriſtum Deum teſtimonium præſtitiſſe, memoriæ
diderunt: qui Regi ¶ Daciæ perviſum apparens, ſuo
rtyri ædem conſtrui mandavit. Ipſum autem Ven-
laum multis miraculis claruiſſe, atque inter ſanctos
rtyres ab Eccleſia receptũ tradunt: Drabonuciam*

Boleslaus fratre à ſe interfecto regno potitor, 14. Boh. D. crudelis.

¶ Epiſcopus legit Daniæ.

paucis poſt diebus fatis ſuis trahentibus, ultionemq́ parricidij exigentibus, hiatu terræ apud arcem Pragenſem abſorptam: Boleſlaum multis ſceleribus nobilitatum, morbo abſumptum duos filios reliquiſſe: Boleſlaum, paternum nomen referentē, & Stratiquatem.

CAPUT XVI.

DE BOLESLAO, QUINTODECIMO BOHEMORUM DUCE.

Boleslaus 15. Bohem. dux pius & liberalis.

Milada ſoror nobilis pietate & liberalitate.

BOLESLAUS *Imperio potitus: patrui magis quàm patris æmulator extitit. Religionem enim Chriſti extollens, viginti Eccleſias erexit. Huic ſoror fuit Milada, eximiâ ſpecie virgo: ſacris imbuta literis, & multâ pollens eruditione. Quæ cùm Romam orationis causâ petiviſſet, à Ioanne Pontifice Maximo benignè excepta, ipſius auctoritate Monaſterium ſancti Georgij in arce Pragenſi conſtruxit, ibiq́ ſacerdos conſecrata eſt. Eadem quoq́ ſancti Viti ædem, à Venceſlao fundatam, in Pontificalem elevari obtinuit. Ditimarus natione Saxo, & opinione ſanctitatis inſignis: primus ibi Epiſcopus conſecratus, cui Adelbertus ſucceſſit, nobili genere apud Bohemos natus. Stratiquas, Boleſlai frater, relicto ſeclo apud Ratiſponam Baioariæ civitatem, in Cœnobio ſancti Emerammi monaſticam vitam elegerat. Quem Pragam fortè advenientem aggreſ-*

Ditimarus primus Epiſcopus Bohemorum.

Stratiquas.

aggreſſus Adelbertus, Pontificalem ei Cathedram offert: qui, cum eſſet regis frater, ex rege natus, facilè populum ſub religione continere poſſet. Nam ſibi non eſſe facultatem eiuſdem regendæ plebis, quæ rapinis & adulterijs aſſueta, ius faſq; omne contemneret. Stratiquas mundanas dignitates, quaſi malas peſtes effugiendas eſſe, reſpondit, monaſterium ſibi & præſentem vitam ſuavem præſtare, & futuram promittere meliorem, in eo ſe vivere moriq; velle. Scribunt auctores Adalbertum his auditis prophetico ſpiritu plenum Stratiquati dixiſſe: Poteras modo Pontificali honore cum ſalute defungi: At quod nunc recuſas, in perniciem tuam vehementer expetes. Abijſſe deinde Romam, ac cum fratre ſuo beatæ vitæ Gaudentio in monaſterij ſancti Alexij tàm diù delituiſſe: donec iuſſu Pontificis Maximi ſuas oves repetere iuſſus eſt. Quibus, cum eſſet prorſus ingratus, in Hungariam profectum, regem Stephanum baptizaſſe, quem inter ſanctos relatum aiunt: Exinde Poloniam ingreſſus Gaudentium fratrem in Eccleſia Gnezenſi prædicaturum Evangelium, Pontificem ordinaſſe: Poſtremò Prutenos adijſſe: apud quos, dùm Chriſti legem prædicat, gladio cæſum, Martyrio vitam finiſſe. Intereà Stratiquatem mutato propoſito, Pragenſem Eccleſiam popoſciſſe: nec repulſum, fraterno, regioq; favore adiutum. Sed dum apud Moguntinum Archipræſulem agit ſacris de more imbuendus: inter duos Epiſcopos iacentem pronum, diabolico ſpiritu arreptum, tamdiù vexatum,

donec animam exhalavit: Adeodato natione Teutonico, Eccleſiam commiſſam.

CAPVT XVII.

DE BOLESLAO SEXTO DECIMO BOHEMORVM DVCE.

Boleslaus 16. dux.

Meſcho Cracoviam in poteſtatem Polonorum redigit, occiſo Boleslao perfidè.

BOLESLAVS, *duobus & triginta annis Imperio potitus, è vitâ deceſſit: relicto ſucceſſore filio ſui nominis Boleſlao tertio. Huic Meſcho Polonorum princeps, Cracoviam per fraudem eripuit, Bello deinde orto, vaſtatis agris, induciæ demùm dictæ: ſtatutumq; uti ambo duces apud Cracoviam convenirent. Boleſlaus acceptâ fide eò pergit, atque in convivio captus, luminibus privatur: comites eiuſdem crudeliter necati: exceptis Vrisbuicenſibus, inſidiarum conſcijs, ſceleriſq; participibus. Qui dùm reverſi, tanquàm magno ex periculo evaſiſſent, publicam fidem atque iuſiurandum, & iura hoſpitij à Polono violata queruntur. Vbi fides habita, Ianurem, Boleſlai fratrem, dolo necare conantur. Cocharis, inter Vrisbucienſes conſilio, opibus, & auctoritate maior, adoleſcentem ſub ſpecie venationis in ſylvam tractum, ad ſtipitem arboris alligatum, ſagittis confodi iuſſiſſe, fama eſt: Divum Iohannem Baptiſtam, ab eo precibus exoratum, hirſuto tegmine ſagittas excepiſſe: uxoremq; eiuſdem*

Ianuris Boleslai frater ſuccedit.

per

per viſum commonuiſſe, periclitanti viro opem ferret. Intereà famulum principis, Queram nomine, ex periculo prolapſum, proditiones populo expoſuiſſe: illum tanta novitate commotum, correptis mox armis in ſylvam procurriſſe: captiſq; proditoribus atque occiſis, ducem ſalvum reduxiſſe. In eo loco, ubi hac acta ſunt, Monaſterium ordinis ſancti Benedicti, quod Veliſcam appellatur, conſtructum: & aram maiorem ibi ſitam, ubi arbor religatum Ianurem tenuit. Meſcho autem, coacto exercitu, longè lateq; Bohemorum populatus agros, Pragam deniq; obſidione cinxit: eamq; biennio fame laborantem obtinuit: excepta arce Viſſeradenſi, quæ in fide Ianuris manſit.

CAPVT XVIII.

DE VDALRICO SEPTIMODECIMO BOHEMOrum Duce.

VERAT & alter Boleſlao frater, Vdalricus nomine: quem pater Henrico Imperatori nutriendum dederat. Is, audita Meſchonis proditione, clàm Imperatore dimiſſus, caſtellũ Dienizum, naturâ & arte munitum, ingreditur. Exin collecto raptim milite, colles occupat, qui Pragæ ſupereminent: tubaſq; clangere iubet. Mox alta voce, præconem Pragenſibus nunciare: victos prælio Polonos, fugam cepiſſe: victo- *Vdalricus 17. Bohem. dux.*

rem principem cum exercitu adeſſe. Qua voce acceptâ Polonorum præſidium, quod urbem tenebat, metu perculſum exceſſit. Pragenſes aucti animo inſecuti, complures in fugâ captos necavêre. Meſcho cum paucis in Poloniam ſe recepit. Vdalricus Pragam ingreſſus Germano ſuo (ſive proditoribus ſuggerentibus, ſive quod ætatis beneficio illum ſibi proferri verebantur) effodi oculos iuſſit. Multa huius facinora referuntur: partim repræhenſione, partim laude digna. Inter cætera & illud narratur: redeuntem ex venatione, puellam vidiſſe, in villâ quâdam, iuxta puteum, veſtimenta lavantem, nomine Bozzenam, quod beatricem interpretatur, elegantem formâ, & moribus ſuprà quàm eſſet agreſti, venuſtis, captum ſpecie & alloquio modeſto (quamvis amici adverſarentur) coniugem accepiſſe: Biſetiſlaum ex ea natum. Is cum adoleviſſet, Iutham, Imperatoris Ottonis Rufi filiam, quæ apud Ratiſponam in Monaſterio nutriebatur, quamvis nunquam vidiſſet, ſolâ famâ commotus, vi rapuit: ſoluſq; cum illâ ad patrem perrexit: comitibus velocitatem eius inſequi nequeuntibus, ab Imperatore ex fugâ retractis atque occiſis: Non improbavit pater factum: ſed admiratus audaciam, tanti ſe filium genuiſſe gaviſus, matrimonium cum raptâ in Moraviâ celebrari mandavit: tantò præſtantiorem filium eſtimans: quanto nobilius eſt, Imperatoris, quàm villici filiam amaviſſe. Imperator ea contumeliâ motus, iureiurando affirmat exercitum in Bohemiam ducturum, terram

Bozzema Vdalrici coniunx humili loco nata.

Biſetislaus filius.

Iutha coniux rapta.

Imperator Henri-

malis

malis affecturũ, ſibiq́ ſedem in regni medio collocatu-
rum: Statimq́, cũ exercitu Bohemiam, inſtar torrentis
cuncta ſecum rapientis, ingreditur. Contra Vdalricus,
filiusq́, caſtra movent. Iam duo exercitus, ad iactum
eli convenerant. Tùm Iutha, cuius ex iniuriâ bellum
rtum, crinibus ſparſis, ſciſſâ unguibus facie, victo pe-
riculorum magnitudine muliebri pavore, auſa telis
ſe inferre volantibus, inter primas acies proſiliens,
atris alloquium, priuſquàm furor ardeat amplior, ex-
oſcit. Quo impetrato: Fateor, inquit, Pater, iuſtum te
ellum moviſſe, cuius filia rapta: illumq́ pœna dignũ,
ui te contempſit, niſi compuliſſet amor: cuius cæca cõ-
lia ſæpè veniam meruêre. Sed age, obſecro, pone ante
ulos, quem armis inſequeris. Gener tuus, mihi mari-
us, cui tantoperè iraſceris: & fortaſſè nepos tuus, eius
lius, in ventre meo conceptus eſt. Parce, oro, filiæ: par-
nepoti: patrem illi, mihi virum, dimitte. Non eſt de-
ner maritus: nec ſolvi cõſummatum matrimonium
mana Eccleſia ſinit: nec tibi victoriæ poteſtas eſt.
rique vires, utriq́ belli artes ſuppetunt: Mars du-
us caſum reſpicit. Ne, obſecro pater, meî cauſâ tan-
m militiam morti abjicito: parce, cui ego prior læſa,
erci. Illacrimatus pater, auditâ filiâ: facturumq́ ſe,
od illa vellet, niſi obſtaret iuramentum. Tùm Iu-
: Et maritus, inquit, meus iureiurando aſtrictus eſt,
utoniam armis laceſſere. Sed vana religio, quæ ſce-
i locum facit. Vim criminibus Sacramenta non ad-

cus ſecundus, bellũ movet Vdalrico & filio ob raptum cognatæ, ut ait Epiſcopus.

Iuthæ oratio prima.

dunt. Expromiſſorem maleficij divina maieſtas odit: factorem exterminat. Inveni tamen, ſi libet, viam, qua te ſimul promiſſo, virumq́; ſolvam. Veniet cum patre gener ad pedes tuos: veniam commiſſi petet: te regem, te Dominum profitebitur. Neque impedimento erit, quo minùs ſedem in medio Bohemiæ colloces, ibiq́; ius dicas. Poſtremò curiam tuam in Teutonia petens, villas aliquas, quas iuſſeris, inter equitandum maritus diripiet. Placuit Imperatori conſilium filiæ: atq; in eius verba fœdus ictum: exercitus conſalutati: & in Boleſlavia, quæ umbilicum tenere Bohemiæ creditur, ſedes Imperatoris lapidea erecta: perpetuum rei monimentum principibus terræ inſigne datum Imperialis Aquilæ. Exin Bizetiſlaus Moraviam ex paterno indulto rexit: Polonoſq́;, qui magnam eius partem occupaverant, bello delevit: eorumq́; multa millia, ligatis poſt tergum manibus: in Hungariam venundandos miſit.

CAPVT XIX.

DE BISETISLAO DECIMOOCTAVO BOHEMORUM duce.

Anno à Chriſto nato 1030. Boleslai &

D*VM hæc aguntur, Anno, poſt Chriſti ortum, triceſimo, ac milleſimo, Boleſlaus apud Cracoviam excæcatus, interijt: Vdalricus quoque frater eius vitâ functus*

functus eſt. Quare cognita Ianuris & ipſe cæcus, Pragam veniens, Ducatum gentis ſuopte ingenio Nepoti dimiſit. Biſetiſlaus, ea re animo auctus, quamvis multâ iniuriâ laceſſitus exercitum in Hungariam duxit: magnamq́ inde prædam retulit. Quinque ei ex Iutha fuerunt filij: Spitigneus: Vratiſlaus: Conradus; Iaronurus, & Otto: quorum fiduciâ plenus, etiam Polonos, ulturus avum, pulſare bello non timuit: Cracoviamq́, armis captam, funditus evertit: Gneſenium quoq; metropoliticam urbem diripuit, multorumq́ Martyrũ ſacratiſsima inde corpora aſportavit: & crucem auream penſantem trecentas libras. Quod cum Imperator Henricus, eius nominis ſecundus, accepiſſet; indignatus iniuſſu ſuo Poloniam vaſtatã eſſe Beſetiſlaum, aut reſarcire Polonis damna, aut bellum expectare iuſsit. Ille, nihil ſe Imperatori, niſi tributum, debere, reſpondit à maioribus inſtitutũ. Pendebat aũt dux Bohemiæ Rom, Imp. quotannis. C. & XX. boves, & argenti puri, CL. marcas: id ſe neque neglexiſſe hactenus, neq; neglecturũ. Si quid amplius iuſſerit Imperator, à bono & æquo recedere: ſe libertati gentis nihil detracturum, Imperatdr, his auditis, ex Ratiſpona in Bohemiam copias traducit; Othardo Saxonum duce, ex altera parte cum exercitu properare iuſſo. Ingreſſus ſylvam, quâ Bohemiam cingi diximus, præciſis arboribus iter interceptum reperiens: milites viam ſecuribus aperire iubet. Magnus hic labor equiti. Erant enim vaſtæ magnitudinis arbores, multaq́ rubeta incidenda, prinſ-

Vdalrici mors.

Biſetiſlaus 18. dux Bohem.

Filij 5.

Res geſtæ.

Poloniæ oppugnatio felix.

Bohemia Tributaria Imperio Romano.

Imperator ipſi bellum movet.

quàm iter pateret. Ob quam rem, cum iam opere perfecto ad interiora perveniſſent, nec hoſtis in conſpectu uſque daretur: feſſi ac ſitibundi, proiectis armis, flumina petunt. Biſetiſlaus, ex inſidijs prodiens, palantes atque inermes aggreſſus: ſtragem haud parvam effecit. Imperator, repentino commotus malo, multis

Orhardus Saxo. ſuorum deſiderantibus, fugâ ſalutem petit. Othardus verò, iam fines Bohemiæ ingreſſus, ſeptentrionalem provinciæ partem longè lateq; populatus, his cognitis,

Procopius. cum præda domum revertitur. Procopius, comes Biclinienſium, cum parte copiarum adverſus eum miſſus, fortunâ parùm proſperâ uſus, tanquàm pecuniâ corruptus, effoſſis oculis, manibus pedibuſq; obtruncatis, in flumine Biclinæ demerſus: nec eo pacto quies Bohemiæ data. Nam ſequenti anno Henricus Imperator, & Othardus, maioribus collectis copijs redeuntes, tranſmiſſâ ſylvâ, ferro ac flammâ cuncta vaſtarunt: Biſetiſlaum armis diffidentem, intra Pragæ mœnia clauſum, obſederunt. Severus tunc Epiſcopatum urbis gerebat, iureiurando Imperatori obnoxius: ex cuius indulto Pontificali ſede præerat. Is noctu, cum pluribus ad Heinricum confugit: obtinendæq; urbis viam

Biſetislaus victus deprecatu. oſtendit. Quare, fractus animo Biſetiſlaus, errati veniam petijt: dictæ ſunt pacis leges, quas voluit Imperator: & trium annorum tributum penſum: Sleſia ſub annuo tributo, auri triginta: argenti, CL. Marcarum,

Anno 1052. Bohemiæ principi tradita. Secundo & quinquageſimo anno, poſt milleſimum, à Chriſti Salvatoris adventu, pace

*pace cum Imperatore compoſita, Hungariam ſibi ſubi-
gere Biſetiſlaus aggreditur, cuius populus, ſuis utens
legibus, Romanorum imperium contemnebat. Sed in-
greſſus hoſtilem provinciam, mox ardenti febre cor-
reptus, ultimum inſtare diem intelligens, vocatis Bo-
hemiæ primoribus: Spitigneum primogenitum ſucceſ-
ſorem ſuum deſignat: reliquos filios, Moraviâ inter
eos diviſâ, parere fratri iubet, atque his demanda-
tis, vitâ decedit, quarto Calend. Maij. Corpus eius
Pragam tranſlatum, apud parentes ſepultum.* *Mors Biſetislai in oppugnatione Vngariæ.*

CAPVT XX.

DE SPITIGNEO, DECIMO-NONO BOHEMORVM DVCE.

*SPITIGNEVS, ut primùm regno potitus, o-
mnes Teutonici generis Bohemiâ excedere iubet:
nec matri poteſtatem manendi facit: Exinde Mora-
viam, infeſtis potens armis, fratres bello aggreditur.
Vratiſlaus, audito Germani adventu, relicta in Olo-
mucio coniuge, ad Regem Andream in Hungariam
confugit. Conradus & Otho fratri ſe dedunt. Vxor V-
ratiſlai capta, aliquandiu in vinculis habita. Poſtre-
mo, ſuadente Severo Epiſcopo, dimiſſa: dum virum in
Hungaria petit, vicina partui, in itinere decedit.
Mæſtus ea re coniunx, ab Andrea Rege conſolatio-* *Spitigneus 19. dux Bohem.*

nem accepit: qui filiam ſuam Adilbeidam nuptã ei tradit. Quod cum Spitigneus accepiſſet, veritus, ne vires Hungaricas in ſe frater armaret: miſſâ legatione, ſine cauſa illum ex Moravia abiiſſe, dicit: nihil hoſtile timendum fuiſſe. Nam cur frater fratrem odiret, ſecundo poſt ſe loco genitum? Servâſſe ſe abeunti bona, non abſtuliſſe: redire eum ad ſuos debere: cunctá ei ſalva eſſe. Nec fruſtratus eſt fratrem: redeunti, quæ armis abſtulerat, cuncta reſtituit. Iutha verò, à filio dejecta, cum ſecundo nupſiſſet, brevi mortua eſt: cuius corpus in Bohemiam tranſlatum, in ſepulchris principum condidêre.

CAPVT XXI.

DE VRATISLAO VICESIMO BOHEMORVM DVCE.

Vratiſlaus 20. dux Bohem.

SPITIGNEO *vitâ functo, Vratiſlaus ſucceſſit. qui, Moraviâ rurſus inter fratres diviſa, Iaronurum, quem pater Eccleſiæ dedicatum, exſortem regni fecerat, in Diaconum, vel invitum, ordinari iuſſit. Is relicto Chriſti habitu, ad Poloniæ duces confugiens, militarem diſciplinam ſectatus eſt. Fuerunt Vratiſlao ex Adilbeide tres liberi: Biſetiſlaus, & duæ fœminæ: Ludmilla, & Inditha. Verùm, Adilbeide mortuá, uxorem alteram ex Polonia duxit, nomine Suatanam: ex*

Liberi 3. ex Adalbeide.

Ex Suatana 4. filij.

qua

qua Boleſlaum: Borziviſlaum: Vladiſlaum: Sobieſlaumq́; ſuſcepit. Inter hæc Severus Epiſcopus, qui Bohemiam Moraviamq́; ſacerdotio tenuerat, Iohanne in Moravorum Eccleſia ſibi ſubſtitutoiam gravis ſenio ex vitâ decedit. Ob quam rem Conradus & Otho, Vratiſlaum precibus onerant: Iaronuro fratri ut Eccleſiam Bohemiæ ab Imperatore impetret. Annuit Vratiſlaus: neq; Imperator adverſaturus eſt. Iaronurus ex Polonia revocatus, relictâ militiâ, Epiſcopus ordinatur: ac mutato nomine, Gebhardo appellatur. Qui mox ſpiritu ſuperbiæ inflatus, Moraviam non minùs, quàm ſuo anteceſſori, delatam dicit: illum exterum, ſe civem: illum infimo loco natum, ſe regio ſtirpe ortum. Ingreſſus Moraviam, Iohannem Epiſcopum, qui cedere nollet, contumeliјs & verberibus afficit. Vratiſlaus, qui Iohannem amaret, eâ re commotus, Romanum Pontificem, cõtumaciam Gebhardi uti corripiat, ſcriptis hortatur. Miſſus eſt in Bohemiam Rudolphus Cardinalis: qui cauſâ cognitâ, delictum puniat. Is vocatum Gebhardũ, cum minimè peteret, ſacerdotio abdicavit. Sed rogatus à Clero, dignitatem ei reſtituit: iubens & ipſum, & Iohannem, intra annum, coram ſummo ſacerdote ſe exhibere. Paruerunt ambo. Sacerdos Maximus, ambobus auditis, Gebhardum movere ſacerdotio ſtatuit: feciſſetq́; niſi preces interveniſſent Mathildis virginis, filiæ Bonifacij Ducis Lucani, quæ tum Romæ fuit, ex Bohemorum ſanguine nata. Hæc eſt illa Mathildis, famâ inclita, & apud Hiſtoricos la- Gebhardus. Mathildis Hiſtoria celebris.

tè memorabilis: quæ à Radicofano ſenenſis agri oppido, uſque Ceperanum, interiacentem terram donavit Eccleſiæ: poſteri patrimonium Beati Petri appellârunt. Huius ergò interventu Romanus præſul utrunq; ſacerdotem ſua diœceſi contentum eſſe: ac, remiſſis iniuriijs, in patriam reverti iuſſit.

Patrimonium Petri.

CAPVT XXII.

VRATISLAVS DVX, MOGVNTIÆ IN REGEM CREATVR per Heinricum Imperatorem quartum: Regnoq; Bohemiæ, Poloniam, Sleſiam, Luſatiam, Moraviamq; adiecit.

INTER hæc Leopoldus Auſtriæ Marchio, Moraviam, latrociniijs magis, quàm iuſto bello, infeſtam reddit: nec Conradi aut Othonis, qui tunc provinciæ præſidebant, preces audit. Illi fraterna ſolatia expetunt. Vratiſlaus collecto raptim exercitu Auſtriam ingreſſus, inſtar horridæ tempeſtatis, obvia quæq; proſternit: occurrentem Leopoldum prælio victum, in fugam convertit: ipſe onuſtus ſpoliis domum revertitur. Poſt hæc, anno ſexto & lxxx. ſupra mille, ab ortu Salvatoris Chriſti, apud Moguntiam in conſilio principum ab Imperatore Heinrico, eius nominis quarto, Vratiſlaus Rex declaratur: Moravorum regno, quod ſupra

Annus 1086

Vratislaus 1. Bohemo-

ſuprà extinctum diximus, in Bohemiam tranſlato: Polonia, Sleſia, Luſatia, Moravia, Bohemorum Imperio adiectæ. Gilbertus, Trevirorum Archiepiſcopus, cum eo Pragam miſſus: qui coram provincialibus Regem inungat: Regalibuſq; adornet inſignibus. Id eodem anno factum, acclamante populo: Vratiſlao Regi ſalus, honor, atque victoria. Suatana quoq; Regina cum eo coronata. Mortuus eſt per idem tempus Iohannes Moravorum Epiſcopus: cuius Eccleſia, inſtante Gebhardo Pragenſi, unita eſt. Quæ res illi maioris inſolentiæ fomentum fuit: adeò, ut præſente Rege intereſſe divinis minimè dignaretur. Ob quam cauſam Vratiſlaus indulgente Alexandro Papa III. natione Senn. collegium Canonicorum Regularium in arce Pragenſi erexit: in quo, dum res agitur divina, non præpoſitus tantum, ſed Decanus, & Sacerdos, Diaconuſq;, & ſubdiaconus, rem divinam facientes, Epiſcopalibus ornamentis utuntur. Et præpoſitus quidẽ, Cancellarius Regni appellatus, principis honore defungitur. In fundatione autem eius Eccleſiæ, Regem ſuis humeris duodecim cophinos lapidum geſtaſſe ferunt: Religioſum principem, dignumq;, qui primus inter Bohemos regio diademate uteretur: Gebhardum verò indies magis atque magis inſoleſcentem, ac propterea à Moravorum plebe repulſum, dum per Hungariam ad Romanum Pontificem queſtum iniurias proficiſcitur, apud Strigonium morbo correptum interiiſſe: Coſinumq; illi ſuffectum. Fuerunt Vratiſlao, & cum Saxonibus,

rum rex creatus.

Mors Iohã. Moravorũ Epiſcopi.

Coſmus ſucceſſor Gebhardi.

G 3

& cum Germano, qui Moraviã obtinebat, inimicitia. Illos per filium vicit: Germanũ ipſe ex Moravia armis expulit: urbẽq; Olomucenſem poſſidendã filio tradidit.

CAPVT XXIII.

DE CONRADO, VICESIMO PRIMO: BISETISLAO, VICESIMOSECUNDO: AC BOLESLAO, VICESIMO TERTIO: NECNON BORZIVISLAO, VICESIMOQUARTO, BOHEMORUM DUCIBUS.

Conradus 22. dux Bohem.

VITA functus Vratiſlaus, non filium ſicut optaverat, ſed Conradum fratrem habuit ſucceſſorem. Qui ſeptimo menſe potitus imperio, morbo correptus, nepotibus ex fratribus locum fecit. Quinque eos fuiſſe diximus, qui ſibi invicem pro nativitatis ordine ſucceſſêre: Duos ex his Vrisbuicenſes, perpetui Regum hoſtes, fraudibus interceptos necavêre.

Vrisbuicenſes Boh. hoſtes.

CAPVT XXIIII.

DE VLADISLAO, VICESIMOQVINTO BOHEMORVM DVCE, & Rege ſecundo.

Vladislaus 25. Boh. dux Rex ſecundus.

PEnultimus, Vladiſlaus nomine, ex Biſetiſlao fratre, nepotem ſui nominis, cum trecentis galeatis equitibus auxilio Heinrici Sexti Romanorum Imperatoris Romam miſit: qui plurimas inde reliquias Sanctorum reportavit. Inveni in hiſtoria Bohemorum, poſt Vratiſlaum primum Regem, pluribus annis inter regnum fuiſſe. Nam Conradum fratrem eius, ac deinde Vratiſlai filios non Regis nomine, ſed Ducis tantùm u-

ſos

ſos: tanquàm regni decus homini, non provinciæ, datum fuiſſet. Vladiſlaum verò quarto loco Vratiſlao natum, à Friderico primo, ſibi & poſteris Regiam dignitatem obtinuiſſe, & cum in expugnatione Mediolanenſi egregiam operam navaſſet, Imperatori mirificè gratum, leonem rubeum biſurcatæ caudæ, in clypeo albi coloris, inſigne Regium accepiſſe: Candelabrũ quoq; Salomonis ex Mediolano aſportatum, in Eccleſiæ ſancti Viti Pragenſi recondiſſe. Pontem ſuper Multaviam, qua vetus Praga minori iungeretur, magni operis ædificâſſe: quam Ratiſponenſi præferunt: in quatuor & viginti arcus, ut anteà diximus, protenſum. *Inſignia regia.* *Pontis ſuper Multaviam conditor.*

CAPVT XXV.

DE SOBIESLAO, VICESIMO SEXTO: ET FRIDERICO, VICESIMO ſeptimo: necnon Conrado, viceſimo octavo: ac Biſetislao, viceſimo nono: atque Venceslao, triceſimo Bohemorum ducibus.

POST eum Sobieſlaum quinque annis Ducatu functum, à provincialibus exactum in exilio, interiiſſe. Exin Fridericum Vladiſlai filium ſucceſſiſſe. Poſt, Conradum, qui apud Apulos, in Italiam ſecutus Imperatorem, deceſſit. Conradum Biſetiſlaus ſequitur: qui & Heinricus dictus eſt. Et cum eſſet Pragenſis Epiſcopus, quindecim annis Pontificatum ſimiliter, & principatum Bohemiæ tenuit. Poſt eum, Ducatum obtinuit Venceſlaus, frater eius. Hos quoq; Regis nomine abſtinuiſſe conſtat: ſive quia magis vi, quã iure imperaverunt: ſive quòd indultum Imp. Rom. ſumendæ coronæ, more maiorum, obtinere non valuerunt. *Dux Boh. 26.* *27.* *28.* *29.*

CAPVT XXVI.

DE PRIMISLAO TRICESIMOPRIMO BOHEMORVM DVCE & Rege tertio.

Primiſlaus 31. dux & Rex 3. Bohem.

VENCESLAVM, *tribus menſibus Ducali auctoritate functum, Primiſlaus Vladiſlai ſecundi Regis filius, armis deiecit: & à Philippo Romanorum Imperatore Friderici ſecundi fratre (quem Romana Eccleſia non accepit) tertio loco inter Bohemos Reges coronatus eſt.*

CAPVT XXVII.

DE VENCESLAO BOHEMORVM REGE QVARTO: ET DE Othokaro Bohemorum Rege quinto.

Venceſlaus 32. dux, & Rex 4. Bohem. monoculus.

Othokarus & Primiſlaus dictus 33. dux & Rex 5. Boh.

PRIMISLAO *duo fuerunt filij: Venceſlaus & Othokarus. Venceſlao regnum Bohemiæ ceſſit: Othokaro Marchionatus Moraviæ. Fuit autem Venceſlaus unioculus, & ſine liberis decedens: regnum Othokaro reliquit: qui & alio nomine Primiſlaus appellatus eſt: inter Bohemiæ Reges quintus, belli appetens, & magnorum operum effector: cui nec animus in rebus arduis, nec conſilium defuit. Imperium, quod à fratre*

fratre ſuſceperat, ex mari Balthеo, quod falſò plerique Oceanum, putavêre, (eſt enim Mediterraneus ſinus) uſque ad Danubium protenſum, ad internum, noſtrumque mare, quod Adriaticũ dicimus, extenditur. Nam, cum obiiſſet Fridericus Dux Auſtriæ, ſine liberis, ſoror eius Margarita hæreditatem accepit. Nupſerat hæc olim Heinrico Imperatori, Friderici ſecundi filio: eoque ſine ſobole vitâ functo, in patriam redierat. Eadem, iam anus, Othokarum ſibi virum aſcivit, qui non tàm coniugis ætatem, quàm dotem animo volvens, ſterile matrimonium contraxit: & principatum nobilem conſecutus, more humano, quantò poſſedit, tantò maiora concupivit. Vlricus eo tempore Carinthiorum principatum tenebat. Qui, cum virili ſobole careret, acceptâ ex Othokaro pecuniâ, Carinthiam illi, Carniolam, Marchiam Sclavonicam, & Portum Naonis tradidit. Veronenſes exinde, Feltrenſes, Tarviſini, & multi ex Foro Iulij ultimo ſeſe ei ſubmiſerunt. Bellum Hungaris indixit, commiſſoque prælio, victor ingentem prædam reportavit: Styriamque provinciam illis ademit. In Pruſſia, quam veteres Vlinrigiam vocavêre, ſuperatis Tartaris, urbem condidit: quam Cuniſpergium, id eſt, Montem Regium vocant. Sed quantũ aucta eius potentia eſt: tantùm etiam inſolentia crevit. Qui, vivente legitima uxore, &, quæ ſibi tantum imperium adiecerat, alteram ſuperduxit: Cunigundam, Regis Maſchoriæ filiam. Vocatus per principes Electores ad imperium, contemſit: palàm inter ſuos iacti-

Pruſſia olim dicta Vlinrigia.

Cuniſpergij conditor vel Regiomontis.

tans,pluris Bohemiæ Regem:quàm Romanum Imperatorem eſſe: Rudolphus itaque Habsburgi Comes, qui magiſter Curiæ Othokari fuiſſet, non minùs belli, quàm domi clarus, Chriſtianæ Reipublicæ præfectus eſt, miſſis ad Othokarum legatis, Auſtriam,& Carinthiam, cæteraſq; vicinas Italiæ provincias, tanquam iuris Imperij, repetit: quando nec Auſtria muliebre feudum eſſet: nec Carinthiam, iniuſſu Cæſaris, Vlricus venundare potuiſſet. Renuit Othokarus: & Imperatori, qui aliquando ſibi ſerviviſſet, impacato reſpondit animo. Sed intervenientibus amicis eâ lege reconciliati ſunt, ut Auſtria Imperatori cederet: Exin, datis acceptiſq; filiabus, affinitas utrinque iungeretur:provinciæ,de quibus lis eſſet, dotales fierent. Adeptus Auſtriam Rudolphus, Othokarum in verba ſua iurare, more maiorum expoſcit. Id ſuperbo regi graviùs viſum: tanquàm ex Domino ſervus fieret. Exoriuntur novæ lites: bellum indicitur. Cumq; iam duo exercitus ad mille paſſus, alter alteri proximus, conveniſſent, veritus Othokarus Rudolphi potentiam, iniuſtamq; belli cauſam animo volvens, legatos mittit, qui ſe iuraturum dicant, ſi modò intra tentorium imperiale honoris ſui cauſâ fieri Rudolphus velit. Accipit conditionem Imperator potiùs, quàm belli fortunam experiatur. Suggeſtum in tentorio ſublime paratur: ibiq; aureum ſolium eminentiori loco erigitur. Rudolphus, diademate & imperialibus inſignibus conſpicuus, conſidentibus Electoribus imperij, cæteris Baroni-

Rudolphus Habsburgenſis Comes delectus Rō. Imperator.

ronibus circumſtantibus, advenientem Regem ſedens expectat. Ille cum paucis regni ſui optimatibus ingreſſus, conſcenſo ſuggeſtu, ad pedes Imperatoris genua flectit: proinde, ex veteri conſuetudine, admotis ſacroſanctis, iureiurando ſe adegit. Intereà tentorium arte compoſitum, à ſummo uſque deorſum, in quatuor proſciſſum partes, decidit: Regemq́, ut erat in alto loco ad Imperatoris genua ſupplex, videndum exercitibus præbuit. Stabant circumarmatæ acies, rei exitum ſpectantes: ſed quantùm læti Teutones glorioſum Imperatorem ſuum videntes: tantùm indignabundi Bohemi, quòd Rex eorum humiliari magis, quàm prælium experiri, voluiſſet. Stupefactus eâ re Othokarus: quamvis dolo magis, quàm caſu cecidiſſe tentorium ignoraret: ſubticendum tamen in præſentiâ cenſuit: petitâq́ ab Imperatore veniâ, plenus irarum domum rediјt. Quem, tametſi ſuâ ſponte ſatis fureret: magis tamen ac magis uxor incendit, quæ cognito rerum ſucceſſu, advenientem Regem hiſce verbis allocuta fertur: Hæccine nobis ſpolia: hanc belli victoriam domum refers? Dediti omnes hodie tuâ operâ, veluti mancipia, veluti pecudes ſumus. Regina provinciarum, Bohemia tributaria facta. Cum te olim ſuperâſſe prælio Tartaros: exuiſſe caſtris Hungaros: Styriam armis adeptum eſſe: Italiam cum exercitu penetrâſſe, audiveram: felicem me, quæ tali nupſiſſem viro: patrem, qui me Regi magnanimo tradidiſſet, ſapientem exiſtimabam; neque Reginam eſſe ullam orbe

Coniugis obiurgatio.

toto,cui me cedere oporteret. Nunc falſa omnia experior. Nam quæ mulier me infelicior? Quis te virorum omnium ignavior? Auſtriam, provinciarum nobiliſſimam,tot urbibus,tot proceribus inſignem,nulla neceſſitate coactus, ex manibus tradidiſti:Styriam, Carinthiam, & quas poſſidebas in Italia civitates, turpi metu reliquiſti:cum Comite Habsburgenſi infimi generis affinitatem contraxiſti. Poſtremò ei,qui ſatelles tuus quondam fuerat, iureiurando exhibito, te ſubmiſiſti:& ſervus ſervi factus tu,ſimul ac maiorum tuorum gloriam offuſcâſti. En virum,qui magnitudine animi renuiſſe imperium videri vult. Laudarem,ſi te illi non ſubieciſſes.Agè,ſi tibi animus virilis deeſt:neque gladios intueri potes: ſine me Regem eſſe: experiar profectò, Bohemis, an Teutonibus Imperium debeatur. Sunt Poloni,ſunt Saxones, ac Francones, qui noſtra ſigna ſequntur: ſunt Sleſitæ,Moraviq; : & verebimur belli tentare fortunam. Vtinam aut tibi meus animus fuerit:aut mihi obedientia,quam te habere animadverto: ſentiret profectò Rudolphus, neq; vires adverſus Dominos valere:neque dolos. Othokarus, qui uxoris caritate teneretur, eamq; verum locutam animadverteret, ſimulq; animi magnitudine irrogatam contumeliam ferre non poſſet: accerſitis regni primoribus,collectiſq; novis copijs, Rudolpho,qui dolo ſecum egiſſet,bellum indicit.Neque ille certamen detrectat.Conveniunt ambo cum exercitibus,in campis Auſtriæ trans Danubium : commiſſum eſt atrox

præ-

prælium: diuq́; Marte dubio depugnatum, cum Bohemi multitudine ac robore, Suevi, quibus Rudolphus maximè fidebat, ordine ac arte ſuperiores eſſent. Cecidêre quàmplurimi ex utraq́; parte: maior tamen ſtrages Bohemorum edita. Ad extremum, relictus à ſuis Othokarus, dùm fortiter pugnat, inter conſertiſſimas hoſtium acies occiditur. Ferunt, Styrienſes duos domi nobiles, quorum frater ab Othukaro per iniuriam extinctus fuiſſet, eum toto prælio quæſitum, cum certis indicijs cognoviſſent, in ultionem fraternæ cædis, obtruncaviſſe: corpus eius, permittente Rudolpho, in Bohemiam tranſlatum, regio honore ſepultum: Prælium ipſa die beati Ruffi peractum, Anno ab incarnatione verbi M. CC. LXXVIII. A populatione Bohemiæ Imperatorem abſtinuiſſe, quæ genero deberetur.

Othokari obitus.

Annus 1278

CAPVT XXVIII.

DE SANCTO VENCESLAO, BOHEMORVM REge ſexto.

V*ENCESLAVM Othokari filium, 7. annos natum, ab Othone, Marchione Brandeburgenſi, in Franconiam abductum, regnumq́; tutorio nomine ab eo quinque annis gubernatum, reverſum puerum ſub Imperio matris fuiſſe. Illam Zaviſium quendam ex Baronibus, potentem, amâſſe: cuius nuptias adeptam*

Venceslaus 6. Boh. Rex.

Adulteri ī matris Kunigundæ.

multas regni opes ad eum contuliſſe. Sed ipsâ brevi morbo extinctâ, Zaviſium captum, neciq; traditum: regnum deinde ex Venceſlai arbitrio ordinatum. Quo regnante, eo ipſo anno, quo Tholomaidâ à Saracenis occupatâ, in hanc uſq; diem tenetur, Pragam fermè univerſam igne familiari exuſtam: liberalitate Regis, civiumq; diligentiâ atque impensâ, ita inſtauratam: ut felix incendium fuiſſe videretur. Rudolpho Albertus ¶ filius ſucceſſerat Imperator. Huic non minores inimicitiæ cum Venceſlao, quàm inter parentes eorum fuêre. Has Iutha, Venceſlai coniunx, atque Alberti ſoror, mulier viro cautior, magno labore diremit. Chariſſimus apud Venceſlaum, Alexius quidam, Pontificio iure conſultus, habitus eſt. Qui multa de Romanorum nobilitate cum eo locutus, uſque adeò animum Regis illexit: ut Iutham filiam, admodum parvulam, in clarâ Vrſinorum familiâ Gentili cuidam matrimonio ſpoponderit. Hinc ſecuta inter Vrſinos & Bohemiæ Reges amicitia: quæ apud Matthæum eiuſdem familiæ Cardinalem plurimi fuit. Is enim rogatus à Venceſlao, Getium Vrbevetanum, utroque iure conſultum, in Bohemiam miſit: quo regnum ſub leges reduceret. Sed impedivêre principes, quibus incerta eſſe omnia lucrum eſt. Huius Venceſlai ſoror, nomine Agnes, Rudolpho nupſit, Imperatoris Rudolphi filio: q Pragæ moriens, ibi defunctus iacet. Ex eâ natus eſt Iohãnes, qui Albertum Cæſarem circa flumen Rhenum, nõ longè ab oppido Schafhauſen, dùm ſimul amicè iter agerent ſuâ

Venceslai inimicitiæ cũ Alberto Cæſare.

¶ Epiſc. Albertũ narrat fratrem fuiſſe Rudolphi, ipſique affectanti licet imperium, prælatum Adolphũ, Naſæ comitem: quẽ ille apud Vãgionas prælio ſuperârit & occiderit, poſt Imperium conſecutus.

Iohãnes Albertum Cæſarem interficit.

manu interfecit. Deinde, pœnitentiâ ductus, Clementem quintum Pontificem Maximum, qui ſibi purgationem indulgeret, apud Avinionem adijt. Pontifex Imperatoris occiſionem ab Imperatore iudicandam, ait. Venit igitur Piſas Iohannes, ubi tùm Cæſar Heinricus, ſeptimus eius nominis Imperator, conſidebat: à quo iuſſus religionem ingredi Heremitarum Sancti Auguſtini, in eâq; perpetuò pœnitere, non recuſavit. Mortuus eſt tandem in eâdem urbe: & in æde ſui ordinis ſepultus. Tumulum eius nos eo anno vidimus, quo iuſſi ab Imperatore Friderico tertio, ſponſam eius Leonoram, ex Portugaliâ venientem, ſororis tuæ filiam, cum alijs collegis ducturi Senas, accepimus. Mater eius Iohãnis cordata mulier fuit, & ingenio feroci. Quæ, cum accepiſſet, Germanum ſuum, contentum regno Bohemiæ, delatum imperium recusâſſe: At ego, inquit, ſi rerum potiar, glebaq; una mihi modò deſit: aut, quod reliquum eſt, ſubijciam: aut imperio excedam. Ferunt in coronatione Venceſlai, minùs novem, ducenta equitum millia, apud Pragam, ex regiâ curiâ cibos accepiſſe: peditum verò infinitam multitudinem paſtam. Subieciſſe & Polonos ſibi Venceſlaum: à quibus invitatus: in civitate Gneſno diadema ſuſceperit. Filium quoq; ſui nominis, 13. annos natum, petentibus Vngaris Regem dediſſe. Sed cum Bonifacius, Pontifex Maximus, Carolum adoleſcentem, Caroli Regis Siciliæ filium eò iuſſiſſet, & Vngarorum animi mutarentur: filium ſuum Albæ coronatum, & ſacram

Coronatio Venceslai.

Polonia eidem ſubiecitur.

Filius adoleſcens Rex Vngariæ.

ſimul coronam, ad ſe recepiſſe: nec diù poſteà, tertio & triceſimo ætatis ſuæ anno, ex tabe obijſſe. Mortem eius Bohemos magno mœrore proſecutos. Fuerat enim manſuetus & clementiſſimus princeps: & admirandus opinione ſanctitatis: quæ poſtea vel miraculis confirmata traditur. Iohanni Brixionenſi Epiſcopo, ſi vera eſt fama, per quietem apparens, cum eum flentem triſtemq́; repeririſſet, interrogavit: quænam eſſet cauſa mœſtitiæ: Dicenti, ſe mortem eius æquo animo ferre non poſſe, incredulitatem exprobravit: qui ſacris eloquijs fidem non adhiberet, in quibus hæc verba potuiſſet aliquando legiſſe: Cum te conſumptum putaveris, orieris ut Lucifer: & habebis fiduciam propoſitâ tibi ſpe: & defoſſus ſecurus dormies. Requieſces: nec erit, qui te exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi. Subiungenſq́;, parvam eſſe eius fidem, atque inanem, ſi mortem ſanctorum miſeram putaret: repentè diſparuit. Epiſcopus excitatus, verba quidem ſibi dicta memoriter tenuit: ſed, ubínam ſcripta eſſent in ſacro codice, penitus ignoravit. Evoluto autem concordantiarum libro 11. apud Iob capitulo, quod quærebat, invenit. Ad tumulum autem eius, inſignis latro cum acceſſiſſet: exprobrans mortuo vitam, lapideæ ſtatuæ ſuper ſepulchrum iacenti, colaphum incuſſit: nec mora: cæcitate perculſus impietatis ſuæ pœnam dedit. Statua poſtmodum in ſacrario erecta eſt: & alia ænea, loco eius, repoſita, Iohannis Barbantini, egregij ſtatuarij, nobile opus.

Hiob. cap. 11

CAPVT

CAPVT XXIX.

DE VENCESLAO, BOHEMORVM REGE SEPTIMO.

Venceſlaus 7. Boh. Rex beluo.

V*Enceſlao filius eius ſucceſſit: quamvis eodē nomine: moribus tamen longè diſpar. Qui cum ebrietati, & turpiſſimæ parti corporis dies noctesq; indulgeret, & aliorum bona diriperet, aliorum uxoribus illuderet: apud Olomutium, Moraviæ civitatē, dùm ſolus in domo Decani Pontificalis ædis perambulat, tribus vulneribus confoſſus, duo de viginti natus annos interijt.* *Mors.* *Ignoratus eſt necis auctor: quamvis Conradus, eques Thuringus, cruentum geſtans pugionem, exire regiam viſus fuerit. Nam is priùs obtruncatus eſt populari tumultu, quàm crimen confiteretur.*

CAPVT XXX.

DE RVDOLPHO BOHEMORVM REGE OCTAVO.

Heinrico pulſo Rudolphus, ſubſtituitur Bohem. Rex 8.

V*ENERAT fortè eo tempore Pragam Dux Carinthiæ Heinricus: cui altera ex ſororibus regis, nomine Anna, natu maior, iàmpridem nupſerat. Hunc Bohemi regem delegunt. Id ægrè fert Albertus Imperator. Qui repentè coactis copijs Bohemiam in-*

greſſus, Heinricum regno deturbat: Rudolphumq́; filium ſuum Regem conſtituit: Eliſabeth Senioris Venceſlai relictâ, in matrimonium ei traditâ, quò Regnum eius ſolidius eſſet. Qui, cum magnâ Bohemorum ſpe regnare cœpiſſet: ſubitaneo morbo correptus, primo regni ſui anno, abſq; liberis deceſſit.

CAPVT XXXI.

DE HEINRICO, BOHEMORVM REGE NONO.

Lis de Succeſſore.

P*OST obitum Rudolphi, diſſidentes inter ſe Bohemi: alij Fridericū, Rudolphi fratrem: alij Heinricum, quem deiecerant, petierunt. Vicit Heinrici factio: trucidatis alterius partis auctoribus. Et quamvis Albertus Imperator cum magnis copijs Bohemiam ingreſſus, Regionem longè lateq́; afflixerit: Heinricum tamen Regno deijcere non potuit: priùs à Nepote, ut antè diximus, occiſus, quàm meditata in Bohemis exequeretur. Succeſſit Alberto Heinricus ſeptimus (de quo paulò antè mentionem fecimus) Comes Lutzelburgenſis: conſilio & animo iuxtà potens. Hic Elizabeth, alteram Venceſlai ſororem, octo & decem annos natam, clàm iuſſam ad ſe venire, apud Spiram Galliæ civitatem, Iohanni filio ſuo, quatuor annis minori, matrimonio coniunxit. Eodem quoq́; tempore, tribus conparatis exercitibus, unum ipſe in Italiam duxit*

Heinricus 9. Boh. Rex.

xit adverſus Brixinẽſes: quos, armis victos, imperata facere contulit: Lombardoſq́; omnes in poteſtatem accepit. Alterum adverſus Comites VVirtenbergenſes direxit, Sacro Imperio rebelles: quibus, ex octoginta caſtellis, & munitiſſimis oppidis, quæ obtinebant, duo & ſeptuaginta armis expugnata ademit. Tertium ex Franconibus ac Baioarijs comparatum, Duce Petro Archiepiſcopo Moguntino, cum filio in Bohemiam miſit. Hic eſt ille Heinricus, qui Romæ coronatus, renitente Huberto, Rege Neapolitano, Florentiam obſidione arctiſſimâ cinxit: Piſas, Senaſq́;, in poteſtate habuit: & apud Bohemicum conventum in agro Senẽſi, hoſtili fraude veneno extinctus fertur. Cuius corpus, in vetuſto ac nobili templo Piſarum, ſublimi loco poſt aram amici condiderunt. Pugnatum eſt in Bohemiâ pluribus locis: cum alij Bohemorum Iohannem regnare cuperent: alij Heinrico ſtuderent, qui iam cum tribus Imperatorum filijs de Regni poſſeſſione contendiſſet. Obſeſſa eſt denique Praga, Regni caput, diuq́; oppugnata: cum Heinricus & Marchio Miſnenſis haud pigrè mœnia tuerentur. Ad extremum tamen oppidanorum proditione Iohanni tradita: hoſtis in arcem ſeſe recepit: nec multis pòſt diebus Heinricus in Carinthiam profugit. Ex eo tempore, uſque ad Imperatorem Sigiſmundum, Bohemia in poteſtate Lutzelburgenſium, fermè centum viginti ſex annis fuit.

Coronatio Romæ facta

Mors.

Bellum de ſucceſſione.

Bohemia in poteſtate Lutzelburgenſium.

CAPVT XXXII.

DE IOHANNE BOHEMORVM REGE DECIMO.

Iohannes Bohe. Rex 10.

IOHANNES *potenti manu Regnum gubernavit: & patre in Italiâ agente, apud Germanos vicario nomine adminiſtravit imperium. Patre verò defuncto: cùm plurimæ Italiæ civitates ei ſeſe dediſſent, penetravit Alpes cum exercitu: eaſq́; non paucis annis tutatus eſt. Dum Fridericus Auſtriæ, & Ludovicus, Baioariæ princeps, de Romano Imperio inter ſe contendunt: fuerunt ei & cum coniuge graves diſſenſiones: Baronibus Regni Reginam à Rege ſubtrahentibus, tanquàm Bohemorum inimico, qui Teutones inprimis haberet acceptos. Ventum eſt ad arma: affectum magis calamitatibus regnum. Vix tandem compoſitæ lites. Poſt hæc Egra à Iohanne recepta eſt: Vratiſlavienſium civitas, quam dux Sleſiæ occupârat Heinricus: Legnitium quoq́; & quàm plures aliæ Sleſiæ civitates Iohanni ſubijciuntur. Geritur & adverſus Auſtriales bellum: in quo victor Iohannes, ſuos milites prædâ non modicâ ditat. Cùm regnum Poloniæ quietè obtinere non poſſet: Caſimiro, acceptis viginti millibus Marcarum argenti, rurſum cedit. Cracoviam tamen obſidione cingit: ſed deficientibus commeatibus abire compellitur. Cæcus effectus à rege Francorum adverſus Anglicos in auxilium accerſitus, cum lectiſſimâ*

Res geſtæ.

mâ equitum manu conſanguineo ſolatium tulit: prælioq́ memorabili & cruentiſſimo ſe immiſcuit: in quo, cum multis milibus caſus interijt: cum regnâſſet quinque & triginta annis. Bellum in celebritate Sancti Ruffi geſtum. Hinc ea dies apud Bohemos atra atq́ inominabilis habita: quæ duos Reges hoſtili gladio abſtuliſſet. *Mors.*

CAPVT XXXIII.

DE CAROLO BOHEMORVM REGE VNDECIMO: QVI & poſteà Romanorum Imperator factus Carolus quartus dictus eſt.

V*NVM & triginta annos agebat Carolus, tùm filius eius, ex Elizabeth coniuge natus. Is, vivente patre, apud Tartaros feliciter dimicavit: civitates Lombardiæ, à patre acceptas, armis tutatus eſt. Pugnavit adoleſcens cum Veronenſibus: eos prælio fudit. In ea pugnâ, bis equo deiectus, non dubitavit tertium conſcendere: facinoraq́ fortiſſimi militis edere. Ferunt, cum iuveniliter laſcivientem, cum Parmæ ageret, alienos thoros non paucos polluiſſe: neque increpatum à patre abſtinuiſſe. Fuiſſe per idem tempus Dalphino Franciæ, cum principe Sabaudiæ bellum: cui, cùm rogatus Iohannes auxilium ferre ſtatuiſſet: nocte, quæ decretum iter præceſſit, viſum eſt in ſomnis Carolo:* *Carolus quartus dictus 11. Boh. Rex.* *Mores.*

Somnium Caroli.

Iuvenem formâ conſpicuum, militari manu raptum, eminentiq́; loco, unde videri ab omnibus poſſet, veſtimentis exutum, moxq́; virilia ei exſecta. Carolo ex proximo adoleſcente (qui ſpeciem ſupra humanam venerabilis aſtabat, eaq́; ſic geri mãdaverat) quiſnam hic iuvenis eſſet, tàm crudeliter acceptus: & cur eo ſupplicio afficeretur, interroganti, reſponſum datum: Delphinum eſſe Regis Franciæ primogenitum, qui talibus modis acciperetur: ſic plectendos qui aliena matrimonia violarent. Experrectum Carolum ſummo manè, patri ſomnium recitâſſe: rogâſſeq́;, ne fruſtrà exercitum fatigaret: Dalphinum enim non egere auxilio: quem interemptum eſſe non dubitaret. Contempſiſſe patrem verba filij: ſomnijſq́; nihil ineſſe ponderis reſpondiſſe: duorumq́; dierum itinere cum exercitu profectum, certum accepiſſe nuncium: Dalphinum, in obſidione cuiuſdam caſtelli, ſagittâ in incertum miſſâ, confoſſo inguine exſpirâſſe: copias eius diſsipatas eſſe. Carolum in villa Terentij Parmenſis agri, quo in loco viſum viderat, in honorem Beatæ virginis Mariæ collegiatam Eccleſiam erexiſſe, magnificeq́; dotâſſe: quæ adhuc extat. Patronus eius eſt Præcentor Eccleſiæ Pragenſis quemadmodum eiuſdem Caroli literæ atteſtantur, quas nos vidimus, legimuſq́;.

Carolus alias Venceſlaus dicebatur.

Nomen huic Carolo in Baptiſmo Venceſlaus fuit, quod in confirmatione à Carolo Francorum Rege mutatum eſt: apud quem pueritiæ rudimenta peregit.

Res geſtæ.

Fuit autem hic Carolus vir magnorum operum, qui regnum Bohemiæ, tùm reli-

gionis

gionis cultu, tùm legum ac bonorum morum diſciplinâ illuſtravit. Nam ſchola liberaliũ artium ab eo in Praga erecta eſt: nova civitas mœnibus cincta: Palatium Regium magnificentiſſimè exædificatum: monaſteria multa fundata: arces conſtructæ admirabiles: pax toti Regno dedita. Adeptus Imperium, rurſus Italiam ingreſſus, Longobardos in poteſtatem accepit: Gibellinos, qui iam pridem Florentiâ exulaverant, eiectis Guelfis, in ſuum locũ reſtituit: reliquis Ethruriæ partibus pro ſuo arbitrio leges dedit. Coronatus Romæ magnifico apparatu. Novatores rerum, qui adverſus Eccleſiam ſentiebant, Romano Pontifici iudicandos tradidit. Iohanni fratri ſuo Moraviam poſſidendam conceſſit: Viſſegradum novis muris ac propugnaculis communivit: corpus Sancti Viti Pragam detulit. Pontem Multaviæ, qui exundationibus corruerat, in Praga reſtaurat: Eccleſiam Pragenſem ad Metropoliticum decus erexit, cum anteà Moguntino Pontifici ſubiecta eſſet. Clarus profectò Imperator: niſi Bohemici regni magis, quàm Romani Imperij cõmodum, quæſiviſſet. Illud quoq; nomini ſuo non parvam inuſſit maculam, quòd Venceſlaum, ex filijs ſuis natu maiorem, in Imperio ſibi ſucceſſorem adhuc viuens ordinare conatus eſt, idq; pecuniâ. ¶ Nam tum principes Electores haud facilè ad eam rem trahi poſſent: quod virtute obtinere non potuit pretio comparavit: promiſſis cuiq;

Scholæ Pragenſis fundator.

Coronatio.

Caroli frater

Reparatio pontis Pragenſis.

Filius Venceslaus præficitur Imperio pecuniâ.

¶ Epiſc. ait, Carolum filio ſuo ſeſquiannum agenti à primoribus coronam, facilè impetrâſſe Regni: poſt coniugium coronam imperij pecuniâ.

Electori centum millibus aureis. Quos cum repræſentare non poſſet: publica illis Romanæ Reipub: vectigalia obligavit. Perpetuum Imperij malum. Hinc Romana poteſtas ad nihilum redacta: nec poſthac extollere caput imperium potuit: cum principes Electores omnia ſibi retinerent: Imperatoremq́, iureiurando adigerent, ne pignora revocaret. Sigiſmundus, alter Caroli filius, à Rege Vngariæ Ludovico in ſpem regni adoptatus eſt. Ibiq́, tandem coronam adeptus, pugnavit feliciter contra Turcos: duos & triginta Turcorum Regulos ſecuri percuſſit. Tumultu populari captus, ac viduæ, cuius virum occiderat, in cuſtodiam traditus: beneficio linguæ libertatem adeptus: regnum armis recuperavit. In quo fortunam utramque expertus, inter viros claros enituit.

Sigiſmundus alter Carolis filius Rex Vng.

CAPVT XXXIIII.

DE VENCESLAO BOHEMORVM REGE DVODECIMO: qui & Rex Romanorum extitit.

Venceſlaus Rex Bohe. 12. electus.

VENCESLAVS ætatis ſuæ anno ſecundo, permittente patre, Regni Bohemici ſceptrum aſſecutus: exin 15. agens annum, cum coniuge ſua Iohanna, apud Belgas, civitate Aquenſi, Romani Regni coronam accepit. Quarto deinde anno, peſtis ſæviſſima Bohemiam populata eſt. In Praga verò, quatuor menſibus, in unâ tantùm Sancti Stephani parochiâ, tria millia

In Regem Rom. coronatus.

Peſtis ſæviſſima.

millia funerum & quinquaginta fuêre. Sexto deinde anno, Regina deceſſit: & altera ſuperducta eſt ex domo Baioariæ, nomine Sophia, longè viro ſuo præſtantior. Inter hæc Pragenſes, populari tumultu excitati, atque in furorem acti, Iudæorum domos invadunt: bona eorum diripiunt: domos incendunt: atque inter duas horas, non ſexui, non ætati parcentes, infelicem gentem gladio cædunt. Perijſſe aliquot milia feruntur: ſervati complurimi infantes miſericordiâ bonorum civium, baptiſmi gratiam acceperunt. Calamitoſum genus hominum Iudæi, inter Chriſtianos agentes: qui ubi paululum abundare creduntur: mox, tanquàm Ieſu Chriſti Dei noſtri Maieſtatem contempſerunt, aut Religioni illuſerunt: non fortunas tantùm, ſed vitam quoq; amittunt. Impune apud Pragenſes flagitium fuit: tùm quia populi haud facilè corriguntur ſcelera: tùm, quia Venceſlaus deſidiâ corruptus, præſenti rerum ſtatu contentus, neque præterita corrigere: neque futura curavit præcavêre. Fuit enim Venceſlaus longè patri abſimilis, voluptatum ſequax, ac labores refugiens: vini quàm prorſus Regni curioſior. ¶ *Ob quam rem, captus à Baronibus, 17. Ebdomadas in cuſtodiâ habitus eſt. Iohannes dux Luſatiæ & Procopius Marchio Moraviæ, magno Reipublicæ malo, eum libertati reddiderunt. Captus & ſecundò per Sigiſmundum,*

Iudæorum miſeria.

Captivitas regis prima.

¶ Epiſc. iſtam captivitatē pleniùs deſcribit. Cauſa eſt tyrannis Regis, tùm aliâs, tùm nuper exercita in duos cives Pragenſes duosq; proceres, quos gladio iuſſerat occidi. Cuſtodia fuit publica ſceleratorum. Liberavit ſeſe fugâ nudum è balneo per Lembum remigante fœminâ nudâ, in balneo miniſtrâ flumenq; traijciente.

Captivitas ſecunda.

¶ Epiſc. ait, liberatum eſſe miniſterio piſcatoris Vienneñſis, cuius operâ traiecerit Danubiũ.

Hungariæ Regem, fratrem ſuum: & Alberto Auſtriæ duci in cuſtodiã datus. Cuſtodia eius in egregijs adibus apud Viennam habita: quibus exinde cognomen Praga datum: quòd eas Rex Pragenſium incoluiſſet. Sed, cum parùm ¶ diligenter cuſtodiretur, fugam arripuit: Regnoq́ rurſus potitus eſt. Neque tamen vitam mutavit: ſed priori conſuetudine vino ciboq́ marcens, lucemq́ dormiendo nocti coniungens, ab Electoribus Imperij, comprobante Romano Pontifice, Imperio deiectus, domi torpens illaudatum egit ævum.

CAPVT XXXV.

DE PERFIDA SECTA HVSSITARVM: ET DAMNATIS ARticulis profeſsionis illius.

Hußitarum ortus.

Rectoratus hactenus ſcholæ Pragenſis penes Teutones.

Occaſio.

SVB hoc Rege, noſtrâ demùm memoriâ, ætatis verò ſuæ anno, circiter quinquageſimo, perfida Hußitarum inſania ortum habuit: cuius & originem, & progreſſum, hoc loco proſequi animus eſt: quando ea peſtis, omnem penè Germaniam conturbavit: neque adhùc extincta, Regni Bohemici magnam partem occupat. Rexerunt ſcholam Pragenſem uſque in ea tempora Teutones. Id moleſtiſſimum Bohemis fuit, hominibus naturâ ferocibus, atque indomitis. Ex quibus vir quidam, genere nobilis, ex domo, quam putridi piſcis vocant, apud Oxoniam Angliæ civitatem literis ſtudens; cum Iohannis Vicleffi libros offendiſſet, qui-

bus

bus, De realibus univerſalibus, titulus inſcribitur: magnòpere illis oblectatus, exemplaria ſecum attulit. Inter quæ, de civili: de iure divino: de Eccleſia: de diverſis quæſtionibus contra Clerum, pleraque volumina, veluti precioſum theſaurum patriæ ſuæ intulit. Imbutus iam ipſe Vicleffitarum veneno, & ad nocendum paratus: tùm, quod erat familiæ ſuæ cognomen, putridam piſcem, id eſt, fœtidum virus in cives ſuos evomuit. Commodavit autem ſcripta, quæ attulerat, his potiſſimè, qui Teutonicorum odio tenebantur. Inter quos Iohannes eminuit, obſcuro loco natus, ex villâ Huſs, (quod anſerem ſignificat) cognomentũ mutatus. Hic, cum eſſet ingenio peracri, & linguâ disertâ, multumq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret: avidè admodum Vicleffitarum doctrinam arripuit, eâq; Teutonicos vexare magiſtros cœpit: ſperans, eo modo confuſos Teutones, ſcholas relicturos. Quod cum ſuccederet: à Venceſlao impetratum, ut Pragenſe Gymnaſium ritu Pariſienſis gubernaretur. Ea res magiſtratum ſcholæ Teutonibus abſtulit. Quam ob cauſam, commoti Magiſtri, ac diſcipuli Teutonici generis, ¶ iureiurando adacti, uno die ſuprà duo millia ſecuti, apud Lipſiam Miſnæ civitatem, trium dierum itinere à Pragâ diſtantem univerſale ſtudium erexère. Bohemis ſcholæ ſuæ gubernatio liberè patuit: quorum princeps eſt habitus Iohannes Huſs: linguâ potens, & mundioris vitæ opinione clarus. Qui, ubi ſa-

Iohannes Huſs, à patria dictus.

Germani Lipſiam abeunt magnâ ex parte.

Huſs Rector ſcholæ.

¶ Epiſt. ait, intra 8. dies ultra 24000. ſcholaſticorũ abiiſſe.

tis fidei comparatum ſibi exiſtimavit: venenum, quod iampridem occultè conceperat, palàm evomuit. Fundaverat opulentus quidam civis in urbe Pragenſi, ſub nomine Sanctorum Matthiæ & Matthæi, haud ignobile templum, quod Bethlehem appellavit, reditibus additis: ex quibus duo prædicatores alerentur: qui, feſtis profeſtiſq; diebus, verbum Dei Bohemico ſermone plebibus inſinuarent. Horum alter Iohannes aſſumptus eſt. Qui, cùm ſe libenter audiri animadverteret, multa de libris Iohannis Vicleffi in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri: adiciensq; crebrò inter prædicādum, ſe, poſtquàm ex hac luce migraret, in ea loca proficiſci cupere, ad quæ Vicleffi anima perveniſſet: quem virum fuiſſe bonum, ſanctū, cœloq; dignum, non dubitaret. Sequebantur Iohannem Clerici ferè omnes, ære alieno gravati: ſceleribus ac ſeditionibus inſignes: qui rerum novitate evadere pœnas arbitrabantur. His & nonnulli doctrinâ celebres iuncti erant: qui, cum in Eccleſia conſequi dignitatem non potuiſſent, iniquo animo ferebant ſacerdotia maiorum cenſuum his cōmitti, qui, quamvis nobilitate præirent ſcientiâ tamē viderentur inferiores. Excæcavit eos invidia: ut, qui viderant, & qui intellexerant, non intelligerent. Proruperunt in blaſphemias: & cum aliquibus ignaris fortaſsè ac vicioſis maledicere poſſent, in omnes latrare ſacerdotes cœpêre: & ab Eccleſiâ Catholicâ recedentes, impiam Valdenſium ſectam atque inſaniam amplexi ſunt. Huius peſtiferæ,

Spargitur dogma.

Aſſeclæ.

ac iam

ac iam pridem damnatæ factionis dogmata ſunt: Ro- *Dogmata Valdenſium & Huſſitarum.*
manum præſulem, reliquis Epiſcopis parem eſſe: Inter
ſacerdotes nullum diſcrimen: Presbyterum, non di-
gnitatem, ſed vitæ meritum, efficere potiorem. Ani-
mæ, è corporibus excedentes, aut in æternas è veſti- 2.
gio pœnas mergi, aut perpetua conſequi gaudia: pur-
gatorium ignem nullum inveniri. Vanum eſſe ora- 3.
re pro mortuis: & avaritiæ Sacerdotalis inventi
vum. Dei & Sanctorum imagines delendas. Aqua- 4.
rum, palmarumq; benedictiones irridendas. Mendi- 5.
cantium Religiones malos dæmones inveniſſe. Sacer- 6.
dotes pauperes eſſe debere: ſolâ contento Eleemoſynâ. 7.
Liberam cuiq; prædicationem verbi Dei patere. Nul- 8.
lum capitale peccatum, quantumvis maioris mali vi- 9.
tandi gratiâ tolerandum. Qui mortalis culpæ reus ſit, 10.
eum neque ſeculari, neque Eccleſiaſticâ dignitate po-
tiri, neque parendum ei. Confirmationem, quam Cri- 11.
ſmate Pontifices inducunt: & extremam Vnctionem,
inter Eccleſiæ Sacramenta minimè contineri. Auricu- 12.
larem confeſſionem nugacem eſſe: ſufficere ſua quemq;
Deo in cubili ſuo confiteri peccata. Baptiſma fluvialis 13.
undæ, nullâ interiectâ ſacri olei mixtura recipiendũ.
Cœmiteriorum inanem uſum, quæſtus cauſa repertum: 14.
quâcunq; tegantur tellure humana corpora, nil diſta-
re. Templum Dei latè patentis, ipſum mundum eſſe: 15.
coarctare Maieſtatem eius, qui Eccleſias, monaſteria,
oratoriaq; conſtruunt, tanquàm propitior in eis divina
bonitas inveniatur. Sacerdotales veſtes, Altarium or- 16.

17. *namenta, pallas, corporalia, calices, patinas, vaſaq́;*
huiuſmodi: nil habere momenti. Sacerdotem, quocunq́;
loco, quocunque tempore, ſacrum Chriſti corpus conſi-
cere poſſe, petentibuſq́; miniſtrare: ſufficere ſi verba
18. *ſacramentalia tantùm dicat. Suffragia Sanctorum,*
in cœlis cum Chriſto regnantium fruſtrà impetrari,
19. *quæ iuvare non poſſunt. In Canonicis horis cantandis,*
20. *dicendiſq́;, fruſtrà tempus teri. Nullâ die ab opere ceſ-*
ſandum, niſi quæ Dominica nunc appellatur: celebrita-
21. *tes Sanctorum rurſus reijciendas. Ieiunijs quoq́;, ab*
Eccleſiâ inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Subinco, cogno-
mine Lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, per
idem tempus Pragenſem Eccleſiam Pontificio retine-
bat: conſilio & animo illuſtris. Qui orienti calamita-
ti obviam ire cupiens, priuſquàm ampliùs debacchare-
tur: libros Iohannis Vicleffi ad ſe ferri, omneſq́; docto-
rum virorum conſilio adhibito, publicè concremari
iuſsit. Supra ducenta volumina fuiſſe traduntur, pul-
cerrimè conſcripta, bullis aureis tegumentiſq́; precioſis
ornata. Iohanni prædicatio interdicta, & adiectæ mi-
næ: ſi quando priores in populo errores vulgare aude-
ret. Ipſe Pragâ excedens, apud villam, ubi ſibi origo
fuit ac cognomen, permittente loci Domino (qui eius
inſaniæ favebant) vocare plebes, ac docere non deſi-
ſtit: multa in Romanum Præſulem: multa in reliquos
Eccleſiæ Pontifices maledicta congerens. Vtq́; populi
22. *animos ſibi magis ac magis conciliaret: Decimas haud*
aliter, quā Eleemoſynas, ſacerdotibus debitas, aſtruit:
libe-

Subinco adverſarius, Vicleffi libros igni tradit omnes.

liberum prædia poſſidentibus, ſi velint eas dare: ſi nolint, nullo iure cogi poſſe. Nondum error de Sacramento Altaris irrepſerat. Sed attulit novam peſtem Petrus Draſenſis (id oppidum Miſnæ ſuper Sitium) qui cum alijs Teutonibus paulò antè Bohemiam reliquerat. Cognitus inter ſuos, quia Valdenſi leprâ infectus eſſet, patriâ pulſus, velut hæreticorum aſylum, Pragam repetijt, puerorumq; docendorum curam accepit. Apud Eccleſiam ſancti Michaëlis, per id temporis populum prædicando inſtruebat Iacobellus Miſnenſis: literarum doctrinâ, & morum præſtantiâ iuxtà clarus. Petrus hunc aggreſſus, Mirari ſe, ait, doctum & ſanctum virum, qui divina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertiſſe communionis Euchariſtiæ, qui iampridem Eccleſiam peſſundâſſet: in quâ, ſub unâ tantùm ſpecie, Dominicum corpus populo miniſtrat: cum apud Iohānem Evangeliſtam & Apoſtolum, Chriſto dilectiſſimum, ſub duplici ſpecie panis viniq; ſumi iubeatur, dicente apud eum Salvatore: niſi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habetis vitam in vobis. Commotus his Iacobellus, cùm, perquiſitis vetuſtis ſanctorum Doctorum codicibus (Dionyſij præſertim, & Cypriani) communionem calicis laudatam inveniſſet: prohibitus apud Sacellum Archangeli Michaëlis prædicare: in templo maiore Sancti Mārtini Cathedram ſortitus, publicè commovere populum cœpit: ne deinceps communionem calicis, ſine quâ ſalvari nemo poſſet, quo-

Petrus Draſenſis. Drasdensis.

Iacobellus Huſsita pro calice Euchariſtiæ docens.

quo pacto negligerent. Huic omnes hæretici conſenſerunt, haud modicâ geſtientes lætitiâ, quòd articulum inveniſſent in Euangelicâ lege fundatum, per quem Romanæ ſedis vel ignorantia, vel nequitia argui poſſet. Odioſo quamvis hæc animo rex intelligeret: deſidiâ tamen corruptus, & inertiâ torpens, impunè debacchari ſinebat hæreticos. Subinco Archiepiſcopus, ubi nullum adverſus tantum emergens malum in Venceſlao præſidium invenit, ad Sigiſmundum Hungariæ Regem confugit: obſecrans atque obteſtans, ut negligentiam fratris emendet: neque labefactari Orthodoxæ fidei Sacramēta permittat. Dat fidem Sigiſmundus, petiturum ſe brevi Bohemiam: Eccleſiæ Catholicæ conſulturum. Sed, dùm dies die ducitur, Subinco apud Poſtinium in Hungariâ moritur, & Albicus ei ſufficitur, natione Bohemus, arte Medicus, & Sigiſmundo propterea carus: unicum extremæ avaritiæ baratrum: qui claves cellæ vinariæ nulli alteri, quàm ſibiipſi, credidit: & animalia viventia dono accepta mox vendidit. Et quia ſumptuoſo eſſe coquos didicerat, abiectam anum popinæ ſuæ præfecit. Interrogatus aliquando: ſonorum omnium quem moleſtiùs audiret: Maxillarum, inquit, oſſa frangentium. Idoneus profectò Pontifex, qui ſurgenti fomentum hæreſi daret. Infeſtabat eâ tempeſtate Romanam Eccleſiam Ladiſlaus Rex Neapolitanus: adverſus quem Iohannes Papa tertius & viceſimus, bellum decernens, plenariam peccatorum remiſſionē indulſit his, qui ad tuendam

Albicus.

Neapolitanus Rex Papæ hoſtis.

dam Eccleſiam arma induerent. Recitabatur in Eccleſia Pragenſi decretum Pontificis. Quod, cum quidam ſordidæ artis homines audiſſent: Iohannem Papam antichriſtum eſſe magnâ voce clamaverunt: qui crucem contra Chriſtianos decerneret. Eos è veſtigio ſenatus in carcerem rapi iuſſit: populus verò, ſuſceptis armis, dimitti omnes petiit. Sed, placatus oratione ſenatus, tanquàm vita captivorum in tuto eſſet, ſuam, quiſq; domum rediêre: de illis clàm ſupplicium ſumptū. At, cum ſanguis, extra prætorij ianuam defluens, indicium necis feciſſet: iterum occurrens populus, interemptorum corpora rapuit, & aureo circumvoluta panno, per omnes urbis Eccleſias detulit: clamantibus eiuſdem ſectæ ſacerdotibus: Iſti ſunt ſancti, qui pro Teſtamento Dei, ſua corpora tradiderunt. Exin cadavera, in Sacrario in Bethlehem repoſita, quaſi Martyrum reliquiæ, aromatibus condita.

CAPVT XXXVI.

DE IOHANNE HVS: ET HIERONYMO HÆRESIARCHIS, in Conſtantienſi Concilio igni traditis.

D*VM hæc aguntur, generale Concilium apud Conſtantiam, Suevorum urbem, cogitur. In quo, de rebus Bohemicis ſermo habitus, patrum mentes ingenti curâ confecit, voluentium animo; quonam modo*

L

Imperatore Sigiſmundo fit Synodus Conſtantiæ, in qua Huſs & Hieronymus comparent.

ſanari provincia poſſet. Placuitq́ tandem, Sigiſmundo Imperatore ſuadente, Iohannem & Hieronymum ad ſynodum vocari: qui tùm cæteris eiuſdem Regni doctiores, tùm populi ductores, ac hæreſium principes habebantur. Venerunt ambo, non tàm verecundè aliena diſcere, quàm ſua impudenter ingerere parati: docendi quippè, quàm diſcendi cupidiores, & populares amantes aures. Auditi ſunt in conſeſſu patrum. Iohannes ætate maior, & auctoritate habitus: doctrinâ ac facundia ſuperior Hieronymus. Lecti ex omni natione patres, divini atque humani iuris doctores: ſæpè cum his colloquium habuêre: dogmata eorum à lege divinâ aliena eſſe monſtrârunt: neque bonis conducere moribus. Rogaverunt, ne plus ſapere, quàm Eccleſia vellent: ſed ſaperent ad ſobrietatem: peregrinas opiniones relinquerent: ingenia ſua, quæ quidem eſſent nobiliſſima, Vicleffitarum inſaniâ ne fœdarent: Eloquentiam quâ præditi eſſent, in corroborãdis Eccleſiæ inſtitutis, non evertendis: in edocendis populis, non dedocendis, exercerent: Poſſe eos & in conſpectu Dei, & in Eccleſia militante, ſublimem conſequi locum, ſi reiectis novitatibus Patrum veſtigia ſequerentur: inventionesq́ ſuas univerſali Concilio ſubmitterent. Stetêre in propoſito pertinaces Bohemorum animi, neque victi rationibus, vinci voluêre: Se veraces, ſe ſancti Euangelij æmulatores, ſe Chriſti diſcipulos eſſe: Romanam Eccleſiam, cæteraſq́ per orbem diſperſas, longè à traditionibus Apoſtolorum abijſſe: quæ opes ac deli-

Dicunt ſententiam.

Sententia & reſponſio Synodi.

Defenſio.

delitias ſectarentur: dominatum in populos, & primos in conviviis accubitus exquirerent: canes, equos alerent: Eccleſiarum bona, quæ Chriſti pauperibus deberentur, ſuper laſciviam luxumq; conſumerent: aut neſcire prorſus divina mandata: aut ſcientes contemnere. Primores Magnæ Synodi, ubi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animadverterunt, membra Eccleſiæ putrida, quæ ſanari non poterant, ne reliquum corpus inficerent, reſecanda cenſuerunt. Damnatio. *Lata eſt in conſeſſu patrum adverſus contumaces ſententia: cremandos eſſe, qui doctrinam Eccleſiæ reſpuerent. Prior igitur Iohannes combuſtus eſt.* Executio. *Hieronymus diu poſteà in vinculis habitus, cum reſipiſcere nollet, pari ſupplicio affectus. Pertulerunt ambo conſtanti animo necem, & quaſi ad epulas invitati ad incendium properârunt: nullam emittentes vocem, quæ miſeri animi poſſet facere indicium.* Alacritas morientium. *Vbi ardere cæperunt, Hymnũ cecinêre: quem vix flamma & fragor ignis intercipere potuit. Nemo Philoſophorum tàm forti animo mortem pertuliſſe traditur: quàm iſti incendium. Poggius Florentinus, ætatis noſtræ nobilis ſcriptor, de morte Hieronymi ad Nicolaum Incoli concivem ſuum, elegantem ſcripſit epiſtolam: quamvis paululum ſuâ cõſuetudine in mores Cleri invectus videatur. Cineres exuſtorum, ne raperentur à Bohemis, in lacum proiecti. Diſcipuli eorum ex eo ſolo terram abſtulêre, in quo ignis fuit: eamq; veluti ſacram ſecum attulêre in patriam. Iohannes ac Hieronymus apud*

Bohemos Martyrum honores meruêre: nec minores quàm Petrus & Paulus apud Romanos habiti. Nunciatis enim in Bohemiâ quæ conſtantiæ geſta fuerunt de Iohanne ac Hieronymo: diſcipuli eorum ſequaceſq́ omnes, in unum convenientes, memoriam in primis defunctorum conſecrant: celebrandamq́ quotannis omnes decernunt. Exin per amicos nonnullas ſibi Eccleſias à Rege tradi extorquent, in quibus ſua prædicare plebi, ſacramentaq́ miniſtrare liberè poſſint. Neque hoc modo contenti, apud Opatoviam, nobile monaſterium fratrum Prædicatorum, extra mœnia oppidi ſitum, à fundamentis deijciunt: Eáq́ primâ Eccleſiarum ruinâ in Huſſitarum novitate factâ, decurritur in Eccleſias, monaſteriaq́ paſſim: nobiliſſima ſuperis dicata templa ferro atque igne vaſtantur. Nullum ergò regnum ætate noſtrâ, totâ Europâ, tàm frequentibus, tàm auguſtis, tàm ornatis templis ditatū fuiſſe, quàm Bohemicum reor. Templa in cœlum erecta, longitudine atque amplitudine mirabili: fornicibus tegebantur lapideis: altaria in ſublimi poſita, auro & argento, quo Sanctorum reliquiæ tegebantur, onuſta: ſacerdotum veſtes margaritis tecta: ornatus omnis dives, precioſiſſima ſupellex: feneſtræ altæ atque ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere, ut lucem præbeant. Neque hæc tantùm in oppidis atque urbibus, ſed in villis quoque admirari licebat. Fuit inter cætera Monaſterium aulæ regiæ, apud ripam Multaviæ, quâ Moſa fluvius illi iungitur, ſitum, in quo Regum corpora

Vaſtatio ſacrarum.

Commendatio ædium ſacrorum.

Aulæ Regiæ Monaſterium memorabile.

pora condebantur, ſingularis excellentiæ. Nam, præter ædem magni & memorabilis operis amplum dormitorium, cæteraſq; Monachorum officinas magnificè conſtructas, habuêre circuitum, qui non parvum concluſit, hortum: ambitum vocavêre. In huius lateribus Vetus Novumq; Teſtamentum, ab initio Geneſis, uſq; ad Apocalypſin Iohannis, literis maiuſculis, in tabulis ſcriptum, continebatur: notis, quo altiùs irent, paulatim creſcentibus: ita ut à ſummo uſque deorſum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus, poſt Venceſlai mortem, Huſſitarum rabies delevit. Qui, poſtquàm Eccleſias quàm plurimas deiecerunt, monaſteria incenderunt, caſtellum petentes, cui Bechingne nomen eſt. octavo ferè miliario ab oppido, quod nunc Thabor appellant, ¶ triginta circiter millia hominũ convenêre: atque ibi tercentas menſas in patentibus campis erexêre, ex quibus populo Sacramentum calicis miniſtrârunt. Terruit ea congregatio Venceſlaum, verentem, ne tumultu facto, in ſe arma converterent: regnumq; ſibi adimerent. Nec ſua res periculo caruit. Venceſlao ei ſaluti fuit cognomento Coranda ſingulari facundiâ Presbyter: & in plebibus auditus. Qui dum populum de Republicâ admoneret, inter cætera quæ locutus eſt: Quanquàm, inquit, viri fratres, ebrioſum atque inertem ſortiti Regem fuimus: ſi tamen cæteros expendere principes pergimus: nemo eſt quem noſtro Regi anteferamus: quem rectè omnium Regum ſpecimen dixerim: quietum, benignum, noſtri aman-

Caſtellum Bechingne nunc Thabor dictum.

¶ Epiſc. ait quadraginta millia.

Corandæ oratio diſſuadentis Electionem novi Regis.

tem. Nam quis eo regnante nos laceſſere audet? Licet nos ex voto vivere noſtro. Si non eſt eadem ſibi, quæ nobis, de religione ſententia, ritum noſtrum, neq; ipſe perturbat: neq; alios perturbare ſinit. Quibus par eſſe arbitror, preces pro eo ad Deum fundamus: utq; ſinguli & vitam rogemus: cuius deſidia, noſtra ſalus, noſtra quies eſt. Quod, cum ab exploratoribus Rex cognoviſſet, quieto animo fuit: & factus ex tepido frigidus: Corandam inter amicos habuit. Per idem fermè tempus ſurrexit & alius pſeudoſacerdos apud Pragā: Iohannes quidam, ex ordine præmonſtratenſium, impius monachus, & ad omne ſcelus audax. Qui, cum prædicaret apud Sanctum Stephanum in piſcina, neq; benè ſapere videretur, inde amotus monaſterium Carmelitarum invaſit. Nec ſuaſere hæretici, ut ſuam potentiam oſtentarent. Singulis fermè diebus ſacram Euchariſtiam per ſuas Eccleſias circumvectabant. Quas, cum paucas eſſe dicerent, ductore ¶ Nicolao, viro nobili, eius loci Domino, unde Iohannem Huß originem trahere diximus, in regiam tumultuariè prorumpentes, Venceſlaum oravêre: ſibi ut ampliores Eccleſias clargiretur: quo iam populi maiorem partem obtinerent. Audivit Rex benignè Nicolaum pro multitudine loquentem: utq; in poſterum diem rediret, iuſſit. Deinde, miſſo populo, ad Nicolaum, qui remanſerat, converſus: Tu, inquit, quâ me regno eijceres orditus es telam: at ego laqueum inde efficiam, quo te poſteà ſtrangulem. Illę enim Regis conſpectu abiens,

Iohannes Præmonſtratenſis.

¶ Epiſcop. Nicolaus ab Huſsynecz.

populares magis ac magis incendit. Rex in arcem Viſſegradenſem urbi vicinam, parvoq; tantùm fluvio disiunctam, ſeſe recepit: & paulò pòſt in caſtellum novum, quod ipſe conſtruxerat, quinto diſtans lapide, cum paucis adijt: miſſis ad fratrem oratoribus, qui eius auxilium implorarent. Conſulibus autem novæ civitatis Pragenſis, ne ulterius ab hæreticis, Dominicum corpus in pompâ deferri ſinerent, imperavit.

CAPVT XXXVII.

DE MORTE VENCESLAI REGIS.

V*T hæretici, pridiè Calendas Iulij apud Eccleſiam Carmelitarum convenientes, ad ædem Sancti Stephani Euchariſtiam per plurimas plateas atque Eccleſias armati circumtulêre: ibiq; domum ſacerdotis, ſuis ineptijs non conſentientis, diripuêre: & ſublato clamore ingenti, furentes prætorium petiêre. Conſules undecim, metu perculſi, fugâ ſalvati ſunt: ſeptem, qui remanſerant, & cum his iudex urbis, atque alij nonnulli cives, raptim intercepti: ex altiſſimis feneſtris in forum præcipitati: lanceis ac verubus irati populi excepti, dirum ſpectaculum dilaniati præbuêre: ſtante in foro Iohanne monacho, & ſacrum Chriſti corpus ſanguinario populo oſtentante. Camerarius regni, qui cum trecentis equitibus ad ſedandum tumultum occurrerat, ubi furentem plebem animadvertit;*

Impetus in ſenatum & cives.

Occaſio mortis.

de ſuâ vitâ ſolicitus, fugâ ſibi conſuluit. Ea cum Regi renunciarentur, cunctiq́ circumſtantes attoniti facinus deteſtarentur: at ego, inquit pincerna, futura hæc præſcieram. Quem Rex indignatus correptum, repente antè pedes ſuos proſtravit: &, arrepto pugione, conatus eſt interficere. Sed impeditus à circumſtantibus: ægrè illi vitam dimiſit. Nec mora, paralyſi correptus, ægrotare cœpit: atque infra octo & decem dies, ſignatis nominibus hæreticorum, quos neci deſtinaverat, fratrem aſsiduè vocitans: & amicorum auxilia anxius expectans: antè vitâ exceſſit, quàm vocati principes adeſſent: cum regnâſſet annis quinque & quinquaginta vixiſſet & duobus ampliùs.

Mos ſepeliendi Reges.

Conſueverunt corpora regum apud Bohemos, priuſquàm ſepelirentur, octo diebus, aromatibus condita, per ſacraria urbis circumferri plangiq́: & ſequentibus amicis ac Baronibus conclamari. Hoc in Venceſlao neglectum: ¶ non audente Reginâ ingredi novam civitatem. Delatum eſt cadaver ad Eccleſiam ſancti Viti in arce: & inde ad aulam Regiam, de qua paulòantè meminimus: ibiq́ cõditum in ſepulchro, quod ipſe ſibi delegerat. Sed poſteà cum monaſterium ipſum ab Hæreticis diriperetur: & ſepulchra Regum effringerentur: cadaveraq́ abÿcerentur: piſciculos, quiſpiam nomine Muſcha, Venceſlao vendere ſolitus, Regis, quem amaverat, corpus clàm collegit: & in loculo apud ſe domi condidit. Interiecto deinde tempore, rebus in meliorem formam redactis, cum Venceſlai corpus inquireretur, acceptis viginti

¶ Epiſcop. Ne corpori Huſsitæ illuderẽt, nocte clã ſine ullo honore in aulâ Regiâ ſepultus eſt.

viginti aureis illud reddidit: tumq́; circumgeſtatio ex more facta, & iuſtum Regi funus exhibitum.

CAPVT XXXVIII.

DE IOHANNE ZISCHA, HÆRETICORVM HVSSITARVM Capitaneo, in armis ſtrenuiſsimo, ac victorioſiſsimo.

RECENS obierat Venceſlaus, cum Iohannes Ziſcha, nobilis genere, ex loco, cui Troſnovia nomen, cenſu tenui; in Curiâ Regis à puero enutritus, & bellicis exercitatus, uno carens oculo, quem ſtrenuè pugnans iampridèm amiſerat, infectus Huſsitarum veneno, & rapinarum avidus, collectâ perditorum hominū multitudine, in Eccleſias quæ reſtabant, impetum fecit: ſimulachra Sanctorum, & imagines magni Dei perfregit. Monaſterium Carthuſienſium Pragæ vicinum invaſit: & direptum, monachos eius ordinis, tanquàm populo inutiles, qui veluti ſues in clauſtro ſaginarentur, migrare aliò iuſsit. Venêre per idem tempus ex montibus Pragam CCCC. circiter viri, cum mulieribus, leprâ Huſsitarum infecti: atque in foro ſedentes, cibum ex magiſtratibus petiêre Conſulatus, metu plebis, quæ advenarum miſerebatur, cibaria eis publicitùs miniſtravit. Ziſcha hos ſibi adiunxit: & arcem Viſſegradenſem, qui negligenter cu-

Ziſcha origo. *Res geſtæ.* *Invaſio arcis*

M

tùs fidei comparatum ſibi exiſtimavit: venenum, quod iampridem occultè conceperat, palàm evomuit. Fundaverat opulentus quidam civis in urbe Pragenſi, ſub nomine Sanctorum Matthiæ & Matthæi, haud ignobile templum, quod Bethlehem appellavit, reditibus additis: ex quibus duo prædicatores alerentur: qui, feſtis profeſtiſq; diebus, verbum Dei Bohemico ſermone plebibus inſinuarent. Horum alter Iohannes aſſumptus eſt. Qui, cùm ſe libenter audiri animadverteret, multa de libris Iohannis Vicleffi in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri: adiciensq; crebrò inter prædicãdum, ſe, poſtquàm ex hac luce migraret, in ea loca proficiſci cupere, ad quæ Vicleffi anima perveniſſet: quem virum fuiſſe bonum, ſanctũ, cœloq; dignum, non dubitaret. Sequebantur Iohannem Clerici ferè omnes, ære alieno gravati: ſceleribus ac ſeditionibus inſignes: qui rerum novitate evadere pœnas arbitrabantur. His & nonnulli doctrinâ celebres iuncti erant: qui, cum in Eccleſia conſequi dignitatem non potuiſſent, iniquo animo ferebant ſacerdotia maiorum cenſuum his cõmitti, qui, quamvis nobilitate præirent ſcientiâ tamẽ viderentur inferiores. Excæcavit eos invidia: ut, qui viderant, & qui intellexerant, non intelligerent. Proruperunt in blaſphemias: & cum aliquibus ignaris fortaſſè ac vicioſis maledicere poſſent, in omnes latrare ſacerdotes cœpêre: & ab Eccleſiâ Catholicâ recedentes, impiam Valdenſium ſectam atque inſaniam amplexi ſunt. Huius peſtiferæ, ac iam

Spargitur dogma.

Aſſeclæ.

ac iàm pridem damnatæ factionis dogmata ſunt: Ro- Dogmata
manum præſulem, reliquis Epiſcopis parem eſſe: Inter Vallenſium
ſacerdotes nullum diſcrimen: Presbyterum, non di- & Huſsitarum.
gnitatem, ſed vitæ meritum, efficere potiorem. Ani-
ma, è corporibus excedentes, aut in æternas è veſti- 2.
gio pœnas mergi, aut perpetua conſequi gaudia: pur-
gatorium ignem nullum inveniri. Vanum eſſe ora- 3.
re pro mortuis: & avaritiæ Sacerdotalis inventi
vum. Dei & Sanctorum imagines delendas. Aqua- 4.
rum, palmarumq́ benedictiones irridendas. Mendi- 5.
cantium Religiones malos dæmones inveniſſe. Sacer- 6.
dotes pauperes eſſe debere: ſolâ contento Eleemoſynâ. 7.
Liberam cuiq́ prædicationem verbi Dei patere. Nul- 8.
lum capitale peccatum, quantumvis maioris mali vi- 9.
tandi gratiâ tolerandum. Qui mortalis culpæ reus ſit, 10.
eum neque ſeculari, neque Eccleſiaſticâ dignitate po-
tiri, neque parendum ei. Confirmationem, quam Cri- 11.
ſmate Pontifices inducunt: & extremam Vnctionem,
inter Eccleſiæ Sacramenta minimè contineri. Auricu- 12.
larem confeſsionem nugacem eſſe: ſufficere ſua quemq́
Deo in cubili ſuo confiteri peccata. Baptiſma fluvialis 13.
undæ, nullâ interiectâ ſacri olei mixtura recipiendũ.
Cœmiteriorum inanem uſum, quæſtus cauſa repertum: 14.
quâcunq́ tegantur tellure humana corpora, nil diſta-
re. Templum Dei latè patentis, ipſum mundum eſſe: 15.
coarctare Maieſtatem eius, qui Eccleſias, monaſteria,
oratoriaq́ conſtruunt, tanquàm propitior in eis divina
bonitas inveniatur. Sacerdotales veſtes, Altarium or- 16.

17. *namenta, pallas, corporalia, calices, patinas, vaſaq́;*
huiuſmodi: nil habere momenti. Sacerdotem, quocunq́;
loco, quocunque tempore, ſacrum Chriſti corpus conſi-
cere poſſe, petentibuſq́; miniſtrare: ſufficere ſi verba
18. *ſacramentalia tantùm dicat. Suffragia Sanctorum,*
in cœlis cum Chriſto regnantium fruſtrà impetrari,
19. *quæ iuvare non poſſunt. In Canonicis horis cantandis,*
20. *dicendiſq́;, fruſtrà tempus teri. Nullâ die ab opere ceſ-*
ſandum, niſi quæ Dominica nunc appellatur: celebrita-
21. *tes Sanctorum rurſus reijciendas. Ieiunijs quoq́;, ab*
Eccleſiâ inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Subinco, cogno-
mine Lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, per
idem tempus Pragenſem Eccleſiam Pontificio retine-
bat: conſilio & animo illuſtris. Qui orienti calamita-
ti obviam ire cupiens, priuſquàm ampliùs debacchare-
tur: libros Iohannis Vicleffi ad ſe ferri, omneſq́; docto-
rum virorum conſilio adhibito, publicè concremari
iuſsit. Supra ducenta volumina fuiſſe traduntur, pul-
cerrimè conſcripta, bullis aureis tegumentiſq́; precioſis
ornata. Iohanni prædicatio interdicta, & adiectæ mi-
næ: ſi quando priores in populo errores vulgare aude-
ret. Ipſe Pragâ excedens, apud villam, ubi ſibi origo
fuit ac cognomen, permittente loci Domino (qui eius
inſaniæ favebant) vocare plebes, ac docere non deſi-
ſtit: multa in Romanum Præſulem: multa in reliquos
Eccleſiæ Pontifices maledicta congerens. Vtq́; populi
22. *animos ſibi magis ac magis conciliaret: Decimas haud*
aliter, quã Eleemoſynas, ſacerdotibus debitas, aſtruit:
libe-

Subinco adverſarius, Vicleffi libros igni tradit omnes.

Eberum prædia poſſidentibus, ſi velint eas dare: ſi nolint, nullo iure cogi poſſe. Nondum error de Sacramento Altaris irrepſerat. Sed attulit novam peſtem Petrus Draſenſis (id oppidum Miſnæ ſuper Sitium) qui cum alijs Teutonibus paulò antè Bohemiam reliquerat. Cognitus inter ſuos, quia Valdenſi leprâ infectus eſſet, patriâ pulſus, velut hæreticorum aſylum, Pragam repetijt, puerorumq́ue docendorum curam accepit. Apud Eccleſiam ſancti Michaëlis per id temporis populum prædicando inſtruebat Iacobellus Miſnenſis: literarum doctrinâ, & morum præſtantiâ iuxtà clarus. Petrus hunc aggreſſus, Mirari ſe, ait, doctum & ſanctum virum, qui divina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertiſſe communionis Euchariſtiæ, qui iampridem Eccleſiam peſſundâſſet: in quâ, ſub unâ tantùm ſpecie, Dominicum corpus populo miniſtrat: cum apud Iohãnem Euangeliſtam & Apoſtolum, Chriſto dilectiſſimum, ſub duplici ſpecie panis viniq́ue ſumi iubeatur, dicente apud eum Salvatore: niſi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habetis vitam in vobis. Commotus his Iacobellus, cùm, perquiſitis vetuſtis ſanctorum Doctorum codicibus (Dionyſij præſertim, & Cypriani) communionem calicis laudatam inveniſſet: prohibitus apud Sacellum Archangeli Michaëlis prædicare: in templo maiore Sancti Mârtini Cathedram ſortitus, publicè commovere populum cœpit: ne deinceps communionem calicis, ſine quâ ſalvari nemo poſſet, quo-

Petrus Draſenſis. Draesdensis.

Iacobellus Huſſita pro calice Euchariſtiæ docens.

quo pacto negligerent. Huic omnes hæretici conſenſerunt, haud modicâ geſtientes lætitiâ, quòd articulum inveniſſent in Euangelicâ lege fundatum, per quem Romanæ ſedis vel ignorantia, vel nequitia argui poſſet. Odioſo quamvis hæc animo rex intelligeret: deſidiâ tamen corruptus, & inertiâ torpens, impunè debacchari ſinebat hæreticos. Subinco Archiepiſcopus, ubi nullum adverſus tantum emergens malum in Venceſlao præſidium invenit, ad Sigiſmundum Hungariæ Regem confugit: obſecrans atque obteſtans, ut negligentiam fratris emendet: neque labefactari Orthodoxæ fidei Sacramēta permittat. Dat fidem Sigiſmundus, petiturum ſe brevi Bohemiam: Eccleſiæ Catholicæ conſulturum. Sed, dùm dies die ducitur, Subinco apud Poſtinium in Hungariâ moritur, & Albicus ei ſufficitur, natione Bohemus, arte Medicus, & Sigiſmundo propterea carus: unicum extremæ avaritiæ baratrum: qui claves cellæ vinariæ nulli alteri, quàm ſibiipſi, credidit: & animalia viventia dono accepta mox vendidit. Et quia ſumptuoſo eſſe coquos didicerat, abiectam anum popinæ ſuæ præfecit. Interrogatus aliquando: ſonorum omnium quem moleſtiùs audiret: Maxillarum, inquit, oſſa frangentium. Idoneus profectò Pontifex, qui ſurgenti fomentum hæreſi daret. Infeſtabat eâ tempeſtate Romanam Eccleſiam Ladiſlaus Rex Neapolitanus: adverſus quem Iohannes Papa tertius & viceſimus, bellum decernens, plenariam peccatorum remiſſionē indulſit his, qui ad tuendam

Albicus.

Neapolitanus Rex Papæ hoſtis.

dam Eccleſiam arma induerent. Recitabatur in Eccleſia Pragenſi decretum Pontificis. Quod, cum quidam ſordidæ artis homines audiſſent: Iohannem Papam antichriſtum eſſe magnâ voce clamaverunt: qui crucem contra Chriſtianos decerneret. Eos è veſtigio ſenatus in carcerem rapi iuſſit: populus verò, ſuſceptis armis, dimitti omnes petijt. Sed, placatus oratione ſenatus, tanquàm vita captivorum in tuto eſſet, ſuam, quiſq; domum rediêre: de illis clàm ſupplicium ſumptũ. At, cum ſanguis, extra prætorij ianuam defluens, indicium necis feciſſet: iterum occurrens populus, interemptorum corpora rapuit, & aureo circumvoluta panno, per omnes urbis Eccleſias detulit: clamantibus eiuſdem ſectæ ſacerdotibus: Iſti ſunt ſancti, qui pro Teſtamento Dei, ſua corpora tradiderunt. Exin cadavera, in Sacrario in Bethlehem repoſita, quaſi Martyrum reliquiæ, aromatibus conditâ.

CAPVT XXXVI.

DE IOHANNE HVS: ET HIERONYMO HÆRESIARCHIS, in Conſtantienſi Concilio igni traditis.

D*VM hæc aguntur, generale Concilium apud Conſtantiam, Suevorum urbem, cogitur. In quo, de rebus Bohemicis ſermo habitus, patrum mentes ingenti curâ confecit, voluentium animo: quonam modo*

Imperatore Sigiſmundo fit Synodus Conſtantiæ, in qua Huß & Hieronymus comparent.

ſanari provincia poſſet. Placuitq; tandem, Sigiſmundo Imperatore ſuadente, Iohannem & Hieronymum ad ſynodum vocari: qui tùm cæteris eiuſdem Regni doctiores, tùm populi ductores, ac hæreſium principes habebantur. Venerunt ambo, non tàm verecundè aliena diſcere, quàm ſua impudenter ingerere parati: docendi quippè, quàm diſcendi cupidiores, & populares amantes aures. Auditi ſunt in conſeſſu patrum. Iohannes ætate maior, & auctoritate habitus: doctrinâ ac facundia ſuperior Hieronymus. Lecti ex omni natione patres, divini atque humani iuris doctores: ſæpè cum his colloquium habuêre: dogmata eorum à lege divinâ aliena eſſe monſtrârunt: neque bonis conducere moribus. Rogaverunt, ne plus ſapere, quàm Eccleſia vellent: ſed ſaperent ad ſobrietatem: peregrinas opiniones relinquerent: ingenia ſua, quæ quidem eſſent nobiliſſima, Vicleffitarum inſaniâ ne fœdarent: Eloquentiam quâ præditi eſſent, in corroborãdis Eccleſiæ inſtitutis, non evertendis: in edocendis populis, non dedocendis, exercerent: Poſſe eos & in conſpectu Dei, & in Eccleſia militante, ſublimem conſequi locum, ſi reiectis novitatibus Patrum veſtigia ſequerentur: inventioneſq; ſuas univerſali Concilio ſubmitterent.

Dicunt ſententiam.

Sententia & reſponſio Synodi.

Defenſio.

Stetêre in propoſito pertinaces Bohemorum animi, neque victi rationibus, vinci voluêre: Se veraces, ſe ſancti Evangelij æmulatores, ſe Chriſti diſcipulos eſſe: Romanam Eccleſiam, cæteraſq; per orbem diſperſas, longè à traditionibus Apoſtolorum abiiſſe: quæ opes ac deli-

delitias ſectarentur: dominatum in populos, & primos in convivijs accubitus exquirerent: canes, equos alerent: Eccleſiarum bona, quæ Chriſti pauperibus deberentur, ſuper laſciviam luxumq; conſumerent: aut neſcire prorſus divina mandata: aut ſcientes contemnere. Primores Magnæ Synodi, ubi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animadverterunt, membra Eccleſiæ putrida, quæ ſanari non poterant, ne reliquum corpus inficerent, reſecanda cenſuerunt. Lata eſt in conſeſſu patrum adverſus contumaces ſententia: cremandos eſſe, qui doctrinam Eccleſiæ reſpuerent. Prior igitur Iohannes combuſtus eſt. Hieronymus diu poſteà in vinculis habitus, cum reſipiſcere nollet, pari ſupplicio affectus. Pertulerunt ambo conſtanti animo necem, & quaſi ad epulas invitati ad incendium properârunt: nullam emittentes vocem, quæ miſeri animi poſſet facere indicium. Vbi ardere cœperunt, Hymnũ cecinêre: quem vix flamma & fragor ignis intercipere potuit. Nemo Philoſophorum tàm forti animo mortem pertuliſſe traditur: quàm iſti incendium. Poggius Florentinus, ætatis noſtræ nobilis ſcriptor, de morte Hieronymi ad Nicolaum Incoli concivem ſuum, elegantem ſcripſit epiſtolam: quamvis paululum ſuâ cõſuetudine in mores Cleri invectus videatur. Cineres exuſtorum, ne raperentur à Bohemis, in lacum proiecti. Diſcipuli eorum ex eo ſolo terram abſtulêre, in quo ignis fuit: eamq; veluti ſacram ſecum attulêre in patriam. Iohannes ac Hieronymus apud

Damnatio.

Executio.

Alacritas morientium.

Bohemos Martyrum honores meruère: nec minores quàm Petrus & Paulus apud Romanos habiti. Nunciatis enim in Bohemiâ quæ conſtantiæ geſta fuerunt de Iohanne ac Hieronymo: diſcipuli eorum ſequaceſq́; omnes, in unum convenientes, memoriam in primis defunctorum conſecrant: celebrandamq́; quotannis omnes decernunt. Exin per amicos nonnullas ſibi Eccleſias à Rege tradi extorquent, in quibus ſua prædicare plebi, ſacramentaq́; miniſtrare liberè poſſint. Neque hoc modo contenti, apud Opatoviam, nobile monaſterium fratrum Prædicatorum, extra mœnia oppidi ſitum, à fundamentis deÿciunt: Eáq́; primâ Eccleſiarum ruinâ in Huſſitarum novitate factâ, decurritur in Eccleſias, monaſteriaq́; paſſim: nobiliſſima ſuperis dicata templa ferro atque igne vaſtantur. Nullum ergò regnum ætate noſtrâ, totâ Europâ, tàm frequentibus, tàm auguſtis, tàm ornatis templis ditatũ fuiſſe, quàm Bohemicum reor. Templa in cœlum erecta, longitudine atque amplitudine mirabili: fornicibus tegebantur lapideis: altaria in ſublimi poſita, auro & argento, quo Sanctorum reliquiæ tegebantur, onuſta: ſacerdotum veſtes margaritis tectæ: ornatus omnis dives, preciosiſſima ſupellex: feneſtræ altæ atque ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere, ut lucem præbeant. Neque hæc tantùm in oppidis atque urbibus, ſed in villis quoque admirari licebat. Fuit inter cætera Monaſterium aulæ regiæ, apud ripam Multaviæ, quâ Moſa fluvius illi iungitur, ſitum, in quo Regum corpora

Vaſtatio ſacrarum.

Commendatio ædium ſacrorum.

Aulæ Regiæ Monaſterium memorabile.

pora condebantur, ſingularis excellentiæ. Nam, præter ædem magni & memorabilis operis amplum dormitorium, cæteraſq́; Monachorum officinas magnificè conſtructas, habuêre circuitum, qui non parvum conclusit, hortum: ambitum vocavêre. In huius lateribus Vetus Novumq́; Teſtamentum, ab initio Geneſis, uſq; ad Apocalypſin Iohannis, literis maiuſculis, in tabulis ſcriptum, continebatur: notis, quo altiùs irent, paulatim creſcentibus: ita ut à ſummo uſque deorſum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus, poſt Venceſlai mortem, Huſsitarum rabies delevit. Qui, poſtquàm Eccleſias quàm plurimas deiecerunt, monaſteria incenderunt, caſtellum petentes, cui Bechingne nomen eſt, octavo ferè miliario ab oppido, quod nunc Thabor appellant, ¶ triginta circiter millia hominũ convenêre: atque ibi tercentas menſas in patentibus campis erexêre, ex quibus populo Sacramentum calicis miniſtrârunt. Terruit ea congregatio Venceſlaum, verentem, ne tumultu facto, in ſe arma converterent: regnumq́; ſibi adimerent. Nec ſua res periculo caruit. Venceſlao ei ſaluti fuit cognomento Coranda ſingulari facundiâ Presbyter: & in plebibus auditus. Qui dum populum de Republicâ admoneret, inter cætera quæ locutus eſt: Quanquàm, inquit, viri fratres, ebrioſum atque inertem ſortiti Regem fuimus: ſi tamen cæteros expendere principes pergimus: nemo eſt quem noſtro Regi anteferamus: quem rectè omnium Regum ſpecimen dixerim: quietum, benignum, noſtri aman-

Caſtellum Bechingne nunc Thabor dictum.

¶ Epiſc. ait quadraginta millia.

Corandæ oratio diſſuadentis Electionem novi Regis.

tem. Nam quis eo regnante nos laceſſere audet? Licet nos ex voto vivere noſtro. Si non eſt eadem ſibi, quæ nobis, de religione ſententia, ritum noſtrum, neq; ipſe perturbat: neq; alios perturbare ſinit. Quibus par eſſe arbitror, preces pro eo ad Deum fundamus: utq; ſinguli & vitam rogemus: cuius deſidia, noſtra ſalus, noſtra quies eſt. Quod, cum ab exploratoribus Rex cognoviſſet, quieto animo fuit: & factus ex tepido frigidus: Corandam inter amicos habuit. Per idem fermè tempus ſurrexit & alius pſeudoſacerdos apud Pragã: Iohannes quidam, ex ordine præmonſtratenſium, impius monachus, & ad omne ſcelus audax. Qui, cum prædicaret apud Sanctum Stephanum in piſcina, neq; benè ſapere videretur, inde amotus monaſterium Carmelitarum invaſit. Nec ſuaſere hæretici, ut ſuam potentiam oſtentarent. Singulis fermè diebus ſacram Euchariſtiam per ſuas Eccleſias circumvectabant. Quas, cum paucas eſſe dicerent, ductore ¶ Nicolao, viro nobili, eius loci Domino, unde Iohannem Huß originem trahere diximus, in regiam tumultuariè prorumpentes, Venceſlaum oravêre: ſibi ut ampliores Eccleſias elargiretur: quo iam populi maiorem partem obtinerent. Audivit Rex benignè Nicolaum pro multitudine loquentem: utq; in poſterum diem rediret, iuſſit. Deinde, miſſo populo, ad Nicolaum, qui remanſerat, converſus: Tu, inquit, quâ me regno eijceres orditus es telam: at ego laqueum inde efficiam, quo te poſteà ſtrangulem. Ille enim Regis conſpectu abiens, populares

Iohannes Præmonſtratenſis.

¶ Epiſcop. Nicolaus ab Huſsynecz.

populares magis ac magis incendit. Rex in arcem Viſſegradenſem urbi vicinam, parvoq; tantùm fluvio disiunctam, ſeſe recepit: & paulò pòſt in caſtellum novum, quod ipſe conſtruxerat, quinto diſtans lapide, cum paucis adyt: miſſis ad fratrem oratoribus, qui eius auxilium implorarent. Conſulibus autem novæ civitatis Pragenſis, ne ulterius ab hæreticis, Dominicum corpus in pompâ deferri ſinerent, imperavit.

CAPVT XXXVII.

DE MORTE VENCESLAI REGIS.

VT *hæretici, pridiè Calendas Iulÿ apud Eccleſiam Carmelitarum convenientes, ad ædem Sancti Stephani Euchariſtiam per plurimas plateas atque Eccleſias armati circumtulêre: ibiq; domum ſacerdotis, ſuis ineptÿs non conſentientis, diripuêre: & ſublato clamore ingenti, furentes prætorium petière. Conſules undecim, metu perculſi, fugâ ſalvati ſunt: ſeptem, qui remanſerant, & cum his iudex urbis, atque alÿ nonnulli cives, raptim intercepti: ex altiſſimis feneſtris in forum præcipitati: lanceis ac verubus irati populi excepti, dirum ſpectaculum dilaniati præbuêre: ſtante in foro Iohanne monacho, & ſacrum Chriſti corpus ſanguinario populo oſtentante. Camerarius regni, qui cum trecentis equitibus ad ſedandum tumultum occurrerat, ubi furentem plebem animadvertit;*

Impetus in ſenatum & cives.

viginti aureis illud reddidit: tumq́; circumgeſtatio ex more facta, & iuſtum Regi funus exhibitum.

CAPVT XXXVIII.

DE IOHANNE ZISCHA, HÆRETICORVM HVSSITARVM Capitaneo, in armis ſtrenuiſsimo, ac victorioſiſsimo.

RECENS *obierat Venceſlaus, cum Iohannes Ziſcha, nobilis genere, ex loco, cui Troſnovia nomen, cenſu tenui; in Curiâ Regis à puero enutritus, & bellicis exercitatus, uno carens oculo, quem ſtrenuè pugnans iampridem amiſerat, infectus Huſsitarum veneno, & rapinarum avidus, collectâ perditorum hominũ multitudine, in Eccleſias quæ reſtabant, impetum fecit: ſimulachra Sanctorum, & imagines magni Dei perfregit. Monaſterium Carthuſienſium Pragæ vicinum invaſit: & direptum, monachos eius ordinis, tanquàm populo inutiles, qui veluti ſues in clauſtro ſaginarentur, migrare aliò iuſsit. Venêre per idem tempus ex montibus Pragam CCCC. circiter viri, cum mulieribus, leprâ Huſsitarum infecti: atque in foro ſedentes, cibum ex magiſtratibus petiêre Conſulatus, metu plebis, quæ advenarum miſerebatur, cibaria eis publicitùs miniſtravit. Ziſcha hos ſibi adiunxit: & arcem Viſſegradenſem, qui negligenter cu-*

Ziſchæ origo.

Res geſtæ.

Invaſio arcis

M

Viſſegradenſis.

ſtodiebatur, invadere cupiens, ad locum, quem Cruces appellant, profectus eſt. Ibi ſupra quadraginta millia virorum ex hæreticis convenêre: qui, ſuam multitudinem conſpicati, animum ad omne facinus audacem ſumpsêre. Multa ibi adverſus Sigiſmundum Cæſarem, quem regium hæredem ſuis conatibus infenſum nôrant, excogitata atque decreta. Exin Ziſcha, duce Coranda, de quo ſuprà meminimus, Pelzinam, ubi complures eſſe ſuæ factionis amicos non ignorabat, valido præſidio munijt. Qui apud cruces remanſerant, arcem Viſſegradenſem invasêre. Sophia interim anxia, quo ſe pacto tueretur, crebris nuncijs ac literis Sigismundũ vocare: vicinorum auxilia petere: atq; in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum, malo uſum conſilio, in Turcos, qui ſe iam pridem caſtris exuerant, arma priùs movere, quàm Bohemiam petere libido inceſſit. Quòd ſi exercitum Pragam duxiſſet, antequam vires hæreticorum coaluiſſent: nunquàm ea incendia, quæ poſtea vidimus, Germaniam exuſſiſſent. At dum ille Turcos laceſſere parat, Bohemiam amiſit, & Vngariam non defendit. Ea propter cum ſerum eſſet eius auxilium: Regina cum Tenchone VVirtebergenſi regnum gubernans, ex theſauro regio copias comparavit: arcem Pragenſem & minorem civitatem, quæ arci adiacet, præſidio firmavit: ponti Multaviæ, ne tranſitus illâc eſſet hæreticis, ligneas turres ac ianuas adiecit. At illi paſſim per regnum conventus agitare: ſollicitare populos. hos minis terrere: illos blanditijs allicere: imple-

re no-

re novam civitatem ſuis hominibus: dies noctesq́ conſultare: quibus modis ſummam ſibi rerum acquirerent. Cum quibus ¶ Petrus Starenbergius apud inſulam Benedicti confligens, æquo Marte prælium diremit. In Praga auctâ hæreticorum alluvie, pro ponte pugnatum: multisq́ utrinq cadentibus, pons deniq in poteſtate Huſſitarum factus, declivioris partis Pragæ minoris fideles, in altiorem ſeſe partem receperunt: atque inde converſi acribus animis inſtaurav ère certamen. Pugnatum eſt die noctuq́ continuis quinque diebus: ſæviſsimis ac crudelibus auſibus: multi utrinq cæſi: magnificæ domus exuſtæ: Prætorium, infimo loco ſitum, incenſum atque deletum.

¶ Epiſcop. Petrus à Stellis.

CAPUT XXXIX.

DE SIGISMUNDO BOHEMORUM REGE TERTIODECIMO & Romanorum Imperatore.

CUM hic eſſet rerum ſtatus, legati Sigiſmundi ſupervenêre: qui Regni gubernationem accipientes, cum civitate Pragenſi ea lege inducias fecêre: ut, arce Viſſegradenſi redditâ, liceret civibus ad Sigiſmũdum oratores mittere: deq́ re ſuâ cum eo tranſigere: Ziſcha Pelzinam, Pieſtam, & alia, quæ occupaverat, loca reſtitueret. Conditionibus acceptis atque completis, externi hæretici urbem reliquêre: conſulatus ex

Sigiſmundus 13. Boh. Rex: Imperator Rom.

M 2

priſco more gubernationem inijt: quietior reddita civitas: non tamen Catholici, qui exceſſerant, redire auſi. Expectabant autem Sigiſmundi adventum: cuius præſentiâ ſeſe tutos arbitrabantur. Sed interruperunt ſpem literæ ab eo miſſæ: in quibus ſcriptum erat: Ipſum brevi venturum, Regnumq́, eo modo gubernaturum, quo pater ipſius Carolus provinciam gubernâſſet. Quibus ex verbis intellexerunt hæretici: ſectam ſuam excluſam iri, quæ regnante Carolo nondum ortum habuiſſet: proinde magis ac magis indignari. Sigiſmundus autem ad feſtum nativitatis Dominicæ, Brumam, quod eſt Moraviæ oppidum, petijt: ibiq́, Pragenſibus, veniam petentibus, eâ lege pepercit: ut cathenas, & repagula tota ex urbe deponerent: ſuos Magiſtratus acciperent. Paruit attonita civitas: cum primores Regni, elevatis in cœlum manibus, adventum novi Regis gratulabundi expoſcerent: eiuſq́, rectores ſine controverſiâ reliquæ urbes admitterent. Nec dubium videbatur, quin totâ Bohemiâ labes Huſſitarum exceſſiſſet, ſi ex Brumâ Sigiſmundus rectâ viâ ſe Pragam contuliſſet. Sed divertit ille, ut fortaſſè Fati ſui erat, Vratiſlaviamq́, Sleſiæ caput, acceſſit. Quo in loco populus Vrbanus, non diù antea, conſulatum à Venceſlao, fratre ſuo, conſtitutum, per ſeditionem obtruncaverat: cuius ſceleris auctores ſecuri percuſſit. ¶ Quod ubi Pragæ renunciatum eſt: diffiſi de veniâ cives, exemplum Vratiſlavienſium veriti, manifeſtò deſciverunt: & allecto præmijs Cenchone, qui arci Pragenſi præerat, in totum

Bruma.

¶ Epiſcop. aliam affert cauſam: Pragenſis Huſ.

totum Regnum literas dedêre: ne quiſpiam Sigiſmundo aditum præberet: qui Dalmatiæ linguæ hoſtis eſſet: nec aliâ curâ teneretur, quàm Regni perdendi: qui antiquam Pruthenorum civitatem Ordini iure pignoris obligâſſet: Brandenburgenſes autem à coronâ Bohemicâ alienâſſet: Iohannem ac Hieronymum in Conſtantienſi Concilio cremari, non ſolùm permiſiſſet: verumetiam procurâſſet dogmata, quæ ipſi ſequerentur, totis conatibus impugnaret.

ſtæ civis videlicet ob religionem Vratislaviæ combuſtionem.

CAPVT XL.

DE CIVITATE THABOR, ET EXTRVCTIONE EIVS: FRAtribuſq; Thaboritis.

ZISCHA, dum hæc aguntur, relictâ ex fœdere Pelzinâ, bis à fidelibus invaſus, bis verſutijs uſus, ex penè victo victor evaſit. Erant aſpera loca in quibus pugnare oportuit: hoſtes in equis: milites ſui omnes pedites: nec certamen committi niſi pedeſtre poterat. Vt ergò deſiliêre ab equis adverſarij: mulieres, quæ de more ſuum exercitum ſequebantur, proijcere pepla in terram iuſſit: quibus implicati per calcaria equites, priùs extincti ſunt, quàm pedes expedire valerent. Ipſe deinde Muſcam petijt, oppidum ad Luſmitium amnem in ripâ ſitum: ex quo Copius & Vlricus fratres, veræ fidei cultores, eiuſq; loci Domini, non par-

Stratagema Ziſcæ.

vam populi partem eijecerant, cum hæreticis ſentientem. Id Ziſcha Quadrageſima nocte aggreſſus, armis expugnavit: diripuit: incendit. Sed & Licium quoq; caſtellum, ab eo loco mille paſſuum diſtans, quo ſe Vlricus receperat, vi capit: Vlricum familiamq; ſuam gladio occidit: uni tantum vitâ retentâ, qui reliquos obtruncaret. Cumq; civitatem, quam incoleret, muro cinctam non haberet: locum naturâ munitum ad eundem amnem elegit, vix octo ſtadijs ab Auſcha ſeparatum. Hunc mœnibus cinxit: & ut quiſq; tentoria fixerat, ita ædificare ſibi domos imperavit: civitati Thabor indidit nomen. Nam & Comites eius, fratres Thaboritæ appellabantur: tanquàm cum tribus Apoſtolis Salvatoris Chriſti transfigurationem in monte vidiſſent: indeq; ſuas opiniones mutuati eſſent, quas fidei veritates appellant. Civitas, quàmvis altis defenſa rupibus: muro tamen & antemurali cincta eſt. Luſmitius amnis, maiorem urbis partem alluit: quod reliquum, torrens non modicus ambit. Qui cum rectè in Luſmitium tenderet: ſaxeo colle impeditus, quàm longa eſt civitas flectere ad dexteram iter coactus, in fine urbis maiori fluvio miſcetur. Spacium, quo per terram acceditur (nam penè inſulam duo amnes efficiunt) vix pedes 30. protenditur. Hìc foſſa profunda, manu facta, & triplex murus eâ craſſitudine, quæ nullis effringi machinis queat. Turres in mœnibus crebræ: & propugnacula, quæ ipſi Thaboritæ, expugnandarum urbium magiſtri, excogitaverunt, locis opportunis

Muſcum Ziſcha invadit, & Licium.

Thabor.

Thaboritæ.

tunis conſtructa. Hic refugium omnium hæreticorum, arcemq́ Ziſcha primus erexit: qui eum ſecuti ſunt, pro ſuo quiſq́ ingenio munimenta urbis auxerunt. Nos qualem vidimus civitatē deſcripſimus. In amne Luſmitio auri grana reperiuntur, ciceris æquantia magnitudinē: quæ nullo egent purgamento. Nondum equites apud Thaboritas militaverant: cum eſſent omnes fermè infimæ plebis homines: & qui non tàm novam fidem ſecuti, quàm iudicia & carceres fugiſſe videbantur. Nicolaus magiſter Monetæ, quem Sigiſmundus ad res curandas in Bohemiam miſerat, primus omnium equorum copiā Thaboritis fecit: qui cum mille equitibus in vico, cui Vogicæ nomē eſt, novis Ziſchæ motibus occurſurus conſederat: in hunc nocte ipsâ Paraſceves Ziſcha ex improviſo prorumpens, omnes illi equos adimit: arma ſurripuit: vicum incendit. Milites ſuos equos aſcendere, ſaltare, currere, flectere in gyrum docuit: neque poſthàc abſq́ alis equitum copias duxit. Nicolaus in arce ſalvatus eſt. Thaboritæ uſu equorū nanciſcuntur.

CAPVT XLI.

DE ADAMITIS HÆRETICIS.

INTER hæc & alia, apud Bohemos nefanda & inaudita priùs emerſit hæreſis. Picardus quidam ex Gallia Belgicâ, tranſmiſſo Rheno, per Germaniam in Adamitarū autor, doctrina & mores.

Bohemiam penetravit: qui, præſtigijs quibuſdam fidem ſibi concilians, brevi tempore non parvam mulierum virorumq́; plebē ad ſe traxit: quos nudos incedere iubens, Adamitas vocavit: Et occupatâ inſulâ quâdam, amne Luſmitio cinctâ, filium Dei ſe dixit: & Adam vocari. Connubia eis promiſcua fuêre: nefas tamen, iniuſſu Adam mulierem cognoſcere. Sed, ut quiſq; libidine incenſius in aliquam exarſit, eam manu prehendit, & adiens principem in hanc, inquit, ſpiritus meus concaluit. Cui princeps reſpondit: Ite, creſcite, & multiplicamini, & replete terram. Aiebat, cæteros homines ſervos eſſe: ſe verò, & qui ex eis naſcerentur, liberos. Ex his quadraginta viri inſulam exiêre: & intrantes vicinas villas, evaginatis gladijs ſuper ducentos agreſtes interfecêre: quos diaboli filios aſſerebant. ¶ *Ziſcha, his auditis, quamvis ſceleratus: ſcelus tamen exhorruit. Habet enim hoc natura hominum, ut aliena magis, quàm ſua quiſq; vitia perhorreſcat. Neque ſumma mala diu inulta manent: ultoremq; mali ſæpè malum cernere licet. Direxit igitur in eos exercitum: expugnataq; inſulâ Adamitas omnes gladio delevit: duobus tantùm reſervatis, ex quibus gentis ſuperſtitionem cognoſceret. Audivi ego ex Vlrico Roſenſi, præſtanti regulo, cum agerem in Bohemiâ: fuiſſe apud ſe viros & mulieres eius ſectæ captivos: & mulieres quidem palàm dixiſſe: non eſſe liberos, qui veſtibus & præſertim femoralibus uterentur: eaſq; in carcere apud ſe peperiſſe: quas, cum anno elapſo ſimul cum viris*

¶ Epiſ. hoc poſt excluſum Ziſconis oculum factum ait.

Interitus.

ris igni tradidiſſet, ridentes cantanteſq́; flammarum incendia pertuliſſe.

CAPVT XLII.

QVOMODO SIGISMVNDVS, BOHEMIAM INGRESSVS, Coronam Regni acceperit, minusq́; feliciter pugnaverit.

SIGISMVNDVS intereà, convocatis Sleſiæ ducibus, ingreſſus Bohemiam, Grecium: exinde Cuthnã infeſto exercitu petit. Cenchonem ut arcem Pragenſem ſibi reddat, magnis ſponſionibus allicit: equitum quatuor millia, qui vrbem laceſſant, ibidem collocat. Censho bina proditione inſignis, domum revertitur. Pragẽſes Ziſcham accerſunt, qui cum Thaboritis nihil moratus, vrbem accepit in poteſtatem. Duo tantùm ex Baronibus, Nilco Cruſſina Lituburgenſis, & Nilco Valdeſcenenſis, ac pauci nobiles, Pragenſium ſigna ſequebantur, reliqua multitudo ex plebe collecta. His primum ſtudium fuit arcem oppugnare. Locus ipſe naturâ munitus: non aliter, quàm vinci fame poſſe apparebat. Clauſi aditus, ne quid commeatus importaretur. Sigismundus fumo iter aperuit, obſeſſiſq́; neceſſaria prabuit, nec diu poſtea civitatem ipſam, accerſitis ex imperio auxilijs, obſidere decrevit. Fuerunt in caſtris eius Saxoniæ duces, Marchioneſq́; Brandeburgenſes, & gener eius Albertus Auſtriæ princeps. Oppu-

N

Coronatio Sigiſmundi. gnata eſt civitas ſex hebdomadibus. Ipſe verò Sigiſmundus in æde metropolitica, quæ in arce ſita eſt, Regni coronam accepit.. Conradus, natione VVeſtphalus Archiepiſcopus, qui poſtea in hæreſin prolapſus eſt, ſacris ſolemnibus ritè peractis, diadema ei impoſuit. Albicus enim iam pridē dignitati ceſſerat, cum familiam edentem bibentemq́; ferre non poſſet: & minori contentus officio, avaritiæ ſerviebat. Oppugnabatur ſummis viribus hæretica civitas. Medio tempore reguli Roſenſes, & Crageri, Thaboritæ caſtra tenentes, à Nicolao Huſs, quem Ziſcha cum parte copiarum eò miſerat, prælio victi exuuntur: Grecium quoque reginæ ab hæreticis expugnatum. Imminet vrbi Pragenſi ſublimis mons, quam Viclechonis appellant: hunc ne hoſtes occuparent, Ziſcha præſidio munierat: cum quibus Marchio Miſnenſis congreſſus, magnam militum ſuorum partem amiſit. Miſnenſes enim cum iam montis cacumen occupâſſent, in partem coacti, quæ prærupta erat, acriùs oppreſſi, vbi retinere impetum non valuêre: alij cæſi ſunt; alij ex monte deturbati, per abrupta dilapſi periêrunt. Sigiſmundus obſidione dimiſſa Cuthnam ſe recepit. Per idem tempus vulgaverant hæretici ipſa die pentecoſtes ignem de cælo caſurum, qui vrbes Bohemicas omnes exureret. Ob quam rem magnâ ex parte civitatum mœnia relicta. Die prædicta, cum imbres totâ fermè Bohemiâ vehementes fuiſſent: religio in riſum converſa, multùm hæreticis opinionis detraxit. Vicit tamen obſtinatio eorum, quos

rapina-

rapinarum cupido magis quàm fidei zelus pellexerat. Ziſcha, apud Pragenſes degens, ex conſilio ſuorum ſacerdotum omnes Baſilicas delere adorſus eſt: quæ ſanctorum nominibus dedicatæ fuerant. Neque enim fas eſſe dicebant alteri, quàm ſoli Deo, templa ſacrari. Hinc plurima monaſteria & nobiles Eccleſiæ, uno impetu in civitate diſiectæ. Id Pragenſibus ægrè fuit: quibus ſervandum ædificiorum decus videbatur. Orta diſſenſione, iurgioq́; ſenſim obrepente: Ziſcha cum ſuis abijt: & ad Thaboritas reverſus: multa fidelium loca expugnavit: Inter quæ Pragatini præpoſiti Viſſegradenſis oppidum diripuit: In quo viros ac mulieres cum pueris & infantibus cunctoſq́; loci ſacerdotes, in Eccleſia concluſos, immiſſo igne, combuſſit. *Baſilicæ exuſtæ.*

CAPVT XLIII.

DE OREBITIS HÆRETICIS.

FVit & alia in Bohemia hæreticorum factio: fratrũ Orebitarum appellata, quæ territorium Crecenſe, vicinaſq́; gentes magnis affecit cladibus: peſtifera atque immanis, neque Thaboritarum crudelitate ulla ex parte inferior. Adverſus quam Martinus quintus Pontifex maximus nominatim crucem decrevit: neque tamen in plures annos extirpari potuit. Hujus ſectæ homines quotiens ſacerdotes noſtros intercepêre *Orebitæ.* *Crudelitas.*

aut igne cremaverunt: aut nudos, rigente hyeme, ſuper glaciem colligatos dimiſère. Quos parvi momenti exiſtimârunt: defectis virilibus abire permiſerunt. A Pragenſibus inter hæc ſummis viribus arx Viſſegradenſis oppugnatur. In qua cum cætera abeſſent, equinæ carnes aliquandiu pro cibo fuêre. Ad extremum, niſi ad certum diem Sigiſmundus auxilium ferret, deditio promiſſa: verùm ea lex adiuncta, ut veniente Sigiſmundo Viſſegradenſes prorſus quieſcerent. Adfuit inter diem dictum Imperator, ignaruſq; conditionis, locum ingreſſus arctum ſub arce, in quo facilè ab obſeſſis defendi poterat: cum illi datam fidem obſervâſſent, invaſus repentè à Pragenſibus, ingentem perpeſſus ſtragem, rebus infectis retrò abijt. Ceciderunt ex Moravis 14. proceres: ex Hungaris cæteriſq; gentibus quamplurimi: arx Pragenſibus dedita.

Sigiſmundi clades.

CAPVT XLIIII.

DE MVLTIS PRÆLIIS ET VICTORIIS IOHANNIS ZISCHÆ.

ZISCHA, dum hæc fiunt: Booſlaum regulum, ¶ cui Cygneo cognomen fuit, qui multis antea cladibus hæreticos affecerat, in oppido munitiſſimo vicepit, & in hæreſin pellexit. Qui ad Rhetium, paucis pòſt annis, dum hæreticorum copias ducit, vulneratus interijt. Erant in territorio Pelzinenſi complura cænobia,

¶ Epiſcop. Schuambergus.
Booslaus captus.

nobia, opibus & ſtructuris inſignia: ex quibus Ziſcha quinque combuſſit. In monaſterio verò Claronenſi, quod munitius fuit, præſidium poſuit. Huic Sigiſmundus exercitum admovit. Ziſcha autem in eum copias ducente, turpi fuga receſſit, nec diu poſtea Bohemiam quoque reliquit. Ziſcha ad Pelzinam duxit: Sed cum civitatem egregiè defenſam expugnare deſperaret: inde ſolvens Comitaviam petijt, non parvi nominis oppidum. Quo vi capto, populares cum ſacerdotibus, in ædibus ligneis recluſos, fruſtrà veniam petentes, exuſſit. Cum verò ante oppidum, cui Rabi nomen eſt, convocatis fratribus, Thaboritis & Orebitis, caſtra teneret, obſeſſoſquè ſumma vi oppugnaret: oculum, quo uno lumen cœli videbat, ſagitta confoſſus amiſit. Inde Pragam ad Medicos vectus, quamvis ex vulnere curatus, vitam retinuit: lucem tamen haudquaquam recuperavit. Nec propterea Caſtrenſem laborem, aut rei militaris curam dimiſit. Cæco populo, cæcus placuit ductor. Res apud poſteros plus admirationis habitura, quàm fidei. Pragenſes autem Peronam, ubi magnum inerat Sigiſmundi præſidium, armis ceperunt: & paucis vitâ reſervatis, puberes utriuſque ſexus interemerunt. Expugnârunt & Brodam Teutonicam, interfecto præſidio: mox Cuthnam pluresq́ʒ alias civitates, dedentibus oppidanis, in poteſtatem acceperunt. Cum verò ad oppidum, cui Pons nomen eſt, & à Miſnenſibus poſſideretur, copias ducerent: occurrentibus Saxonibus, non audentes congredi, redierunt.

Fuga Sigiſmundi.

Comitavia capta.

Ziſcha oculo privatur.

Poſt hæc Sigiſmundus Electoribus diem ſtatuit, ut in celebritate divi Bartholomæi, ad occidẽtalem plagam Bohemiam cum copijs ingrederentur: ipſe ad orientale latus cum Hungarorum exercitu aggreſſurus. Venêre Moguntinus Archiepiſcopus & Colonienſis: Comes Palatinus Rheni: Saxoniæ duces: Marchio Brandeburgenſis, & plurimi ex Alemaniâ pontifices: cæteri ſuos misêre. Caſtra metati ad oppidum Sozium, munitiſſimum locum expugnare non potuêre. Vaſtatus eſt undique per circuitum ager: continuata obſidio ad feſtum uſque ſancti Galli: tumq́ ſoluta, cum Sigiſmundus ad præmiſſum diem non adeſſet. Ille autem collecto ex Hungaris Auſtrialibus ac Moravis exercitu, circa ſolemnia dominicæ Nativitatis Bohemiam intravit & aliqua oppida vi cepit: Cuthnenſes, per deditionem accepit. Sed irruente in ſe Ziſchâ, quamvis cæco: pavidus trepidusq́, multis ex ſuis intefectis nobilibus, & amiſſis impedimentis, effugit. Priùs tamen Cuthnam exuſſit, quàm Thaborenſes propter argentifodinas Crumenam Antichriſti vocabant. Ziſcha itinere unius diei imperatorem ſecutus, magnâ fugientium prædâ ditatus eſt: & oppidum Brodam, quod Teutonicorum vocant, vi captum incendit, quod poſtea 14 ferè annis ſine habitatore permanſit. Imperator amnem Iglariam ponte tranſmiſit. Pipo Florentinus, qui equites in eam expeditionem 15. millia ex Hungaria duxetat, per glaciem iter habuit: quæ multitudinis pondere diſſoluta, multos mortales in profundum rapuit.

Sozium à Germanis fruſtrà oppugnatum.

Fuga Sigiſmundi.

Cuthna & Broda exuſtæ.

Hâc victoriâ elatus Ziſcha, magis ac magis in eccleſias deſævit. Nec iam amplius ullam pati aut ſtatuam ſanctorum, aut picturam poterat: nec tolerandum eſſe putabat, qui priſco more ſacerdotalibus indutus veſtibus rem divinam conficeret. Ob quam rem maiores quàm priùs, inter eum & Regni proceres, inimicitiæ obortæ. Conſules verò Pragenſes inſolentiam Iohannis apoſtatæ Præmonſtratenſis iniquo ferentes animo, eum in prætorium vocavêre, & novem ſimul ſcelerum principes: tanquàm de republicâ cum his aliquid acturi. Intromiſſosq́ ſtatim gladio percuſſêre: &, quaſi nihil actum eſſet, pacatam civitatem arbitrati, domos quiſq́ ſuas petierunt. Sed miniſtri parùm cauti, dum atrium aquâ proluunt: cruorem interemptorum per aquæ ductum in forum tranſmiſêre. Eo viſo, non latuit populum res geſta. Tumultus eveſtigiò factus, expugnato armis prætorio: 11. primarij cives, qui rei auctores putabantur, occiſi: collegium Caroli direptum, & nobilis Bibliotheca diſiecta. Mulieres, quæ Iohannem monachum veluti divinum habebant, caput ejus intercipientes, pluribus diebus ululantes, per urbis Eccleſias circumtulerunt: beatum vociferantes, ſanctum & Deo plenum virum, qui pro veritate & patrum traditionibus occubuiſſet. Contra verò ſacrilegos nefarios atque hominibus odibiles, qui ſacro & optimo ſacerdoti manus injeciſſent. Poſtremò inter ſacras reliquias aromatibus conditum Iohannis caput obtinuêre. Per idem tempus caſtellũ urgellinum, in quo

Iohan. Præmonſtratenſis obitus.

parvum Sigiſmũdi erat præſidium, & quo multi Pragenſes rectæ fidei cultores, cũ liberis & uxoribus confugerant, per incuriam arſit: qui ſuperfuerunt incendio, Pelzinam ſe contulere. His actis, nonnulli Bohemorum reguli, & conſulatus Pragenſis legatos ad Vitoldum Lutuaviæ Ducem miſère, eumq; ſibi Regem aſciverunt: adverſante Ziſchâ, ejusq; factione, qui liberis hominibus Regem habendum eſſe negabat: & eum potiſſimè, qui gentium ritu viveret. Vitoldus Sigiſmundum Coributum, cum duobus millibus equitum in Bohemiam miſit ¶ qui apud Pragenſes, magnis exceptus honoribus, civitatem brevi ad meliorem formam redegit: nobilibus, & qui quietè vivere vellent, blandus atque amicus: in inſidioſos, & facinoroſis aſperrimus vindex. In huius adventu munitiſſimum caſtellũ in monte ſitum oppugnare placuit, quod ¶ lapidem Caroli vocant. Hic Sigiſmundus 4. centurias militum præſidio liquerat. Caſtra tribus locis poſita ſunt: obſidio ſex ducta menſibus: neque die neque noctu omiſſa oppugnatio: quinque baliſtæ maiores ingentia ſaxa per omnes horas intra mœnia jactaverũt: vaſa circiter duo millia cadaveribus & humano excremento plena in omnes emiſſa, tantum miſeris obſeſſis fœtorem attulère: ut omnibus infectis dentes aut deciderent aut nutarent. Toleraverunt tamen forti animo, & in hyemem uſque protraxère certamen: accepto clàm ex Praga medicamento, quo dentes conti-

Vitoldi Lituaviæ ducis ope Praga meliorem in formam reſtituitur.

¶ Epiſcop. Non diù moratus eſt Pragæ, ſed retrò, unde venit, abiit.

Oppugnatio Caſtelli à Carolo conditi.

¶ Epiſc. Caroloſteinã â Pragẽſib. ait eſſe oppugnatam ob interceptos Legatos (miſſos ad Vitoldũ in Regem eligendum Bohem.) & ad Sigiſmundum ductos.

neri

ueri poſſent. Fons erat extra mœnia, in medio præruptæ rupis, unde aquam oppidani neceſſariam hauriebant: & turris deſuper vetuſta, qua tuerentur aquantes. Hanc Pragenſes diruere machinis conabantur. Fama eſt, in poteſtatem obſeſſorum, primarium quendam inter Pragenſem, civem caſu factum, eumq́; in turris culmine deligatum: dato per irriſionem in manu flabello: quo lapides, baliſtâ miſſos, quaſi muſcas abigeret: parſuros quippe concivi ſuo Pragenſi, arbitrabantur. Illos nullâ miſericordiâ flexos ſaxa ingentia quàm plurima projeciſſe: hominem verò cum diem integram intactus perſeverâſſet. Hoſtium magis miſericordia, quàm civium ſuorum humanitate, ſervatum. Intereà Fridericum Brandeburgenſem principem, magnis copijs Bohemiam ingreſſum, longè lateq́; prædas agentem, Pragenſes ab obſidione diſcedere compuliſſe: Vitoldum verò, rogatu Vladiſlai Poloniæ Regis, qui cum Sigiſmundo Cæſare in finibus Hungariæ convenerat, patruelem ſuum Coributum ex Bohemia revocâſſe. Putavit ea re Sigiſmundus, hæreticos, externis auxilijs deſtitutos, mox imperata facturos. Sed longè deceptus. Nam illi magis ac magis inſoleſcentes, ſubactis intra Regni fines Catholicæ fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiam duxêre: vicinas longè gentes populati. Ferunt Ziſcham in Auſtriam profectum; cum agreſtes armenta queq; navibus in inſulam Danubij tranſportâſſent: vitulos, ſuesq́; nonnullos per negligentiam in villis dimiſſos, ad ripam

fluminis tam diu deverberâſſe, donec pecus inſulam depaſcens, mugitum, grunnitumq́; audiens, deſiderio ſimilis animantis fluvium tranſnatavit: eoque modo magnam prædam abactam. Per idem tempus Sigiſmundus Imperator Alberto duci Auſtriæ genero ſuo Moraviam, ne defenſore careret, dono dedit: quamvis iam pleriq; illius provinciæ proceres, ad Huſſitarum inſaniam defeciſſent.

Eo quoq́; tempore Ericius rex Daciæ & infans Petrus, regis Portugalliæ familiaris, Germanus Iacobi Cardinalis, S. Euſtachij excellentis & clariſſimi viri Imperatorem accedentes: ambo rei militaris peritiſſimi, exercitum ejus & copijs & auxilijs auxêre. Ob quam rem caſtra ad Iutenburgam Moraviæ oppidum Huſſitarum peſte infectum, ſtatim poſita obſidio tribus menſibus eo loco ducta. Eques apud Pragenſes, cognomento Aqua, ſatis opulentus fuit, & inter ſuos cives auctoritate præditus. Is ſororis filiũ, nomine Procopium, cum ſobole careret, in ſuum adoptavit: eumq́; grandiuſculum, ad Galliam, Hiſpaniam, Italiam, denique Hieroſolymam ſecum adduxit: reverſus in presbyterum ordinari curavit. Qui ſurgente in patria Huſſitarum novitate Ziſcha adhæſit: & cum eſſet robuſtus & manu promptus, nulliusq́; fugax laboris, magno loco apud eum habitus, primos ductavit ordines: malus malo aptiſſimus. Hic eſt ille Procopius, qui poſtea, ob res fortiter geſtas, Magni cognomen obtinuit. Huic provincia Moravia commiſſa eſt: & Iutenburgenſium

Procopius Magnus.

ſium defenſio. Qui non pravâ militum manu acceptâ, invitis obſidentibus, commeatum in obſeſſum oppidum importavit: irritamq́; Sigiſmundo fecit obſidionem. Dederat Imperator Marchionibus Miſnenſibus pontem, & Auſcam, ſuper Albim fluvium: ut eas civitates præſidio tuerentur. Obſederunt Auſcam Ziſcha *Victoria Ziſchæ ante Auſcam.* *ſimul cum Pragenſibus. Fredericus, Marchio Miſnenſis pater eorum, qui modò provinciam regunt, & frater ejus Landgravius Thuringiæ: collecto ex Saxoniâ Turingiâ, Miſniâ, & utraq; Luſatiâ, milite, obſeſſis auxilium ferre ſtatuerunt. Commiſſum eſt ante urbem prælium: incerta diu victoria pependit, cum fortiſſimi utrinq; caderent: & nunc illi, nunc iſti victi victoreſq; viderentur. Ad extremum cæca cæcum ſecuta, penes hæreticos fuit. Burggravij Miſnenſes, & Chirpogenſes & Comites Glicenſes, multiq; nobiles in eo prælio ceciderunt. Ex quibus pleriq; projectis armis, flexis genibus fruſtra ſupplices vitam petierunt. Novem millia ea pugnâ ex fidelibus cæſa: Auſchâ captâ, & funditus deletâ. Elatus ea victoria Ziſcha, inſolentiùs indies agere: Eccleſias paſſim delere, ſi quæ reſtabant: ſacerdotes, qui more majorum ſacra peragerent, crudeliter perſequi: nobilibus infenſus eſſe: civitatibus gravia imperare tributa: Pragenſium, quæ detrectârant, ejus imperium, vicos & villas incendere. Ob quas res Pragenſes, Baronum auxilio freti, adverſus eum copias eduxêre. Ille cum ſe armis imparem animadverteret,* *Fuga Ziſchæ* *ad Albim uſq; profugit: eratq; penè comprehenſus: niſi*

pater Georgÿ, ejus qui nunc regno potitur, Poggiebracium oppidum tranſitum ſibi præbuiſſet. Nec ſic ſua res tuta facta eſt. Fuerunt & hoſtibus alio loco pontes, per quos Albim tranſmiſerunt: ſed Pragenſes fugientis ultimum agmen inſectati, complures Thaboritas necavêre. Perventum eſt deniq; ad montes. Vbi Ziſcha vallem ingreſſus, cum loci anguſtias eas eſſe nôſſet, in quibus explicare hoſtes ſuas acies minimè poſſent: ſtare ſigniferum juſſit. Exin cõmilitones pro tempore hortatus, pugnæ copiam fecit. Certamen atrox commiſſum: victor Ziſcha tria millia Pragenſium cæcidit: reliquos in fugam vertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragenſibus inſtauratam, iterum vi cæpit, atq; incendit: & qui Pragenſes incrant, eodem igne aſſumpſit. Mox ſucceſſu rerum tumens, infeſtis ſignis Pragam petÿt & ad ſagittæ jactum caſtrametatus obſidere urbem cæpit. Erant & in civitate & in exercitu plurimi, qui hoc diſſidium deteſtabantur. & alÿ Ziſcham, alÿ Pragenſes accuſabant. In caſtris quoq; tumultuatum eſt, dicente milite: indignè eſſe, eam urbem armis premi, quæ caput regni eſſet: neq; de religione ſecum diſſentiret: caſuram brevi Bohemorum potentiam: ſi ſe hoſtes diviſos nôrint: Materiam belli ſatis magnam à Romano Imperatore præberi: ſtultum eſſe conſilium in ſe arma vertiſſe. Accepit Ziſcha, quæ vulgò dicebantur: & advocatam in concionem multitudinem, vas vinarium, quod fortè aderat, conſcendens: Nolite, inquit, armari ſuper me, fratres, & hominem accuſare qui vobis

Victoria Ziſchæ in monte.

Oratio Ziſchæ.

bis ſalutem peperit. Recentes victoriæ ſunt, quas, me duce, conſecuti eſtis: nunquam ego in aliquem locum vos duxi, unde victores non rediretis. Vos clari, vos divites: ego veſtri cauſâ lumen amiſi, & jam in tenebris ago: nil mihi ex tot bellis feliciter actis, niſi nomen inane, ſupereſt. Vobis pugnavi: vobis vici, nec laboris pœnitet. Nec mihi cæcitas dura: niſi quòd rei noſtræ priore ex more conſulere nequeo. Nec ego Pragenſes mei cauſâ perſequor: ipſi veſtrum ſanguinem, non meum ſitiunt. Parum eis fuerit me jam & utroq; caſſum lumine perdidiſſe: veſtras illi manus timent, & fortes in periculis animos. Aut vos certè, aut illos perire oportet: qui, dum mihi parant inſidias, veſtras animas expetunt. Domeſtica nobis arma timenda magis quàm externa: civiles auferre ſeditiones oportet. Pragam priùs expugnabimus, ſeditioſosq; cives exterminare licebit, quàm Sigiſmundo diviſionis noſtræ nuncius afferri poſſit. Cum paucis ejusdem animi, tutiùs Imperatorem expectabimus: quàm ſi nobiſcum dubij Pragenſes in caſtris militent. Verùm, ne me amplius accuſetis, liberam vobis conſulendi facio poteſtatem. Si libet Pragenſibus pacem dare, non abnuo: inſidiæ modò abſint. Si bellum decernitis: præſtò aſſum. In utramvis partem declinaveritis: Ziſcha veſtri conſilij adjutor erit. His dictis, mutati militum animi, bellum decrevêre: multitudo arma capere, feſtinare, muros adire, provocare hoſtem: pro portis urbis pugnam ciere: egredientes cives in urbem repellere. Ziſcha ad oppugnationem urbis cuncta parare.

CAPVT XLV.

DE IOHANNE ROCHEZANA PRESBYTERO HÆRETICO.

OPPIDVM eſt Pragenſis Eccleſiæ, non longè à Pelzina: cui Rochezana eſt nomen. Ex hoc loco puer obſcuris parentibus, cenſuq́; tenuiſſimo natus, Iohannes nomine, Pragam venit: mendicatuq́; victum quærens, Grammaticam & Dialecticam didicit. Cum adoleviſſet, nobilis cuiuſdam pueri pædagogus factus eſt: & cum valeret ingenio linguaq́; promptus eſſet in collegio pauperum receptus, auditor Iacobelli fuit. Poſtremò presbiter ordinatus, prædicare verbum Dei Pragenſibus cœpit: ex oppido unde ortum habuit, Rochezanæ cognomen ducens. Et jam nomine & auctoritate valebat: cum Ziſcha Pragam obſideret. Exijt ergò conſentientibus civibus: & in caſtra profectus civitati Ziſcham conciliavit.

CAPVT XLVI.

DE MORTE IOHANNIS ZISCHÆ.

SIGISMVNDVS autem ubi Ziſcha cuncta ex ſententia cedere animadvertit, & jam illum eſſe unũ, ex quo

ex quo res Bohemiæ penderent: clàm ſibi eum conciliare tentavit: gubernationem totius Regni, militiæ quoque ducatum, & ingens auri pondus quotannis promittens, ſi ſe Regem nominaret: & in verba ſua civitates jurare cogeret. Magnam profectò Regiæ Maieſtatis ignominiam, & Imperialis gloriæ dedecus atque infamiam Reipublicæ Chriſtianæ ſempiternam: Sigiſmundum, pluribus annis provectum, ex Imperatoribus natum, & ipſum Imperatorem, cujus nomen Italia, Gallia, Germania, & omnis Europa venerata eſt: quem Barbaræ nationes timuerunt: ſupplicem vidit noſtra ætas homini haud ex parentibus admodum nobilibus nato, ſeni, cæco, hæretico, ſacrilego, & in omne ſcelus audaci: pecuniam & ſummos honores offerre: ut ſuarum eſſe partium dignaretur. Sed avertit divina pietas eam peſtem, & tantum malum, è medio Chriſtianorum eripuit. Nam Ziſcha, conditionibus annuens, dum conventa completurus Sigiſmundum petit: inter eundum, apud caſtellum Priſcoviam, divinitus, ut par eſt credere, peſte tactus, expiravit: monſtrum deteſtabile, crudele, horrendum, importunum: quod, poſtquàm manus humana conficere non valuit: digitus Dei extinxit. Ferunt illum, cum ægrotaret, interrogatum: quonam loco mortuus ſepeliri vellet: iuſſiſſe, cadaveri ſuo pellem admi: carnes volucribus ac feris obiectari: ex pelle tympanum fieri: coque duce bella geri: arrepturos fugam hoſtes, quàm primum ejus tympani ſonitum audierint. Thaborenſes, qui reli-

Sigiſmundus Ziſchæ ſupplex.

Ziſcha peſte moritur.

Alciat. emblem. 170.

quas picturas abominantur: Ziſcha tantummodò, & angeli cujuſpiam calicem manu tenentis, effigiem ſupra portam urbis pinxêre: eiq; ſacra quotãnis agunt.

CAPVT XLVII.

DE ORPHANIS HÆRETICIS, QVI SE POST MORTEM Ziſchæ, ſeparaverunt à Thaboritis.

ZISCHA mortuo ingens mœror invaſit exercitum: trepidare, lamentari milites, accuſare fortunam, quæ ducem invictum, morti vincendum dederit. Nec mora: duæ factiones exortæ. Altera Procopium Magnum, quem Raſum vocavêre, cujuſq; ſupra meminimus, ſibi ducem præfecit. Altera nullum inveniri poſſe dictitans, qui jure Ziſchæ ſuccederet, ſelectis paucis, qui communi conſilio bellum adminiſtrarent, ſeſe orphanos appellavêre: inter quos potior habitus eſt Procopius, cognomento minor. Atq; ita Thaboritæ in duos exercitus diviſi: alij vetus nomen retinuêre: alijs orphanorum, ut diximus, ob mortem ducis, inditum nomen. Qui etſi aliquando inter ſe diſſentirent: ubi tamen extrinſecus vis ingruit, iunctis viribus in unis caſtris ſeſe defenderunt. Muro circundatas urbes, niſi neceſſariorum emendorum gratiâ, perrarò ingredi: cum liberis & uxoribus in caſtris uitam agere.

Factio Huſſitarum.

Currus

Curros quàm plurimos habere: his pro vallo uti. Procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere: in medio peditatum claudere: alæ equitum extra munitiones propè adeſſe. Vbi congredi tempus viſum, aurigæ, qui cornua ducerent, ad Imperatoris ſignum, comprehenſâ ſenſim, quà voluerunt, hoſtium parte, ordines quadrigarum contrahere: intercepti hoſtes, quibus ſui ſubvenire non poſſent, partim gladio à peditatu, partim miſſibus, ab his, qui erant in carris, viris ac mulieribus necari. Equitatus extra munimenta depungnare: quem, ſi fortè quis oppreſſiſſet fugientem, mox aperti currus excipere: indeq́ velut ex civitate mœnibus cinctâ defendi, eoq́ modo victorias quàmplurimas conſequi, cum eam pugnandi peritiam vicinæ gentes ignorarent: & ager ille ſeptentrionalis latè patens, ad explicandas Bigarum quadrigarumve ordines peridoneus haberetur. Egrediebantur duo exercitus alter Sleſiam: alter Moraviam populabatur: vicinasq́ regiones aſſiduis incurſionibus infeſtabant. Theutones, per circuitũ habitantes, alios Philiſteos, alios Idumeos, Moabitasq́ vocabant: Bohemiam terram promiſſionis eſſe dicebant. Cumq́ in proximam provinciam exiſſent; priùs cum prædâ depopulatis agris revertebantur: quàm hoſtis cognoviſſet adventum. Erat & tertius exercitus, quem fratrum Orebitarum appellari diximus. Huic auctor fuit Bedricus presbyter Stamicenſis, natione Moravus: qui bellis aſſiduis Sleſiam affectavit. His etiam hodiè vivit: & urbem Coloniam appel- *Orebitarum auctor.*

latam poſſidet. Qui, ſpretâ religione Chriſtianâ, calcatâq;, Pontificio jure uxorem publicè duxit: & illâ mortuâ, alteram ex Polonia ſuperduxit: ex quâ filios ſuæ nequitiæ ſectatores ſuſtulit. Cum obſiderent Suetlam oppidum in Auſtriâ Thaboritæ ſimul & Orphani, duabus noctibus & una die abſque intermiſſione mœnia expugnavêre: ſuperveniente autem Alberto ejus terræ principe cum exercitu, ut auxilium oppidanis afferret: pugnatum eſt quatuor fermè horis, nutante hinc aut illinc victoriâ. Ceciderunt ex utraque parte primi bellatores. Poſtremò ita diſceſſum eſt, ut currus ſuos Thaboritæ amitterent: Albertus caſtris exutus abiret: quod negligentiâ Ruperti Valenſis factum credidêre, qui tum ductor exercitus fuit. Rediit tamen paulopòſt Procopius Raſus: & oppidum Retium in Auſtriâ celebri obſidione cinxit. Pragenſes ejus ſigna ſecuti; & Bohoslaus Cigneus, cujus ſupra meminimus, qui eo loco ſagittâ confoſſus interiit. Retium vi captum, direptum, atque exuſtum: in quo multi mortales periêre, Burggravius Magdeburgenſis, loci Dominus, captus, & Pragam ductus: in carcere diem obiit. His geſtis, vocati ab Imperatore Bohemorum principes: ad eum uſque Poſonium profecti ſunt. Id oppidum Hungariæ, in finibus Auſtriæ, atque in ripa Danubii ſitum. Neque ingreſſi mœnia: in tentoriis è regione urbis mansêre. Egreſſus ad eos Sigiſmundus; multa de jure ſuo locutus, paternum atque avitum regnum repetere: ſi quâ eſſent, quæ provincialium mentes

tes ab ſeſe alienarĕt, ea ablaturum: Bohemis, ex quibus natus eſſet, pacificum, benignumq; Regem futurum. Illi ſe armis ab eo ſine cauſâ impetitos dicere: cives ſuos in Conſtantiâ contra publicam fidem exuſtos: inauditos Bohemiæ primores tanquàm hæreticos à Romanâ Eccleſiâ damnatos: Regnum ſacris contumelioſè interdictum: non eſſe tàm exiguam Bohemorum potentiam, quæ ſuo nequeat honori conſulere. Reſponſum à Sigiſmundo benignè datum ad obiecta: oblatumq; generale concilium, in quo ſuam innocentiam Bohemi oſtendere poſſent, ſi ſe univerſalis Eccleſiæ judicio ſubmittere vellent.

CAPUT XLVIII.

DE EXPEDITIONE IN BOHEMIAM, CONTRA HÆRETICOS & rebelles, per Martinum Papam quintum inſtituta: & de infelici pugna contra eoſdem.

AT Martinus Pontifex maximus ubi armatam hæreſin creſcere indies animadvertit: priuſquam peſtis ampliùs invaleſceret, Cardinalem Vintonienſem, natione Angelicum, Regiâ ſtirpe natum, in Germaniam proficiſci iuſſit: qui contra Bohemicam labem vicinas gentes in arma concieret: cui & Imperator adiumento fuit. Inſtituti ſunt tres exercitus. Saxoniæ duces, & quas vocant Stagnales civitates, in primo militavère: ſecundum, ex Franconibus conſtitu-

Pontifex expeditionē per Germanos mittit in Bohemiam.

tum, Marchio Brandeburgenſis ductabat: Tertio præfuit Ottho Trevirenſis Archiepiſcopus, quem Rhenenſes ſecuti ſunt: Bajoarij quoq́ꝫ, & civitates Suevorum Imperiales. Ingreſſi Bohemiam tribus locis: poſtquàm ſylvam penetravêre, juncti ſimul ante Miſſam caſtrametati ſunt. Hanc urbem Prichicho Elenotenſis, inter hæreticos quantùm doctior ac facundior, tantùm crudelitate ac perfidia nequior, præcedenti nocte ex fidelium manibus eripuerat. Erat igitur conſilium exercitus, hanc urbem priùs recuperare: quàm ultra procederent. Sed cum hæretici, collecto raptim mil.te, in eos properare nunciarentur: non viſum hoſtem fugerunt: Thacoviamq́ꝫ petentes, inſtrumenta bellica cum prædâ ibi dimiſerunt. Nondum Cardinalis in exercitu fuerat: ſed ad Thacoviam fugientibus occurrens, admiratus eſt tot ducum, tot fortium virorum, pavidam fœdamq́ꝫ fugam: magis precibus, ut redirent in hoſtem, omni ex parte debiliorem, hortatur. Quod cum fruſtrà niteretur: & ipſe turpis fugæ comes effectus. Vix ſylvam ingreſſi erant, cum ſupervenientes Bohemi poſtremum agmen laceſſere cœperunt. Facta eſt profuſior ac pavidior fuga: nec priùs Theutones fugere, quàm Bohemi perſequi deſtiterunt. Hoſtes impedimentis direptis, Thacoviam expugnantes: machiniſq́ꝫ bellicis potiti ſunt. Exin Miſniam populati, cum Franconiam redirēt, ne Bambergenſem agrum Noribergenſemq́ꝫ vaſtarent: pecuniâ placati, divitem exercitum reduxêre. Sigiſmundus, his cognitis, Noribergam

Fuga Germanorum.

Miſniæ populatio: & Franconiæ.

gam

gam profectus: nova principum auxilia comparat. Martinus quoq;, Pontifex Maximus, Iulianum Cardinalem Sancti Angeli, literis ac moribus excellentem, cum eâ legatione in Theutoniam mittit: ut Bohemis bellum inferat: & adveniente tempore in Baſilienſi Concilio, quod propediem futurum erat, nomine Apoſtolico præſideat. Is Germaniam ingreſſus, mox Noribergam ad Sigiſmundum ſe confert: quo in loco perfrequentes Germanorum Reguli convenerant. Decreta eſt nova in Bohemos expeditio, ad 8. Calend. Iulij: dux belli Fredericus Marchio Brandeburgenſis declaratus: qui Cardinalem ſequeretur. Ingreſſus eſt Bohemiam, per viam, quæ ducit ad Teplam. In ea expeditione Albertus & Chriſtophorus Bajoariæ, & Fredericus Saxoniæ duces fuêre: Iohannes & Albertus, Brandeburgenſes principes, cum patre, quem penes belli ſumma erat. Herbipolenſis, Babenbergenſis, Eyſtetenſis Epiſcopi: Societas Suevorum, quam Sancti Georgij vocant, & Imperialium civitatum: Moguntinus, Trevirenſis & Colonienſis antiſtites, auxilia miſerunt: & cum his provinciarum ſuarum primores. Suprà quadraginta millia equitum fuiſſe traduntur. Peditum minor erat numerus. Nam Germani, patentibus freti campis, equeſtres plerunq; pugnas agitant. Promiſerat & Renatus Lothoringiæ Princeps, in eam expeditionem ſeſe venturum. Sed domeſtico bello implicatus, dum comitem Videmontenſem oppugnare nititur: neque promiſſo ſatisfieri poteſt. Neque comiti

Altera Germanorum expeditio.

Palatino Rheni, qui Videmontenſi opem tulit, adverſus Bohemos ire permittitur. Cardinalis dum eos opperitur ad Calendas uſque Auguſti profectionem ſuſpendit. Albertus intereà ex Auſtriâ ducens, cum ad dictum diem adeſſe Cardinalem minimè intelligeret: impar Bohemicæ potentiæ retroceſſit. Ingreſſus deinde Cardinalis, numeroſum exercitum ductans, multas hæreticorum villas incendit: oppidaq; diripuit: in quibus non avaritia tantùm, verùm crudelitas etiam militum graſſata eſt: qui mares cum fœminis obvios, ſenes puerosq;, paſſim necavêre. In extremis tamen regni partibus ea calamitas deſævijt: cum duces copiarum interiora petere formidarent. Bohemi, qui jam pridem hoſtem adſuturum acceperant, expeditas in armis legiones coëgerant: & ubi fidelium domicilia reperiebant, ea ferro atque igne vaſtabant. Inter quæ Stiltivergium oppidum, ab Orphanis expugnatum ac direptum: puberes ad unum necati. Intereà, ſive proditio in exercitu fidelium fuit, quod plurimi putavêre: ſive inanis ſuâ ſponte mentes hominum pavor invaſit, totis caſtris trepidatum eſt: & priuſquàm hoſtis ullus in conſpectu daretur: fœdiſſima cœpta fuga. Mirari Iulianus, unde hic timor: quæ ratio tantum exercitum fugere ſuaderet: ambire duces, hortari, arma expedirent: aciem inſtituerent: forti animo hoſtem expectarent. Non de Regni gloriâ, aut agrorum poſſeſſione certari: de vitâ, de religione, de Chriſti honore, de animarum ſalute bellum geri. Turpe Germanis eſſe,

Iuliani hortatio ad recipiendum animum.

quo-

quorum nobilitatem virtutemq́; totus orbis celebraret, ex prælio fugere. Mori ſatiùs, quàm hoſti nondum viſo cedere. Neque ſecurè intra mœnia habitare poſſe, qui campos hoſti relinqueret: arma viros non muros tegere. Niſi gladijs modo libertatem ſuam tueantur: aut caſuros brevi hoſtili ferro: aut ſervitutem morte miſeriorem laturos. Sed fruſtranea apud eos cohortatio fuit: quorum pudorē metus evicerat. Ablata ſunt raptim ſigna: & tanquàm nullus eſſet in exercitu ductor, tumultuosè quiſq; non expectato Imperio, non ſalvato comite, multi etiam projectis armis, non aliter, quàm ſi hoſtis à tergo inſtaret, rapido curſu fugam maturavêre. Quibus & Cardinalis invitus ſeſe comitem dedit. Hoſtis paulò pòſt, ex metu alieno factus audax, adfuit: impedimentiſq; omnibus, quibus per ſylvam, non erat facilis exitus, & ingenti prædâ, potitus eſt. Albertus tamen, cum accepiſſet, intrâſſe Bohemiam Cardinalem: & ipſe iterum ex Auſtriâ coactis copijs in hæreticos duxit: PræZoroviamq́, munitum oppidum oppugnare adorſus eſt. Sed fugâ Cardinalis cognitâ, ab incepto deſtitit: & per Moraviam, quæ nondum ei parebat, infeſta ſigna circumferens, ſupra quingentas villas ferro atque igne delevit. Oppida multa vi cepit atque diripuit: mortalium maximam cædem fecit: adeoq́; gentem illam afflixit, ut jugum ejus accipiens, parere ſibi eâ lege promiſerit: ut circa religionem id ſequi teneretur, quod Baſilienſe Concilium decerneret.

CAPUT XLIX.

DE INCHOATIONE BASILIENSIS CONCILII: ET VOCATIONE Bohemorum ad ipſum Concilium, ut fidei ſuæ rationem redderent.

Exactus ex Bohemia legatus Baſileam ſe contulit: ibiq; Concilium celebravit. Sigiſmundus, qui per tempus expeditionis Norībergæ ſe continuerat, ad coronam Imperij Romæ ſuſcipiendam iter ingreſſus, primoribus Regni Bohemiæ literas dedit: in quibus ſcriptum erat: ſe natione Bohemum, nulli genti magis, quàm ſuæ affectum. Romam non aliam ob cauſam petere, quàm coronæ ſuſcipiendæ gratiâ. Id decorum Bohemorum genti accedere: cujus honeſtandæ ſibi maxima ſemper cura fuerit. Cœptum eſſe jam ſuâ operâ Baſileæ Concilium: hortari eos, qui ſe audiri de religione cuperent, eò proficiſci: nec plus ſapere vellent, quàm mater Eccleſia Catholica: auditurum benignè conventum rationes eorum: tantùm operam dent, ut cum ſynodo de religione conveniant: ſibiq; redeunti paratum Regnum reſervent. Neque enim arbitrari ſe, Bohemos eius Imperium fugere: cujus pater, frater, avus, apud eos regnaverint. Nec ſe aliâ lege regnaturum, quàm cæteri Chriſtiani Reges. Scripſit & ipſa Baſilien. ſynodus Bohemis, ut legatos mitterent, qui fidei ſuæ rationem

Literæ Sigiſmūdi Regis ad Bohemos invitatoriæ ad ſynodum Baſilienſem.

Literæ ſynodi ad eoſdem

tionem oſtenderent: ſecuritatem itineris, & dicendi, quæ vellent, libertatem promittens. Fuerunt inter Bohemos duæ ſententiæ: Orphani & Thaboritæ: & plebes fermè omnes, eundem eſſe negabant: Iohannis & Hieronymi exemplum in medium afferentes: qui, Conſtantiam ad Synodum profecti, ſub fide Sigiſmundi, publicè combuſti fuiſſent. Nobilitas verò Mainardum ſecuta, principem novæ domus, virum cordatum, & ingenio dextro: petendum eſſe Concilium prorſus ajebat: nec tolerandos videri, qui novas peregrinaſve de fide ſententias, novumq́; ritum religionis inveniſſent: niſi dictorum factorumq́; rationem univerſali Eccleſiæ redderent, & quæ vulgo inculcaverant, corā doctis deferrent. Vicit hæc ſententia: legatio CCC. equitum Baſileam miſſa. Cujus principes fuêre, VVilhelmus Coſta, nòn tàm equeſtri dignitate, quàm Eccleſiarum direptione inſignis: Procopius, cognomento Raſus, item Magnus, multis victorÿs, magnisq́; ſceleribus nobilitatus: Iohannes Rochezana pſeudopragenſium Apoſtolus: Nicolaus Galecus Thaboritarum ſacerdos: & Petrus Anglicus patriâ profugus, ac ſolis elenchis in diſputatione cōfidens. Effuſus extra mœnia urbanus populus, ex Synodo quoq́; quàm plures, adventum fortiſſimæ gentis pro portis expectavêre. Aliÿ frequentes in plateas, quâ traſitus eſſet, convenire: matronæ, pueri, puellæ feneſtras atq́; tecta complere. Aliÿ hunc, aliÿ illum digito deſignare: peregrinos habitus non viſa priùs veſtimenta mirari: horribiles homi-

Legatio Bohem. ad ſynodum.

num facies, truces notare oculos: non eſſe alienum dicere, ab ea hominum ſpecie facta, quæ fama prodiderat. In unum tamen cuncti Procopium deſigere lumina: illum eſſe, qui toties fidelium fudiſſet exercitus, qui tot oppida ſubvertiſſet, tot hominum millia neci dediſſet: quem ſui pariter atq; hoſtes metuerent: invictum ducem, audacem, intrepidum: neq; labore, neq; timore ſuperandum.

CAPVT L.

ORATIO IVLIANI CARDINALIS AD BOHEMORVM LEgatos: Reſponſivaq; eorundem.

Oratio Iuliani.

Exceptos Bohemorum legatos hoſpitaliter, poſtridie in concione accerſitos, Iulianus Cardinalis benignè allocutus, & longâ & luculentâ oration. (quæ adhuc extat) ad ea, quæ pacis & unionis eſſent, cohortatus eſt: Eccleſiam, Chriſti ſalvatoris ſponſam, omnium fidelium matrem eſſe, dictitans: claves ligandi atq; ſolvendi habere: candidam ſine rugâ, ſine maculâ in his, quæ neceſſaria ad æternam vitam eſſe creduntur, errare non poſſe. Qui eam contempſerit: alienum prophanum, & quaſi ethnicum, publicanumq; cenſendum: eam nuſquam meliùs quàm in generali Concilio repræſentari. Statuta Conciliorum, Eccleſiæ placita exiſtimari: Conciliјs non minùs, quàm evangeliјs credi oportere: quorum auctoritate & ipſa ſacrarum lite-

literarum eloquia præcepta ſunt. Bohemos, qui ſe filios Eccleſiæ dicerent, voces matris audire debere: quæ filiorum oblivisci non poteſt: eos jam pridem ſeorſum à matre vixiſſe: neque id novum eſſe. Complures aliquando fuiſſe, qui matrem relinquere: rediiſſe tamen, qui ſalutem optavêre. Regnante diluvio omnes periiſſe qui extra archam remansêre: dominicum agnum in unis ædibus comedendum: extra Eccleſiam non inveniri ſalutem. Hanc eſſe concluſum hortum, ſignatumq́; fontem: cujus aquam ſi quis biberit non ſitiet in æternum. Ex re ſuâ ſapuiſſe Bohemos, qui ejus aquæ fluenta apud Concilium requiſierint: matremq́; tandem audire ſtatuerint. Faceſſere jam odia debere: ponenda eſſe arma: omnemq́; belli materiam procul abiiciendam: audituros benignè patres, quæcunq́; Bohemi pro ſuâ causâ dicere velint: tantùm parati animo ſint: ne benè conſulta ſanctæ Synodi conſilia reſpuant: quibus non Bohemos tantùm: ſed omnes Chriſti fideles conquieſcere oportet: ſi modò æternæ vitæ participes eſſe velint.

Audita eſt Cardinalis oratio ſummo patrum conſenſu, Bohemi pauca reſpondere, quibus par facundia non eſſet: Se neque Concilia, neque Eccleſiam contempſiſſe adverſus inauditos ſententiam Conſtantiæ latam: nihil de religione Chriſtianâ detrahere: incorruptam apud ſe patrum auctoritatem manere: quodcunq́; Bohemi aſſerant, ſacris literis atq́; Euangelio confirmari: veniſſe ut innocentiam ſuam univerſali Eccleſiæ pateſaciant: peterecq́; publicam audientiam in qua laici *Reſponſio Bohemorum*

*quoq́; adſint. Neque id negatum. Interrogati, quænam
illa eſſent, in quibus à Romanâ Eccleſiâ diſſentirent:
quatuor articulos propoſuêre. De communione divinæ
Euchariſtiæ: quam ſub ſpecie panis m vini, ſumendam
his, qui ſalvi eſſe velint, neceſſariò affirmabant. De ci-
vili dominio: quod clericis interdictum divina lege di-
cebant. De prædicatione verbi Dei: quam liberam
permiſſamq́; paſſim omnibus arbitrabantur. De publi-
cis delictis: quæ nullâ ratione toleranda putabant:
etiam majoris mali vitandi gratia. Nam quamvis
plurima ſint, quæ Huſſitarum perfidia adverſus Ca-
tholicæ fidei veritatem aſtruere ac prædicare non du-
bitat: coram Concilio tamen, doctorumq́; patrum cœtu
hæc tueri tantummodò poſſe arbitrati ſunt: eaq́; regni
nomine dicta. Verùm, cum legatus alia de Bohemis
accepiſſe ſe affirmaret, quæ Chriſtianas aures offende-
rent, inter quæ iſtud eſſet, quod Religiones Mendican-
tium inventum eſſe diabolicum prædicarent: aſſur-
gens Procopius: Neque hoc falſum eſt, inquit. Nam ſi
neq́; Moyſes: atq́; ante eum Patriarchæ: neq́; poſt eum
prophetæ: teq́; in novâ lege Chriſtus Dominus: neq́;
apoſtoli Mendicantes inſtituêre: quis non intelligit
diaboli tenebrarumq́; opus eſſe? Excepta eſt ingenti
cachinno Procopij vox: Legatus verò, ut erat manſue-
tiſſimus pater, argumentationem indocti hominis pla-
cidè diſſolvit. Neq́; enim Prophetarum, Patriarcha-
rumq́; placita, & quæ Chriſtus inſtituit, quæ ſanxerũt
Apoſtoli, duntaxat à Deo eſſe docuit: verùm Eccle-*

Bohemorum diſſenſus ab Eccleſia Romana.

Diſputatio Iuliani & Bohemorum de mendicãtibus, &c.

ſiæ quo-

ſiæ quoque decreta, quæ Sancto dirigente ſpiritu ducitur, opera Dei eſſe monſtravit: quamvis & aliunde Mendicantium vita, ex Euangelio ſumpta videri poſſit. Selegerunt Bohemi quatuor magiſtros, qui ſuos articulos, ex divinâ lege ſumptos, oſtenderent. Qui eos confutarent, ex cœtu patrum totidem aſſumpti viri præſtantes, & ad dicendum parati. Diſputatum eſt quinquaginta diebus: multa in utramq́; partem adducta. Poſtremò, cum victa Huſſitarum perfidia vinci nollet: ad tractatus ventum: tentatum, ſi fortaſſè amicè trahi poſſent. Miſſi & oratores ex Concilio in Bohemiam: viri doctiſſimi, & qui gentis verſutiam nôſſent. Multa cum Bohemis agitata; nunc pacis ſpes facta: nunc belli metus.

CAPVT LI.

DE VICTORIA BOHEMORVM FIDELIVM: ET DEBELLAtione morteq́; Procopij: ac aliorum hæreticorum.

DVM hæc aguntur, Thaboritæ & Orphani Marnar, cæteriſq́; ¶ nobilibus infenſi eſſe cœperunt eorumq́; ſuſpectas actiones habere: tanquam Concilio auſcultârent. Neque vana opinio. Convenere namque ſæpè inter ſe Barones, errorem ſuum recognoſcere: miſeros ſe dicere, qui cum regis imperium abdicaverint, Procopij jugum ferant. Illum dominum eſſe; illum

¶ Epiſ. Tutores à proſcrib. nobilitatis præter Menardum fuit Ptaczko, duo Alexiones Sternbergius & VVeſsiovius Prag. & Pelſlneuſes.

pro ſua libidine provinciam regere, vectigalia exigere, tributa imponere: delectum habere militum exercitum: quô velit, ducere: rapere, ſpoliare, occidere: nullum pati, qui ſuis conſilijs adverſetur: nobiles juxtà, atque ignobiles, ei mancipia eſſe. Nullum hominum genus infelicius eſſe Bohemis, quos ſemper in caſtris verſari oportet: æſtates atq; hyemes ſub dio agere: in duro jacere ſolo: arma in omnes horas verſari: nunc civilibus bellis, nunc externis agitari: aut bellum geri aut belli metum impendere. Excutiendum tandem crudelis Tyranni jugum: neq; ferendum, ut, qui cæteras gentes armis vicerint, Procopio ſerviant. Placet accerſire publicè conventum procerum & civitatum: in quo regni ſtatus reformetur. In eo Mainardus: Ei regno benè eſſe dicit, in quo neq; per ocium marceant homines: neq; per bellum atterantur. Bohemos hactenus expertes fuiſſe quietis: attritum aſſiduis calamitatibus regnum: periturum brevi, niſi occurratur. Incultos jacere agros: homines atq; armenta ſenſim deficere: id accidere, quòd omnia in poteſtate unius ſita eſſent, qui ſine Concilio procerum civitatumq; pro ſuo arbitrio rem gerit: illi ſalubre bellum eſſe: Nam ſi paci locus ſit, imperium ejus ſtatim caſurum. Deligendum unum eſſe ex nobilitate ducem, cujus poteſtas annua ſit: nonnulloſq; ei adjungendos, quorum conſilio domi belloq; Rempublicam adminiſtret. Ne verò uſurpare ſibi Barones imperium viderentur: ex mediâ nobilitate aſſumendum ducem conſuluit.

Mainardi oratio contra Procopium & bella.

ſuluit. Itum eſt, favente conventu, in ſententiam Mainardi. Alſcio Riſemburgenſis, antiquæ nobilitatis homo, ſed tenui cenſu, dux gentis declaratus, quem Capitaneum vocavêre. Cæterùm Majeſtatis inſignia apud eum fuêre: auctoritas apud Mainardum extitit. Procopius his cognitis Orphanos & Thaboritas in expeditionem ducens: ad urbem Pelzinam, quam fideles incolebant, caſtra ponit: atq; undecim continuis menſibus pertinaci obſidione, crebriſq; oppugnationibus urget. Oppidani extrema, omnia paſſi, ac jam fame pereuntes: ad ſynodum Baſilien. miserè oratũ: ne fidelem urbem in manus hæreticorum pervenire ſinerent. Patres, quibus non eſſet publicum ærarium, ex privato argento ſymbolum dedêre, auri octo millia nummûm Mainardo mittentes, qui collecto exercitu ſubveniret obſeſſis. Per idem tempus, ea pars Pragæ, quæ nova civitas appellatur, ab orphanis, impoſito præſidio, tenebatur: cujus præfectus erat presbyter Lupus, Rochezano infenſiſſimus, adverſus quem prædicando plebem incitabat. Ille, in veteri civitate, apud S. Mariæ, ante Lætam curiam inhabitabat: Lupumq; ſuis ipſe ſermonibus probroſiſq; maledictis lacerabat. Ob quam rem, creſcentibus odijs, clauſerunt Orphani aditus veteris civitatis in novam: turreſq; ligneas plurium tabulatorum erexêre, quibus oppidanos in adverſâ civitate miſſilibus infeſtarent. Eâ occaſione uſus Alcio, convocatâ nobilitate: Nihil eſſe Imperium ſuum dicit, quod Thaboritæ, Orphaniq; contemnant: regnum maturè

Procopius obſidet Pelzinam.

Lupus presbyter.

Alcio.

periturum, niſi magiſtratibus pareatur. Rogat proceres in medium conſulant. Placet omnibus cum eâ manu militum, quàm Mainardus comparaverat, Pragam peti. Nec morati, veterem civitatem ingrediuntur: ligneas turres amoveri, parereq́; omnes Alſcioni jubent. Negant Orphani ducem eſſe, quem neq; ipſi, neq; Thaboritæ ſuſcepiſſent. Fit tumultus: committitur in urbe prælium. Lupus ubi ſuos cedere animadvertit, pluresq́; cadere: ſalutem plebibus petiјt. Disjectæ turres civitatis omnes: in poteſtatem Alſcionis factæ. Pelzinenſes recognitâ, Procopio è muris illudere, hortari, ſuis civibus opem ferat: alienos ne laceſſat. Stultum eſſe, eum qui ſua tueri nequeat, infeſtare aliena. Niſi ſuopte ingenio ab obſidione diſcedat: venturos brevi proceres, qui nolentem cogant. Ficta ea Procopius credere: atq; oppidanis adferendam fortiùs obſidionem blandimenta oblata. At ubi certum nuncium de geſtis Pragenſibus accepit: ſoluta mox obſidione, plenus irarum, cum omnibus copiјs verſus Pragam iter dirigit. Properanti communes amici occurrunt de pace inter eum & nobiles agunt: diviſum inter eos regnum ſtare non poſſe. Conſulendum communi quieti: neq; concordiam ſine viribus: neq; vires ſine concordiâ ſufficere. Civitatibus ejus populi inexpugnabile munimentum eſſe, qui, concordibus animis arma tractaret. Lites ex arbitrio ducis componi poſſe delectis ex utraq; parte pari numero viris, quorum conſilio leges pacis dicerentur. Procopius demum ita ſe pacem habitu-

Tumultus.

Amicorum Procopij ſuaſio pacis.

Reſponſio Procopij.

habiturum reſpondet, ſi nova Praga ſibi reſtituatur: ſi munitiones dejectæ reficiantur: ſi Pelzina eo in ſtatu reponatur, in quo fuerat ante diſſolutam obſidionem. Nam commeatus iam eô importati fuerant. Nobiles, ubi res factu difficilimas peti vident, Procopiumq́ vincula, verbera, cædes, minari: cum aliâ viâ pax iniri non poſſet, annis decertare conſtituunt. Relictâ itaq; civitate, cujus maturè animos non ignorabant: obviam hoſti pergunt. Ventum eſt ad locum inter Brodam Bohemicam & Burim, quatuor millibus & quingentis paſsibus à Praga diſtantem: in agris latè patentibus. Ibi currus contra currus incurrunt: & ſublato clamore, alteri alteros contumelioſè compellunt. Decreverat Procopius haudquaquàm pugnæ copiam facere: niſi ex occaſione prærogativa daretur. Erat ei animus rectâ viâ Pragam petere: ubi non dubitabat novam civitatem ſibi portas aperturam. At equitatus nobilium, munitiones ejus prætergreſſus, dum fortè ultimam partem apertam videt: raptim ingreditur: cædemq́; magnam facit. Hoſtes improviſo malo præventi: quid agant neſciunt. Trepidatur totis caſtris: inſolita res terrorem auget. Neq; enim intra munitiones curruum, intrâſſe priùs equites aliquando viderant. Cæduntur paſsim pedites: fit fuga: apertâ ex altera parte mole quadrigarum. Inſtant nobiles: ſternuntur ubique fugientes. Procopius ubi ſuos retinere non poteſt: nec audire hortamenta periculum metuſq́; ſinit: inter conſertiſsimos hoſtes dilapſus: cum cohorte

Victoria Pontificiorum.

quem ſibi ex fortiſſimis magis, quàm amiciſſimis delegerat, aliquandiu hoſtis impetum retinet, multisq́ caſis, victoriam penè hoſtibus eripuit. Sed circumventus multitudine equitum non tàm victus, quàm vincendo ſeſſus, telo in incertum miſſo tranſfoditur. Pari modo & alter Procopius, quem minorem appellari diximus, in eodem globo fortiter pugnans occumbit. Atq́ hic finis duobus illis pernicioſiſſimis ac deterrimis monſtris fuit. Sic Thaboritarum & Orphanorum ſcelerati exercitus, invicti priùs, victi ac deleti ſunt. Procopium raſum quis occiderit, ignoratum eſt: quamvis Coſcha, de quo ſuprà meminimus, id facinus, honeſtum dignumq́ præmio, ſuum dixerit: qui tùm partes nobilium ſequebatur. Primus ejus victoriæ auctor habitus eſt Mainardus: poſt eum Ptarſconis magna virtus viſa. Coapcho verò Thaboritarum equitatum ductabat, rei militaris apprimè peritus: & qui multis aliquando damnis Prutenos affecerat: & à Rege Poloniæ vocatus, uſque ad Gedanum, & mare Baltheum, victorem exercitum duxerat: ex hoc prælio fugâ dilapſus, cum magnâ parte equitatus in Coloniam ſeſe recepit. Confecto bello cùm multa milia captivorum eſſent: Mainardus, conſilio procerum accerſito, perdere peſſimam plebem ſtatuit: quæ nutrita in armis omnem ætatem in caſtris egerat: nec ſub legibus victura crederetur: rapinis, cædibus, atq́ adulteriis aſſueta: qua ſtante, pacatum Regnum ſtare non poſſet. Sed veritus, ne ſimul innocentes interficeret, qui ex agris coacti ad pugnam vene-

Procopiorũ interitus.

Coapcho.

Fraus Mainardi in opprimendis Thaboritis.

venerant: voce præconis edici iubet: Nondum bellum peractũ eſſe: fugiſſe Coapchonem: Coloniam expugnari oportere: vicinaſq́ per circuitum gentes, quæ Regnũ popularentur, armis domandas. Ad eam rem neceſſarios, qui ſub Procopijs militâſſent, viros fortes, & in bello exercitatos: decretum eis ex publico ſtipendium, donec Regnum pacaretur. Proinde omnes, qui ſtipendia facere vellent, in horrea ſeſe proxima reciperent: caverent, ne rudes inexpertoſq́ belli ſecum admitterent: illos ſua rura: ſuaſq́ lares, repetere poſſe. Introierunt horrea, quæ apud Bohemos in villis ex maceriâ culmo tecta, frequentia ſunt: pleraq́ Thaboritarum & Orphanorum millia: homines nigri, ad Solem & ventum indurati: aſpectu tetri atque horribiles: & qui circa fumum in caſtris vixiſſent: aquilinis oculis: impexo crine: promiſſâ barba: corporibus proceris: membris hiſpidis: cute adeò durâ, ut ferrum quaſi lorica repulſura videretur. Clauſa ſunt confeſtim oſtia: & ignis immiſſus horreis, quo fex illa & colluvies hominum, ignominioſum agmẽ, priùs multa, quæ patraverat, ſcelera exuſta, contemptæ demum religionis pœnas dedit.

Thaboritarum reliquiæ exuſtæ

CAPVT LII.

QVOMODO SIGISMVNDVS ROMÆ CORONATVS, POST multas diſſenſiones & bella, cum pace & gaudio à Bohemis ſuſcipitur.

SIGISMVNDVS *interim ab Eugenio Pontifice*

Coronatio Sigiſmundi. Vlma. Maximo Romæ coronatus, Baſileam petierat: diſſidioq; patrum, quod tunc erat cum Eugenio ad tempus ſedato, Vlmam ſe contulerat. Ea eſt Sueviæ civitas, ad ulteriorem Danubij ripam ſita: Licius amnis, qui Suevos à Bajoarijs diſterminat, è regione urbis in majori flumine exoneratur. Hic, auditâ Thaboritarum Orphanorumq; clade, legatos in Bohemiam mittit: Regni proceres commendat, qui viros nocentes deleverint: hortatur Regni quietem procurent: ſeſeq; Regem ſuſcipiant: quem fratri ſucceſſorem jus gentium dederit. Illi magno numero apud Ratiſponam eum cōveniunt: Regemq; ſuum ſalutant. Venerunt & ſeorſim Coapcho, & Iohannes RocheZana: de ſuis rebus acturi. Legati quoq; Baſilienſes, qui Pragæ fuerant, & cum Bohemis certo modo convenerant: eò ſe contulêre. Sigiſmundus, auditis, quæ de religione in communi placuerant: conventa probavit, eaq; ſervari mandavit. Exin poſcentibus Hungaris, navibus per Danubium vectus, Budam petijt: ubi, reformato rerum ſtatu, vocatis ad ſe Bohemorum principibus in Alba regali ſexaginta millia nummûm inter eos diſtribuit: pecorumq; maximū numerum. Dicta die, qua vellet Bohemiam ingredi, non moratus Iglariam venit. Vbi concilio cum Bohemis habito: conventa legatorum Synodalium iterum comprobavit, firmavitq;. Ea hujuſcemodi fuêre: Bohemis ac Moravis Eccleſiaſticam unitatem, paremq; complectentibus, ſeq; in cæteris omnibus, præterquàm in uſu communionis utriuſq; ſpeciei, univerſalis Eccle-

ſiæ

ſtæ fidei ac ritui conformantibus, auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, ſub duplici ſpecie, panis ſcilicet ac vini, his qui conſuêſſent, divina Euchariſtia communicare licebit. An verò ex præcepto Dei id fieri debeat: generale Concilium in Baſilea congregatum definiet: & quid utilitati fidelium, ſalutiq́ congruat, lege in perpetuum valiturâ conſtituet. Quo facto, ſi perſeveraverint Bohemi in eiuſmodi cõmunicationis deſiderio, idq́ miſſa legatione petierint: ſacer conventus Bohemiæ ac Moraviæ ſacerdotibus communicandi ſub utraq́ ſpecie, perſonas ſibi ſubjectas, & in annis diſcretionis conſtitutas, & quæ id reverenter poſtulaverint, libertatem impartietur: ea conditione adiectâ: ut inter communicandum plebem publicè inſtruant: non ſub ſpecie panis carnem Chriſti tantùm: nec ſub ſpecie vini ſolùm ſanguinem: ſed ſub qualibet ſpecie totum & integrum contineri Chriſtum. Brevis concordiæ notula: verùm tot ſententiæ, quot verba: quibus peregrinæ de fide ſententiæ, diverſiq́ de religione ritus, obviari jubentur. Et quod Eccleſia univerſalis credit, quod ſervat: genti Bohemorum credendum ſervandumq́ præcipitur. Circa communionem tantùm permiſſa novitas. Cæterùm inter Bohemos & Imperatorem aliæ pactiones intervenêre: quibus Eccleſiarum prædia occupatoribus, jure pignorum relicta ſunt, donec certâ pecuniâ reluerentur. Religioſis utriuſq́ ſexus, quibus ademta monaſteria eſſent, exulibus quoq́ ſpes reditus interdicta.

Rochezana Hußita ſuperſtes.

Rochezanæ Pragenſis Eccleſiæ præſulatus promiſſus: de diſponendo Eccleſiarum Bohemicarum regimine ſummo Pontifici facultas oblata. His ſic conſtitutis, Rochezana cum alijs quatuor presbyteris, nomine totius cleri ſibi adhærentis; ſedente Sigiſmundo pro tribunali, in foro civitatis erecto, aſſiſtente Alberto genero magnâq; procerum & oratorum circumſtante coronâ, obedientiam Romanæ Eccleſiæ ſeſe præſtare profeſſus eſt. Sequenti verò die, haud abſimili ſolemnitate abſoluti ſunt ab anathemate, cæteriſq; cēſuris hæretici: & in Eccleſiam per Concilij legatos introducti. Vbi, cum divina celebrarentur, Rochezana, perfidiæ ſuæ non immemor, altare accedens: Divinâ re peractâ, uni quem juſſerat ex laicis adeſſe, ſacramentum ex calice dedit. Et quamvis Iohannes Polomor, alter ex Concilij legatis, in alienâ Eccleſiâ id ſibi non licere aſſereret, eumq; prohiberet: in propoſito perſtitit. Ob quam rem penè in irritum conventa ceciderunt. Compoſita tamen lis eſt, ex eo conventionis capite, quo ſancitum erat: ne paucis pacta violantibus communis concordia rumperetur. His compoſitis, Sigiſmundus nona Septembris, Anno VI. & XXX. ſupra milleſimum & quadringenteſimum, ab ortu Salvatoris Domini, Pragam venit: ubi, qui paulò antè Bohemorum hoſtis ex adulterio natus, antichriſti filius, ſacrilegus, publicis hominum votis perdendus cenſebatur; extremis honoribus exceptus eſt. Barones ac civitates in ejus verba juraverunt: & magiſtratus ſuos, quos

ipſe

ipſe conſtituit acceperunt: certantes inter ſe, quis alter altero ſuo regi obſequentior videretur: ut eſt humanum ingenium utranq; in partem commodatum: ſive perſequi, ſive obſequi malit. Philibertus Epiſcopus Cōſtantienſis, natione Gallicus & collegæ ſui, ex Baſileâ miſſi, Eccleſiaſticos introducere ritus: ſacerdotes inſtituere: ex miſſarum ſolennibus vulgaria verba, cantilenasq; detrahere: ſanctorum imagines reducere: aquam benedictam in ædibus ſacris reponere: baptiſmatis fontes ſacrare: altaria ornare: ſpurcitias omnes abolere. Paruêre complurimi, quibus mens ſanior fuit. RocheZanæ complices reſiſtere: obloqui: blaſphemare: plebem modis omnibus avertere. Ipſe quoq; intentor malorum, ex parochiâ ſanctæ Mariæ ante Latam curiam, quam propriâ temeritate invaſerat, amoveri minimè potuit: neq; laniare ſermonibus ſuis inter prædicandum Romanam Eccleſiam prætermiſit: legatisq; ſæpè necem per inſidiam machinatus eſt. Sigiſmundus autem cum Eccleſias pollutas intrare nollet: templum ſancti Iacobi, quod fratrum minorum fuerat & in quo machinæ bellicæ tum ſervabantur, reſtitui ſibi popoſcit. Annuit civitas, & aliqui monachi introducti ſunt, qui verbum Dei prædicarent. Id olim ne Ziſcha ſubverteret, armati carnifices defendêre: ſepulchris majorum conſulentes. Redierunt & alij medicantes: tum Celeſtini: Slavi, ſervi ſanctæ Mariæ: Theutones: Iheroſolomytani: & nonnullorum monaſteriorum abbates. Sacerdos quoq; ſancti Georgij in

Reformator ſacrorum Philibertus.

Sigiſmūdus Regni Pontificij in Bohemia inſtaurator contra datā fidem.

verent: religionis cultum mutare non cogerentur: jura civitatis haberent: ſignum ferrent: in ſigillis rubrâ cerâ uterentur: tributi nomine ſingulis annis ſexagenas decem penderent. Sed cum nefandas eorum conſuetudines Sigiſmundus accepiſſet, quibus illi circa rem divinam tenerentur: quinquennium haud expectaturum ſe dicere: correpturum prope diem ſceleratæ civitatis inſaniam: Rochezanam hortari, Romanæ Eccleſiæ ſe ſubjiceret: ſic poſſe Pontificatum ſibi committi: ſuperbienti, & alienâ de fide ſapienti, aſcenſum deſperandum eſſe: qui vel conſecratus Epiſcopus ejici deberet. Ille mente ſuperbâ, & opinione ſuâ inflatus: dietim pejor, dietim venenoſior effici: monachorum reditum ægerrimè ferre: quorum ſermones non minùs, quàm ſuos acceptum iri verebatur. Ob quam rem occurrente inter prædicandum ſermone de monachis: Venerunt, inquit, novi dietim ad nos dæmones, quos monachos vocant. His ſtudium eſt ejicere nos de veritate: At ſi viri fuerimus: priùs ſanguinem effunderimus. Id Sigiſmundus ubi accepit: Immò nos, inquit, Rochezanæ ſanguinem non inviti ante aras libabimus. Non latuit Rochezanam Sigiſmundi ſermo: qui ex amicis commonitus clàm aufugit. Ejus Eccleſia Papuſconi bono & docto viro commiſſa: quem nos poſteà exulem, perturbatis iterum rebus in novâ domo vidimus, priuſquã Bohemiam intraſſet Sigiſmundus. Iohannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente peſſimâ: non longè à montibus Cuthnis, intra

Rochezanæ fuga.

Iohannes Rohacius re-

bellu Regi. Syon Caſtellum.

ſylvas, in edito colle, caſtellum ædificavit: vocavitq; montem Syon: aſſerens, ex eo loco veritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglariam cæteris nobilibus, Imperatorem ſuſcepturis: ipſe domi manens, vicinis infeſtus prædas agitat: inſtigantibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bellum ſalubre videbatur. Sigiſmundum quoq; laceſſit: armenta boum & ovium, quæ illi advehebantur, ex Hungariâ rapit. Itinera quæq; inſecura infeſta reddit: neq; à purpuratis regijs abſtinet. Sigiſmundus

Caſtelli expugnatio.

Heinricum Ptarſconem, qui hominem corripiat, cum exercitu mittit: obſidio quatuor ducta menſibus: Caſtellum ſumma vi occupatum. Sed in cacumine montis ſitum, vallo, foſſâ, muriſq; oportunè munitum, difficile ſuperatu erat. Eriguntur turres, quæ munitiones muroſq; ſuperent: tela intus jaciuntur: multi utrinq; cadunt: obſidentium plures, in quos tela haud fruſtra cadebant. Acceſſum ad muros altior foſſa prohibebat: quæ licet aquâ caruit: laborioſum tamen periculoſumq; militi erat, ſagittis undiq; cadentibus, in eam deſcendere: atq; inde rurſum vallem, quo muri præcingebantur, aſcendere. Cuniculis igitur aditus in foſſam paratur: relicto terræ aliquantò, ne fraus intelligi poſſet, inſtar oſtij ante foſſam. Expectatur ventus qui ex caſtris in caſtellum ſpiret. Is ubi vehemens datus eſt: armati aditum ingrediuntur: tormenta ænea quàm plurima ſimul incenduntur: ventus fumum in caſtellum rapit: milites aperto cuniculorum repagulo in

foſſam

foſſam proſiliunt: & admotis ſcalis vallum aſcendere nituntur. Prandebat tum fortè Rohacius: pauci, qui pro muris excubabant, clamorem attollunt. Fit tumultus: concurritur undiq; ad defendendum vallum. Rohacius quoq;, relicto cibo, ſumptis armis, auxilio ſuis ex arce advolat: pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrimè. Ubi Rohacius adeſt: hoſtis ex aliâ parte vallum ſuperat: ſtragemq; latè faciens caſtellum ingreditur. Rohacius, dum ire in arcem feſtinat, præcluſo itinere capitur: arx quoq; vi rumpitur: latronibus, qui eò confugerant interceptis: ſacerdotiq;, Huſſitarum veſaniæ participi, qui Sacramenta miniſtrabat hæreticis, indita vincula, ducti omnes Pragam, ſuſpendio vitam finière. Furcarum, quibus damnati pœnas dedère, triplex differentia fuit: & ſublimior Rohacius pependit: imam tenuère latrones circiter nonaginta: media Sacerdotem arripuit, nomine Medium. Atq; ita Medius, in medio furcarum, damnatam animam devotamq; Sathanæ reddidit.

Interitus Rohacij.

CAPUT LIII.

DE MORTE SIGISMUNDI IMPERATORIS: ET QUEM

reliquerit in teſtamento hæredem.

ÆGrotare interea Sigiſmundus cœpit, ex augente morbum ſenectutis incommodo. Barbara impe-

Conjugis Si-

gismundi molimina Regni obtinendi.

ratrix, de retinendo Imperio ſollicita, Heinricum, Ptarſconē, Sterenbergium, Georgium Poggiebracium, & alios pleroſq́; Barones, quorum auctoritas apud Bohemos potior, clanculùm ad ſe vocat: Sigiſmundum brevi moriturum aſſerit: futuras in Regno turbationes, niſi rei ſuæ quàm celerrimè conſulant: quietis unicam viam eſſe: ſi ſe viduam Rex Poloniæ ducat uxorem. Id ei ſuaſu facile. Nam quis matrimonium renuat, quod dotalia duo regna ſequantur, eaq́; maxima & opulentiſſima? Suo nomine & in Hungariâ & in Bohemiâ oppida munitiſſima cuſtodiri: comites Ciliæ, alterum fratrem, alterum nepotem, auxilia præbituros: multos in Hungariâ proceres, ſuas partes complexuros. Placet Bohemis Imperatricis conſilium: datiſq́; dextris fœdus ineunt. Mulier, jam anus, novum conjugium mente complexa, filiam, quæ in ſpem regni creverat, & Alberto duci Auſtriæ nupſerat, ex animo dimovet: nec aliud, quàm novi concubitus gaudia meditatur. Inexhauſtam fœminæ libidinem, quæ tumulo quò propior eſt, eò genialis thori nuptialiſq́; facis cupidior & curioſior redditur. Non latuerunt Imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qui, poſtquàm referentibus Medicis moriendum ſibi eſſe cognovit, ex Bohemia, cujus ſibi dubia fides erat, in Moraviam ſe vehi juſſit, viſurus filiam priuſquam vita excederet. Illa cum viro ad eum, in civitatem venit, quam Snoyma vocant. Ibi mox Barbara, virum ſecuta, cuſtodiæ traditur. Vlricus, Ciliæ comes, præmonitus fugam arripuit.

puit. Imperator, vocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus: Adventaſſe reſolutionem ſui corporis, nec jam amplius ſe vivere poſſe affirmat: iturum ſe patrum viam. Cæterùm priuſquàm oculos claudat, de ſalubri ſtatu Regnorum ſuorum velle cum eis agere. Albertum Auſtriæ ducem, generum ſuum eſſe: & virtute præſtantem, & generis nobilitate ſublimem: eumſe non minùs amare quàm filium. Succeſſorem itaq; ſuum nominare, rogare, ſupremam voluntatem ſuam exequantur. Beatum id Regnum futurũ, cui Albertus imperaverit. Exin Legatos nominat, qui, ſe mortuo, Bohemiam petentes, in conventu procerum Teſtamentum ſuum patefaciant. Inter quos Gaſpar Slichius princeps fuit: matre Italicâ ex comitibus Alti Collis, agri Tarviſini, patre Teutonico natus, ex familiâ Lazanâ, provinciæ Franconiæ, ingenio dextro, facundiâ ſuavi, doctrinæ cultor: ad omnia genitus, quæcunq; ageret. Quem uſq; adeò fortuna & virtus extulit, ut, quod erat priùs inauditum, trium Cæſarum ſucceſſivè regnantium Cancellariæ præfuerit: unus ex ducibus Sleſiæ filiam ſibi in matrimonium tradere non recuſavit. Sigiſmundus illi Egram & Cubitum, & alia in Franconibus oppida donodedit: Albertus in Hungaria Caleſium, & Albam Eccleſiam: Fridericus in Auſtria Grecium. Verſatile profectò ingenium, & naturæ bonitas ſingularis: quæ inter tot Imperatores, moribus prorſus diſpares, pari gratiâ vivere potuit. Nos hujus amicitiâ in curiâ Frederici

Teſtamentum Sigiſmundi de ſucceſſore.

Gaſpar Slichius.

Cæſaris uſi, ſi quid profecimus, quod ſcimus quàm tenuè eſt, adjumento ſui conſecuti ſumus. Epiſcopatum certè Tergeſtinum, undè reliquæ dignitates provenêre, ipſe nobis primus committi curavit. Mortuus eſt Viennæ ex apoplexia: & apud Carmelitas cum conjuge ſepultus. Sigiſmundus, ſupremis ſuis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

Sigiſmundi mors in Moravia.

CAPUT LIIII.

DE SEPULTURA SIGISMUNDI IMPERATORIS.

Albertus ſucceſſor Sigiſmundi.

ALBERTUM Barones qui aderant ex Hungariâ & Bohemiâ, concordibus animis Regem ſalutavêre. Ipſe miſſis in Bohemiam ſuis & Sigiſmundi legatis, verſus Poſonium iter flexit. Miſerabile ſpectaculum; & humanarum rerum ſingulare documentum: Imperatrix captiva & Imperatoris cadaver unâ vehitur. Occurrunt lugubres Hungari: nec tenere lachrymas in tantâ rerum novitate poſſunt. Hic defuncti Regis corpus fletum elicit: inde Reginæ vincula commiſerationem excitant. Solatur tamen miſeros novi Regis electio: cujus virtutis multa extabant documenta. Duo inter ſe oppugnantes curæ occurrebant: altera ſepeliendi Regis plena mœroris: altera coronandi, læta jucundaq́ue. Juſta prius defuncto Regi perſoluta: corpus ejus in Varadino, ut in ultima voluntate placuerat,

Sepultura Sigiſmundi.

euerat, ſepultum. Albertus in Alba Regali, cum conjuge ſua Elizabeth, Calendis Ianuarij, ſummo conſenſu & applauſu populi coronatus eſt. *Coronatio Alberti.*

CAPUT LV.

DE ALBERTO BOHEMORUM REGE QUARTODECIMO:
& etiam Romanorum Rege,

LEGATI in Bohemiam profecti, vulgato Sigiſmundi Teſtamento, Albertum vicinum, potentem, nobilem, virtute præſtantem, Bohemis amicum Regem aſſumi petunt: Iohannis, Caroli, Venceſlai, & ipſius Sigiſmundi erga Regnum merita commemorant: natam ex eorum ſanguine Elizabeth, non eſſe paternâ hæreditate privandam. Inter Bohemiæ Reges & Auſtriæ principes, fœdus extare, procerum conſenſu & Imperiali auctoritate firmatum: ut deficientibus alterâ domo maſculis hæredibus, altera Regnum accipiat. Defeciſſe maſculos in Bohemiâ Regiæ ſtirpis: ſucceſſorem ex Auſtriâ vocandum. Neq; alium Regno idoneum viderent, quàm Albertum: qui & uxoris, & ſuo jure, & ſoceri judicio præferendus ſit. Futurum eum regem: quem Bohemi ex cœlo miſſum putent: Hungari, quem cupidè Regem acceperunt, Bohemis haud aſpernandum. Flectitur his Bohemorum conventus: Albertus prid. nonas Majas, Rex deſignatur, *Albertus*

Rex deſignatus.

Verùm proceres, qui cum Barbara conſpiraverant, non alio pacto in Albertum conſentiunt, quàm ſi poſtulatis ſuis mos geratur. Alſcio Sternenbergius eorum nomine Albertum adiit: ſed fruſtrà ejus preces fuêre. Albertus fermè Bohemis, quæ ſocer affirmavit. Intereà Barbara, dimiſſis, quæ poſſidebat in Hungaria, inexpugnabilibus caſtellis, libertati reddita eſt: XII. millia auri nũmũm, locis patentibus, quoad viveret ei ſingulis annis conſtituta. Ptarſco de voluntate Alberti ab Alſcione certior factus, accerſitis ex factione ſua primoribus, quorum pars potior hæretica fuit, Huſſitarum ſequax erroris, Caſmurum, Regis Poloniæ germanum, tredecim annos natum, Regem appellat: miſſiſq; oratoribus auxilia petit, quibus nobile regnum ei conſervari poſſit. Inter hæc & Electores Imperii apud Franckfordiam convenientes: rem Romanam Alberto commendant. At illi acceptare Imperium, injuſſu Baronum Hungariæ haudquaquam licebat. Id enim eis promiſerat: cum ſe Regem accepêre. Vocati primores regni negabant ex uſu eſſe Hungariæ Regi Teutonicis cæteriſq; gentibus imperare: dum Sigiſmũdus Romanæ rei conſulturus, Italiam, Germaniam, cæteraſq; provinciis perageret, Hungaria Turcorum direptioni patuiſſe. Multa in utramq; partem dicta. Poſtremò victi precibus Frederici ducis Auſtriæ, tunc adoleſcentis, aſſenſum dedêre: Imperium ſummâ Germanorum congratulatione ab Alberto ſuſceptum.

Legatio in Poloniam.

Nec mora; legati ad Regem Poloniæ, nomine gentis

Bohemi-

Bohemica miſſi, Iohannes Rabenſteinus, & Iohannes Placius, oratum, ne fratrem turbare Bohemiæ Regnum patiatur: meminerit inter Bohemos ac Polonos veteris amicitiæ: Albertum ex Sigiſmundi Teſtamento, & provincialium decreto, Regem eſſe: non potuiſſe paucos, qui Caſmurum vocavere, jus Regni ad alterum transferre. Si pergat alienum Regnum fratri parare: caveat ne de ſuo certare cogatur. Polonus ad ea: Bohemos ſibi amicos eſſe fatetur: cupere benevolentiam perpetuò ſtare: ac fratri, quem primarij Barones Regem vocaverunt, jus auferre non poſſe. Polonis ac Bohemis unam eſſe linguam, & unam utriq́; genti originem: cum Teutonicis nihil Bohemis eſſe commune. Nihil provincialibus incommodius: quàm ſui Regis vocem non intelligere, atq́; in omni loco interpretis egere. Regnum ſibi ſuum ſatis tutum, fidumq́; eſſe: neq́; ſe externam vim ullam timere. Proinde orare, ut fratrem potius recipiant: quàm ipſi ab eo recipiantur: donatoſq́; precioſis pellibus, ut eſt mos gentis, oratores dimiſit. Legatis autem alterius partis, miſſurum ſe prope diem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Iglariam petit: quo in loco ab Vlrico Roſenſi Mainardo plurimiſq́; Bohemiæ proceribus percupidè expectabatur. Ptarſco vero per nuncios eum rogat, ne prius Regnũ ingrediatur, quàm ſibi factioniq́; ſuæ faciat ſatis. Neq́; enim paſſurum ſe Regem eſſe, quem ipſe non elegiſſet. Albertus, quod major pars Regni ſtatuiſſet, id ratum eſſe debere reſpondit; hortari, ne Regem quie- *Polonorum Regis reſponſio.*

Coronatio Sigiſmundi. Vlma.

Maximo Romæ coronatus, Baſileam petierat: diſſidioq́; patrum, quod tunc erat cum Eugenio ad tempus ſedato, Vlmam ſe contulerat. Ea eſt Sueviæ civitas, ad ulteriorem Danubij ripam ſita: Licius amnis, qui Suevos à Bajoarijs diſterminat, è regione urbis in majori flumine exoneratur. Hic, auditâ Thaboritarum Orphanorumq́; clade, legatos in Bohemiam mittit: Regni proceres commendat, qui viros nocentes deleverint: hortatur Regni quietem procurent: ſeſeq́; Regem ſuſcipiant: quem fratri ſucceſſorem jus gentium dederit. Illi magno numero apud Ratiſponam eum cōveniunt: Regemq́; ſuum ſalutant. Venerunt & ſeorſim Coapcho, & Iohannes RocheZana: de ſuis rebus acturi. Legati quoq́; Baſilienſes, qui Pragæ fuerant, & cum Bohemis certo modo convenerant: eò ſe contulêre. Sigiſmundus, auditis, quæ de religione in communi placuerant: conventa probavit, eaq́; ſervari mandavit. Exin poſcentibus Hungaris, navibus per Danubium vectus, Budam petijt: ubi, reformato rerum ſtatu, vocatis ad ſe Bohemorum principibus in Alba regali ſexaginta millia nummûm inter eos diſtribuit: pecorumq́; maximū numerum. Dicta die, qua vellet Bohemiam ingredi, non moratus Iglariam venit. Vbi concilio cum Bohemis habito: conventa legatorum Synodalium iterum comprobavit, firmavitq́;. Ea hujuſcemodi fuêre: Bohemis ac Moravis Eccleſiaſticam unitatem, pacemq́; complectentibus, ſeq́; in cæteris omnibus, præterquàm in uſu communionis utriuſq́; ſpeciei, univerſalis Eccle-

ſiæ

ſtæ fidei ac ritui conformantibus, auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, ſub duplici ſpecie, panis ſcilicet ac vini, his qui conſuêſſent, divina Euchariſtia communicare licebit. An verò ex præcepto Dei id fieri debeat: generale Concilium in Baſilea congregatum definiet: & quid utilitati fidelium, ſalutiq; congruat, lege in perpetuum valiturâ conſtituet. Quo facto, ſi perſeveraverint Bohemi in eiuſmodi cõmunicationis deſiderio, idq; miſſa legatione petierint: ſacer conventus Bohemiæ ac Moraviæ ſacerdotibus communicandi ſub utraq; ſpecie, perſonas ſibi ſubjectas, & in annis diſcretionis conſtitutas, & quæ id reverenter poſtulaverint, libertatem impartietur: ea conditione adiectâ: ut inter communicandum plebem publicè inſtruant: non ſub ſpecie panis carnem Chriſti tantùm: nec ſub ſpecie vini ſolùm ſanguinem: ſed ſub qualibet ſpecie totum & integrum contineri Chriſtum. Brevis concordiæ notula: verùm tot ſententiæ, quot verba: quibus peregrinæ de fide ſententiæ, diverſiq; de religione ritus, obviari jubentur. Et quod Eccleſia univerſalis credit, quod ſervat: genti Bohemorum credendum ſervandumq; præcipitur. Circa communionem tantùm permiſſa novitas. Cæterùm inter Bohemos & Imperatorem aliæ pactiones intervenêre: quibus Eccleſiarum prædia occupatoribus, jure pignorum relicta ſunt, donec certâ pecuniâ reluerentur. Religioſis utriuſq; ſexus, quibus ademta monaſteria eſſent, exulibus quoq; ſpes reditus interdicta.

Rochezana Hußita ſuperſtes.

Rochezanæ Pragenſis Eccleſiæ præſulatus promiſſus: de diſponendo Eccleſiarum Bohemicarum regimine ſummo Pontifici facultas oblata. His ſic conſtitutis, Rochezana cum aliјs quatuor presbyteris, nomine totius cleri ſibi adhærentis; ſedente Sigiſmundo pro tribunali, in foro civitatis erecto, aſſiſtente Alberto genero magnâq́; procerum & oratorum circumſtante coronâ, obedientiam Romanæ Eccleſiæ ſeſe præſtare profeſſus eſt. Sequenti verò die, haud abſimili ſolemnitate abſoluti ſunt ab anathemate, cæteriſq́; cẽſuris hæretici: & in Eccleſiam per Conciliј legatos introducti. Vbi, cum divina celebrarentur, Rochezana, perfidiæ ſuæ non immemor, altare accedens: Divinâ re peractâ, uni quem juſſerat ex laicis adeſſe, ſacramentum ex calice dedit. Et quamvis Iohannes Polomor, alter ex Conciliј legatis, in alienâ Eccleſiâ id ſibi non licere aſſereret, eumq́; prohiberet: in propoſito perſtitit. Ob quam rem penè in irritum conventa ceciderunt. Compoſita tamen lis eſt, ex eo conventionis capite, quo ſancitum erat: ne paucis pacta violantibus communis concordia rumperetur. His compoſitis, Sigiſmundus nonæ Septembris, Anno VI. & XXX. ſupra milleſimum & quadringenteſimum, ab ortu Salvatoris Domini, Pragam venit: ubi, qui paulò antè Bohemorum hoſtis ex adulterio natus, antichriſti filius, ſacrilegus, publicis hominum votis perdendus cenſebatur; extremis honoribus exceptus eſt. Barones ac civitates in ejus verba juraverunt: & magiſtratus ſuos, quos

ipſe

ipſe conſtituit acceperunt: certantes inter ſe, quis alter altero ſuo regi obſequentior videretur: ut eſt humanum ingenium utranq; in partem commodatum: ſive perſequi, ſive obſequi malit. Philibertus Epiſcopus Cõſtantienſis, natione Gallicus & collegæ ſui, ex Baſileâ miſſi, Eccleſiaſticos introducere ritus: ſacerdotes inſtituere: ex miſſarum ſolennibus vulgaria verba, cantilenasq; detrahere: ſanctorum imagines reducere: aquam benedictam in ædibus ſacris reponere: baptiſmatis fontes ſacrare: altaria ornare: ſpurcitias omnes abolere. Paruêre complurimi, quibus mens ſanior fuit. RocheZanæ complices reſiſtere: obloqui: blaſphemare: plebem modis omnibus avertere. Ipſe quoq; intentor malorum, ex parochiâ ſanctæ Mariæ ante Latam curiam, quam propriâ temeritate invaſerat, amoveri minimè potuit: neq; laniare ſermonibus ſuis inter prædicandum Romanam Eccleſiam prætermiſit: legatisq; ſæpè necem per inſidiam machinatus eſt. Sigiſmundus autem cum Eccleſias pollutas intrare nollet: templum ſancti Iacobi, quod fratrum minorum fuerat & in quo machinæ bellicæ tum ſervabantur, reſtitui ſibi popoſcit. Annuit civitas, & aliqui monachi introducti ſunt, qui verbum Dei prædicarent. Id olim ne Ziſcha ſubverteret, armati carnifices defendêre: ſepulchris majorum conſulentes. Redierunt & alij medicantes: tum Celeſtini: Slavi, ſervi ſanctæ Mariæ: Theutones: Iheroſolomytani: & nonnullorum monaſteriorum abbates. Sacerdos quoq; ſancti Georgij in

Reformator ſacrorum Philibertus.

Sigiſmūdus Regni Pontificij in Bohemia inſtaurator contra datā fidem.

verent: religionis cultum mutare non cogerentur: jura civitatis haberent: ſignum ferrent: in ſigillis rubrâ cerâ uterentur: tributi nomine ſingulis annis ſexagenas decem penderent. Sed cum neſandas eorum conſuetudines Sigiſmundus accepiſſet, quibus illi circa rem divinam tenerentur: quinquennium haud expectaturum ſe dicere: correpturum prope diem ſceleratæ civitatis inſaniam: Rochezanam hortari, Romanæ Eccleſiæ ſe ſubjiceret: ſic poſſe Pontificatum ſibi committi: ſuperbienti, & alienâ de fide ſapienti, aſcenſum deſperandum eſſe: qui vel conſecratus Epiſcopus ejici deberet. Ille mente ſuperbâ, & opinione ſuâ inflatus: dietim pejor, dietim venenoſior effici: monachorum reditum ægerrimè ferre: quorum ſermones non minùs, quàm ſuos acceptum iri verebatur. Ob quam rem occurrente inter prædicandum ſermone de monachis: Venerunt, inquit, novi dietim ad nos dæmones, quos monachos vocant. His ſtudium eſt ejicere nos de veritate: At ſi viri fuerimus: priùs ſanguinem effunderimus. Id Sigiſmundus ubi accepit: Immò nos, inquit, Rochezanæ ſanguinem non inviti ante aras libabimus. Non latuit Rochezanam Sigiſmundi ſermo: qui ex amicis commonitus clàm aufugit. Rochezanæ fuga. *Ejus Eccleſia Papuſconi bono & docto viro commiſſa: quem nos poſteà exulem, perturbatis iterum rebus in novâ domo vidimus, priuſquã Bohemiam intraſſet Sigiſmundus. Iohannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente peſſimâ: non longè à montibus Cuthnis, intra* Iohannes Rohacius re-

bellu Regi. Syon Caſtellum.

ſylvas, in edito colle, caſtellum ædificavit: vocavitq; montem Syon: aſſerens, ex eo loco veritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglariam cæteris nobilibus, Imperatorem ſuſcepturis: ipſe domi manens, vicinis infeſtus prædas agitat: inſtigantibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bellum ſalubre videbatur. Sigiſmundum quoq; laceſſit: armenta boum & ovium, quæ illi advehebantur, ex Hungariâ rapit. Itinera quæq; inſecura infeſta reddit: neq; à purpuratis regijs abſtinet. Sigiſmundus

Caſtelli expugnatio.

Heinricum Ptarſconem, qui hominem corripiat, cum exercitu mittit: obſidio quatuor ducta menſibus: Caſtellum ſumma vi occupatum. Sed in cacumine montis ſitum, vallo, foſſâ, muriſq; oportunè munitum, difficile ſuperatu erat. Eriguntur turres, quæ munitiones muroſq; ſuperent: tela intus jaciuntur: multi utrinq; cadunt: obſidentium plures, in quos tela haud fruſtra cadebant. Acceſſum ad muros altior foſſa prohibebat: quæ licet aquâ caruit: laborioſum tamen periculoſumq; militi erat, ſagittis undiq; cadentibus, in eam deſcendere: atq; inde rurſum vallem, quo muri præcingebantur, aſcendere. Cuniculis igitur aditus in foſſam paratur: relicto terræ aliquantò, ne fraus intelligi poſſet, inſtar oſtij ante foſſam. Expectatur ventus qui ex caſtris in caſtellum ſpiret. Is ubi vehemens datus eſt; armati aditum ingrediuntur: tormenta ænea quàm plurima ſimul incenduntur: ventus fumum in caſtellum rapit: milites aperto cuniculorum repagulo in

foſſam

foſſam proſiliunt: & admotis ſcalis vallum aſcendere nituntur. Prandebat tum fortè Rohacius: pauci, qui pro muris excubabant, clamorem attollunt. Fit tumultus: concurritur undiq; ad defendendum vallum. Rohacius quoq;, relicto cibo, ſumptis armis, auxilio ſuis ex arce advolat: pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrimè. Ubi Rohacius adeſt: hoſtis ex alia parte vallum ſuperat: ſtragemq; latè faciens caſtellum ingreditur. Rohacius, dum ire in arcem feſtinat, præcluſo itinere capitur: arx quoq; vi rumpitur: latronibus, qui eo confugerant interceptis: ſacerdotiq;, Huſſitarum veſaniæ participi, qui Sacramenta miniſtrabat hæreticis, indita vincula, ducti omnes Pragam, ſuſpendio vitam finière. Furcarum, quibus damnati pœnas dedère, triplex differentia fuit: & ſublimior Rohacius pependit: imam tenuère latrones circiter nonaginta: media Sacerdotem arripuit, nomine Medium. Atq; ita Medius, in medio furcarum, damnatam animam devotamq; Sathanæ reddidit.

Interitus Rohacij.

CAPUT LIII.

DE MORTE SIGISMUNDI IMPERATORIS: ET QUEM

reliquerit in teſtamento hæredem.

ÆGrotare interea Sigiſmundus cœpit, exaugente morbum ſenectutis incommodo. Barbara impe-

Conjugis Si-

giſmundi moliminа Regni obti-nendi.

ratrix, de retinendo Imperio ſollicita, Heinricum, Ptarſconē, Sterenbergium, Georgium Poggiebracium, & alios pleroſq; Barones, quorum auctoritas apud Bohemos potior, clanculùm ad ſe vocat: Sigiſmundum brevi moriturum aſſerit: futuras in Regno turbationes, niſi rei ſuæ quàm celerrimè conſulant: quietis unicam viam eſſe: ſi ſe viduam Rex Poloniæ ducat uxorem. Id ei ſuaſu facile. Nam quis matrimonium renuat, quod dotalia duo regna ſequantur, eaq; maxima & opulentiſſima? Suo nomine & in Hungariâ & in Bohemiâ oppida munitiſſima cuſtodiri: comites Ciliæ, alterum fratrem, alterum nepotem, auxilia præbituros: multos in Hungariâ proceres, ſuas partes complexuros. Placet Bohemis Imperatricis conſilium: datiſq; dextris fœdus ineunt. Mulier, jam anus, novum conjugium mente complexa, filiam, quæ in ſpem regni creverat, & Alberto duci Auſtriæ nupſerat, ex animo dimovet: nec aliud, quàm novi concubitus gaudia meditatur. Inexhauſtam fœminæ libidinem, quæ tumulo quò propior eſt, eò genialis thori nuptialiſq; facis cupidior & curioſior redditur. Non latuerunt Imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qui, poſtquàm referentibus Medicis moriendum ſibi eſſe cognovit, ex Bohemia, cujus ſibi dubia fides erat, in Moraviam ſe vehi juſſit, viſurus filiam priuſquam vita excederet. Illa cum viro ad eum, in civitatem venit, quam Snoyma vocant. Ibi mox Barbara, virum ſecuta, cuſtodiæ traditur. Vlricus, Ciliæ comes, præmonitus fugam arripuit.

puit. Imperator, vocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus: Adventaſſe reſolutionem ſui corporis, nec jam amplius ſe vivere poſſe affirmat: iturum ſe patrum viam. Cæterùm priuſquàm oculos claudat, de ſalubri ſtatu Regnorum ſuorum velle cum eis agere. Albertum Auſtriæ ducem, generum ſuum eſſe: & virtute præſtantem, & generis nobilitate ſublimem: eum ſe non minùs amare quàm filium. Succeſſorem itaq; ſuum nominare, rogare, ſupremam voluntatem ſuam exequantur. Beatum id Regnum futurũ, cui Albertus imperaverit. Exin Legatos nominat, qui, ſe mortuo, Bohemiam petentes, in conventu procerum Teſtamentum ſuum patefaciant. Inter quos Gaſpar Slichius princeps fuit: matre Italicâ ex comitibus Alti Collis, agri Tarviſini, patre Teutonico natus, ex familiâ Lazanâ, provinciæ Franconiæ, ingenio dextro, facundiâ ſuavi, doctrinæ cultor: ad omnia genitus, quæcunq; ageret. Quem uſq; adeò fortuna & virtus extulit, ut, quod erat priùs inauditum, trium Cæſarum ſucceſſivè regnantium Cancellariæ præfuerit: unus ex ducibus Sleſiæ filiam ſibi in matrimonium tradere non recuſavit. Sigiſmundus illi Egram & Cubitum, & alia in Franconibus oppida donodedit: Albertus in Hungaria Caleſium, & Albam Eccleſiam: Fridericus in Auſtria Grecium. Verſatile profectò ingenium, & naturæ bonitas ſingularis: quæ inter tot Imperatores, moribus prorſus diſpares, pari gratiâ vivere potuit. Nos hujus amicitiâ in curiâ Frederici

Teſtamentum Sigiſmundi de ſucceſſore.

Gaſpar Slichius.

Cæſaris uſi, ſi quid profecimus, quod ſcimus quàm tenue eſt, adjumento ſui conſecuti ſumus. Epiſcopatum certè Tergeſtinum, undè reliquæ dignitates provenêre, ipſe nobis primus committi curavit. Mortuus eſt Viennæ ex apoplexia: & apud Carmelitas cum conjuge ſepultus. Sigiſmundus, ſupremis ſuis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

Sigiſmundi mors in Moravia.

CAPUT LIIII.

DE SEPULTURA SIGISMUNDI IMPERATORIS.

Albertus ſucceſſor Sigiſmundi.

ALBERTUM Barones qui aderant ex Hungariâ & Bohemiâ, concordibus animis Regem ſalutavêre. Ipſe miſſis in Bohemiam ſuis & Sigiſmundi legatis, verſus Poſonium iter flexit. Miſerabile ſpectaculum; & humanarum rerum ſingulare documentum: Imperatrix captiva & Imperatoris cadaver unâ vehitur. Occurrunt lugubres Hungari: nec tenere lachrymas in tantâ rerum novitate poſſunt. Hic defuncti Regis corpus fletum elicit: inde Reginæ vincula commiſerationem excitant. Solatur tamen miſeros novi Regis electio: cujus virtutis multa extabant documenta. Duo inter ſe oppugnantes curæ occurrebant: altera ſepeliendi Regis plena mæroris: altera coronandi, læta jocundaq;. Iuſta prius defuncto Regi perſoluta: corpus ejus in Varadino, ut in ultima voluntate placuerat,

Sepultura Sigiſmundi.

euerat, ſepultum. Albertus in Alba Regali, cum conjuge ſua Elizabeth, Calendis Ianuarij, ſummo conſenſu & applauſu populi coronatus eſt. Coronatio Alberti.

CAPVT LV.

DE ALBERTO BOHEMORVM REGE QVARTODECIMO: & etiam Romanorum Rege.

LEGATI in Bohemiam profecti, vulgato Sigiſmundi Teſtamento, Albertum vicinum, potentem, nobilem, virtute præſtantem, Bohemis amicum Regem aſſumi petunt: Iohannis, Caroli, Venceſlai, & ipſius Sigiſmundi erga Regnum merita commemorant: natam ex eorum ſanguine Elizabeth, non eſſe paternâ hæreditate privandam. Inter Bohemiæ Reges & Auſtriæ principes, fœdus extare, procerum conſenſu & Imperiali auctoritate firmatum: ut deficientibus alterâ domo maſculis hæredibus, altera Regnum accipiat. Defeciſſe maſculos in Bohemiâ Regiæ ſtirpis: ſucceſſorem ex Auſtriâ vocandum. Neq; alium Regno idoneum viderent, quàm Albertum: qui & uxoris, & ſuo jure, & ſoceri judicio præferendus ſit. Futurum eum regem: quem Bohemi ex cœlo miſſum putent: Hungari, quem cupidè Regem acceperunt, Bohemis haud aſpernandum. Flectitur his Bohemorum conventus: Albertus prid. nonas Majas, Rex deſignatur, Albertus

Bohemica miſsi, Iohannes Rabenſteinus, & Iohannes Placius, oratum, ne fratrem turbare Bohemiæ Regnum patiatur: meminerit inter Bohemos ac Polonos veteris amicitiæ: Albertum ex Sigiſmundi Teſtamento, & provincialium decreto, Regem eſſe: non potuiſſe paucos, qui Caſmurum vocavère, jus Regni ad alterum transferre. Si pergat alienum Regnum fratri parare: caveat ne de ſuo certare cogatur. Polonus ad ea: Bohemos ſibi amicos eſſe fatetur: cupere benevolentiam perpetuò ſtare: ac fratri, quem primarij Barones Regem vocaverunt, jus auferre non poſſe. Polonis ac Bohemis unam eſſe linguam, & unam utriq; genti originem: cum Teutonicis nihil Bohemis eſſe commune. Nihil provincialibus incommodius: quàm ſui Regis vocem non intelligere, atq; in omni loco interpretis egere. Regnum ſibi ſuum ſatis tutum, fidumq; eſſe: neq; ſe externam vim ullam timere. Proinde orare, ut fratrem potius recipiant: quàm ipſi ab eo recipiantur: donatoſq; precioſis pellibus, ut eſt mos gentis, oratores dimiſit. Legatis autem alterius partis, miſſurum ſe prope diem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Iglariam petit: quo in loco ab Vlrico Roſenſi Mainardo plurimiſq; Bohemiæ proceribus percupidè expectabatur. Ptarſco vero per nuncios eum rogat, ne prius Regnũ ingrediatur, quàm ſibi factioniq; ſuæ faciat ſatis. Neq; enim paſſurum ſe Regem eſſe, quem ipſe non elegiſſet. Albertus, quod major pars Regni ſtatuiſſet, id ratum eſſe debere reſpondit; hortari, ne Regem quie-

Polonorum Regis reſponſio.

tum interturbet. Inventurum benignum Regem, ſi paci conſulat: ſin pergat res innovare, plus belli reperturum quàm velit. Exin motis caſtris Cuthnam occupat: quam Ptarſco ſine præſidio reliquerat. Petenti Pragam frequens populus occurrit: atq; ut hoſtium victori congratulantur. Et quamvis iterum Ptarſconis factio conventum peteret, priuſquàm Rex coronaretur: rejectis precibus, tertio calend: Iulÿ ſolemni pompâ coronâm accepit. Ptarſco vero Coloniam, & alias ſuæ factionis civitates impigrè munivit. Cumq; duo millia equitum ex Polonis ad eum veniſſent, populari eorum agros cœpit, qui Regem introduxerant: & tanquàm diu Bohemia quieviſſet, novo exultans bello, adeò gloria abundus in campis exÿt, ut captivos nobiles, quos forte interceperat, eâ conditione juratos dimiſerat: ut ſe non prius repræſentarent, quàm caſtra muris Pragenſibus admoverentur. Albertus, etſi ex Auſtriâ, Hungariâq; aſciverat: illis tamen non expectatis hoſti copiam pugnandi fecit. Quam Poloni detrectantes, per montes Cuthnæ, & Sobeſlaviam, ad Thaboritas ſe contulêre, amicam ſibi civitatem: caſtriſq; ante urbem poſitis, Albertum expectavêre. Ipſe cum copÿs egreſſus, per Beneſcaviam ad eos feſtinans, legatos præmiſit, qui Polonis dicerent: Inter Caſmurum, cujus cauſam agerent, ſeq;, belli præmium Bohemiam eſſe: caverent ne incendia agitarent. Experirentur prælio, cujus provincia eſſet: cultam potius, quàm deſertam mallent. Seſe moram minimè facturum, quin

Albertus Rex coronatus,

pugna

pugna litem Regni definiat. Poloni, ad hac, hujuſcemodi reſponſum dedêre. Ex æquo ſe ferre animo Alberti arrogantiam, pugnam petentis. Nam ſuperos ſuperbis infenſos eſſe. Venturo non defuturum prælium: Polonos, faciem hoſti, non terga oſtentare ſolitos. Lætus eo nuncio Albertus: quadrato agmine in conſpectum hoſtis advolat. Quo intra caſtra ſe continente, & ipſe caſtra ſua è regione Thabor ad jactum lapidis tormentalis metatus eſt. Pugnatum ſingulis diebus in campo, qui medius inter bina caſtra jacebat: nunquàm totis viribus in fortunam belli ventum: Polono non tàm facilè, egregia manu facinora edente, quàm verba magnifica ore jactante. Erant in caſtris Alberti: Chriſtophorus Bajoariæ princeps, qui poſtea regno Daciæ potitus eſt: Fredericus Saxoniæ dux, & Albertus Marchio Brandenburgenſis: cujus nomen ab eo tempore cultum, magnumq; fuit. Triginta millia militum Alberto parebant: Polonis quatuordecim millia: quorum caſtris juncta civitas, magno adjumento erat. Tormenta quoq; ænea in utriſq; caſtris plurima: majora apud Albertum fuêre. ¶ *Ex quibus uni, quod erat maximum, ignem admoveri juſſit: cujus lapis emiſſus, miræ magnitudinis, cum præter opinionem in caſtris hoſtium cecidiſſet: multos mortales interemit. Vidiſſes paſſim corpora ſine capite jacentia: capita quoq;, pedes, membraq; ſine corpore in cruore fluitare: jumenta humi procumbere mortua. Neq; enim primo ictu dun-*

Velitatio Alberti & Polonorum.

¶ Epiſcop. quando cō- perit nova Praſcone & Polonos auxilia, Valentio- raq; ex Polonia expe- ctare, quæ dicebantur ventura cum Vladislao Rege Poloniæ, Caſimiri fratre.

taxat, ſed multiplici ſaltu, pluribus in locis decidens ſaxum, ſtragem fecit. Quare, conſternati Poloni, relictis caſtris intra urbem ſe recepêre. Georgius Poggiebracius per idem tempus cum Thaboritas peteret (nam & ipſe Ptarſconi junctus erat) in alam quandam Alberti equitum fortè incidens, commiſſo prælio hoſtem proſtravit; atq; hinc primum homini nomen datum. Albertus verò, cũ expugnari Thaboritæ aliter, quàm fame, nequirent: ſolutâ obſidione Pragam rediit: Poloni, exhauſti argento, amiſſis equis, pedibus in patriam abiêre. Fredericus Saxonum Princeps, dimiſſo Rege, domum rediens, hoſtium ¶ inſidias incidit. Sed nihil improviſâ re motus, ordinatâ raptim acie, eâ conſtantiâ, eâ fortitudine pugnam iniit, ut penè victus captusq; victores vicerit: cæſiſq; ¶ quam pluribus captos abduxit. Rex Poloniæ nondum cognitis, quæ in Bohemia ſuis acciderant, cum duobus magnis exercitibus Sleſiam ingreſſus, in Bohemiam properabat. Sed, intellectâ ſuorum fortunâ, populatis hoſtium agris, domum rediit. Albertus autem, relicto, qui Regnum gubernaret, Vlrico, comite Ciliæ: per Sleſiam Gorlicium venit. Vratiſlavienſibus verò (ea eſt civitas nobilis ac præpotens: & Sleſitarum caput) Albertum Marchionem Brandenburgenſem petentibus belli ducem, dedit: qui Poloniam ſæpè infeſto exercitu petens, longè lateq; prædas egit. Non multis poſt diebus actum de concordiâ. ¶ Rudericus Burgenſis Epiſcopus, natione Hiſpanus, doctrinâ, ac virtute præſtans, arbiter litis ex Baſilienſi Con-

Margin notes:
- *Frederici victoria.*
- ¶ Epiſcop. Launenſiũ & Latecenſium civiũ inter Pontem oppidum & Biliniam.
- ¶ Epiſc. cæſis ſexcentis: abductis quingentis.
- ¶ Epiſ. Alphonſus.

ſi Concilio miſſus, Albertum convenit. Diſceptatum eſt inter legatos partium: non convenientibus, indutiæ belli dictæ: conventus in aliam diem apud Vratiſlaviam ſtatutus. Eo veniens Albertus, ex gradu fortè prolapſus, graviter læſus, pluribus diebus ægrotus decubit. Exin claudus effectus: infectâ pace, per Moraviam in Auſtriam rediјt. Interea comes Vlricus, qui Bohemiæ præerat, inter Barones de Vendicando ſibi Regno agere cœpit. Albertus, cognito eius ſtudio, properatim ſtipendia ſubtraxit. Ille, materiâ ademptâ, quàm Bohemorum animos ſibi conciliabat, ex provinciâ diſceſſit: nec ultra remiſſus eſt: Regni cura Mainardo & Vlrico Roſenſi commiſſa. Per idem tempus Deſpotus Serviæ, quam Raſciam vocant, cum ſacerdotibus & nobilibus in Hungariam profugerat, Turcorum impetum veritus: uno tamen relicto ¶ filio, qui caſtellum Synderoviam, in ripa Danubÿ ſitum, & à Turcis obſeſſum, tueretur. Albertus, ab Hungaris invitatus, obſeſſis opem laturus, Budam petÿt. Interea Georgius Palocius, Strigonienſium Pontifex, diem obÿt: qui coronam Regni, ditemq́; Regum ſuppellectilem in arce ſervaverat. Quâ re cognitâ, Albertus eò ſe confert: Arx Reginæ deditur. Quæ, dum theſaurum regni coram Baronibus ad eam rem ſelectis recognoſcit: coronam Beati Stephani Regis, quam ſacroſanctã putant, clàm ſurripuit, anuiq́; cuſtodiendam tradit: cætera obſignatis occludit arcis.

Induciæ belli.

¶ Epiſcop. Stephano.

CAPVT LVI.

DE MORTE ALBERTI INCLITI REGIS.

Alberti expeditio in Turcos.

¶ Epiſcop. candente ignitoq; ferro viſu privavit.

Mors Alberti.

ALBERTVS Budam reverſus, non expectatis auxilijs, adverſus Turcos exercitum ducit: caſtra inter Ticiam amnem ac Danubium collocat. Interea Turcorum Imperator, evicto caſtello, ¶ excæcatoq; Deſpoti filio (cujus ſororem in matrimonium duxerat) domum abijt. Crudelis: qui neq; conjugij affectum ſenſit. Verùm Turcis matrimonij neceſsitudo levis: apud quos ſinguli pro opibus plures uxores habent: Regibus eò amplius nubere licet. Ita animus multitudine diſtractus, nullam pro ſociâ: pariter omnes viliter habet. Albertus, ubi expugnatam Synderoviam, Turcos abijſſe cognovit: dimiſſo exercitu Budam redijt. Sed inſolito ferventis Auguſti calore vexatus, dum peponibus nimium oblectatur, in ventris ſolutionem incidit: ſentienſq; periculum, moriturus in patriâ, Viennam repetere ſtatuit. Iter ingreſſus, cum jam Strigonium præterijſſet: in villâ, quæ longa dicitur, condito Teſtamento, ſexto Calendas Novembris deceſſit: princeps liberalitate ac fortitudine clarus: & qui cæteris rebus longè religionis ſtudium antepoſuit.

QVOMO-

CAPVT LVII.

QVOMODO BOHEMI POST MORTEM ALBERTI ELIGVNT IN Regem, Albertum, Baioariæ ducem: ſed electioni conſentire noluit.

BOHEMI, qui Alberti Regis causâ inter ſe diſſidebant, cognitâ morte, apud Pragam convenientes, unum totius regni corpus efficiunt: atq; ad eligendum novum Regem ad 8. Calend. Majas diem ſtatuũt. Rochezana, qui dudum apud Græcium exulaverat, domum revertitur: ſuoq; more inſaniens, Romanam Eccleſiam, Cardinaleſq;, Patriarchas, cæteroſq; per orbem Epiſcopos blaſphemans: apud ſolos Bohemos incorrupta veritatis inveniri Sacramenta dicit: precioſiſſimum Chriſti ſanguinem parvulis ac dementibus præbet. Sacerdotes, ſuæ temeritati adverſantes, domo pellit: popularibus, communionem ſub ſpecie vini recuſantibus, Eccleſiaſticam ſepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora: ſuumq; placitũ, ſuum quiſq; ingenium recepit. Regina Eliſabeth jam filium ex Alberto pepererat 8. Calend. Martij, Ladiſlaum nomine: atq; Hungarorum ei coronam impoſuerat. Mittuntur ad eam legati, qui dicant: ad eligendum Regem diem ſtatutam. Si quid juris in regno Bohemiæ ad ſe ſpectare confidat, oratores mittat: qui rem ſuam agant. Re-

Huſſitæ in Bohemia veterẽ cauſam renovant.

Dies de regni ſucceſſore.

gina natum ex Alberto filium in cunabilis oſtendit: rogat, ne paternâ hæreditate pupillum exuant. Tempus mittendi legatos arctum eſſe: (Neque enim amplius, quàm dies quindecim ſupererant) Si prærogetur terminus, miſſuram, qui pueri jura ediſſerant. Erat inter legatos Procopius Rabenſteinius, nobilis eques, doctrinâ ac morum lenitate præſtabilis: cujus nos amicitia pluribus annis oblectavit. Is cum Alberto ſerviſſet: habiturum ſe curæ ait, quæ Regina mandaret. Reverſus in Bohemiam eos primum adijt, qui partes Alberti foverant. Exponit Reginæ deſiderium: ſuadet proferri conventum. Res digna ex auditione videtur. Verùm Ptarſco, & qui Alberti recusârant imperium: cum jam Pragæ conveniſſent: Regno conſulendum quantocyus eſſe dixêre: Reginam ſpernere, inſtare, properare, vocare abſentes. Illi diem ex die conſulto proferre: moræ cauſas nectere. Interea legati ab Regina veniunt: fit frequens conventus. Intromiſſi oratores: proceres rogantur: Sigiſmundi & Alberti ſuorum regum meminerint. nepotem, filiumq́, ne reſpuant: contra jus gentium paternam hæreditatem puero ne adimant. Fœdera cum Auſtrialibus percuſſa ne violent: pupilli atq́, Orphani miſereantur. Sunt non pauci qui læto favore legatorum poſtulata ſuſcipiunt. At qui Albertum oderant: filium Regem negare, cujus patri tanquàm Regi non paruiſſent. Infantem regno inutilem eſſe: Regem à regendo dictum: qui regendus ſit, Regem vocari non poſſe. Antequam Ladiſlaus adoleſcat, longum

longum tempus effluxurum eſſe: interim Regem aſſumi, qui per ſe regat. Satis eſſe Ladiſlao, ſi poſt quatuor & viginti annos ad regnum vocetur: medio tempore locum alteri faciat. Reges regno dari: non regna Regibus. Fridericum Auſtriæ ducem, jam Romanorum Regem electum, Bohemis indulſiſſe, uti quem vellent, Regem ſibi adcirent. Vicit hæc ſententia. Albertus itaq; Bojoariæ dux, majore procerum voto Rex declaratur: qui apud Venceſlaum quondam nutritus, Bohemicæ linguæ non ignarus erat. Mittuntur ad eum primores regni, inter quos Vlricus Roſenſis, homo ſemper ſe tempori accommodans, princeps fuit: qui licet Alberti partes olim defenderit: hujus tamen ſententiæ ſuaſor extiterat. Quibus ea res indigna videretur: hi Procopium ad Fridericum Cæſarem clàm ire jubent: rogantes, nobile regnum ne pupillo negligat, cujus tutelam ſuſceperit. Iam enim Elizabeth Hungarorum inconſtantiam verita (qui ad Poloniæ Regem defecerant) Ladiſlaum ad eum miſerat educandum. Fridericus, audito Procopio, miſſis ad Albertum Bajoarium nuncijs: hortatur, ne regnum ſibi alienum uſurpare præſumat: quod tùm difficile, tùm ignominioſum fuerit. Bohemis, quibus defuncti Regis hæres eſſet, non licuiſſe alium eligere: neq; ſe poteſtatem eam dediſſe: quemadmodum in Bohemorum conventu nonnulli ementiti fuerant. Procopium verò in Bohemiam remittit, qui jus Ladiſlai haudquaquam ſe neglecturum aſſerat. Albertus eâ virtute atq; animi moderatione

Electio Alberti Bajoariæ ducis.

Fridericus Imperator.

uſus eſt: quæ poſtquam Reges eſſe cæpêre, rariſſima ſemper fuit. Nam venientibus ad ſe Bohemorum legatis, amplū & nobile regnum offerentibus, gratias egit, qui ſe unum ex omnibus elegiſſent: cui parere vellet: dignumq́; tanto imperio judicâſſent. Multa ſe idcircò debere Bohemis, neq́; id unquam beneficij oblivioni daturum. ¶ At cum Regis Alberti ſoboles extet: indecorum eſſe, cum alterius injuriâ regnum quærere: paternam hæreditatem nulli auferendam: qui pupillos ſuo jure diſpolient, dijs atq́; hominibus inviſos pœnas aliquando patrati ſceleris dare: cognoviſſe ſe non vano rumore, fœdus antiquum inter Bohemos & Auſtriales extare: deficiente maſculinâ ſobole principem ne foras aſſumant: fidem ſervare pulcrum: ne cui temere noceatur, cavendum. Sceleſtam execrabilemq́; vocem illorum, qui regnandi cauſâ jus violandum aſtruunt. Atq́; ita majorem ſe ſpreto regno monſtravit: &, ſi verùm fateri licet, clariſſimum egit Regem. Nam regnum apud eos qui ſpernunt: non qui cupiunt.

Detrectatio Regni.

¶ Epiſcop. alias affert cauſas recuſati regni, duriſſimas videlicet Bohemorum cōditiones ipſi propoſitas.

CAPVT LVIII.

DE LADISLAO INFANTE BOHEMORVM, REGE quintodecimo.

BOHEMI, ab Alberto repulſi, iterum convenientes, legatos ad Cæſarem mittant: petentes tutorio nomine

Friderico Cæſari defer-

nomine uti regnum accipiat. Is in Belgiam ſe iturum dicit, coronæ ſuſcipiendæ gratiâ: cum redierit, de re ipſa tranſacturum: reverſum potentiſsimi ex Bohemiâ proceres adeunt. Inter quos Ptarſco cum eſſet Alberti filio infenſus; ſeorſum Fridericum alloquitur: Regem ut ſeipſum faciat hortatur: facilè id futurum, ſi tutelam pupilli reÿciat. Nam cum cæteri deſint: Bohemos ſuopte ingenio regnum ſibi oblaturos: cui ex fœdere tanquam ſeniori, Auſtriæ principi, debeatur. Negavit Fridericus, Orphani, cujus tutelam gereret, hæreditatem ſe quoquo pacto invaſurum: nec tamen Bohemiam tutorio nomine adminiſtrare voluit: quam ſine profuſione magnâ pecuniarum retinere non poterat. Nam Bohemi, niſi ex Regibus quotidiana munera accipiant, ab officio recedunt. Neq; eſt regnum cujus fiſcus abundat. Regiæ poſſeſsiones in privatas manus pervenêre: argentifodinæ, unde opes Regiæ in immenſum crevêre, majore ex parte periêre. Diſtracti cenſus: vectigalia prorſus extincta: niſi populares in ſumptus regios pecuniam conferant, quam vocant Bernam: aut rapere unde vivat Regem oportet: aut precaria regentem mendicare. Suaſit igitur Imperator, ipſi per ſe provinciam regerent: donec pupillus adoleſceret: donatoſq; oratores à ſe dimiſit. Domum reverſis gubernatores eligere placuit: inter quos Ptarſco & Mainardus priores habiti. Stetit aliquandiu concordia diſcors. Nam licet Mainardo Ptarſconiq; factionum capitibus, parum conveniret: & alter con-

tur tutela & adminiſtratio regni.

Ptarſconis odium in infantem Regem.

Recuſatio adminiſtrationis.

venta cum Concilio habita ſervanda eſſe diceret, Catholicarum tutor partium: alter ſperneret, RocheZana amicus: ab armis tamen abſtinuêre: mediumq́ quoddam temperamentũ inventum eſt: quo partium cuiq́ ſuo voto liceret vivere. Verùm Ptarſcone vi morbi repente extincto: Mainardi poteſtas aucta eſt: cui tùm Pragenſes, tùm fortiores regni civitates paruêre. Id ægrè fuit adverſæ parti: quæ Ptarſcone defuncto ad Georgium Poggiebracium ſe contulerat: eumq́ ſibi ducem elegerat: jam tamen rei militaris peritiâ, rebuſq́ ſtrenuè geſtis inſignem. Orare igitur, ne jacere ſuas partes ſinat. Mainardum in dies creſcere: Pragam in poteſtate habere Regni Metropolim: ſacerdotes, qui Romanum ritum introducant, magnificare: qui veritates patrum ſequerentur perſequi. Occurrendum temeritati hominis: qui peregrinos mores patriæ anteponat, Pragam ei auferendam. Neque id eſſe difficile: Civibus non placere Mainardi regimen: RocheZanam multos habere amicos, qui excitato tumultu arma capeſſant: audendum eſſe: fortibus viris fortunam ipſam aperire victoriam. Georgius ipſe, qui ſuâpte naturâ magna cuperet, collaudatis ſuaſoribus, nonnullos in urbem ire jubet, qui pertentatis civium animis, quæcunq́ invenerint, ad ſe referant. Poſtquam multi aures adhibent: conjuratione factâ, invadendæ urbis dies conſtituitur. Conjurati incendium in parte urbis admodum remotâ excitant: concurritur ad reſtinguendum ignem. Intereà Georgius

Poggiebracio regnum ab Huſſitis defertur.

gius ex adverſa parte cum copijs muros invadit. Nec mora: proditores in inſtanti portas aperiunt: extollitur clamor, ut captâ urbe ſolet: Hinc tremor ſuprema timentium: inde exultatio victorum exaudiri. Trucidantur paſſim reſiſtentes. Mainardus in eo tumultu captus, in arcem conjectus, ibiq; tandem obyt: ſive tædio diutini carceris: ſive, ut pleriq; putaverunt, exhauſto veneno. Ex illo tempore ſine controverſiâ Praga in poteſtate Georgij fuit: neq; poſthac adverſari palam voluntati ejus ex Baronibus quiſquam præſumſit, quibus poteſtas ſuſpecta viſa, durum imperium: in concionibus laudare hominem, probare regimen, blandiri, adulari: unum eum eſſe dicere, qui tandem regni calamitatibus modum ponat. Id nullâ viâ rectiùs fieri poſſe, quam ſi Rex in regnum veniat: precari: numen obteſtari, id patriæ non deneget: legatos ad Cæſarem mittat, inſtet: urgeat: facturum tutorem, deniq;, quod in pupilli rem ſit, ſi pergat adverſari: nihil Bohemis imputandum, alium Regem quærentibus. Sententia, quamvis ingrata Georgio, accepta in auribus populi refelli non potuit. Miſſi ad Cæſarem oratores nihil impetravêre: pupillaris ætas excuſationẽ præbuit, quàm ſæpiùs idem tentaretur. Venêre plurimi ex Bohemis ad Fridericum viſendi Regis gratiâ. Inter quos Georgius nomine Giſcra, armorum gloriâ clarus: qui partes ejus unus fermè defenderat in Hungariâ: cum Rex Poloniæ regnum invaſiſſet, Prædones ſæpè acie fuderat: Iohannem Huniadem bis caſtris exuerat: rebellantes

Praga in poteſtate Pogebracij.

Georgius Giſcra nobilis bellator.

Hungaros magnis cladibus affecerat. Is ubi ad conſpectũ Regis intromiſſus eſt, apud novam civitatem (quo in loco tunc aderamus) aſtantibus plurimis illacrymans, Ladiſlai manum exoſculatus, in hunc modum verba fecit: Video te tandem teneoq́, mi Rex. ſi ſcires, quæ pericula propter te adivi, quibus me laboribus implicui: quot adverſo corpore vulnera accepi? En cicatrices teſtimonio ſunt: patri ego tuo, tibiq́, vitam devovi. Nulla vis eſt, nulla fortuna, quæ alienare animum à te meum poſſit: officia mea ſola tibi auferet mors. Sed tu hæc per ætatem non intelligis: & ſubridens: Quod, inquit, mihi præmium fidei ac laboris erit? & quod das militi tuo ſtipendium? Sextum tunc annum agebat Ladiſlaus: qui poſtquam Giſcra finem dicendi fecit: oculos huc atq́, illuc circumvolvens loculos Iohannis Magiſtri cameræ ſuſpiciens ex Philacteriã pendentes: quã ille minimos, more Teutonico, pauperibus erogandos aſſervabat, hanc tacitus arripit: æraq́, ſex tantum (neque enim plura invenit) illinc de prompta Giſcræ dono dedit. Admirati omnes pueri factum: & providum & liberalem futurum judicavêre. Giſcra innexos poſtmodum auro nummos è collo ſuſpendit: regiæ gratitudinis monimentum. Hungari, qui mortuo Alberto Regem Vladiſlaum ex Polonia vocaverunt, diu Imperium Ladiſlai obtrectavêre: bellumq́, adverſus Turcos ¶ infeliciter fecêre: in quo Vladiſlaus fortiter pugnans obtruncatus eſt. In conventu deinde civitatum procerumq́., Ladiſlaus Rex appella-

Regis adoleſcentis liberalitas.

¶ Epiſc. in pugnã Varnenſi cõtra fidẽ datam adverſus Turcos ſuſcepta, ſuaſu Pontificis.

appellatus: miſſa legatio ad Fridericum, in qua regni primores fuêre, decretum electionis expoſuit: Ladiſlaum in Hungaria mitti coronandum poſtulavit.. Reſponſum eſt: Rectè Hungaros egiſſe, qui Regem tandem ſuum recognoverint: electione inde haudquaquam opus fuiſſe in eo, quem natura Regem dediſſet: neq; coronandum eſſe, qui ſemel coronatus ſit. Puerum adhuc egere tutore: nullius tutelam ſalubriorem ei eſſe, quàm Friderici Imperatoris & proximi conſanguinei. Expectarent ætatem regno idoneam: interea per ſe regnum adminiſtrarent. Diù inter Hungaros & Imperatorem ob negatum Regem inimicitiæ fuêre: & armis quoq; tentata res eſt. Iohannes Huniades infeſtis copijs Auſtriam ingreſſus, quamvis ferro atq; igne agros vaſtaverit: Regem tamen coronamq;, & quæ repetebat in Hungariâ caſtella, obtinere non potuit. Pugnavit iterum contra Turcos: à quibus magno ¶ prælio victus, humilior factus, Cæſaris benevolentiam & petijt & impetravit. Ob quam rem, quamvis ſæpè, & ab Hungaris, & à Bohemis Ladiſlaus peteretur: res tamen ad duodecimum ejus annum protracta eſt. At cum Fridericus Imperialis coronæ ſuſcipiendæ gratiâ, Italiam petere ſtatuiſſet: rurſus Bohemi, Hungari, & Auſtriales, legationibus ſeorſum miſſis, Imperatorem fatigavêre: Ladiſlaum repoſcentes. Poſtulata omnibus negata ſunt. Ad Bohemos, qui eâ de re conventum Pragæ habituri erant, ac ferociùs agere videbantur, Regem alium electuri, niſi mos eis gereretur, legatos mittere

Hungari Bohemi & Auſtriaci petunt Regem ſuum fruſtrà.

¶ Episc. ait ob res inſervia adverſus Turcos feliciter geſtas.

Legatorum Cæſaris oratio qua denegatur Rex peritus.

placuit: quibus & nos additi ſumus. Provinciales, quibus apud Pragam dies ſtatuta fuerat, graſſante illic peſte, in Beneſchavia convenêre: quos in frequenti conventu, præſidente Georgio Poggiebracio, in hunc modum allocuti ſumus: Petiviſtis ex Cæſare, viri Bohemi, Ladiſlaum Regis quondam veſtri filium, ad vos mitti: idem Hungari: idem Auſtriales, importunis precibus exigunt. Si vobis mos geritur, illos offendere neceſſe eſt: ſi preces aliorum audiantur, contemnere veſtras oportet. Si neceſſarium ſit alterum ex duobus: veſtram amicitiam præferet Imperator. Vetus eſt enim majorum ſuorum cum Bohemicâ gente fœdus: & acceptorum ultro citroq; beneficiorum memoria recens. Sin virtus, claritasq; penſitanda eſt: quis Bohemico nomini non invideat, cujus victorias tempeſtate noſtrâ plures numerare licet, quàm reliquæ gentes omnibus ſeculis comparare potuerint: Verùm Cæſari hoc tempore in hanc electionem deſcendere haudquaquam neceſſarium videtur: quando ea pueri ætas eſt: qui neque vobis, neque Hungaris uſui eſſe poteſt. Eſto: veniat in Bohemiam Ladiſlaus: quod inde regno emolumentum cedet? Illéne jus litigantibus dicet? ſtatum Reipublicæ reformabit? adverſus hoſtes copias ducet? belli, paciſve munia obibit? Nihil horum præſtare poteſt: cui rectè tutelâ opus eſt. Illud inprimis ejus adventus faciet: Regis pompa ducenda eſt: ornanda regia: adhibendi miniſtri: curia more progenitorum apparanda. Adhæc grandi pecuniâ opus. Vobis nullum ærarium

ærarium eſſe audio: nullos cenſus: nulla vectigalia publica. Ad veſtras igitur opes recurrendum: vos præſtare ſumptus: vos Regem alere: vos inexplebilem curiam & inſatiabiles miniſtros explere oportebit. Video præterea inter vos non paucos eſſe proceres, conſilio, auctoritate, atq; opibus, penè pares. Cura Regis uni committenda erit, non omnibus. Ille Dominus, ille Rex veſter judicabitur, qui Regis corpus in poteſtate habebit. Et quis veſtrûm eſt, qui non eum honorem ſibi, quàm alteri malit? Semina inter vos diſcordiarum petitis, niſi prius in unum conveneritis, qui Regis curæ præſit. Vos his incommodis Fridericus liberat: qui ſuo ſumptu pupillum Regium gubernans, diſſenſionum vobis fomitem aufert. Nec vos latet: quandoquidem tenera Regis ætas eſt: corpus eius in poteſtate Cæſaris rectiùs eſſe, quàm in alterius cujuſpiam. Ille enim conſanguineus eſt: ex eadem familia natus: & Imperator. Et quis pupillo Regi conventior tutor detur, quàm princeps principum? Si ſit inter vos & Hungaros contentio coram extraneo judice, de cuſtodiâ corporis Regis: par cauſa veſtra atq; illorum judicabitur. Vterq; Regem petitis: uterq; fidelitatis documenta præſtabitis. Verùm in hoc illi ſuperiores erunt: quia natum apud ſe Regem, coronatumq; dicent. Apud Cæſarem veſtra cauſa longè juſtior eſt, quàm Hungarorũ: ſeipſum tamen in curâ patruelis vobis præfert. Curate regnum: pupillum ſibi dimittite: quem poſtquam pubes fuerit, vobis in primis credet. Quod verò oratores

veſtri dixêre: alium Regem accerſiendum à vobis eſſe: id magis terroris incutiendi causâ dictum Imperator existimat, quàm quod animo veſtro ea ſententia ſedeat. Neq; enim veſtra fides, incorrupta prius, hoc repromittit: neq; progenitorum Ladiſlai in vos collata beneficia hoc exigunt: nec innocens ejus ætas quicquàm demeruit. Cæterum voluite animo priùs, ut ſapientes decet: quænam Ladiſlao præferre poſſitis: cujus ſanguinem, ſi matris originem memoriæ tenetis, quatuor Romanorum Imperatores produxêre. Si paternam proſapiam exquiritis: quinquies Imperatoria dignitas in Auſtriali domo reſedit. Obſcuritatem quærat neceſſe eſt: cui tanta claritas non ſatisfacit. Addite potentiam, amicitias, clientelas: Auſtriam vobis vicinam poſſidet: Moravia, Sleſia, illi parent: Hungari, &, ſi res novas moliri videantur: ab officio tamen non recedent. Imperator, à quo regnum veſtrum dependet, ſanguini ſuo non deerit: nec jus familiæ ſuæ negliget. Bajoariæ, Saxoniæq; duces, Marchioneſq; Brandenburgenſes, & omnes fermè Germaniæ principes, Ladiſlaū propinquâ neceſſitudine attingunt. Non poteſt hic pupillus offendi: niſi & tota Germania lædatur. Hæc ſuperfluo vobis commemorari non ambigo: verùm ita juſſit Imperator. Ille in Italiam pupillum ſecum adducet: reductum, puberemq; factum (ſi perſtiteritis in fide) ad vos primum mittet. Vos interea, pro gravitate integritateq; veſtrâ, quod in rem Bohemici Regni, pupilliq; ſit, conſulere admonet. Veriſimilis oratio viſa, neq;

neq́; ſine favore accepta: acceptioremq́; Procopius noſter collega reddidit, qui patrio ſermone, latinæ linguæ ignaris, verba noſtra interpratatus eſt. Iuſſi ſumus ex conventu paululum abire: mox revocatis reſponſum datum. Redditæ Imperatori gratiæ, qui eam legationem miſiſſet: atq́; in dimittendo Rege, Bohemis præferet cæteris. Accipere ſe benè conſulta conſilia: miſſuros ex nobilitate ſuâ primarios juvenes, qui Cæſarem Italiam petentem ſequantur, eiq́; miniſtrent. Expectaturos quietè reditum: quem felicem fauſtumq́; ſuperûm benignitate futurum exoptent. *Reſponſum Bohemorum*

CAPVT LIX.

DE MORTE BARBARÆ, IMPERATRICIS, VXORIS Sigiſmundi.

APVD Grecium Barbara Imperatrix ea tempeſtate decedit, inexhauſtæ libidinis mulier: quæ inter concubinos illaudatum ævum publicè agitans, ſæpiùs viros petÿt quàm peteretur: neq́; Chriſtianæ, neq́; alteri cuipiam religioni aſtricta: quippe quæ ſuperos inferosq́; ullos eſſe negabat. Ferunt eam ancillas ſuas ſæpè orantes, jejunanteſve increpaſſe: quæ corpus ſuum fruſtrà macerarent: fictumq́; cœli numen, placare verbis crederent. Vivendum ſuaviter, dum vita ſuppetit: fruendumq́; voluptatibus. Id tantum *Barbara epicurea.*

homini datum, cujus anima cum corpore ſimul extinguitur: ſomniare, qui alteram vitam ſibi promittunt. Congrua moribus ſententia. Nam qui relicto animi cultu, voluptati corporis ſe dedêre: gravati vitiorum ſarcinâ, non quibus explicent, vitamq́; corrigant, ſed quæ cœptum iter approbent: ea dogmata facilè imbibunt. Neq́; inquinatis mentibus, ſolamen ullum valentius: quàm, totum extingui morte hominem, opinentur. Vna ſalus deſperanti cœlum: inferos non timere. Corpus Barbaræ, quamvis infidelis fœmina, Bohemi Pragam tulêre: peractoq́; funere in ſepulchrum Regum condidêre. Nec defuêre ſacerdotes, ¶ qui prophanum cadaver Eccleſiaſtico ritu ſepelirent. Non ſunt Regibus ſcriptæ leges: nec in Bohemia quicquam non permiſſum. Fredericus poſtquam quieturos Bohemos intellexit, quorum motus in primis verebatur: reclamantibus Hungaris & Auſtrialibus, aſſumpto ſecum Ladiſlao Rege, Italiam ingreſſus, Auguſtalem coronam à Nicolao quinto, Pontifice Maximo Romæ accepit. Exin viſitato apud Neapolim, Rege Alphonſo, (cujus tum opes florentiſſimæ fuerunt, cujusq́; ¶ neptem in matrimonium duxerat, Leonoram, Regis Portugalliæ filiam, moribus ac formâ præſtantem) domum rediJt.

¶ Epiſcop. coacti à Georgio Poggiebracio.

Coronatio Frederici Imp. in Italia.

¶ Epiſc. ex ſorore.

In eo itinere Ladiſlaus ſæpe fugam molitus eſt, conſilio pædagogi fretus: cum quo poſtea captus, uſq́; in hunc diem cuſtoditur in vinculis

CAPVT

CAPVT LX.

QVOMODO AVSTRIALES LADISLAVM REGEM AB IMPERAtore petentes, non exauditi, bellum movent, Novamq; civitatem obſident.

AVSTRIALES interea, ſuaſore Vlrico Eyzinghero, ſumptis armis, præſides provinciæ, à Friderico inſtitutos, vi pellunt: gubernatores ex ſeipſis duodecim eligunt: ſummam rerum Eyzinghero committunt. Incentorem quoq; novitatum alterum Vlricum, Ciliæ Comitem, in ſocietatem accipiunt: auxilia ex vicinis gentibus accerſiunt: reverſum Imperatorem, miſſis legatis: aut Regem Ladiſlaum tradere: aut bellum expectare jubent. Poſtulatis, non tàm rejectis, quàm ſuſpenſis: impatientes magis moræ, quàm belli, infeſtis ſignis Novam civitatem petunt. Committitur primo adventu atrox pro portis prælium: nullus ſagittis modus: cadunt ſine numero tela. Bombardæ ſtragem hoſtium horrendam edunt. Miſerabile viſu, diſiecta paſſim membra equorum atq; hominum cernere: cruorem latè fluentem aſpicere. Quâ denſiſſima fuit, unus perfregit aciem lapis emiſſus: idem alius atque alius fecit, proſtratis, quæcunq; occurrêre, inermibus atque armatis: nec tamen intermiſſa pugna. Conglobati hoſtes, magis ac magis inſiſtere. Vbi res gladio geri

cœpit, ac vir virum manu prahendit, equus equum impulit: pugnatum eſt aliquandiu æquo Marte. Poſtremò cæſarianorum acies, non tàm virtute quàm multitudine ſuperata, terga dedit, atq; in urbem trepidè ſe recepit. unius militis Andreæ Poumkyrcher, poſteà à Cæſare ad Baronatum ſuffecti, audacia, civitatem tuta eſt. Qui, ne victores cum victis uno agmine irrumperent, tamdiù pro portâ ſolus impetum tenuit: donec converſi fugientes, globo facto, ex loco difficili hoſte repulſo, januam clausêre. Firmata eſt deinde obſidio: & oppugnata machinis mœnia. Ex Bohemis, ſolus Heinricus Roſenſis, cum ducentis equitibus, peditibus fermè octingentis, in caſtris fuit. Vngari nondum venêre. Neq; enim per inducias bellum inferre Cæſari licebat. Auſtriales, circiter duodecim milia militum, expeditos in armis, habuêre. Georgius Poggiebracius, Cæſari, cujus erat amicus, opem laturus, ſedecim milia militum congregaverat. Sed auditâ concordiâ, in agrum Regulorum Roſenſium, exercitum duxit: villasq; latè populatus eſt. Imperator enim, interventu Caroli, Marchionis Badenſis, Sigiſmundiq; Saltzburgenſis Archiepiſcopi, Ladiſlaum è manu ſua dedit: Auſtrialibus multa promittentibus, quæ mox barbarâ fide negaverunt. Inter cætera conventum erat, ad 3. Idus Novembris, conventum Viennæ hábere: in quo vocati utriusq; partis conſanguinei, Bohiemi quoq; atq; Hungari, de tutelâ Regis nondum puberis judicarent: Ladiſlaum interea in poteſtate Comitis Ciliæ extra Viennam

Ladislaus extorquetur

Viennam degere: nihil priùs adminiſtrare, quàm conſilij decretum fieret. Verùm puer, poſtridie in urbem ductus, ſummis noviſq; honoribus exceptus: è veſtigio magiſtratus in civitate creavit: præfecturas totâ provinciâ inſtituit. Sacerdotia donavit: regio more curiam erexit. Hungari ad eum venêre: inter quos Iohannes Huniades fuit, qui tum, comitatum Biſtercenſem regiâ beneficentiâ conſecutus, haud aliter quàm principes conſuevêre, novæ dignitatis inſignia ſuſcepit. Accerſiunt & Regem ſuum Bohemi, cum Georgio Poggiebracio: quibus non minora Ladiſlaus pollicitus, quàm pater, atque avus promiſerant. Poſtquam dies adſuit cum Imperatore conſtituta: Ludovicus, Bajoariæ, & VVilhelmus, Saxoniæ duces: Albertus quoq; Marchio Brandenburgenſis: Carolus Badenſis: & multi ex Germaniâ Prælati ac Principes advenêre. Frequens conventus habitus: In quo, præcipiente Ladiſlao, oratores Imperatoris, inter quos & ipſi fuimus, ita auditi ſunt: ut victi apud victorem fruſtrà æquitas, fruſtrà honeſtas, in medium deducta. Cuncta ex arbitrio Comitis gerebantur. Ipſe pro Rege verbum facere, ac reſpondere: qui neq; leges, neque pacta victorem obligare poſſe ajebat. Fridericum & jure ſimul & bello excidiſſe: armatis ac fortibus jura favere. Poſtremò infectis rebus conventus diſſolutus. Nicolaus, Cardinalis ſancti Petri, doctrinâ, & vitæ integritate conſpicuus, ad componendam pacem Apoſtolico imperio miſſus, ab Auſtrialibus rejectus eſt. Ladiſlaus, quam-

vis Rex appellaretur: alieno tamen arbitrio ductus, in Regnis ſuis triumviratum deduxit. Iohannes Huniades Hungariam rexit: Poggiebracius Bohemiam: Vlricus Auſtriam. Penes hunc major auctoritas: qui Regem in poteſtate habens, illis quoq; imperare poſſe videbatur. Promiſerat Vlricus, & Hungaris & Bohemis Regem ad eos propè diem venturum. Hungaris primum ſatisfacere ſtatuit: diem illis apud Pozonium conſtituit. Conveniunt frequentes Hungari: res ibi pro voluntate Huniadis ordinantur. Potentiori omnia parent. Vlterius regnum ingredi, neque Regi, neque Comiti viſum. Fit reditus in Viennam. Bohemis dies inſtituitur, quâ Regem coronandum Pragæ ſuſcipiant. Erat inter Bohemos, Iohannes Smyricheus, homo nobilis: & facundiæ gratiâ inter primos conſtitutus. Is poſtquam Regem Bohemiam ingreſſurum cognovit: literas hujuſmodi ad eum dedit: Iohannes Smyricheus Ladiſlao Regi ſalutem. Venturum te quàmprimum in regnum tuum probo: ſi modo imperaturus veneris, non pariturus. Inermem, impotentemq; intrare, non laudo: ſi non bicipitem mater peperit, ut ex duobus capitibus, unum viennæ apud amicos dimittas: alterum Bohemorum dubiæ credas fidei. Vale. Epiſtola Comiti reddita eſt: qui, cognito tenore, Georgio eam remiſit. Ille, accerſito procerum conſilio (inter quos Iohannes non in poſtremis erat) literarum ſenſum, ſuppreſſo ſcribentis nomine, recitat: quid mereatur ſcriptor percunctatur. Dignum morte primi judicant: nec Iohannes

Iohan. Smyricheus orator præſtans deque aliorum ſalute magis quam de ſuo capite ſollicitus.

nes, ſuo loco ſententiam dicere juſſus, adverſari audet: proditorem & ipſum patriæ: afficiendumq́ ſummo ſupplicio cenſet, qui ea ſcripſit. Profertur mox epiſtola, ejus manu conſcripta: & impreſſum annuli ſignum recognoſcitur. Damnatus ore ſuo: comprehenditur: duarum horarum tempus datur: in quo, ſi velit, & animæ ſuæ ſaluti, & domeſticis rebus conſulat. Nec diutiùs vitæ dimiſſus: gladio percutitur. Sic vir magis eloquens, quàm cautus, dum alienam ſervare vitam ſtudet: perdidit ſuam.

CAPVT LXI.

DE EIECTIONE COMITIS CILIÆ: ET PRIVATIONE adminiſtrationis ſuæ.

C*OMES intereà, ut quàm ſplendidè Regem in Bohemiam duceret: haud ignavè operam dabat. Ad eam rem non parum auri neceſſarium erat. Publicum ærarium exhauſtum: qui eam ſummam crederent, neq́ negociatores, neq́ proceres inveniri. Mos eſt Auſtrialibus, quoties repentina principi neceſſitas congruit, ex ſubditis pro modo facultatum, pecuniam exigere: quam vocant ſteuram. Id tamen irremiſſu provincialium haud permiſſum. Huc ergò revertitur. Convocantur apud novum Triticiburgum, pro veteri conſuetudine, quatuor ordines: ſacerdotes, barones, nobiles, civitates. Ibi Comes, præſente Rege, convoca-*

tionis cauſam edicit. Iter in Bohemiam Regi neceſſarium oſtendit: quâ pecuniâ ſit opus, exponit: principeſ ſuo ut ſubveniant, hortatur: neq; inopem, mendicantiq; ſimilem, ad coronam ſuſcipiendam ire permittant. Conventus deliberandi copiam petit. Ibi Eyzingherus, qui jampridem à Comite ſuſpectus, extra Regis gratiam ejectus, occaſionẽ, qua ſe vindicaret, expectabat: Idoneum nactus tempus, vocatis ſeorſim primoribus, quos ſibi fidos, comiti infenſos credit: ita locutus fertur: Quid agimus, viri Auſtriales? ſemperne Cilienſis mancipia erimus? Imperatoris jugum excuſſimus, ut Comiti ſerviremus? Moderatiùs certè illius regnum fuit: tollerabilior duratio. Ille in Auſtria natus, noſtrorum Principum ſanguis erat; &, ſi verum fateri libet, noſtri Domini Dominus. Quia tamen ex re ſua magìs, quàm Principis noſtri provinciam rexerit: arma ſumpſimus: præfectos ejus ejecimus: Regem noſtrum vindicavimus. Hic ille, noſtrâ demum ætate, principatus honore donatus, nos omnes pro ſervis habet. Cui noſtrûm de Republicâ conſilium creditur? Injuſſu noſtro Rex in Hungariam ductus eſt: ſuperis gratiâ, qui remiſerũt incolumem. Nunc, neſcientibus nobis, promiſſus Bohemis: Hungarica, Bohemicaq; negotia, ſolus Comes, pro libidine ſuâ, ducit. Neq; contentus duorum regnorum gubernatores vectigales ſibi feciſſe; Auſtriam ſolus exhaurit. Nam quota portio eſt, quam regius ſumptus accipit? Quicquid reliqui eſt, Comiti cedit. Major ei, quàm Regi, familia ſervit.

Eyzingheri oratio ad provinciales contra Ciliæ Comitem.

Taceo

Taceo concubinam, inſtar Reginæ cultam: cujus virum, concivem noſtrum, ô Viennenſes, interfecit. Plena prædonibus & meretricibus domus ejus: inter hos regias opes effundit. Magiſtratus, præfecturas, ſacerdotia vendit: ubi non ſufficiunt publica furta, ad privates facultates manus admovet. Quicquid olim peccavere opulenti, hodie plectitur: nulla vetuſtas impunitatem criminis habet. Neq; tuta innocentia eſt: inconvicta puniuntur ſcelera. Et offendiſſe Maieſtatem convincitur: quiſquis dives habetur. Nemo ſuæ ſubſtantiæ certus Dominus. Equi, ſervi, liberi, conjuges veſtræ, pro libidine comitis auferuntur. Quibus in Bohemiam pergat pecunijs, fateor, non iniqua poſtulatio eſt: ſi fraus abſit. Cautiorem me Comitis artes ac verſutiæ reddunt. Si hæc pecunia non Regi quæritur: novum aliquod bellum novum argentum pariet. Noſtris alitur malis: ſua quies, pax ejus, noſtrum bellum eſt. Inſecurum facit noſtra ſecuritas. Pudet me patientiæ noſtræ: qui, ſi viri eſſemus, facilè opprobrium, hoc è noſtris oculis ejiceremus. Sed fuit hactenus prohibita conventio: nunc ſimul congregatis, Reipublicæ licet conſulere. Reſumite alacres ſpiritus: amicos quiſq; veſtros commonitos reddite: ad imperium præſto cum armis adſint. Ac cingimini mecum: aut vobis libertatem: aut mihi mortem parabo. Illud in primis mihi ex uſu videtur: multitudo, ne Regi poſtulata deneget: paucos ex primoribus eligat, qui Regem adeuntes, ſemotis arbitris, provinciæ neceſſitates ex-

ponant. Non dubium, quin vobis mihiq́; id muneris demandetur. Ego, ſi Regis alloquendi facultas detur: excluſurum me Comitem nequaquam ambigo. Placet Eyzingheri conſilium: dant invicem dextras: jurejurando ſe aſtringunt, alterum alteri non defuturum: donec Comes ejiciatur. In conventu provincialium, quæ volunt, ex ſententiâ ordinãt. Nec morati, Regem adeuntes, daturos argentum provinciales offerunt: eſſe tamen, quæ ſoli ſibi mandata perferant, Rempublicam Auſtriæ concernentia. Iuſſis exire cæteris: ſoli apud Regem manent. Ibi Eyzingherus Regem Auſtriali ſanguine natum dicit: nullos ſibi fideliores Auſtrialibus eſſe. Imperium ejus illis naturale, cæteris violentum. Conſilium ab his recipi oportere, qui amant. Moleſtè ferre Auſtriales, principis ſui negotia non benè adminiſtrari: expilari provinciam; vexari ſubditos: vicinorum odia provocari. Comitem dotare ſuos: Regem ad inopiam redigere: Ladiſlaum Regem vocari: comitem regnare: bellum ab eo cum Imperatore nutriri. Gubernatorem autem Hungariæ annuò, quatuor & viginti millia nummûm Regi pendere: Comiti duodecim millia. Idipſum reliquos provinciarum præſides facere: omnes comiti vectigales eſſe. Nihil dubium, quin ea mens hominis ad regnum quoq́; aſpiret: admovendum eum priuſquam meditata perficiat. In atrocibus delictis etiam cogitationes plectendas eſſe. Poſſe haud difficile Comitẽ ejici: verùm taciturnitate opus. Aperto conſilio poſtquam cuncta placent: intromiſſo

Eyzingheri oratio ad Regem.

Comite

Comite deliberatio conventus exponitur: promiſſa pecunia dicitur. Viennam tamen, dum exigitur, eſſe petendam: ordinandam civitatem, ne quid in abſentiâ Regis turbarum exoriatur. Ficta pro veris plerique referunt. Commendat deliberata Comes. Eyzingherus Viennam præcurrit: ſenatum de mente Regis edocet, cujus reditus civitati jucundiſſimus fuit. Nihil prima die actum. Poſtera, ſummo manè, Eyzingherus regiam adit: collocatis in proximo Divi Auguſtini templo mille armatis, qui praſtò ad ſignum irrumpant: alios tectis armis intrare Palatium jubet. Conveniunt frequentes Conſiliarij: Regem in cubiculo ſalutant: proceres exiturum in aulam expectant. Ex familia Comitis nemo intromittitur. Vltimus omnium adeſt ipſe Comes: qui apud concubinam dormierat: nec tam citò veniſſet, niſi vocatus ab amicis in Palatio novas res parari, accepiſſet. Pulſanti fores non patuêre: donec furens calcibus inſultavit. Vbi ad Regem ventum eſt, ſilentium aliquandiu ſervatum. Deinde EyZingherum innuente Rege ita locutum accepimus. Ab hac hora Comes regiam tibi curiam interdictam ſcito: abi quo libet gentium. Neque poſthac gubernatoris nomen, neque conſiliarij, neque regij familiaris uſurpes. Hæc me tibi dicere Rex juſſit. Ad ea Comes nihil mutato vultu, forti & conſtanti animo, indignum ſe cui talia dicerentur, reſpondit. Æmulorum ſuorum ea eſſe, non Regis: ſolere principes, qui de ſe bene meriti eſſent, his meliora referre: ſe patri Alberto, ſe matri EliZabeth, ſe

ipſo Ladiſlao ſummâ fide ſerviviſſe pro eo priùs fudiſſe ſanguinem, quàm naſceretur. Bella ejus tâm difficillima confeciſſe, fuiſſe in carceribus: patrimonium fudiſſe: Imperatoris odium incidiſſe, ut regnum ei conſervaret: ſcire ſe benignum Regem habere & accepti beneficij memorem. Quæ dicta eſſent verba, moribus ſuis non convenire: Eyzingherum ea excogitâſſe: qui jampridem ſibi fuiſſet infenſus: quoniam pro ſuâ libidine expilare Regis bona non potuiſſet. Orare, ne plus inimicorum odia, quàm ſua merita valerent: ne bonitatem Regiam adverſariorum malignitas vinceret. Fit ſilentium locuto Comite: non ſatis certò ſentitur, an Rex in ſententiâ perſiſteret: & mutatum ejus animum ratione Comitis verebantur, inclinaturi, quò ille ſe verteret ex cujus nutu pendere victoriam nôrant. Eyzingherus, de ſtatu ſuo ſollicitus, nihil conctandum ratus: priuſquam Rex Comiti reſponderet: ita inquit: Ego mandante Rege verba feci: nihil de meo locutus ſum: ipſe adeſt: ipſe me judicet. Dabo meritò pœnas: ſi meam tibi, Comes, non Regis voluntatem, expoſui. Effare tandem Rex optime: nec nos ultra ſuſpenſos teneto. Tum Rex placidè, ut conſuevit: Ex meâ, inquit, intentione ac voluntate locutus eſt Eyzingherus: atq; his dictis ſubticuit. Vidiſſes erectas Auſtrialium mentes: & jam Comiti, tanquam victo ejectoq; inſultantes. Ille ad proceres exiens, quos in Aulâ congregatos diximus: ejectionis ſuæ contumeliam expoſuit: conſi-
Ciliæ Comes *lium atque auxilium expetens. Quibus in voluntate*

Regis

Regis omnia ſita reſpondentibus, ad ſororem regiam ſe contulit: ab eâ præter lachrymas & muliebrem ejulatum nihil extorquet. Et jam undique per palacium ire armatos animadvertit. Cedendum itaq; potenti invidiæ cenſuit: neq; parum putavit ex inimicâ civitate ſalvum corpus educere. Clientes ejus auditâ rei novitate ſibi quiſq; fugâ conſuluerant. Tacitus igitur & confuſo ſimilis cum quatuor tantùm comitibus ex aulâ diſcedens: in patriam ſuam conceſſit. Albertus Marchio Brandenburgenſis, ne populares ſaxa in eum jacerent, ad portam uſq; tutum iter fugienti præbuit. Verùm quibus prohibitæ manus fuêre: linguæ libertate uſi probroſa in abeuntem maledicta omnis generis congeſſêre. Inconſtantis fortunæ ſingulare documentum. Nam qui paulò antè tutor Regis & ſecundùm in Auſtriâ caput erat: in quem omnium oculi reſpiciebant: qui belli paciſq; munera ſolus agebat: unico Regis verbo poteſtate privatus, inops conſilÿ, & animo confuſus abÿt. cum ignominia Viennâ abit.

CAPVT LXII.

DE CORONATIONE REGIS LADISLAI.

REX paulò pòſt magnificentiſſimis apparatibus Bohemiam petÿt: atq; in Pragâ ſummos conſecutus honores, regni coronam accepit. Bohemi, in ejus Coronatio Ladiſlai.

ſumptus, ſuorum quiſq; cenſuum tertiam partem contulêre. Ex eâ pecuniâ coronationis ſolennia peracta ſunt: ſupportata curiæ onera, & nonnulla coronæ caſtra redempta: quæ vel Georgio Poggiebracio vel amicis ejus commiſere.. Manſit ibi non parvo tempore Ladiſlaus: nec unquam hæreticorum Eccleſias, quamvis rogatus, intravit: neq; ſacras eorum interfuit.

Religio..

Preſbyter quidam, ex factione Rochezana, in ſacello arcis rem divinam facturus: ſacerdotali veſte ornatus ad altare conſcenderat. Rex eo in loca ſacra, quibus intereſſet, celebrare juſſerat. At ubi hæreticum id muneris occupâſſe, nec velle alteri locum facere didicit: miſſo magiſtro militum: prophanum ſacerdotem, niſi abiret, rapi extra ſacellum, & de proxima rupe præcipitari juſſit. Illi carior vita, quàm contumacia fuit. Rochezanam, in celebritate corporis Chriſti ſacram Euchariſtiam per urbem deferentem, ex feneſtrâ conſpicatus: nullum reverentiæ ſignum præbuit. Percunctantibus amicis, ut quid Sacramentum dehoneſtâſſet? Non me latet, inquit, diviniſſimum Chriſti corpus dignius eſſe, quàm per me ſatis honorari poſſit: nec mea reverentia gloriam ejus auget: neq; dehoneſtatio decus imminuit. Verùm mihi cavendum, ne dum Chriſtum honoro, ſacrilegum Presbyterum Rochezanam populâribus approbâſſe videar: quorum plerunq; mores ex principe pendent. Nec illi me Deum contempſiſſe putabunt: cujus ſacratiſſimum corpus Catholici Presbyteri manu ſummis ſemper honoribus proſecutum

tum videre. Gravis hæreticæ factioni, jam mora Regis in Bohemia eſſe cœperat: cujus ſacra ab eo, & à cæteris principibus, dietim confluentibus, contemnebantur. Et jam qui decepti errabant: aliorum contemplati mores, ſuas ineptias cognoſcentes, relictâ Huſsitarum perfidiâ, ad Eccleſiam revertebantur. Ob quàm rem cupientem in Auſtriam reverti Regem: nullus hæreticorum eſt adverſatus. Priùs tamen, quàm rediret: Vratiſlaviam, nobilem urbem, reviſit, Sleſitarum caput. Ibi cum divinis intereſſet in æde Pontificali, frequenteſq; principes conveniſſent: Poggiebracius quoq; proximus Regi aſtaret: fama eſt, eaq; vulgata: Chilianum quendam paraſitum, ex his qui ſtultitiam ſimulantes, alios ſtultos faciant, Poggiebracium his verbis compellâſſe: Quo vultu ſacra noſtra reſpicias planè adverto: animum non intueor. Fare obſecrò: nónne ſatis nitida tibi videtur noſtra religio? Vidéſne quàm multi & magni principes, & ipſe Rex noſter unum ritum ſequantur. Cur non his potiùs, quàm Rochezanæ conſentis? An plùs ſapere paucos Bohemos, quàm reliquam Chriſti Eccleſiam cenſes? Quin relictâ incondità plebe nobilitati te jungas nobiliter. At Poggiebracius: Si tua hæc ſunt verba, inquit: non es, quem ſimulas: tibi tanquam prudenti reſpondeo. Sin aliena: ſatiſfacere me illis oportet. Audi ergò Eccleſiaſticas ceremonias ſua quiſq; pro fide gerit. Sacrificia ea facimus, quæ credimus Deo grata. Neq; noſtri arbitrij eſt credere quod volumus. Victa magnis rationibus mens humana: vo-

Chiliani paraſiti ſermo ad Poggiebracium.

Reſponſio Poggiebracij.

lens nolenſq́, capitur: atq́, naturâ inſtituta eſt, altera facilè trahitur, altera elabitur. Mihi perſuaſa eſt meorum ſacerdotum religio. Si tuam ſequor: homines fortaſſe fallam, animæ meæ contrarius: Deum, qui corda inſpicit, nequeo fallere. Neq́, me tui ſimilem eſſe decet. Aliud hiſtrioni: aliud verò nobili convenit. Hac vel tibi habeto, ſi ſapis: vel his referto, qui te ſubmiſere.

Ciliæ Comes ſeſe inſinuat denuò Imperatori.

Comes Ciliæ dum hæc aguntur, fractus animo & omni ſpe reliqua deſtitutus, ab eo petere ſalutem coactus eſt, cujus ſaluti fuerat inſidiatus. Ad Fridericum igitur confugiens: malo ſe uſum conſilio, dicit, qui dominum ſuum reliquerit, atq́, impugnaverit: recepiſſe ſe patrati ſceleris pœnam, regiâ curiâ dejectum: & in alienis hoſpitijs auxilia mendicare coactum. Pœnitere, quamvis ſerò, prioris vitæ: dignus tamen, cujus Cæſar miſereatur: qui non tàm nocuiſſe, quàm prodeſſe poſſit. Reſtiturum Auſtriam, ſi ſuo conſilio fides ſit: nam ſecum primores provinciæ ſentire. Petit errati veniam: & in poſterum magna pollicetur: ſi priſtinam in gratiam recipiatur. Cæſar, cui verba dare difficilimū eſſet: multa ſe Comitis defectione paſſim damna tuliſſe cōmemorat: eaq́, reſarciri expoſtulat. Neq́, Auſtriam ſibi promitti ſufficere, quæ non eſſet in Comitis poteſtate: ſi ſua, quæ poſſideret Comes, traderet, poſſe recōciliationem ſequi. Sin minus, non placere pœnitentiam: quæ non ſentiret pœnam. Diu res agitata eſt. Poſtremò cum Fridericus facta cuperet: Comes verba offerret: infecto negocio diſceſſum eſt.

Erat

Erat per idem tempus inter Franciſcum Forciam Mediolani Ducem, & Rempublicam Venetorum grave atq; atrox bellum. Alphonſus, Siciliæ Rex, Venetos adjuvabat: atq; ob eam cauſam Florentinos, Franciſci amicos, armis premebat: eumq; Senenſes ſequebantur. Nec dubium erat, quin Franciſci conditio multò inferior videretur. Quod cum ipſe adverteret: externa ex Gallis auxilia accerſivit: conducto grandi ſtipendio Alphonſi æmulo Renato, Lotharingiæ duce, qui paulò ante ex regno Siciliæ fuerat expulſus. Hujus adventu magna fortunæ inclinatio facta eſt: & Venetorum exercitus, loco pulſi, debiliores viſi ſunt. Senſit hæc Ciliæ Comes: atq; hinc ſuæ miſeriæ finem ſperare cœpit. Miſsiſq; ad Venetos Legatis, venturum ſe cum ingentibus Bohemorum copijs auxilio, pollicitus eſt: & finem bello impoſiturum: ſi ſtipendia darentur. Neque id erat difficile. Nam Bohemi novarum rerum cupidi, & in armis educati: nullo imperio domi teneri queunt, ſi quis militantibus mercedem offerat. Adhibuerunt aures Veneti. Sed cum longinqua militia multum auri expoſceret: oblatam potiùs cum hoſte pacem accipere, quàm dubium emere bellū, voluerunt. Fruſtratus his Comes: poſtquam foris nullum exilij ſui præſidium reperit, per amicos reconciliari Ladiſlao quærit. Neque ampliùs adverſata fortuna eſt. Inviſus Baronibus Eyzingherus, quorum avaritiæ atq; rapinæ obſiſtebat: conſervare gratiam Regis nequibat: cum illi modò per ſeipſos, modò per filios, qui Regi diu noctuq; aſtabant, *Receptio Comitis Ciliæ.*

Eyzingherum criminarentur: & indignè pulſum Comitem dicerent, Regi propinquum & qui ſibi regnum reſtituiſſet. Libuit igitur ab exilio revocare Comitem.

CAPVT LXIII.

DE REDVCTIONE VLRICI, COMITIS CILIÆ: ET RESTITUTIONE ADMINISTRATIONIS SIBI FACTÆ.

Comes his geſtis, per amicos clàm Regi reconciliatur: reverſuruſq; Viennam magno & ſplendido apparatu, mille ducens equites expeditos in armis, adit: venienti Rex obviam extra urbem factus eſt. Primores, nobiles, populares, omnes ſecuti: ſalutare, amplecti, laudare Comitem: certare invicem, contumelioſiùs ejecerint, an magnificentiùs revocaverint. Mira rerum mutatio. Qui paulò antè mæſtus in exilium ierat: in triumphantis modum revertitur. Eyzingherus, qui culmen potentiæ conſecutus, eum dejecerat: quod in alium ſtatuit, in ſeipſo pati cogitur. Intrante namq; urbem Comite, ipſe cum amicis egreditur: ſpontaneum exilium eligens. Lubricus apud Reges primus eſt locus; ſolida poteſtas, unius voluntate ſubnixa. Ferunt Comitem, Eyzingheri cognito receſſu, laudâſſe hominem, qui fortunæ ludibrio ſe ſubtraxerit: paratam ei turpiſſimam fuiſſe mortem, ſi judicium expectâſſet. Vſurum optimo conſilio, ſi curiales procel-

procellas perpetuò declinaverit. Nec tamen ſibiipſi curiæ mores placere: fluxa incertaq́ omnia eſſe: omnibus horis inſtare pericula: acceptam ſuperiori anno ignominiam menti ſuæ ſemper hærere: ſemper ante oculos eſſe: turpem ejectionem: contumelioſum exilium: probroſa verba: mirari, quòd non pejora pertulerit. Deo gratias agere, qui ſibi priſtinum ſtatum reddiderit: ſatisfactum honori ſuo eſſe: nec plura cupere. Manſurum tàm diu apud Regem donec ejectionis infamiam glorioſi reditus rumor extinguat: potentiam deinde & Regis amicitiam, & populares aures, malle ſe dimittere, quàm perdere. Non tàm fortiter ea fecit: quàm dixit ſapienter. Potentiam qui conſecutus fuerit: nemo tàm facilè deponit, quàm damnat. Retinent amici: implicat gloriæ cupido: obſtat inimicorum metus: ſemper eſt, quod craſtinare compellit. Faciliùs Gordij famoſum in Aſia nodum quis ſolverit: quàm potentiæ, regniq́ blanditijs ſeſe explicaverit.

CAPUT LXIIII.

DE DOLO COMITIS CILIÆ, IOHANNEM HUNIADEM AB adminiſtratione Regni Hungariæ cupientis amovere.

HUNGARI *poſtquam Regem in Auſtriam rediiſſe accipiunt: legatos ad eum è veſtigio mit-*

tunt: utq; in Hungariam veniat: ſuum Regnum viſitatum petunt. Iohannes Huniades per idem tempus Hungariam ferè univerſam in poteſtate habuit: Regiæ arces in manu ejus fuère: equeſtres, pedeſtresq; copiæ uni ei paruere. Id nonnullis regni Baronibus invidioſum ac moleſtum erat: atq; in primis Comiti Ciliæ, qui locum ejus optabat: nec poſt ejectionem ab eo promiſſum acceperat aurum. Criminari ergò Iohannem: Regi odioſum efficere: illum Regem eſſe non Ladiſlaum: vectigalia ad eum cuncta deferri: munitiſſima regni oppida, arces, equos, arma, in potes ejus eſſe. Nihil dubium, quin regni coronam quærat: ſi nequeat per Chriſtianos: conaturum per Turcos: quibus bis magnos Hungarorum exercitus prodiderit. Palàm Turcis infeſtum videri: clanculùm eſſe amicum. Bis fidem ab eo violatam: Reginam Elizabeth, introducto Rege Poloniæ, contra jus fasq; repulſam: Polonum, quem accerſierat, in bello deſertum. Si pergat in Hungariam Ladiſlaus: in ejus manu, aut vi aut veneno periturum. Id ſolùm quæri: dum Regis in Hungariam tranſitus petitur. Qui provincias ex arbitrio ſuo regunt: eos, ſive fraude doliſvè, ſuperioris præſentiam expetere: inſidias proculdubio, in caput Regis paratas eſſe præveniendum facinus: & in auctorem vertendum ſcelus. Promittendum in Hungariam iter: priùs tamen Iohannem, ſub ſpecie pacandi Regni, ad curiam evocandum: venientem capiendum atq; necandum: ſic Ladiſlaum paterna regna perfrui poſſe. Tutiſſimum illud conſi-

conſilium ac ſalubre viſum: compoſitis inſidijs. Iohannes ad Regem vocatur. Ille ab amicis de fraude certior factus (difficulter enim res magnæ ſilentur) pariturum ſe Regi in Hungaria reſpondit: iturumq́; quocunq́; juſſerit: extra regni fines non eſſe obnoxium. Mittuntur igitur ad eum primores curiæ cum Comite Ciliæ, qui ſecum in finibus Hungariæ conveniant ad oppidum Cotze: conventumq́; Viennam abducere ſi nequeant: intra oppidum arte tractum interficiant. Iohannes ad jactum telis cum duobus millibus equitum conſtitit, colloquium in campis offerens. Comes Ciliæ ſe Regis vicem gerere, ait: gubernatori eos adire, qui Regis mandata perferant, haud indecorum eſſe: neq́; ſe ita ignobilem, ut cedere Iohanni debeat: colloquium intra oppidum & quietius & honeſtius haberi poſſe. Iohannes legationem ad ſe miſſam dicere: legatos ei cedere, ad quem mittantur: de nobilitate non eſſe in præſentia certandum. Cæterum in Hungaria, Comites Ciliæ, regni gubernatores ſequi ſolitos: poſtremò munita ſe oppida minimè ingreſſurum, niſi præſidium intus habeat, æquè ut Comes. Ita rebus infectis diſceſſum. Nova deinde fraus excogitata. Vicerunt Iohannem communes amici: adventus in Viennam promiſſus: ſi modò Rex, principesq́; nominati, ſuis literis ſecuritatem facerent. Oblata ſunt omnia, quæ optavit. Ille ad octo millia paſſuum Viennæ appropinquavit. Ad quem Lambergius, nobilis eques, juſſu Comitis egreſſus: properare eum feſtinè juſſit. Iam enim Rex magno comi-

tatu obviam exiſſet, & cum eo Comes: qui literas publicæ fidei afferret. Motus eo nuncio Iohannes, triginta ferme ſtadia versùs urbem profectus eſt: inſpiciensq́ latè campos, cùm neminem exire obviam cerneret, in propinqua villa conſedit. Tantiſper moratum. Comes cùm quadraginta tantùm equitibus adijt: & ne Regem occurrentem moraretur, equum repentè aſcendere, feſtinareq́ juſſit. Iohannes: latè, inquit, campi patent: neq́ ego vel Regem vel alium quempiam video venientem. Tum Comes, æſtum cauſatus, Regem intra vineas & arbores expectare in umbra dixit. Interrogatus de literis: apud Regem eas eſſe reſpondit. Intellexit fraudem ineſſe Iohannes: ſeq́ verbis incaſſum duci. Converſus ad Lambergium: rectè, inquit, mentitus es mihi. Cui Lambergius: Quæ juſſit Comes, ea dixi. Si quis error ineſt, eum argue. Ipſe ſuam cauſam agat, qui mandavit: mihi parere neceſſarium fuit. Rurſus Iohannes Comitem intuens: ſiccine ludificare homines pergis? Fraude me appetis? Ego te vi poſſem perdere. Incideres in foveam, quam fodiſti, ſi vellem. Quis prohibere poteſt, quin de te hodie ultionem accipiam, dignaq́ tuis factis præmia reddam? Reverentia Regis te ſalvum facit: illi tuam vitam dono, non tibi. cave poſthâc, ne meos ante oculos veneris. Atq́ ita rurſum conveniendi ſpes adempta. Multa poſt hæc inter Hungaros & Regem agitata ſunt: & cum ipſo Iohanne pactiones habitæ. Arces nonnullæ Regi redditæ: Rex ipſe Budam profectus.

CAPVT

CAPVT LXV.

DE CRVCE SIGNATIS, ET PVGNA EORVNDEM CONTRA Turcos: victoriâq; apud Albam in Hungariâ habitis.

Intereà mortuo Romæ Nicolao quinto, Pontifice maximo, qui Eugenio quarto ſucceſſerat: Calixtus tertius Petri cathedram eſt adeptus. Qui cognitâ Machumetis Turcorum Imperatoris voluntate, Hungariam ſibi armis ſubjcere cupientis (jam enim Conſtantinopolim Græciæ culmen expugnaverat) Iohannem ¶ *Cardinalē S. Angeli, virum induſtrium ac magnanimum, cum legatione in Germaniam miſit: Septentrionis vires in Turcos conciturum. Coactus eſt exercitus non tàm armatus, quàm fidelis. Vulgus incomptum, populares, inopes, arma ſumpsêre, quos æternæ vitæ præmia commoverunt: opulenti homines, præſenti rerum ſtatu contenti, domi manſêre. Odioſus plerunq; potentibus ſermo divinus: quibus deſunt facultates, levis in cœlum volatus. Machumetes autē Conſtantinopolitanâ victoriâ ſuperbus: congregatis ingentibus copijs, in Thraciâ per tribulos in Hungariam properans: centum quinquaginta millia pugnatorum ducere ferebatur. Et inflatus opinione ſui, tantoq; tumens exercitu, nil dubitare: quin devictâ Hungariâ, Illyricos penetrare ſinus: atq; intima rura Liburnorum & fontem*

Conſtantinopolis expugnata à Turcis.

¶ Epiſcop. Carvaiam nominat.

Inauditus exercitus Mahumetis.

ſuperare Tymavi: rerumq́ caput Italiam atq́ Romam uno impetu ſubigere poſſet. Verùm parva urbs, & alioquin nobilis: tantos ejus conatus retinuit (Thaurinum appellavêre majores, noſtra ætas aliam vocat Albam) ad confluentes Danubij Saviq́ ſitam. Hanc primam oppugnare ſtatuit: propter oportunitatem tranſeundi fluminis. Iohannes Capiſtranus, ordinis minorum profeſſor, vitæ ſanctimoniâ clarus: eâ tempeſtate Hungaros in arma publicis ſermonibus excitabat. Qui ubi appropinquare Turcos accepit: nihil moratus, in Albam ſe contulit: haud parvam cruce ſignatorum manum adducens. Iohannes quoq́ Huniades, contractis raptim copijs, eò profectus eſt. Cardinalis Budæ remanſit: auxilia undiq́ ciens. Rex ubi adveniſſe Turcos cognovit: nec vires Hungaris eſſe, quæ tantam vim ferre poſſent: mobiles gentis animos veritus: neq́ ſatis tutam Budæ moram arbitratus: ſub ſpecie venationis urbem egreſſus, in Auſtriam properè ſe recepit. Turcus interim apud Albam caſtra metatus, ſummis viribus eam urbis partem oppugnare adoritur, qua planus patuit aditus: diſpoſitiſq́ tormentis raræ atq́ inſolitæ magnitudinis, priores muros aperuit. Vacuum haud parvum ſpacium intus erat, uſq́ ad murum alterum. Hic cruce ſignati ſtationes habuerunt. Parum tecta armis acies: gladijs haſtiſq́ tantùm hiſpida: verùm ſerioſitate animi & cœleſti auxilio tuta. Ingreſſi per muri ruinas Turci: atrox cum his prælium commisêre. Capiſtranus ex turri clamitans, Chriſtianos hortari: vexil-

lum

lum crucis oſtendere: opem de cælo promittere: maledicere hoſtibus: Dei præſentiam implorare. Huniades modò huc, modò illuc, cum globo militum currere: inſtaurare ordines: pro feſſis validos: pro ſaucijs integros ſufficere: Imperatoris ac militis officium exequi. Pugnatum eſt ſummâ utrinq; vi: modò noſtri, modò Turci pedem referre. Hinc viventium clamor: inde morientium exaudiri gemitus. Audaciores, primiq; bellatores confoſſi gladijs cadere: ſuper cadavera paſſim ſtrata belligerari: pulſi extra mœnia hoſtes. Inſtante ſuo Imperatore, urgente, caſtigante, Turci iterum irrumpere: iterum pugnare: acriter Chriſtianos in ultimum diſcrimen adducere. Poſtremò Chriſtianâ virtute repulſi: denuò periculi magis quàm pudoris anxij, oppidum fœdâ fugâ reliquêre. Rurſus ſequentibus cruce ſignatis, extra muros pugnam inſtaurare: mox ex propoſito fugere: & quàm remotiſſimè ab oppido Chriſtianos protrahere. Interim aciem à latere immittere, quæ reditum in urbem egreſſis intercipiat: furẽtes noſtri ac victoriâ exultantes, in quod præcipitarentur diſcrimen, non advertere: paulùlum proceſſuris, & à fronte & à tergo periculum imminere. Vidit ex muris Capiſtranus tranſverſam hoſtium aciem: inſidiaſq; cognoſcens: revocare ſuos cœpit. Cùm parũ exaudiretur, tympanis ac tubis confundentibus vocem, præceps in pugnam dilabitur: atq; inter duas acies, inter tela volantia percurrens, clamoribus ac ſignis cruce ſignatos redire coëgit: apud quos nulla erat Huniadis vel fides,

vel auctoritas: quorum magna pars Theutonica fuit. Hungarico inſenſiſſima generi. Fraudati magnâ ſpe Turci in caſtra redierunt: cum quatuor & viginti horis inter diu noctuq́, nunc muros quatientes, nunc manu pugnantes prælium protraxiſſent. Multi ex utrâq́ parte cecidêre: plurimi ex Turcis, & hi quidem præſtantiores. De caſis hoſtibus varia ſententia eſt. Quidam ſuper quadraginta millia periiſſe tradiderunt: nonnulli viginti millia caſa fuiſſe affirmant. Alij ad ſummum quatuor millia caſa fuiſſe dicunt: quod nobis infrà verum eſſe videtur. Neq́ enim in tanto exercitu videri clades ea occidio potuiſſet. Major profectò jactura tantum Imperatorem fugere compulit: qui ſequenti nocte, incenſis caſtris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abijt. Nec tàm audax ſuperbusq́ venerat: quàm timidus demiſſusq́ fugam arripuit. Traditum eſt ſub pupillâ confoſſum ſalutem deſperâſſe: vulnus ejus obſidioni finem dediſſe: inter fugiendum plures quàm in acie periiſſe. Victoribus ea tantùm præda relicta eſt, quàm non potuit ignis abſumere: tormenta ſcilicet ænea & arietes ferro graves, machinarumq́ ingens vis. Huniades & Capiſtranus huic bello interfuêre: utq́ rem geſtam ſcripſit: neq́ alterius mentionem fecit: uterq́ ſolidam ſibi rei geſtæ laudem uſurpavit. Ingens dulcedo gloriæ: faciliùs contemnenda dicitur, quàm contemnitur. Spreverat Capiſtranus ſeculi pompas: fugerat delicias: calcaverat avaritiam, libidinem ſubegerat: contemnere gloriam non potuit.

Qui

Qui ſummo pontifici bellum, atq; exitum belli diſcribens: nulla Huniadis, nulla Cardinalis factâ mentione totum ſuum eſſe dixit, quod geſtum erat: quamvis Deum inprimis victoriæ confeſſus fuerit authorem. Nemo eſt tàm ſanctus, qui dulcedine gloriæ non capiatur. Faciliùs regna viri excellentes, quàm gloriam contemnunt. Verùm paulò poſt, & Huniades & Capiſtranus alter morbo, alter ſenio, obiêre. Felices animæ: quibus tàm claro peracto prælio, tanto populorum ſavore quæſito, ægra relinquere corpora datum eſt.

CAPVT LXVI.

DE INTERFECTIONE COMITIS CILIÆ, PER LADISLAVM Huniadis filium patrata.

L*ADISLAVS, auditâ Huniadis morte, ſuadente Ciliæ Comite in Hungariam rediјt, duobus ſibi, ut videbatur, æmulis liberatus: altero qui fraude: altero qui vi ſuum regnum appeteret. Non minùs Huniadis obitus, quàm Turcorum afflictus, cordi fuit: qui ſublato adverſario, Hungariam jam ſibi parere non dubitat. Cæca humanæ mentis judicia: ſæpè læta pro triſtibus pro lætis triſtia ducunt: futuri nulla homini certitudo. Nemo novit quid veſper vehat: nemo tàm ſuperis amicus eſt, ut craſtinam ſibi lucem promittere poſsit. Multi dum ſe credidêre dejectos, in ſublime ra-*

pti ſunt: multos exilia claros fecêre: & optata conſecutis ſæpenumerò exitio turpitudiniq; fuerunt. Comiti multò ſalubrius fuerat Huniadem vixiſſe, quàm Hungariam ſuæ neci deſtinatam clauſiſſet. Nunc metu vacuus, Regem in Albam ducit, hoſtium ſpolia recogniturum: & campos viſurum, ubi prælia geſta, ubi barbara caſtra fuêre. Eam urbem, Ladiſlaus, Huniadis filius, validò præſidio retinebat. Qui venienti Regi, purpuratis, togatiſq; portas aperuit, armatorum circiter quatuor millia ab ingreſſu prohibuit. Hic dum mora trahitur, rem divinam ſpectante Rege, conſilium de morte Comitis in abdito conclavi proceres ineunt. Vocatus eò Comes, an iret, aliquandiu hæſitavit. Exin diploide vix penetrandâ ferro indutus proficiſcitur: venientem Ladiſlaus proditorem compellat, qui patri ſæpè necem paraverat, inſenſumq; ſibi Regem reddiderit: nunc diem veniſſe, quo ſcelerum pœnas luat. Sunt qui Comitem prius arguiſſe Ladiſlaum dicant, tanquam Regi rebellem: qui ejus armatos intrare oppidum vetuiſſet. Illud conſtat; Comitem, arrepto ex manu armigeri gladio, ¶ Ladiſlai caput petentem, nonnullos interjectæ manus, digitos amputâſſe: exorto clamore Hungaros irrupiſſe: defendentemq; ſe magno animo Comitem multis confoſſum vulneribus, obtruncâſſe: Nec moratos, eâ novitate Regem perculſum, adeuntes, occiſum Regni hoſtem dicere; digna meritis præmia.

¶ Epiſcop. Comes, dũ Cubiculo egreditur, obviam fit Ladislao Huniadi iræ impatienti. Moris utrinq; gladiis Comes, Duces computat Ladislao digitos, fruſtrà referienti Loricatum Comitem; ultoribus Hungaris irruentibus.

præmia reddita. Regi nihil timendum eſſe: cuncta ejus imperio patere: nunc regnum ejus incipere: priùs apud Comitem fuiſſe. Rex quanquam vehementer commotus erat tàm atroci facinore: ſuprà tamen, quàm ejus ferebat ætas, dolorem atq; vim compreſſit: nec dubitavit vi caſum Comitem profiteri. Amicis verò circumſtantibus, ferendumq; quodcunq; id eſſet dicentibus: atq; ſic neceſſitas, inquit, exigit. Ferendum eſt, quicquid vitari non poteſt. Ademtum Comiti vitam reddere non poſſumus. Ille ſuo fato functus eſt: nobis nunc noſtra manent, quæ Deus optimus Maximus meliora faxit. Juſſitq; defuncti cadaver plauſtro impoſitum Ciliam deferri: atq; in ſepulchris majorum condi.

CAPVT LXVII.

DE LAVDE IOHANNIS HVNIADIS PER REGEM LADISLAUM PRONUNCIATA.

IPSE autem Rex Albâ relictâ, comitante Ladiſlao, Budam repetere ſtatuit: inter equitandum ad oppidum Huniadum pervenit. Ibi conjunx Huniadis obviam facta eſt, ob mortem mariti lugubri veſte induta: puellæq; quæ circa eam erant, dejectis in terram vultibus, pullis amictibus mœrorem præ ſe ferbant. Rex matronam complexus: indigna ſunt, inquit, hæc veſtimenta quæ ob mortem viri tui deferas. Iohannes *Rex ſolatur Huniadis viduam.*

Huniades de morte tranſivit ad vitam. Ille Hungariam Chriſto: mihi regnum ſervavit: Chriſtiani nominis hoſtes fudit, fugavit, perterruit: pacem Hungaris peperit: ſalutem cunctis fidelibus aperuit. Fortia ejus facta etiam hoſtes admirati ſunt: & vitam & mortem poſteritas conſecrabit. In prælio ſtrenuus, domi mitis: in bello vicit hoſtes, in ægritudine ſeipſum ſuperavit. Conſilio ac manu ſuas acies ſuſtentavit: perfregit hoſtiles. Vbi adeſſe extremum vitæ tempus agnovit, & urgere vim morbi: non eſt paſſus Dominicum corpus ad ſe deferri. Neq; enim dignum exiſtimavit ſervum à Domino viſitari. Surrexit è lectulo, quamvis labentibus membris: & cum deficiente virtute ſuis pedibus ire non poſſet: in ædem ſe vehi ſacram juſſit. Ibiq; de more Chriſtiano (ſi quâ extabant rerum humanarum) veſtigia, ſordium confeſſione deterſit: & ſacroſanctã accipiens Euchariſtiam, inter ſacerdotum manus: terrena faſtidientem animam exhalavit. Et quo illum migrâſſe credimus, niſi ad eum, pro quo tot bella depugnavit? Ad Imperatorem ſuum perrexit fortis miles: cum Chriſto regnat, qui pro Chriſto tot periculis ſe objecit. Iam pridem debitum ſibi cælum tenet: non eſt cur divinitate fruentem lugere oporteat. Congaudere gaudenti æquius cenſeo. Faceſſant intempeſtivæ lacrymæ, ſupervacaneiq; luctus: abſit omnis mœror, atq; in primis lugubres habitus: pullasq; veſtes exuite. Atq; his dictis, purpureas tunicas auro diſtinctas afferri juſſit: easq; viduæ ac filijs dono dedit. Puellas

las quoq́, ſua dignitate donatas, mutare habitum increpavit, totumq́ diem lætitiæ dari. Convivia demùm ſplendidè apparata: inter epulas & vina ſaltatum cantatumq́; quaſi celebres nuptiæ per luſum & jocũ actæ.

CAPVT LXVIII.

DE CAPTIVITATE FILIORVM IOHANNIS HVNIADIS: ET decapitatione Ladiſlai filij eiuſdem ſenioris.

HIS blandimentis allecti Huniadis filij: nihil jam dudum ex cæde comitis in caput ſuum verti poſſe confidebant. Itaq́ poſito metu, Regem uſq́ ad Budam ſecuti ſunt: aulamq́ in primis æſtimati cultiq́ frequentabant. Verùm amici Comitis regias aures dietim pulſare: illuſtrem Principem, avunculum regium ſine cauſa necatum conqueri: majeſtatem graviſſimè læſam dicere. Inultum tàm atrox ſcelus relinquendum non eſſe: corrigendum audacem juvenem, ac temerariam audaciam: niſi maturè coherceatur, in furorem verti. Nullum inveniri clementem virum, qui juventutem crudelitate inſigniverit. Arma in manus nefarij adoleſcentis periculoſa eſſe: auſurum proculdubiò etiam in Regem, qui Regi proximum obtruncaverit. Iam illi regnandi ſpem factam, patrem ejus idem concupiviſſe: animum ſeni, non voluntatem, defuiſſe: graviorem ætatem diſcrimina quæq́ metiri: juvenem,

quodcunq; libuit, factu facillimum credere: per æqua & iniqua ad regnum tendere. Occurrendum priuſquam malum ampliùs ſerpat: in Ladiſlao, & facta & meditata inveniri facinora ultimo ſupplicio digna. Rex, ſive his motus, ſive ſuâpte natura incenſus: deſignata hora, quâ filij Huniadis ambo in regiam conceſſiſſent: armatâ juvenum manu portas claudi jubet: adoleſcenteſq; captos in carcerem rapi. Cum quibus & Iohannes Epiſcopus Varadinenſis, raræ virtutis ac facundiæ: & pleriq; alij comprehenſi ſunt: tanquam cædis Comitis, & inſidiarum, quæ Regi pararentur, conſcij. Ladiſlaus quatuor & viginti natus annos, egregio corpore adoleſcens, flavis de more crinibus, ſuper humeros paſſis, revinctis poſt tergum manibus, talari atq; aureâ veſte indutus, & eâdem fortaſſe, quam ſibi paulò ante Rex donaverat, in publicum producitur. Erectâ cervice, oculos hinc & illinc ſpectantibus, impavidus atq; intrepidus ad ſupplicium pergit. Vbi ad locum ventum eſt, quo cervix amputanda erat: juſſus genua flectere, pauca prius pro ſua excuſatione locutus, carnifici paruit. Præco, cui damnatorum crimina publicare mos eſt, imperato ſilentio, nihil aliud dixit: niſi, eo modo corrigi, qui Domino ſuo infideles eſſent. Carnifex, religatâ Ladiſlai comâ, ne collum impediret, juſſus percutere, nutans, libanſq;, vix tandem quatuor ictibus candidam cervicem abſcidit; atq; ita nobilis adoleſcens, occiſo Comite, parentavit ei, cujus in vinculis retentus eſt. Epiſcopus Varadinenſis, multùm

tùm

tùm inſtante Cardinale S. Angeli, qui tùm legatum Apoſtolicum agebat, Dionyſio Epiſcopo Strigonienſi eidē quoq; Cardinali, & pari legatione fruenti, ſermo ſecundum Canones judicandus traditur: de cæteris captivis ſuſpenſum judicium: qui tamen paulò pòſt fractis carceribus evasêre. Rex Budæ non diù moratus, in Auſtriam ſe recepit: Matthiam Huniadis filium ſecum captivum ducens. Cum per Strigonium iter faceret: vocatum ad ſe Iohannem Varadinenſem præſulem, bono animo eſſe juſſit: his verbis uſus: Cum eſſem Budæ, feci quod voluêre Barones: neq; enim mei juris eram. Quod te cæpi, illorum fuit: quod te ſupplicio culpaq; libero, meum eſt. Spectata mihi tua virtus, nihil de te ſiniſtrum credi ſinit. Abi: & quem geſſiſti hactenus Epiſcopatum, gere.

CAPVT LXIX.

DE CONIVGE REGI TRADENDA.

I*N Auſtria de conjuge Regi tradendâ diù cogitatum: multæ virgines offerebantur, tantùm conjugium expetentes. Verùm nobiliſſimo Regi, quæ coire meritò poſſet: nulla dignior viſa eſt Magdalenâ, Caroli Regis Franciæ filiâ, tùm propter ætatem convenientem, egregiam formam, pudicos mores: tùm propter ſanguinis excellentiam, raramq; nobilitatem, & ma-*

ſorum ejus latè gloriam. Placet legatos mittere, qui ſponſam petant: de loco nuptijs eligendo contentio exoritur. Hungari Budam: Auſtriales Viennam: Bohemi Pragam tantæ celebritati deputandam, ajunt. Diu res trahitur, nutante Rege. Ob eam cauſam Georgius Poggiebracius cum octingentis expeditis equitibus in Auſtriam uſq; ad Danubium proficiſcitur: magna ſe habere dictitans, quæ Regi pandat. Tranare juſſus atq; urbem ingredi:¶ Viennam ſibi ſuſpectam ait. Rogatus per nuncios, quæ velit pandere: negat, ſe alteri, quàm Regi, arcana dicturum: non eſſe ab re trans fluvium Regem pergere. Eundum ne fuerit, aliquantiſper hæſitatum. Senatui non placebat tantum licentiæ dare ſubditis: inſolentes eo modo fieri: & majeſtatem viluſcere. Ladiſlaum Gubernatoris movebat auctoritas: & aliquid ſubeſſe arduum exiſtimabat. Neq; latebat eum, honeſtatem utilitati cedere: ac tempori ſerviendum eſſe. Perrexit igitur inermis ad armatum: tria millia equitum ſecuta, togatus magis quàm loricatus exercitus. Tentoria in ulteriore Danubij ripa protenſa, dimiſſo ſpacio inter bina caſtra: & tabernaculum in medio collocatum, in quo Rex cum gubernatore conveniret. Quatuor diebus colloquium productum eſt: Rex per noctem in urbem redijt. Primus congreſſus publicus fuit: in quo ſalutatio de more facta: & honos Regi habitus. In altero atq; idem altero, duo tantùm ſermonis teſtes adhibiti. In quarto, ſemotis arbitris, ſolus cum Rege Georgius tabernaculum introivit: verba

¶ Epiſ. cauſam exponit, ſuſpicionem cōſpirationis contra regem cum Ladiſlao Huniade, ex chirographo quodam fortè ortam.

verba inter eos habita non ſunt perdita. Ex his tamen, quæ poſtea ſecuta ſunt, manifeſtum: de tranſitu Regis in Bohemiam fuiſſe tractatum. Vbi ſermone ſæpiùs habito non coiëre voluntates: indignabundus Poggiebracius, minabunduſq́, retrò in Moraviam iter flexit. Regi haud ſalubre conſilium viſum eſt: dimiſiſſe hominem malè pacatum, quem penes regni poteſtas eſſet: qui nocere pariter ac minari poſſet. Miſit ergò primores ex curia proceres, qui placatum retraherent: ſin minus, facturum poſtulata Regem promitterent. Inventus in itinere: nec de reditu verbum fieri paſſus eſt: nec de ſententia ſua quicquã detraxit. Promiſſus itaq́, in Bohemiam Regis tranſitus: & nuptiarum ſolennitas Pragæ deſtinata. Nec dicto fides defuit. Ordinatis Auſtriæ rebus, etiam ante diem dictam ingenti Rex apparatu Bohemiam petÿt. Intranti Pragam, Rochezana cum ſacrilego presbyterorum comitatu pompam ducens, obviam venit: & habita oratione, fauſto feliciq́, reditu congratulatus eſt. Vix admonente Poggiebracio Rex gratias egit: hæreticum ac peſtiferum torvis oculis clerum inſpiciens. Vbi verò majoris Eccleſiæ ſacerdotes ſacra ferentes occurrerãt: hos, inquit, Dei miniſtros agnoſco: atq́, ab equo proſiliens, conſalutatis omnibus, ſacrã crucem oſculatus eſt. Erant enim Romanæ fidei ſectatores, qui pro teſtamento Dei exilium longo tempore paſſi, Sigiſmundi tandem vocàtione ſua loca recuperaverant. Hæc Ladiſlai pietas multorum offendit animos: qui Rochezanæ ſtu-

debant ineptijs. Suppreſſum tamen ac diſſimulatum odium. Inde duæ legationes miſſæ, altera ad Imperatorem Fridericum, de pace actura, in qua princeps fuit Eyzingherus: altera ad Carolum Franciæ Regem, ejus filiam petitura. In hac primas partes geſſit Vlricus, Patavienſium præſes, moribus ac doctrinâ præditus: quē tradunt octoginta equos albicantes duxiſſe. In ea legatione ſeptingenti equites profecti ſunt: quadrigæ auratæ, matronæ ac virgines ſplendido apparatu, quæ ſponſam ducerent: veſtes prætereà, donaq; tanto matrimonio miſſa. Tertia quoq; legatio ad Calixtum Pontificem Maximum decreta erat, quæ controverſias de religione dirimeret: regnumq; Bohemorum Romanæ Eccleſiæ conjungeret. Super his quarta cura regis urgebat animum, comparandi contra Turcos validi exercitus: quo tandem noſtrâ ætate ſcelerata Machumetis ſuperſtitio pelli ab Europa poſſet. Iam de concordiæ formula cum Friderico convenerat: inſtruebantur regiæ nuptiæ maximo ſumptu, ſplendidiſſimo apparatu: Imperator & Auguſta vocati: ambæ Regis ſorores cum viris eam celebritatem acceſſuræ ferebantur. Saxoniæ, Bajoariæ, Sleſiæ, Franconiæ, Rheni principes, multi quoq; ex Gallia Reguli, venturos ſe promiſerant: non ſolùm nuptias ornaturos ſuâ præſentiâ: verùm etiā de tuenda Republica Chriſtiana contra Turcos acturos. Sed hos tantos cogitatus, has pulcherrimas inſtitutiones, tantum rerum ordinem immatura mors ac repentina Regis interrupit. Incertæ vanæq; cogita-

Apparatus nuptiarum Regis fruſtrà fit.

gitationes hominum: futurum quicquid cæca caligine Deus occuluit, ipſe ſibi gubernacula retinet univerſi. Nihil ſine ſuo nutu mortales agitant. Sapienter ab eo juſtèq́; cuncta reguntur: ſæpè in conſpectu ejus æquiſſima ſunt, quæ nobis videntur iniqua. Nihil perperam, nihil temerè divina majeſtas agit: nos cæci verſamur in tenebris: minimum eſt, quod cernimus. Ad regimen animæ noſtræ liberum nacti ſumus arbitrium: ad ſalvandas animas lux reddita Chriſtianis. De regimine civitatum, de mutatione regnorum, de orbis imperio, minimum eſt, quod homines poſſunt: magna magnus diſponit Deus.

CAPVT LXX.

DE INFIRMITATE ET MORTE LADISLAI REGIS.

LADISLAVS *igitur dec. calend. Decembris horam circiter duodecimã noctis ægrotare cœpit. Sunt qui ulcere peſtifero percuſſum inguine dicunt: pleriq́; nullum peſtilentiæ ſignum apparuiſſe. Verùm mihi ita res conſcripta eſt, ab his, qui diligenter, tùm medicos, tùm cubicularios audivêre. Sederat in judicio Rex, quod de nobilitate inter Poggiebraciũ & Cernhaoram Moravum magnis contentionibus agebatur: ita, ut alter alterum ad duellum provocârit. Neq́; de more ſuo indutus prodierat: linia tantùm indumenta*

ſuſceperat: & deſuper Perſicum habitum, quam vocant Schubam. Neq; toto auditorio redire viſus: triſtem vultum notavêre omnes. Id ſignum præſagientis ægritudinis judicatum. Dimiſſo tribunali, cœnavit inter purpuratos: compoſito ac gravi ſermone uſus. Poſt multam noctem in cubiculum ductus: oblatas rapulas, quæ apud Bohemos dulciſſimæ ſunt, avidè comedit, ſiceramq; bibit: ſermones haudquaquam triſtes inter cubicularios miſcuit. Priuſquam lecto decumberet: orationem de more apud ſuperos habuit: quâ finitâ, gravatum ſe dixit, & ſtomachum vehementer dolere. Cui unus ex cubicularijs natione Bohemus: Aſcende, inquit, ſtratum: dolorem ſomnus excludet. Paruit Rex, quietiq; ſe tradidit. Cumq; ad horam dormiviſſet: vocato iterum cubiculario, vim doloris qui ſenſim creſceret, intolerabilem eſſe, ait. Ille de ſe judicium faciens, nihil ſomno melius affirmare: ſic dolorem ceſſurum dicere. Iam noctis hora 13. fermè effluxerat: Regi nulla quies dabatur. Ne tamen cubicularijs moleſtus eſſet: dolorem in diem tacitus pertulit. Tum Medici accerſiti, quod ſuarum partium erat, deſperata ſalute, fecerunt. Georgius & ipſe vocatus percunctari ex Rege cur doleret: quid morbi eſſet: ſpem bonam præbere: ne ſibiipſi deeſſet hortari: peteret quæcunq; vellet: omnia in arbitrio ſuo poſita: mandaret parere cupientibus. Ad quem Rex: Tua mihi, Georgi, jam pridem cognita fides, ſpectataq; virtus eſt: per te Bohemus uſq; in hanc diem me Regem appellavit. Speravi

potiturum regno, quod ipſe paraveras: nunc contrà Superi jubent. Mihi moriendum eſt: regnum in tua manu erit. Duo ex te peto: alterum, ut provinciales juſtè regas: pupillis, viduis, imbecillisq́; rectum judicium patrociniumq́; ne ſubtrahas: alterum, ut, qui me ſecuti ſunt ex Auſtria, cæteriſq́; provincijs, in patriam ſuam inviolatos remittas. Hoc mihi ſupremum beneficium ne deneges. Præmaturas Regis cogitationes Georgius eſſe reſpondet: futurum brevi ſoſpitem: ex ſuo arbitrio regnaturum; deſineret ea proloqui, quæ & ſibi incommoda, & alijs forent moleſta. Tùm Rex apprehenſa manu, Age, inquit, promitte quod cupio: Nam me mori certum eſt. Si feceris quæ jubeo, Deum propitium tibi reddam. Neq́; enim ita vixi, ut cœlum mihi negari putem: pro cœleſtibus terrena relinquo: tu cave poſtulatis adverſari. Non potuit tenere lacrymas Poggiebracius: deditq́; fidem, facturum quod Rex imperâſſet. Finito ſermone, intromiſſis ſacerdotibus, de curatione animæ actum: Chriſtiano more Sacramenta exhibita. Rex ornamenta ſua Pragenſi Eccleſiæ legavit: juſſitq́; crines in auri modum fulgentes, ne quà ſupereſſet vanitas, amputari. Id miniſtri cauſas moræ nectentes neglexere. Vbi anima ægra ampliùs dimorari non potuit, ſacram candelam petijt, eamq́; manu prehendit: & intuens Salvatoris imaginem crucifixi, orationem Dominicam dicere orſus ad finem uſq́; perduxit. Pronunciatiſq́; ultimis verbis: Sed libera nos à malo: nihil ampliùs locutus; non extrema pati: ſed quietem arri-

pere viſus, mortalis vitæ lumen reliquit. O imbecillem humanæ naturæ conditionem. O inanem mortalium gloriam. O cæcas hominum mentes. Quid jactamur? quid extollimur? Quid eſt, quod dignitates, opes, potentiam tantoperè flagitamus? Perpetuò his frui, cui datum? Ladiſlaus, nobiliſſimus adoleſcens, duo de viginti natus annos, in ipſo ætatis flore, in ipſo gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperans, tot deliciis atq́; opibus affluens, inter tot auxiliantium manus, intra ſex & triginta horas, poſtquam ægrotare cœpit, extinctus eſt.

CAPVT LXXI.

DE OPINIONE ET CAVSA INFIRMITATIS ET mortis Regiæ.

MOrtem ejus alii morbo, alii veneno imputavere. Medici Theutones, quorũ potiſſima corporis cura fuit, in Auſtriam reverſi, palàm dixêre: quàmprimum ægrotare Rex cœpiſſet ſe vocatos: manifeſta mortis ac veneni ſigna comprehendiſſe, neq́; auſos in aliena terra manifeſtare, quæ viderant: timuiſſe potentiam eorum quorum ſcelere Rex periiſſet: Regi clam aperuiſſe omnia, reſpondiſſe illum, non ignorare toxicum datum; ſilentium imperâſſe, ne regiæ morti ſuam adjicerent. Senatus Viennenſis, ubi vulgarẽ eam famam animadvertit

vertit medicorum: verbum inde fieri prohibuit: ne Bohemorum adverſus ſe ferociam provocarent. Qui violentam mortem dicunt: Poggiebracium & Rochezanam criminantur. Poggiebracium, tùm Regi fuiſſe infenſum, cùm ad Danubium uſq; profectus, Viennam ingredi noluit: non ſine cauſa ſuſpectum ei Regem fuiſſe. Conſcias mali mentes metum implere: quibus integer eſt animus, his omnia tuta videri. Ab eo tempore regiæ vitæ paratas inſidias. Rochezanam nunquam Regi placuiſſe: idq; palàm factum, cùm, ſicut antè diximus, ſacra ferentem contempſit. Nec me latet famâ vulgatum eſſe: idcircò Regem apud Pragam nuptiarum celebrationem decreviſſe: ut concurrentibus eò Catholicis principibus, potenti manu hæreticos comprehenderet, finemq; tandem Huſſitarum inſaniæ daret. Id præſenſiſſe Rochezanam & Poggiebracium: necemq; Regi pro ſua ſalute machinatos. Mihi quid horum verius videatur, non facilè dixerim: neq; certa pro incertis auſim affirmare. Aliorum dicta recenſeo: & plura ſcribo, quàm credo. Illud conſtat: præter Rochezanam, cui regiam mortem nemo non acceptiſſimam judicavit, & Georgium, reliquos regni proceres extincto Rege in magno mærore fuiſſe: & publicum toto regno luctum, qui ad 7. Calend. Decembris continuatus eſt. Tunc regiâ pompâ peractis exequijs, defuncti corpus in ſinu proavi ſui divi Caroli Romanorum Imperatoris ſepultum: circumvectio per urbem more majorum neglecta. Dum hæc ſcribo, Alphonſi Re-

gis Arragonum, cui præſentem hiſtoriam dedicaveram multis formidatus, pluribus exprecatus, mihi quidem acerbiſſimus, nunciatus eſt obitus: 5. Calend. Iulij clauſiſſe oculos traditur. Hiſpania atq; Italiæ rebus aliam formam præbiturus: lugendumq; Camœnis fatum: & ingens diſertis jactura viris. Vtinam ſucceſſori cura virtutis ſit: minorq; ſeculo noſtro calamitas ingruat, quàm timemus. Nos operi, quod jam requirit, ſummam admovemus manum. Georgius, eâ die, quæ inter mortem Ladiſlai & funeris eductionem, media interceſſit accerſitis proceribus gubernationem ſuam non expiràſſe Regis obitu dixit: provinciam uſq; ad Pentecoſten commiſſam ſibi fuiſſe affirmans. Arma tenenti nemo finitum morte mandantis imperium objicere auſus. Pragenſes gubernationi ſuæ nihil morati ſe commiſere. Matthias, Huniadis filius, ex Vienna ductus, quâ die Rex obijt, Pragam applicuit: atq; in poteſtatem Georgij factus eſt. Nec diù poſteà Rex Hungariæ deſignatus: magnis ſponſionibus dimiſſus: è carcere volavit ad regnum. Advenæ, qui Ladiſlaum ſecuti fuerant, ſuam quiſq; domum petière.

CAPVT LXXII.

DE GEORGIO POGGIEBRACIO: REGE BOHEMORUM ſextodecimo.

Ambitio. EXinde conſtitutâ die, quâ novus Rex eligeretur, multi tractatus habiti; Carolus Rex Franciæ, qui filiam

filiam Ladiſlao deſponderat: regnum alteri ex filijs ſuis petere: aut ei committi, cui filiam tradere non dedignaretur. Caſmirus, Rex Poloniæ, ſororem defuncti Regis ſibi nuptam eſſe ajebat: eiq́; regnum deberi. Pari ratione VVilhelmus, Saxoniæ Dux, utebatur: cui ſoror natu major nupſiſſet. Fridericus Imperator ejuſdem regni ordinationem ſuam eſſe affirmabat: in qua feudi ſolennia neglecta fuiſſent. Nec ſine ſpe Sigiſmundus & Albertus Auſtriæ Duces fuere: qui, deficiente Rege Bohemiæ, ſine virili ſobole, ex Auſtria vocandum veteri fœdere principem nôrant. Rochezanam venenorum ſator, crebris ſermonibus uſurpare: aut Regem ſuæ profeſſionis eligendum eſſe: aut, ſi nemo tanto faſtigio dignus videretur: Hebraico more judices aſſumendos: veteriſq́; legis exempla memorans. Vbi dies conſtituta illuxit: auditis legationibus in conventu procerum utilitate regni diſcuſſâ: Georgius Poggiebracius Rex pronunciatur, militiæ domiq́; apprimè clarus: cui ad res gerendas, nec conſilium, nec ætas deeſſent. Ea res necati Regis maximè ſuſpicionem auxit. Ipſe ex prætorio primùm in ædem beatæ Mariæ, ubi Rochezana præſidet, ſolemni pompâ deductus, Deo gratias egit: ibiq́; novello Regi publica ſalutatio exhibita. Mira rerum mutatio: & novus ſiderum influxus. Duo potentiſſima regna eodem tempore Rege orbata: ex nobiliſſimo atq́; altiſſimo ſanguine ad mediocris generis homines pervenere. Sic Deo placuit: ludere fortunam dixiſſet antiquitas. Nos divinæ providentiæ cuncta

regni Bohemici.

Deſignatio Georgij.

tribuimus. Vtriuſq. Regis electionem nonnulli calumniantur: vim adhibitam dicunt: neq. iure valere, quod metus extorſerit. Nobis perſuaſum eſt: armis acquiri regna: non legibus.

TYPOGRAPHVS AD LECTOREM.

Viſum fuit, candide Lector, ad calcem hiſtoriæ noſtræ ſubiicere Epiſtolam à Poggio Florentino ad Leonardum Aretinum de morte & Martyrio Hieronymi Pragenſis, incredibili animi alacritate edito, ſcriptam. Vt hoc facerem, impulerunt aliæ cauſæ: tùm hæc vel inprimis: quòd autor noſter ſimilis Epiſtolæ ab eodem Poggio ad Nicolaum Incoli concivem ſuum ſcriptæ, mentionem faciat rem præſentem valdè commendaturæ. Vale, & fruere noſtro labore.

POGGII FLORENTINI DE HIERONYMI PRAGENSIS OBITV ET SVPPLICIO.

Ad Leonardum Aretinum.

CVM pluribus diebus ad balnea fuiſſem, ſcripſi ad Nicolaum noſtrum ex ipſis balneis epiſtolam, quã exiſtimo te lecturum. Deinde cum Conſtantiam revertiſſem, paucis pòſt diebus cœpta eſt cauſa Hieronymi, quem hæreticum ferunt, & quidem publicè. Hanc verò tibi recenſere inſtitui, tùm propter rei gravitatem, tùm maximè propter eloquentiam hominis & doctri-

doctrinam. Fateor me neminem vidiſſe unquam, qui in cauſa dicendi, præſertim capitali, magis accederet ad facundiam priſcorum, quos tantoperè admiramur. Mirum eſt vidiſſe, quibus verbis, qua facundia, quibus argumentis, quo vultu, quo ore, quâ fiduciâ reſponderit adverſarijs, ac demum cauſam perorârit: ut dolendum ſit, tàm nobile ingenium, tamq́; excellens ad illa hæreſis divertiſſe ſtudia, ſi tamen vera ſunt quæ ſibi objiciuntur. Non enim mea intereſt, tantam cauſam dijudicare: acquieſco eorum ſententijs, qui ſapientiores habentur. Neq́; tamen exiſtimato, me in oratorum morem, ſingulatim cauſam referre: longum id eſſet, & multorum dierum opus. Pertingam quoſdam locos illuſtriores, quibus viri doctrinam poſſis perſpicere. Cum multa in hunc Hieronymum congeſta eſſent, quibus arguebatur hæreſis, atq́; ea teſtibus firmata: tandem placuit, ut publicè ſingulis, quæ ſibi objiciebantur, reſponderet. Ita in concionē deductus, cum juberetur ad illa reſpōdere, diutiùs recuſavit: aſſerens, ſe debere priùs ſuā cauſam agere, quàm reſpondere maledictis adverſariorum, ita ſe prius pro ſe dicentem audiendum eſſe aſſeverabat, tùm ad æmulorum ſuorum probra in eum congeſta deveniendum. Sed cum hæc conditio ſibi denegaretur, tùm ſtans in medio concionis, quænam eſt hæc iniquitas, inquit, ut cum CCC.XL. diebus, quibus in duriſſimis carceribus fui, in ſordibus, in ſqualore, in ſtercore, in compedibus, in rerum oīum inopia, adverſarios atq́; obtrectatores meos ſemper au-

Eloquentia Hieronymi miræ gravitatis.

dieritis, me unam horam audire nolitis? Hinc eſt, ut dum illis ſingulorum aures patuerint, atque in tàm longo tempore vobis perſuaſerint, me hæreticum, hoſtem fidei, eccleſiaſticorum perſequutorem: mihi autem me defendendi nulla detur facultas: vos me priùs improbum hominem judicaveritis in mentibus veſtris, quàm qui forem, potueritis cognoſcere? Atqui (inquit) homines, non dij eſtis: non perpetui, ſed mortales: labi, errare, falli, decipi, ſeduci poteſtis. Hic mundi lumina, hic orbis terrarum ſapientiores eſſe dicuntur: maximè vos decet elaborare, ne quid temerè, ne quid inconſultè, neve quid præter juſtitiam faciatis. Equidem ego homuncio ſum, cujus de capite agitur: nec pro me hoc loquor, qui mortalis exiſto: verùm indignum mihi videtur ſapientia, aliquid tot viros adverſum me ſtatuere præter æquitatem, non tàm re, quàm exemplo nociturum. Hæc & multa prætereà ornatè diſſerebat, ſtrepitu & murmure plurimorum ſermonem ejus interpellante. Tandem decretum eſt, ut primùm ad errores, qui in eum conferebantur, reſponderet: deinde loquendi, quæ vellet, daretur facultas. Legebãtur igitur ex pulpito ſingula capitula accuſationis, deinde teſtimonijs confirmabantur: tùm rogabatur, an quid vellet objicere. In laudem Hieronymi. *Incredibile dictu, quàm callidè reſponderit, quibus ſe tueretur argumentis. Nihil unquam protulit indignum bono viro: ut ſi id in fide ſentiebat, quod verbis profitebatur, nulla in eum, nedum mortis cauſa inveniri juſta poſſet, ſed ne quidem leviſſimæ offenſionis.*

ſenſionis. Omnia eſſe falſa dicebat, omnia crimina conficta ab æmulis ſuis. Inter cætera cum recitaretur, illum ſedis Apoſtolicæ detractorem, oppugnatorem Romani Pontificis, Cardinalium hoſtem, perſecutorem prælatorum, & Cleri Chriſtianæ religionis inimicum: tum ſurgens querebundâ voce, & manibus porrectis: Quò nunc me vertam, inquit, Patres conſcripti? quorum auxilium implorem? quos deprecer? quos obteſter? vos ne? At iſti perſecutores mei, veſtras mentes à mea ſalute abalienaverunt: cum univerſorum hoſtem me eſſe dixerunt, eorum qui me ſunt judicaturi. Nempe arbitrati ſunt, ſi etiam quæ in me finxerunt, levia viderentur, tamen vos veſtris ſententijs oppreſſuros cōmunem omnium hoſtem atq; oppugnatorem, qualem me iſti falſiſſimè mentiti ſunt: ita ſi eorum verbis fidem dabitis, nihil eſt, quod de mea ſalute ſperandum ſit. Multos ſalibus perſtrinxit, multos lædorijs, multos perſæpè in re mæſta ridere coëgit, jocando in illorum objurgationes. Cum rogaretur, quid ſentiret de Sacramento: inquit, Anteà panem, & poſteà verum Chriſti corpus, & reliqua ſecundum fidem. Tùm quidam: Ajunt, te dixiſſe, poſt conſecrationem remanere panem. Tum ille: apud piſtorem (inquit) panis remanet. Alij cuidam ex ordine Prædicatorum acrius invehenti: Tace (inquit) hypocrita. Alteri per conſcientiam ſuam contra ſe juranti: Hæc (inquit) tutiſſima eſt ad fallendum via. Quendam præcipuum adverſarium, nunquam niſi canem, aut aſinum appellavit.

¶ Aliàs objectionum. Cum verò propter ¶ criminum multitudinem ac pondus, res eo die tranſigi nequiret, in diem tertium dilata. Qua die cum ſingulorum criminum argumenta recitata eſſent, ac ſubinde plurimis teſtibus affirmarentur: tum ſurgens ille: Quoniam (inquit) adverſarios meos tàm diligenter audiſtis, conveniens eſt, ut me quoq; dicentem æquis animis audiatis. Data tamen, licet multis perſtrepentibus, facultas dicendi. Hic primùm à Deo exorſus, deprecatus eſt eam ſibi mentem dari, eam dicendi facultatem, quæ in commodum ac ſalutem animæ ſuæ verteretur. Deinde: Scio (inqt) R. D. plures fuiſſe excellẽtiſſimos viros, indigna ſuis virtutibus, perpeſſos, falſis oppreſſos teſtibus, iniquiſſimis judicijs condemnatos. Incipiens autẽ à Socrate, quem injuſtè à ſuis condemnatum retulit: nec cùm poſſet, evadere voluiſſe: ut duorum, quæ aſperrima hominibus viderentur, metum demeret, carceris ſcilicet, & mortis. Tùm Platonis captivitatem, Anaxagoræ fugam, ac Zenonis tormenta, multorum præterea gentilium iniquas damnationes, Rupilij exilium, Boëthij ſimul & aliorum, quos ipſe Boethius refert, indignam mortem commemoravit. Deinde ad Hebræorum exempla tranſijt. Et primùm Moyſen, illum liberatorem populi, legumlatorem, ſæpiſſimè à ſuis calumniatum eſſe dixit, tanquam ſeductor eſſet, aut contemptor populi. Ioſephum inſuper à fratribus venditũ ob invidiam, pòſt ob ſtupri ſuſpicionem in vincula conjectum recenſuit. Præter hos, Eſaiam, Danielem, & ſer-

Pulchra defenſio. Socrates. Plato. Anaxagoras. Zeno. Rupilius. Boethius. Moyſes. Ioſeph. Eſaias. Daniel.

& fermè Prophetas omnes tanquam contemptores Dei, tanquam ſeditioſos, iniquis circumventos ſententijs. Hinc etiam Suſannæ judicium ſubjecit: multorum præterea, qui cum viri ſanctiſſimi extitiſſent, injuſtis tamen ſententijs perierunt. Poſteà ad Iohannem Bapt. deinde ad Salvatorem noſtrum deſcendens, falſis teſtibus, falſis judicibus condemnatos, inquit, omnibus conſtare. Deinde Stephanum à ſacerdotum collegio interfectum: Apoſtolos autem omnes morti damnatos, non tanquam bonos, ſed ut ſeditioſos populorum concitatores, contemptores Deorum, & malorum operum effectores. Iniquum eſſe condemnari injuſtè ſacerdotem à ſacerdote: & id factum fuiſſe docuit iniquiſſimè à ſacerdotum collegio, atq; id exemplo probavit. Iniquiſſimum verò à ſacerdotum concilio, id etiam accidiſſe monſtravit. Hæc diſertè, & magna cum omnium expectatione diſſeruit. Atq; cum omne pondus cauſæ in teſtibus ſitum eſſet, multis rationibus docuit, nullam his teſtibus fidem adhibendam: præſertim cum non ex veritate, ſed ex odio ac malevolentia & invidia omnia dixiſſent. Tum odij cauſas ita explicuit, ut haud procul fuerit à perſuadendo. Ita erant veriſimiles, ut (exceptâ fidei causâ) parva illis teſtimonijs fides adhibita eſſet. Commotæ erant omnium mentes, & ad miſericordiam flectebantur. Addiderat enim, ſe ſponte ad Concilium veniſſe ad ſe purgandum: vitam ſuam & ſtudia expoſuerat, officiorum plena ac virtutum. Dixerat hunc morem priſcis doctiſſimis viris, ac ſan-

Suſanna. Iohannes Bapt. Stephanus. Sanctorum

patrum mos in rebus fidei. *Etiſſimus ſuiſſe, ut in rebus fidei invicem ſententijs diſcreparent, non ad peſſundandam fidem, ſed ad veritatem reperiendam. Ita Auguſtinum & Hieronymum diſſenſiſſe: nec ſolùm diverſa ſenſiſſe, ſed etiam contraria, nullâ hæreſis ſuſpicione. Expectabant autẽ omnes, ut vel ſe purgaret, retractando objecta, vel erratorum veniam poſtularet. At ille nec ſe erràſſe aſſeverans, nec ſe retractare aliorum falſa crimina velle, oſtendens: Tandem deſcendens in laudationem Iohannis Huſi, ad ignem damnati, virum illum bonum, juſtum & ſanctum appellans, & illâ morte indignum: ſe quoq; paratum quodvis ſupplicium adire forti animo & conſtanti, ſeq; inimicis ſuis cedere, & teſtibus impudenter mentientibus: qui tamen aliquando coram Deo, quem fallere non poterant, eſſent rationem eorum, quæ dixiſſent, redditurí. Magnus erat circumſtantium animi dolor. Cupiebant enim virum tàm egregium ſalvari, ſi bona mens adſuiſſet. Ille autem in ſententia ſua perſeverans, ultrò mortem appetere videbatur. Laudanſq; Iohannem Huſſum, ait, nihil illum adverſus Eccleſiæ Dei ſtatum ſenſiſſe, ſed adverſus abuſus clericorum, adverſus ſuperbiam, faſtum ac pompam Prælatorum. Nam cum Eccleſiarum patrimonia primò deberentur pauperibus, tùm hoſpitibus, deinde Eccleſiarum fabricis: indignum illi bono viro videri, diſpendi illa meretricibus, convivijs, equorum ac canum ſaginæ, cultui veſtimentorum, & alijs rebus indignis religione Chriſti. Hic autem maximi ingenij fuit.*

De bonis eccleſiæ ſententia Ioh. Huß.

fuit. Cum interrumperetur ſæpiùs oratio ſua varÿs rumoribus, laceſſareturq́ à nonullis ejus ſententias carpentibus, neminem illorum intactum reliquit: pariterq́ omnes ulciſcens, vel erubeſcere coëgit, vel tacere. Surgente murmure ſilebat, turbam quandoq́ increpans: poſteà orationem proſequebatur, orans atq́ obteſtans, ut eum loqui paterentur, cum non ampliùs ſe eſſent audituri. Nunquam ad hos rumores expavit, mente firma atq́ intrepida. Illud verò admirabile memoriæ argumentum. CCCXL. diebus fuerat in fundo turris fœtidæ atq́ obſcuræ: cujus aſperitatem ipſemet queſtus eſt, aſſerens ſe, ut bonum & fortem virum decet, non propterea ingemiſcere, quòd indigna perpeſſus eſſet: ſed mirari adverſus ſe inhumanitatem. Quo in loco nedum legendi, ſed ne videndi quidem habuit facultatem. Mitto anxietatem mentis, quâ oportuit illum quotidiè agitari, quæ omnem memoriam excutere debuiſſet. Tamen cum tot doctiſſimos ac ſapientiſſimos viros in teſtes ſuarum opinionum allegaret, tot doctores Eccleſiaſticos in medium protulit in ſententiam ſuam, ut ſatis, ſuperq́ ſatis fuiſſet, ſi toto hoc tempore, ſummo in otio, ſumma in quiete, ſapientiæ ſtudÿs operam dediſſet. Vox ejus ſuavis, aperta, reſonãs erat: quadam cum dignitate geſtus oratorius, vel ad indignationem exprimendam, vel ad commovendam commiſerationem: quam tamen nec poſtulabat, nec eo ſequi cupiebat. Stabat impavidus, intrepidus, mortem non contemnens ſolùm, ſed appetens, ut alterum

Teſtimonia ſcripturarũ nihil profuerunt Hieronymo.

Conſtantia Hieronymi.

Catonem dixiſſes. O virum dignum memoriâ hominum ſempiternâ. Non laudo ſi quid adverſus inſtituta Eccleſiæ ſentiebat: doctrinam admiror, plurimarum rerum ſcientiam, eloquentiam, dicendi ſuavitatem & argutiam reſpondendi. Sed vereor, ne hæc omnia in peſtem ſuam ſibi fuerint à natura conceſſa. Datū deinde ſpatium pœnitendi biduo. Multi ad illum acceſſere viri eruditiſſimi, ut ipſum à ſua ſentētia dimoverent: inter quos Cardinalis Florentinus eum adijt, ut illum flecteret ad viam rectam. Sed cum pertinaciùs in erroribus perſeveraret, per Concilium hæreſis damnatus & igni combuſtus. Iucundâ fronte, & alacri vultu, ad exitum ſuum acceſſit: non ignem expavit, non tormenti genus, non mortis. Nullus unquam Stoicorum fuit tàm conſtanti animo, tàm forti mortem perpeſſus, quàm iſte appetiſſe videtur. Cum veniſſet ad locum mortis, ſeipſum exuit veſtimentis. Tùm procumbens, flexis genibus veneratus eſt palum, ad quem ligatus fuit. Primùm funibus madentibus, tùm catenâ, nudus ad palum conſtrictus fuit: ligna deinde circumpoſita, pectus tenus non minuſcula, ſed groſſa, paleis interjectis. Flammâ adhibitâ, canere cœpit hymnum quendam, quem fumus & ignis vix interrupit. Hoc maximum conſtantis animi ſignum: cum lictor ignem poſt tergum (ne id videret) injicere vellet: Huc (inquit) accede, & in conſpectu accende ignem. Si enim illum timuiſſem, nunquam ad hunc locum (quem fugiendi facultas erat) acceſſiſſem. Hoc modo vir (præter fidem) egregius

Conſtans Hieronymus.

egregius conſumptus eſt. Vidi hunc exitum, ſingulos actus perſpexi. Sive perfidiâ ſive pertinaciâ hoc egerit, certè ex philoſophiæ ſcholâ interitum viri deſcripſiſſes. Longam tibi cantilenam narravi otij causâ: nihil enim agens, aliquid agere volui: & res tibi narrare, parum diſſimiles hiſtorijs priſcorum. Nam neq; Mutius ille tàm fidenti animo paſſus eſt membrum uri, quàm iſte univerſum corpus. Neq; Socrates tàm ſponte venenum bibit, quàm iſte ignem ſuſcepit. Sed hæc ſatis. Parces verbis meis, ſi longior fui. Res tamen majorem narrationem poſcebat: ſed nolui nimis eſſe loquax.

Vale mi jucundiſſime Leonarde. Conſtantiæ 3. Calend. Iunij. Quâ die hic Hieronymus hæreſis pœnas luit.

Vale, meq; dilige.

TYPOGRAPHVS
LECTORI S.

DEpravatio exemplaris veteris fecit, ut ad correctionem opus eſſet collatione, alius hiſtoriæ Bohemicæ. Cùm autem nulla offerretur alia, quàm Iohannis Epiſcopi Olomucenſis latino ſermone diù pòſt contexta, & in ea tum rerum, tùm propriorum nominũ diverſitas, nõ pauca animadverteretur: iſtius diverſitatis noluite, optime Lector, eſſe ignorantem. Rerum itaq; varietate ſuo loco ad marginem, appoſitâ hac notâ (¶ Epiſcopus) literâq; grandiore annotata: nominum propriorum Catalogum hunc in locum rejecimus. Id quod tibi ſignificandum duximus. Vale.

INDEX PROPRIORUM NOMINUM IN DUPLICI EDITIONE VARIANTIUM.

Æneæ Sylvij.	Dubravij Epi. Olomucenſ.
	A.
Aleodatus	*Theodatus.*
Alſeio	*Alexius.*
Arnulſius	*Arnolphos.*
	B.
Bajoarius	*Bivarus.*
Biclina	*Belina.*
Biſetislaus	*Bratislaus.*
Bohemia	*Bohemi.*
Bojemia	*Bojemi.*
Borſivojus	*Borivorius.*
Brela	*Bela.*
Bruma	*Brunca.*
Borrena	*Beatrix.*
Baoslaus	*Bohuslaus.*
Buris	*Caurima.*
	C.
Caſmurus	*Caſymirus.*
Cencho	*Czenco.*
Chezip	*Rzip.*
Coapcho	*Crapco.*
Cocharis	*Cochanus*
Cormitavia	*Chornutovia.*
Coributus	*Koruburus.*
Creatinus	*Croata.*
Crecus	*Croccus.*
Crecavia	*Croccavia.*
Gurmenſis	*Gurmenſis.*

Æneæ Silvij.	Dubravij Epiſ. Olomuzenſ.
	D
Dievizum	*Devina.*
Ditimarus	*Dethmarus.*
Drabonucia	*Drahomira.*
	E.
Eadnum.	
Eyzingherus	*Eyncingerus.*
	G.
Gneſenium	*Gneſna.*
Grezomislaus	*Crevomyslius.*
	H.
Hercinia	*Hercynia.*
	I.
Ianuris	*Hiaromirius.*
Iaronurius	*Iaromirius.*
Iglarsa	*Iglavia.*
Iohanna	*Ioanna.*
Iutha	*Iutta & Indith.*
	L.
Leches	*Lechus.*
Lutomericia	*Lythomericia.*
Litemeſce	*Lytomislium.*
Luna	*Launa.*
	M.
Mainardus	*Menardus.*
Malada	*Milada.*
Methodius	*Methudius.*
Muata	*Muatha.*

Milada	*Mlada*
Mſſa	*Myſa.*
Moravi	*Maravia.*
Moromanni	*Moromannia.*
Multavia	*Vultava.*
	N.
Neolam	*Neclam.*
Nimislaus	*Nezamislaus.*
Nodca	*Holeca.*
Noſtiricus	*Hoſtivitius.*
	O.
Opatovia	*Oppatovitium.*
Othardus	*Bernardus.*
Othokarus	*Othogarus.*
Ovcra	*Hovora.*
	P.
Pelzina	*Pelſina,*
Perona	*Berona.*
Polomor	*Polomorus.*
Podius	*Podivinus.*
Poggiebracius	*Prodiebradius.*
Poſtinium	*Poſonium.*
Ptarſco	*Ptaſzko &*
Ptaſco, Pubecha.	
	R.
Rudga	*Radeca.*
Retium	*Rhetium.*
Rochezana	*(Rokyczana.*
	(Rokiczanus.
	S.
Saczana	*Saſava.*
Sclercius	*Sylerius à Chay*
Sleſita	*Gnadi. (noro.*
Smyricheus	*Smiritius,*
Snoyma	*Znoyma.*
Sozium	*Zateczium.*
Spratiquas	*Sprachyzquas.*
Sienna	*Stebna.*
Stiradus	*Stiradius.*
Suatacia	*Suatava.*
Suatocopius	*Suatoplucus.*
Surimenſis	*Gurimerſis.*
Subinco	*Sbinco.*
Symo	*Gumo.*
	T.
Thabor	*Taborium.*
Thaurinum	*Taururum.*
Thacovia	*Tachovia.*
Therba	*Tetcha.*
Thetim	*Tetin.*
Thuringus	*Duringus.*
Thuſco	*Turſcho.*
Tymas	*Thomas*
	V.
Valaſca	*Vlaſca.*
Vrisbucenſis	*Verſovicenſis.*
Vnislaus	*Vneslaus.*
Vogiza	*VVozice.*
Voigangus	*VVolffgangus.*
Vortius.	*Vogenus.*
	Z.
Zaviſius	*Zaviſsius.*
Zazenſis	*Zatecenſis.*
Zechius	*Czechius.*
Ziſcha	*Ziſco.*

INDEX CAPITVM.

1. *De ſitu regionis Bohemicæ, de fluminibus ejuſdem & civitatibus, ac Bohemorum moribus. pag.* 7
2. *De origine gentis Bohemorum.* 11
3. *De Zechio primo duce Bohemiæ.* 12
4. *De Croco ſecundo Bohemorum duce.* 15
5. *De Libuſſa filia Croci, quæ pluribus annis rexit Bohemiam.* 16
6. *De Primiſlao tertio Bohemorum duce.* 17
7. *De puella Valaſca quæ principatum Bohemiæ more Amazonum ſeptennio potenter obtinuit.* 20
8. *De puella Sarca quomodo doloſè nobilem Stiradum deceperit, mortiq; tradiderit.* 24
9. *De Nimiſlao quarto, ac Mnato quinto, Vorcioq; ſexto: necnon Vinſlao ſeptimo Bohemorum ducibus.* 28
10. *De Grezomiſlao qui & Neclam dictus eſt octavo Bohemorum duce: & gravi bello quod geſſit cũ patruo ſuo Vratiſlao.* 29
11. *De infidelitate Thuringi, qui Vratiſlai filium ſibi conimiſſum interfecit, pœnamq; condignam recepit.* 32
12. *De Noſtirico nono, & Borſivojo decimo Bohemorum ducibus, qui & ultimus Paganorum ducum fuit: & tandem cum uxore ſua fidem Chriſti ſuſcipiens, baptiſatus eſt.* 33

13. *De ſitu Moraviæ & Suatocopio penultimo Rege ejuſdem, qui & primus Chriſtianus inter Reges Moraviæ fuit.* ibid.
14. *De Spitigneo undecimo ac Vradiſlao duodecimo Bohemorum ducibus.* 36
15. *De ſancto Venceſlao martyre tertiodecimo, & fratre ſuo Boleſlao, quartodecimo Bohemorum ducibus.* 37
16. *De Boleſlao quintodecimo Bohemorum duce.* 40
17. *De Boleſlao ſextodecimo Bohemorum duce.* 42
18. *De Vdalrico ſeptimodecimo Bohemorum duce.* 43
19. *De Biſetiſlao decimooctavo Bohemorum duce.* 46
20. *De Spitigneo decimonono Bohemorum duce.* 49
21. *De Vratiſlao viceſimo Bohemorum duce.* 50
22. *Vratiſlaus dux Moguntiæ in Regem creatur per Heinricum Imperatorem quartum, regnoq́; Bohemiæ, Poloniam, Sleſiam, Luſaciam, Moraviamq́; adjecit.* 52
23. *De Conrado viceſimoprimo, Biſetiſlao viceſimoſecundo, ac Boleſlao viceſimotertio, necnon Borziviſlao viceſimoquarto Bohemorum ducib.* 54
24. *De Vladiſlao viceſimoquinto Bohemorum duce, & Rege tertio.* ibid.
25. *De Sobjeſlao viceſimoſexto, & Friderico viceſimoſeptimo, necnon Conrado viceſimooctavo, ac Bizetiſlao viceſimonono, atq́; Venceſlao triceſimo Bohemorum ducibus.* 55
26. *De Primiſlao triceſimoprimo Bohemorum duce, & Rege ſecundo.* 56

27. *De Venceſlao Bohemorum Rege quarto, & de Othokaro Bohemorum Rege quinto.* *ibid.*
28. *De ſancto Venceſlao Bohemorum Rege ſexto.* 61
29. *De Venceſlao Bohemorum Rege ſeptimo.* 65
30. *De Rudolpho Bohemorum Rege octavo.* *ibid.*
31. *De Heinrico Bohemorum Rege nono.* 66
32. *De Iohanne Bohemorum Rege decimo.* 68
33. *De Carolo Bohemorum Rege undecimo, qui & poſteà Romanorum Imperator factus Carolus quartus dictus eſt.* 69
34. *De Venceſlao Bohemorum Rege duodecimo, qui & Rex Romanorum extitit* 72
35. *De perfida ſecta Huſſitarum & damnatis articulis profeſſionis illius.* 74
36. *De Iohanne Huſs, & Hieronymo hereſiarchis, in Conſtanienſi conſilio igni traditis.* 81
37. *De morte Venceſlai Regis.* 87
38. *De Iohanne Ziſcha hæreticorũ Huſſitarum capitaneo in armis ſtrenuiſſimo ac victorioſiſſimo.* 90
39. *De Sigiſmundo Bohemorum Rege tertiodecimo, & Romanorum Imperatore.* 92
40. *De civitate Thabor, & extructione ejus: fratribusq́, Thaboritis.* 94
41. *De Adamitis hæreticis* 96
42. *Quomodo Sigiſmundus Bohemiam ingreſſus coronam regni acceperit, minusq́, feliciter pugnaverit.* 98
43. *De Orebitis hæreticis* 100

44. *De multis prælijs & victorijs Iohãnis Ziſchæ.* 101
45. *De Iohanne RocheZana Presbytero hæretico.* 111
46. *De morte Iohannis Ziſchæ.* ibid.
47. *De Orphanis hæreticis qui ſe poſt mortem Ziſchæ ſeparaverunt à Thaboritis.* 115
48. *De expeditione in Bohemiam contra hæreticos & rebelles per Martinum Papam quintum inſtituta, & de infelici pugna contra eoſdem.* 116
49. *De inchoatione Baſilienſis concilij & vocatione Bohemorum ad ipſum concilium: ut fidei ſuæ rationem redderent.* 121
50. *Oratio Iuliani Cardinalis ad Bohemorum legatos. Reſponſióq; eorundem.* 123
51. *De victoria Bohemorum fidelium & debellatione morteq; Procopij ac aliorum hæreticorum.* 126
52. *Quomodo Sigiſmundus Romæ coronatus poſt multas diſſenſiones & bella cum pace & gaudio à Bohemis ſuſcipitur.* 132
53. *De morte Sigiſmundi Imperatoris & quem reliquerit in Teſtamento hæredem.* 140
54. *De ſepulturâ Sigiſmundi Imperatoris.* 143
55. *De Alberto Bohemorum rege quartodecimo, & etiam Romanorum rege.* 146
56. *De morte Alberti inclyti Regis.* 151
57. *Quomodo Bohemi poſt mortem Alberti eligunt in Regem Albertum Bajoariæ ducem: ſed electioni conſentire noluit.* 152
58. *De Ladiſlao infante Bohemorum rege quintodecimo.* 155

59. De morte Barbaræ Imper. uxoris Sigiſmundi. 164
60. Quomodo Auſtriales Ladiſlaum regem ab Imperatore petentes: non exauditi bellum movent: novamq́ civitatem obſident. 166
61. De ejectione Comitis Ciliæ & privatione adminiſtrationis ſuæ. 170
62. De coronatione regis Ladiſlai. 176
63. De reductione Vlrici Comitis Ciliæ & reſtitutione adminiſtrationis ſibi factæ. 180
64. De dolo Comitis Ciliæ Iohannem Huniadem ab adminiſtratione regni Hungariæ cupientis amovere. 181
65. De cruce ſignatis & pugnâ eorundem contra Turcos: victoriaq́ apud Albam in Hungariâ habitis. 185
66. De interfectione Comitis Ciliæ per Ladiſlaum Huniadis filium patrata. 189
67. De laude Iohannis Huniadis per regem Ladiſlaum pronunciata. 191
68. De captivitate filiorum Iohannis Huniadis: & decapitatione Ladiſlai filij ſenioris. 193
69. De conjuge Regi tradendâ. 195
70. De infirmitate & morte Ladiſlai Regis. 199
71. De opinione & cauſa infirmitatis, & mortis Regis. 202
72. De Georgio Poggiebracio Rege Bohemorum ſextodecimo. 204
Epiſt. Poggij Florentini de Hieronymi Pragenſis obitu & ſupplicio. 206

INDEX RERVM.

A.

Adamitarum autor. 96. *Sedes.* 97. *Mores & vita ibid. Doctrina & interitus. ibid.*
Adeodatus Epiſcopus Bohem.
Adilbeida Regis Hungariæ filia, conjux Vratiſlai 50. *Liberi ibid.*
Alba celebris ob Turcos ibi profligatos. 186. *num ibid.*
Albertus Imperator 62.
Albertus Auſtriacus Moraviæ devaſtator maxim. 120 *Succeſſor Sigiſmundi* 143. *Rex coronatur* 144. *Imperator eligitur* 147. *Bellum gerit* 148. *Expeditionem in Turcos ſuſcipit* 151. *moritur ibid.*
Albertus Bavarus Rex Boh. electus recuſavit 155.
Albertus Brandenburgicus Poloniam vaſtat 149.
Albicus Epiſcopus Pragenſis avaritiæ exemplum 80. *dignitati cedit* 99.
Albis exortus 7. *dirimit Saxoniam* 8. *Fertur in Ocea-*
Alſcio contra Procopium 128.
Amnes Bohem 8.
Andreas Hungariæ Rex 49. *Interfectus ibid.*
Angeli Venceſlaum tuentur 38.
Andreas Paumkircher Baro factus ob virtutem 167.
Aquila Imperialis Bohemis data 46.
Audacia Puellarum 123.
Auſtriales novam civitatem obſident 166. *Imperatorem in urbem pellunt* 167.

Baſilienſe

B.

Baſilienſe Concilium 121. Vicit Bohemos ibid. Actio 123 & ſeq.
Barbara Sigiſmundi Imperio inhiat fruſtrà 141. capitur ibid. liberatur 147. Epicurea moritur 164. Sepulta regio more 165.
Bechingne caſtellum ob conventum Huſſitarum celebre 85.
Bedricus Orebitarum autor 114.
Bella Boh. 21. 29. 45. 47. 58. 60.
Borna 156.
Bethlehem templum Pragenſe 76.
Biſetiſlaus gener Othonis Imperatoris 44. Polonos Maravià pellit 46. decimus octavus dux 47. Filios quinque ſuſcipit ibid. Mors 49. Viceſimus nonus dux 55. Vnde nomen habeant 14.
Rebelles Sigiſmundo 115. Vocantur ad Conſilium Baſilienſe 121. Reſpondent præſidi Concilij 124. Nobiles detrectant jugum Procopij 126. A Sigiſmundo præmium accipiunt ob profligatos Thaboritas 133.
Bohemia.
Germaniæ portio 7. Inculta 13. Olim Teutonica 10. Sub Epiſcopo Ratiſponenſi 38. Tributaria Imperio Romano 47.
Bohemiæ
Flumina 7. Fiſcus pauper 156.
Forma 7.
Longitudo & latitudo, vel diameter. 7.

Natura 9. Oppida 8. Situs 7. Sylva 7.
Bohemorum adventus in Germaniam, vel origo 11. Conditor 12. Leges 20. Mores 10. Legatio ad Concilium Baſilienſe 122. Sacra reformantur 136. Sermo 9.
Boleſlavia ſedes Imperatoris facta 46.
Boleſlaus dux decimusquartus pater interfecto fratre 39. Filius ſucceſſor 40. Probus ibid. Tertius ſucceſſor 42. perfidè lumine privatur ibid. moritur 46.
[illegible]crum cōmunio non fuit ſub exortu Bohemorum 13.
Borſivoius dux primus Chriſtianus 33. Fidem Catholicam ampliat 36. Filios duos ſuſcipit 37.
Bozzena uxor Vdalrici 44.
Broda Teutonica exuſta 103.
Budvicium 9.

C.

Calcei Primiſlai in arce Viſſegradenſi, cur aſſervati 19
Cancellarius regni, vide præpoſitus.
Carolus undecimus Rex 69. Vēceſlaus primò dictus 70. Scholæ Pragenſis fundator 71. Imperator & dictus quartus ibid. Filij 72.
Caroli ſomnium 70. Res geſtæ ibid.
Caſtelli oppugnatio 105.
Caſmurus Poloniæ Regis frater fruſtra ſucceſſor Sigiſmundi eligitur 146.
Capiſtranus dux belli contra Turcos 186.
Cathedralis ædes Pragæ in honorem D. Viti conſtituta 38.

Cencho

Cencho bis proditor 93. 98.
Chezip mons 13.
Coapcho 131.
Cocharis 42.
Conſtantinopolis à Turcis occupata 185.
Collegium Pragenſe 8. Regularium Canonicorum 53.
Comitovia capitur à Ziſcha 102.
Conradus 55.
Coranda diſſuadet electionem novi Regis 85.
Conſtantienſe Concilium 81.
Coſinus Epiſ. Bohem.
Cracovia Boleſlao tertio à Polono Meſcho eripitur 42 à Biſetiſlao evertitur 47.
Cracoviæ conditor 15. Obſidio à Iohanne Bohemorum Rege 68.
Chriſtianus dux primus Bohem. 33.
Crocus ſecundus Bohem. dux 15. conditor arcis Cracoviæ ibid. Tres filios reliquit ibid.
Cruceſignatorum contra Turcos victoria.
Cuniſpergij conditor 57.
Cuthna 9.
Cyrillus frater Methodij 36.

D.

Dalphinus Franciæ bellum gerit 69. Confoſſus 70.
Dienizum 22. Occupatum 27.
Dies S. Ruffi Bohemis atra 69.
Dipoldus 33.
Ditimarus primus Epiſcopus Bohem. conſecratus 40.

f 2

Drabouucia audax Vradiſlai ſecundi conjux 37. Imperatrix nefaria ibid. Hiatu terræ abſorpta 40.
Duringa arbor 33.
Duringi in diſcipulum infidelitas 32.
Dux Bohemiæ primus 12. Secundus 15. Tertius 17. Quartus 28. Quintus ibid. Sextus 16. Septimus ib. Octavus 29. Nonus 33. Decimusprimus Chriſtianus ibid. Vndecimus 37. Duodecimus ibid. Decimus tertius 38. Decimus quartus 39. Decimus quintus 40. Decimus ſextus 42. Decimus ſeptimus 43. Decimus octavus 46. Decimus nonus 49. Viceſimus 50. Viceſimus primus, Viceſimus ſecundus, Viceſimus tertius, Viceſimus quartus 54. Viceſimus quintus ibid. Viceſimus ſextus 55. Viceſimus ſeptimus, Viceſ. octavus, Viceſi. nonus, Triceſimus, Triceſimus primus.

E.

Egra Amnis 8.
Egræ exortus 8.
Elizabeth Sigiſmundi filia 144. Alberti conjux 141. Coronam Hungaricam B. Stephani ſurripit 150. Filium Ladiſlaum coronat 152.
Epiſcopi Bohem 40. 51. 53. 55. 78. 80. 99.
Exercitus Piponis Florentini per glaciem fractam ductus interit 103.
Eyzingerus gubernator primarius Auſtrialium contra Fridericum Imperatorem 166. Oratione Ciliæ Comitem Auſtriâ ejicit 175. Viennâ fugit 189. Legatus de pace ad Imperatorem 198.

F.

Figura Bohemiæ 7.
Flumina Bohemiæ 7.
Fridericus Auſtriæ dux Imperator Roman. 154. Adminiſtrationẽ Bohemiæ oblatam detrectat 156. Pupillum petitum recuſat 158. & Hungaris 160. In Italia coronatur 165. Vladiſlaum dimittit 167.
Fridericus 55.
Friderici Saxonis victoria 149.
Friderici Auſtriæ ducis & Imperatoris legatio ad Bohemos 161. Conjux Leonora 165.

G.

Gaudentius 41.
Gebhardus Pragenſis Epiſcopus 51. Superbus & avarus 53. moritur ibid.
Georgius Poggiebracius 141. Nomen accipit 149. Adminiſtrator Bohemiæ eligitur 157. Pragam invadit 158. Bohemiam regit 169. Paraſito aptè & piè reſpondet 177. Regem Pragam vix pellicit ad nuptias celebrandas 196. Regni ſucceſſor conſtituitur A Rege 201. A procerib. pronunciatur Rex 205.
Germanorum expeditio prima juſſu Pontificis in Boh. Thaboritas 116. Fuga 117. altera 118. Fuga 120.
Glandium uſus Bohem. ante exortum obliteratus 13.
Giſcra ſtrenuus bellator 158.
Gneſenium metropolis Poloniæ direpta 47.
Grezomiſlaus octavus dux 29. Timidus ibid.

H.

Henrici ſecundi Imperatoris Romani expeditio in Bohemiam 47. Infelix 48. altera felicior ibid.
Henricus Carinthiæ dux Rex Bohemorum electus 65. Regno pulſus 66. Regno potitus ibid. Expulſus denuo 67.
Henricus ſeptimus Lutzelburgenſis Imperator 66.
Hungari ad Polonos deficiunt 154. Cum eo infeliciter pugnant adverſum Turcos 159. Ladiſlaum Regem agnoſcunt 160.
Huſs à patria ſic dictus 75. Dona & virtutes ibi. Viclefi ſectator ibid. Concionator in Bethlehem 76. Valdenſium ſectam amplectitur ibid. Prohibitus in patria docet 78. Martyr 83.
Huſsitarum ſectæ occaſio 74. Dogmata ſparguntur primò 76. Aſſeclæ ibid. Dogmata 77. Duo Coryphæi Conſtantienſi Concilio comparent 82. Sententiam dicunt & defendunt, ibid. Cremati 83. Moriuntur magnò animo ibid. Et ſepulti mortis vindices 84. & ſeq. Impetus in ſenatu & cives Pragenſes. 87.
Huſsitæ celebriores: Aqua 107. Coranda 85. 91. Coapcho 131. Hieronymus Pragenſis 82. Iacobellus 79. Iohannes Præmonſtratenſis 86. Nicolaus ab Huſsine 86. Prichicho 117. Poggiebracius 177. Petrus Draſenſis 79. Procopius magnus & minor 107. Rochezana 111. Ptarſco 145. Ziſcha 90. & ſeq.
Huſsitæ Thaboritæ dicti.
Hieronymus Pragenſis comparet in Concilio Conſtantienſi 82. Martyr 83.

Iaco-

I.

Iacobellus Huſſita Concionator ad S. Michaëlem 79.
Errorem de calice monſtrat ibid.
Ianuris frater Boleſlai tertij 42. Ioh. Baptiſtæ beneficio liberatur 43. Cæcus Biſetiſlao regnũ dimittit 47
Iaronurus ex diacono miles 50. Ex milite Epiſcopus, dictus Gebhardus 51. Iohanni Moravo iniquus ibi.
Indulgentia Papæ 80.
Inſignia regia 55.
Inter regnum 54.
Iohannes Huniades exercitu Regem & coronam à Friderico petit 160. A Turcis victus ibid. Hungariam regit 169. Fraude citatus elabitur 183. Secundo 184
Iohannes Hus, vide Hus.
Iohannes Moravorum Epiſcopus 51. Mors 53.
Iohãnes Auſtriæ dux Albertum interficit Cæſarem 63.
Iohannes Lutzelburgenſis nonus Rex 68. Regnum amiſſum ex parte reſtituit ibid. Bellum gerit adverſus Auſtriacos ibid. cæſus 69.
Iohannes Rohacius in Syon 139. capitur 140.
Iohã. Smyricheus proprio iudicio capitis damnatus 169
Iohannis Vicleffi libri 74.
Iudæorum Pragæ miſeria. 73.
Iulianus Cardinalis dux adverſus Bohemos 118. Præſes Conſilij Baſilienſis 121. Portatio ad Bohemos 123
Iutha Ottonis Imperatoris filia vi rata à Biſetiſlao 44. Bellum inter patrem & ſocerum dirimit oratione 45.

L.

Ladiſlaus Alberti filius Rex Hungariæ coronatus 152. A Friderico Imperatore educatur 152. Sexennis liberalitas 159. Rex Hungariæ electus 160. In itinere fugam molitus ſæpè 165. Datur in poteſtatem Comitis Ciliæ 167. Viennæ omnia conſtituit 168. Rex Boh. coronatus 176. Põtificius 177. ſolatur viduã Huniadẽ 191. Ladiſlaum Huniadẽ interfici curet 144.
Pragam abit 197. celebraturus nuptias cum Caroli Regis Franciæ filia 198. Rex moritur ante adventum ſponſæ 198. ſepultus 293.
Leches frater Lechij 14. Polonorum conditor ibid.
Leges primæ Bohemiæ 20. Libus Caſtellum 25.
Libuſſa Bohemorum Domina 16.
Libuſſæ judicium & Imperium 16. Oratiõ de viro ducendo 17.
Lipſiam Studioſi & Magiſtri Germani Pragâ proficiſcuntur 75.
Litemeſee altera Pontificalis civitas Bohem. 9.
Ludmilla conjux Borſivoij baptizata 33. Filia Slamborij 37. Imperatrix interfecta laqueo 37.
Luſmitius amnis 94. & 95. 96.

M.

Mainardi oratio de excutiendo Procopij jugo 127. Adminiſtratio Bohem. 156. Captus 158. mortuus ibid.
Malada puella audax 23.
Mathidis virgo celebris 51.
Matthias Huniades capitur 194. Viennam ductus 195. Beneficio Poggiebracij Rex Hũgariæ factus 204

Med.

Medo potus genus Bohemis 25.
Melinca caſtellum 37.
Methodius Moravorum Epiſcopus 33. Regem Suatocopium Tyrannum excõmunicat 35. Cyrilli frater 36.
Meſcho Polonorum Princeps Cracoviam Bohemis eripit 42. Pragam obſidet 43.
Milada ſoror Boleſlai 40. Monaſterium S. Georgij exædificat 40.
Mnata quintus dux 28.
Monaſterium Regiæ Aulæ 84. circuitu notabili 85.
Moravia Amnis 34.
Moraviæ metropolis 34. Natura ibid. Regnum deficit 36. Situs 34.
Moravorum mores 34.
Mos ſepeliendi Reges Boh. 89.
Muliebris in Bohemos imperij initiũ 16. progreſſus 20. Finis 27.
Mulierum Bohemicarum crudelitas in viros 21. Filios mares ibid. & 26.
Multavia 8.

N.

Neapolitanus Rex Papæ hoſtis 80.
Neclam 29. Bellum duxit cum patruo ibid.
Nicolaus nobilis Huſſita 86.
Nimiſlaus quartus dux 28.
Nodea puella audax 23.
Noſtiricius dux nonus 33.
Nudus inceſſus Bohemus ſub exortum inuſitatus 13.

O.

Odera Sleſiam interſecat 8.
Opatovienſis monaſterij devaſtatio 84.
Oppida Bohemiæ 8.
Orebitæ crudeliores Thaboritis 100. à quo orti 114.
Origo Bohemorum 11.
Orlioze amnis 8.
Orphani Huſſitæ 113.
Othardus Saxo 47.
Othokarus quintus Rex 56. potentiſſimus 57. duas uxores ducit ibid. objurgatus 59. occiditur 61.
Otto Imperator bellum movet Vdalrico Boh. duci 44.

P.

Patrimonium Petri 52.
Pelzina à Ziſcha occupatá 91.
Peſtis in Bohem. graviſſima 72.
Petrus Draſenſis Huſſita 79.
Petrus Starenbergius contra Huſſitas pugnat 92.
Picardus quidam Adamitarum autor 96.
Poloni Venceſlao ſubditi 63. à Caſimuro redimuntur 68
Polonia unde dicta 14.
Polonorũ conditor Leches 14. velitatio cũ Alberto 148
Populus Vratiſlavienſis Conſules interficit 93. à Sigiſmundo plectitur ibid.
Præmonſtratenſis Huſſita 79. occiditur à Pragenſ. 104.
Præſtigiorum vis 31.
Præpoſitus Collegij regularium Cancellarius Regni & princeps dicitur 9. 53.

Praga

Praga igni exuſta 62. Metropolis Bohem. 8. Sacris præſtantiſſimis ornata 84. Muro & aggere cincta 19.
Pragenſis Eccleſia ſub Mogũtina 71. Metropolica fit ib.
Pragenſis arcis oppugnatio à Ziſcha 98. à Pragenſib. expugnatio 101. Populi adverſus primores cives & Senatum ſeditio 104. Contra Ziſcham 108.
Pragæ deſcriptio 8. Obſidio à Polonis 43. à Iohanne 67. à Sigiſmundo 98. à Ziſcha 109. Nomen 19. partes 8. Pons 8. Pontis autor 55.
Pragenſes Sigiſmundum Imperatorem receptant paulò pòſt deficientes 93. Peronam capiunt 102. & Brodam Teutonicam ibid. & Cuthnam ibid.
Primiſlaus tertius Bohem. Dux, ex aratore electus 17. miraculis admirandus fit 18. divinandi peritiâ conditus 19. Pragam muro & aggere cinxit 19. Sortilegus 26. Triceſ. primus dux & Rex tertius 56.
Primiſlai filij tres 28. Somnium ſanguinolentum 21. ſtrategema 26.
Procopius 48. 164.
Procopius magnus 107. Ziſchæ ſucceſſor 113. Pelzinam obſidet 128. fruſtrà 129. pacem cum nobilibus init 130. In prælio interficitur 131.
Procopius minor Orphanorum dux 111.
Pruſſia olim Vlinrigia dicta 57.
Puellæ ſeptem audaciſſimæ 23. doloſæ 23.
pacem cum init 130. in prælio interficitur 131.
Ptarſco caſtellum Syon expugnat 139. Gubernator Bohemiæ 156. moritur 157.

R.

Radga puella audax 23.
Rectoratus ſcholæ Pragenſis penes germanos primum 74. per Huſſum ad Bohemos tranſlatus 75.
Regum Bohem. ſepeliendi mos 89.
Rex Bohme. primus 52. ſecundus 54. tertius 56. quartus ibid. quintus ibid. ſextus 61 ſeptimus 65. octauus 66. nonus 67. decimus 68. undecimus 69. duodecimus 73. decimus tertius 98. decim. quartus 144. decimus quintus 155.
Rochezanæ origo & educatio 111. fuga 138. reditus Pragam 152. Dogmata ſua repetit, ibid.
Rochezana Pragenſib. Ziſcham conciliat 111. inſeritur Eccleſiæ 135.
Rudolphus Habſpurgenſis Imperator electus 58. Magiſter Curiæ Othokari ibid. Imperij bona repetit, ib. Auſtriam conſequitur, ibid.
Rudolphus Alberti Imperatoris filius Rex Bohem. 60.
Ruſſi dies atra Bohem. 69.

S.

Sacrificium humanum 30.
Salomonis candelabrum 55.
Sarcæ puellæ dolus 24 oratio ad Stiridum ibid.
Sclavi vel Sclavoni 11.
Sclercius 30. vincit.
Slichius trium Imperatorum Cancellarius 142.
Severus Epiſcopus Pragenſis 48. deficit ad caſtra Imperatoris ibid. moritur 51.

Sigiſmun-

Sigiſmundus Hungariæ Rex & Imperator felix adverſus Turcos 72. Rex Bohemiæ 92. coronatus 99. Pragam obſidet 98. cladem ſuſtinet 101. fugit Ziſcham bis 102. & 103 Iutenburgũ obſidet fruſtrà 108 Ziſcham argento ſibi conciliare ſtudet 112. Bohemos ad univerſale concilium provocat 116. 121. Coronatur Romæ 133. tranſigit cum Bohemis 135. Pragam ingreſſus ibid. contra fidem Pontificatum inſtaurat 136. moritur 142. ſepelitur 143.

Situs Bohemiæ 7.

Sobieſlaus 55.

Solitariæ vitæ commendatio 35.

Sozium à Germanis fruſtrà oppugnatum 103.

Spitigneus dux undecimus 37. alter, dux decimus nonus 49. fratres oppugnat ibid.

Stephanus Hungariæ Rex baptizatus à Stratiquate 41 inter Sanctos relatus 41.

Stiradus nobilis à Sarca deceptus rotæ ſupplicio afficitur 26.

Stratiquas Boleſlai frater 40. Monachus ibid. oblatum Pontificatum recuſat 41. eundem in perniciem petit ſui, ibid.

Suatana Vratiſlai conjux 50. filij 51.

Suatacia puellæ audax 23.

Suatocopius pater Moravorum Rex penultimus & Chriſtianus 34. Ex Rege Eremita 34. filius ſucceſſor 35. impius ibid.

Subinco Epiſcopus Vicleffi libros exurit 78.

Sylva Bohemiæ 7.

T.

Thabor arx aſylumq́; Huſſitarum 9. 95. 96.
Thabor civitas exædificata 95.
Thaboritæ 95. uſum equorũ diſcunt 96. ſacra & imagines polluũt 113. in duas factiones diviſi coëunt rurſ. ibi. mos inſtruendæ aciei poſt obitũ Ziſchæ 114. duobus exercitibus egreſſi 114. Bohem. promiſſionis terram dicebant, ibid. currus in pugna amittunt 115. Retium in Auſtria expugnant ibid. Germanos fugârunt 117. Miſniæ & Franconiæ populatores ibid. pereunt 130. & ſeq.
Thacoviæ expugnatio 117.
Triſtana puella audax 23.
Thuſcus campus pugna clarus 30.

V.

Valaſca virago regno Bohemico potitur 20. Bohemos in fugam vertit 23. Dea habita ibid.
Valaſcæ oratio 20. 22. interitus 27.
Valdenſium ſectatores 76. dogmata 77.
Vdalricus decimus ſept. dux Bohem. 43. Meſchonem ab obſidione Pragenſi pellit 44. fratrem oculis privat ibid. Conjugem humili loco natam ducit ibid. moritur 47.
Veliſca monaſterium S. Benedicti 43.
Vectigalia Rom. Imperij Electorib. obligata 72.
Venceſlaus dux tredecimus 37. Probus 38. admirandus ibi. interfectus à fratre 39. miraculis clarus ibi. in martyres receptus ibid. triceſimus dux 55. Rex

quartus 56. Rex ſextus 62. Rex ſeptimus 65. confoſſus ibid. duodecimus Rex & Imperator quoque 72. captus bis 73. & liberatus ibid. Imperio excidit 74. moritur 89. citra pompam regiam ſepelitur ibid. ſepulchro ejicitur ibid. tandem regio more ſepelitur 90.

Vinſlaus ſeptimus dux 28.

Virginum imperium 20. imperatricum mos 21.

Viſſegradum 8. munitum à Libuſſa 16. à Ziſcha occupatum 91.

Viti ædem Pragæ Venceſlaus fundat 38. Milada Pontificalem facit 40. brachium 38.

Vitoldus Lituaviæ dux, Rex Bohem. electus per Coributum pacatam reddit Pragam 105. revocat Coributum 106.

Vladiſlaus dux & Rex 54. opera 55.

Vlricus Carinthius principatum vendit Bohemo. 57.

Vlricus Ciliæ Comes fugit 141. juſſu Alberti regnum gubernat 149. Bohemiam ambit 150. Gubernator Auſtrialium 166. Ladiſlaum in ſuam poteſtatem accipit 167. Victor agit pro arbitrio 168. regit Auſtriam 169. turpiter Auſtriâ ejicitur 175. apud Imperatorem fruſtrà ſe inſinuare ſtudet, & Venetos 178. 179. à Ladiſlao recipitur 180. Hunniadi & Hungariæ inſidiatur 182. interfectus 190. ſepultus 191. vindicatur 194.

Voraſta puella audax 23.

Vortius ſextus dux 28.

Vratiſlaus Zacenſis 28. Vratiſlaviam condidit 29. occiditur 31. alter 37. tutius 50. uxores ibid. Rex Boh. primus 52. Regnum auget 53. Religioſus ibid.

Vratiſlai bella 29. inſolentia ibid.

Vrbes Bohemiæ inſigniores 9.

Vrisbuicenſes perfidi in ducem ſuum, ejuſq; fratrē 42. pœnas dant 43. hoſtes regni 54.

Z.

Zaſtana puella audax 23.

Zaviſius adulter 61.

Zechius primus Bohemiæ dux 12. Boh. informator 13.

Zechij frater Leches 14. Imperium & mors ibid.

Ziſcha nobilis & monoculus 90. arcem Viſſegradenſem obſidet 91. Pelzinam munit ibid. eandem relinquit 94. Nicolao monetario equos adimit 96. Adamitas delet 97. Pragam in poteſtatem accipit 98. Marchionem Miſnenſem vicit 99. Baſilicas delevit & alia multa 100. territorium Pelzinenſe vaſtat 102. Claronenſe monaſterium munit ibid. Sigiſmundum bis fugat ibid. & 103. ſacerdotes ædibus ligneis incluſos exurit ibid. altero oculo privatur ibid. ſacerdotales veſtes rem divinam facientibus recuſat 104. mirabili arte prædam conſequitur in Auſtria 106. Cuthnam exuſſit 109. Muſcam expugnat 95. & Licium caſtellum ibid.

Ziſchæ origo 90. res geſtæ ibid. & ſeq. Strategema cum projectis peplis mulierum 94. multæ victoriæ 101. nobilis victoria ante Auſcā 108. fuga ibid. victoria in valle montium 109. oratio ibid. mors 112. teſtamentum mirum ibid.

FINIS.

Digitized by Google